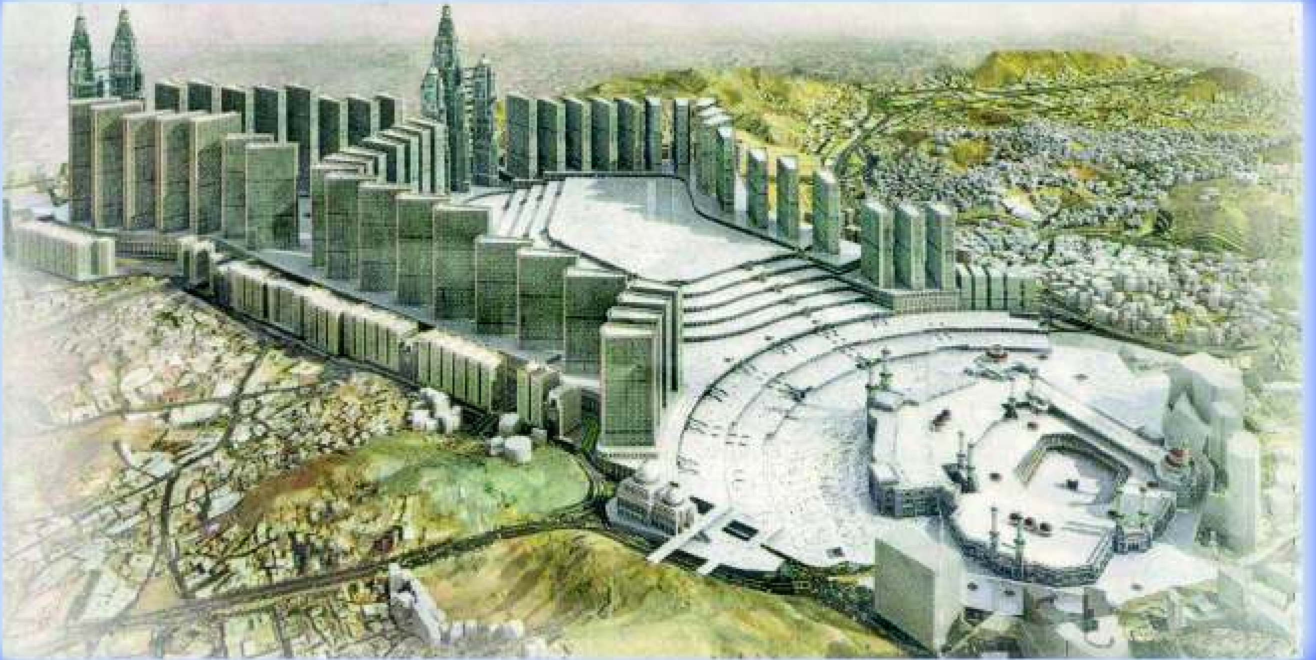

સફરે હજ

કી મુશ્કિલાત ઔર ઉન્કા મુમ્કિન હલ

તાલીફ : કમરોદ્દીન. એસ. ખાન

તનવીર પબ્લિકેશન્સ,
C/o.હાઈડ્રો ઈલેકટ્રિક મશીનરી, એ/ 12, રામ–રહીમ ઉદયોગ નગર, બસ સ્ટોપ લેન,
એલ. બી. એસ. માર્ગ, ભાંડુપ (વેસ્ટ), મુંબઈ :– 400078 (ઈન્ડિયા)

☆ **કિતાબકા નામ :-** સફરે હજકી મુશ્કિલાત ઔર ઉન્કા મુમ્કિન હલ
☆ છપાઈકે હુકૂક ક્યૂ. એસ. ખાનકે ઝરીએ મહફૂઝ હૈં.
☆ **મુસન્નિફ ઔર ઈશાઅત :-**
ક્યૂ. એસ. ખાન. B. E (Mech.)
તનવીર પબ્લિકેશન્સ,
C/o.હાઈડ્રો ઈલેકટ્રિક મશીનરી
એ/ ૧૨, રામ–રહીમ ઉદયોગ નગર, બસ સ્ટોપ લેન, એલ. બી. એસ. માર્ગ, ભાંડુપ (વેસ્ટ), મુંબઈ :– 400078 (ઈન્ડિયા)
☆ ટેલિફોન :– 022-25965930 / 4075
☆ મોબાઈલ :– 9320064026
☆ ફેક્ષ :– 0091-22-25961682
☆ ઈ–મેલ :– hydelect@vsnl.com
☆ અગર આપ ઈસ કિતાબમેં કોઈ ગલતી પાતે હૈંતો બરાહે મહરબાની આપ હમારી ઈસ્લાહ કરેં.
તાકે ઈન્શાઅલ્લાહ હમ ઉસે અગલે શુમારેમેં દુરૂસ્ત કર સકેં.
☆ **લિપ્યંતર :-**
કુરેશી ગ્રાફિક્સ & પ્રિન્ટર્સ, પાનબાઈકી ગલી, મદ્રાસ ટ્રેડર્સકે સામને, જમનાકુંડ, ભાવનગર – ૩૬૪૦૦૧.
☆ મોબાઈલ :– ૦૯૯૨૪૦ ૧૬૯૪૫
☆ પહલા એડિશન :– ૨૦૦૮
☆ કીમત :– રૂ. ૨૫.

Al-Qalam Publication.
244, Gali Gadhaiya, Jama Masjid Bazar,
Matya Mahal, Delhi - 110006
Tel: 011-2326 1481 / 2352 8638

ફેહરિસ્ત

પેશે લફ્ઝ

સફર ખ્વાહ કોઈ ભી હો વહ તકલીફકા બાઈષ ઔર મશક્કતકા તાલિબ હે. ઈમામ ગઝાલીરહમતુલ્લાહિ અલય્હને લિખ્ખા હે કે હજકે સફરમેંઆદમી જો કુછ ખર્ચ કરે ઉસ્કો નિહાયત ખુશ દિલીસે કરે ઔર જો નુકસાન જાની યા માલી પહુંચે ઉસ્કો ઝેબે ખાતિરસે બરદાશ્ત કરે યહ ઉસ્કે હજકે કબૂલ હોનેકી અલામત હે. હજકે રાસ્તેમેંતકલીફ ઉઠાના જિહાદમેંતકલીફ ઉઠાનેકે બરાબર હે. ઈસ લિએ જો મશક્કત ઉઠાએગા યા નુકસાન બરદાશ્ત કરેગા અલ્લાહકે યહાંઉસ્કા બળા અજર હે વહ ઝાએ' નહીંહોગા.

હદીષમેંઆતા હે કે “ હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વસલ્લમને હઝરત આઈશા(રદી.)સે ફરમાયા“એ આઈશા, તેરે હજકા અજ્ર તેરી મશક્કતકે મુતાબિક હોગા.”

ફરીઝએ હજ અદા કરનેમેંજિસે જિત્ની તકલીફ હોતી હે ઉસે ઉત્ના હી ષવાબ મિલ્તા હે. ઈસ લિએ લોગ હજકી હર મુશ્કિલકો ખંદા પેશાનીકે સાથ બરદાશ્ત કરતે હેંઔર ઉફ તક નહીંકરતે ઔર ન હી કિસીસે અપની તક્લીફકો ઝિક્ર કરતે હેં. લોગ હજકી તક્લીફેં કિસીસે ઈસ લિએ ભી બયાન નહીંકરતે કે કમ હિમ્મત વાલે હજ કરનેસે ગભરાને ન લગેં.

હજસે પહલે મેંને જો હજકી તર્બીયત હાસિલ કી ઉસ્મે તમામ ઉલમાએ કિરામને સિર્ફ ઈસ બાત પર ઝોર દિયા કે ફરીઝએ હજ કિસ તરહ અદા કિયા જાએ, કિસીને યહ ન બતાયા કે વહાંકે ચાલીસ દિનકે કયામમેંજો તકલીફેંપેશ આએગી ઉન્કો કૈસે નિમ્ટા જાએ ?મેંને હજકે ઉન ચાલીસ દિનોંમેંમહસૂસ કિયા કે બહુત સારી પરેશાનિયાંસિર્ફ હમારે અંજાન હોનેકી વજહસે હોતી હેં. ઈસ્સે હમારા બહુત સારા કીમતી વકત જો કે ઈબાદતમેંગુઝારા જા સકતા થા ઝાએ' હો જાતા હે. ઈસ લિએ મેંને યહ કિતાબ લીખનેકી જસારત કી. ઈસ કિતાબકે ઝરીએ મેંહાજી સાહેબાનકો આનેવાલી મુશ્કિલોંસે આગાહ કરને ઔર ઉન્કે મુમ્કિન હલકે બારેમેંઝરૂરી મા'લૂમાત, હિદાયાત ઔર મશ્વરેંદેના ચાહતા હૂં.

અગર હાજી સાહેબાન ઈન મશ્વરોંપર અમલ કરેંગે તો ઉમ્મીદ હે કે બહુતસી પરેશાનિયોંસે બચકર અપના ઝિયાદા વકત ઔર કુવ્વત ખુદાકી ઈબાદતમેંલગા સકતે હેં.

અગર આપ ઈસ કિતાબસે ફૈઝયાબ હોંતો અપની દુઆઓંમેંઈસ ગુનહગાર કમરૂદ્દીનકો ઝરૂર યાદ રખ્ખેં.યહ કિતાબ મહઝ દૌરાને હજ પેશ આનેવાલી મુશ્કિલાતસે મહફૂઝ રહનેકે લિએ ઝાબ્તાએ તહરીરમેંલાઈ ગઈ હે. ગો કે ઈસ્મે ચંદ દુઆએંઔર નકશાજાત ભી શામિલ કિએ ગએ હેં, તાહમ મનાસિકે હજ્જકી મુકમ્મલ મા'લૂમાતકે લિએ મુખ્તલિફ ઈદારોંકી જાનિબસે જો મજાલિસ મુન્અકિદ કી જાતી હેંઉન્મે શરીક હો કર ઝિયાદાસે ઝિયાદા મા'લૂમાત હાસિલ કર લેં, તાકે આપ ખૂબ બેહતર તરીકે પર હજ્જ જૈસી મુહતમ બિશ્શાન ઈબાદતકા હક અદા કર સકેં. અલ્લાહ રબ્બુલ્ઈઝઝતસે દુઆ હે કે આપકો હજ્જે મક્બૂલ ઔર મબ્રૂરકી સઆદત નસીબ ફરમાએં. (આમીન)

વસ્સલામ

ફકત તાલિબે દુઆ

ક્યૂ. એસ. ખાન

મુકદમા

બિસ્મિલ્લા હિર્રહમાનિ ર્રહીમ

ઝેરે નઝર કિતાબ હમારે મુહતરમ દોસ્ત અલ્હાજ કમરૂદ્દીન સાહબને ખૈરુન્નાસિ મંયન્ફઉન્નાસ (બેહતરીન ઈન્સાન વહ હે જો દૂસરોંકે કામ આએ)કે મકોલે પર અમલ કરતે હુએ અપને હજકે તજરબાતસે હુજ્જાજે કિરામકો આગાહ કરનેકે લિએ ખાલિસતન્ લિવજહિલ્લાહ તહરીર કી હે. ઉમ્મીદ હે કે હુજ્જાજે કિરામ ઈસસે ભરપૂર ફાઈદા ઉઠાતે હુએ અપને અવ્કાતકો ઝિયાદાસે ઝિયાદા ઝુહદો ઈબાદતમેંસર્ફ કરેંગે. યહ કિતાબ આંમુહતરમકે તજરબાતકી હી નહીં, હે બલ્કે ઈન્કે સોઝો ગુદાઝ કૌમો મિલ્લતકી દિલી હમદર્દીકી આઈનાદાર હે. સાથ હી સાથ મૌસૂફકે ઝોરેકલમકા એ'તિરાફ ભી કરવાતી હે. યહ કિતાબ આંજનાબકે તસ્નીફી મેદાનમેંનૌઆમોઝીકે બાવજૂદ હર જગહ કોહના મુસન્નિફકી ઝલક દિખાતી હે અલ્ફાઝકા હુસ્ન, જુમ્લોંકી બેહતરીન તર્તીબ દિલકો મોહ લેતી હે. અલ્લાહ કરે ઝોરેકલમ ઔર ઝિયાદા હો.

રબ્બુલ્આલમીનસે દુઆ યહ હેકે ઈસ કિતાબકો મુસન્નિફકે લિએ ઝખીરાએ આખિરત બનાએ ઔર આમ મુસલમાનોંકો ઈસ્સે ખૂબ મુસ્તફિઝ હોનેકી તોફિક અતા ફરમાએ.

“ઈંદુઆ અઝ મન વ અઝ જુમ્લા જહાંઆમીન બાદ”

મવ્લાના ફસીહુદ્દીન

ખાદિમે દારૂલ ઉલૂમ હુસૈનિયા,

સોનાપૂર, ભાંડુપ, મુમ્બઈ–૭૮.

હજકે દૌરાન મિલનેવાલે
શનાખ્તી કાર્ડ (I-Card) ઔર ઉન્કી અહમિય્યત

હજકા સફર શુરૂઅ હોનેસે પહલે સે લેકર અખીર તક અલગ અલગ મર્હલોંમેંઆપકો મુખ્તિલફ શનાખ્તી કાર્ડ ઔર હાથમેંપહનનેકે કળે વગૈરા દિએ જાતે હૈં. જિન્કી બહુત અહમિય્યત હે અકસર હાજી સાહેબાન લાપરવાહીસે ઉન્હે ગુમ કરકે બહુત પરેશાની ઉઠાતે હૈં. આપ ઈન્કી અહમિય્યત અચ્છી તરહ સમઝ લેં. ઉન્કી હિફાઝત કરેં ઔર સહીહ ઢંગસે ઈન્હેં ઈસ્તિઅમાલ કરેં.

હજ કમિટીકી તરફસે ઈત્તિલાઆતી ખત ઔર કવર નંબર (Intimation Letter & Cover No.):–

હજકા ફાર્મ ભરનેકે બા'દ આપકે ઘર પર હજ કમીટીસે એક ઈત્તિલાઆતી ખત આએગા. જિસ્મેંબહુત સારી મા'લૂમાતકે બા'દ આપકા કવર નંબર લિખ્ખા હુઆ હોગા. યહ નંબર આપકે લિએ બહુત અહમ હે. હજસે પહલે ઔર હજકે દૌરાન યહી આપકી શનાખ્ત હે. આપકા કોઈ ભી ફાર્મ ઔર કાગઝી કારવાઈ ઈસ નંબરકે બગૈર મુકમ્મલ નહીંહોગી. ઈસ લિએ ઈસ ખતકો હિફાઝતસે રખ્ખેંઔર કવર નંબર યાદ કરલેં. યહી ખત દિખાકર આપકો હજ કમિટીસે આપકા પાસ્પોર્ટ, હવાઈ ટિકટ, શનાખ્તી કાર્ડ ઔર કળા વગેરા મિલેગા. આપકા ડ્રાફટ હજ કમિટી ઈસી નંબર સે કબૂલ કરેગી.

પાસ્પોર્ટકી અહમિયત :–

અગર આપકે પાસ પાસ્પોર્ટ નહી હે તો કોઈ ફિકરકી બાત નહી. ઔર અગર હે ભી તો કોઈ ઝરૂરત નહી, કયૂંકે હજકે લિએ હજ કમિટી અલગસે એક ઈસ્પેશલ પાસ્પોર્ટ જારી કરતી હે. જો સિર્ફ એક બાર ઔર હજકે લિએ કામ આતા હે. યહ પાસ્પોર્ટ સુફેદ રંગકે કવરકા હોગા. હજકે સફરમેંઆપ ઈસે સાથ લેના ન ભૂલેં. મક્કા પહુંચનેકે બા'દ યહ પાસ્પોર્ટ આપસે આપકા મુઅલ્લિમ લે લેગા. ઔર વાપસીકે વકત એરપોર્ટ પર બસમેંવાપિસ કરેગા.

હવાઈ ટિકટ :–

હજ કમિટીસે પાસ્પોર્ટકે સાથ આપકો આને ઔર જાને દોનોંકા હવાઈ ટિકટ (બૉર્ડિંગપાસ) મિલેગા. જિસે દિખાકર હી આપ હવાઈ જહાઝમેંસવાર હો સકેંગે. ઈસ લિએ હવાઈ ટિકટકો વાપસીકે સફર તક ઈન્તિહાઈ હિફાઝતકે સાથ રખ્ખેંઔર મુઅલ્લિમકો સિર્ફ પાસ્પોર્ટ દેંટિકટ ન દેં.

શનાખ્તી કાર્ડ :–

હજ કમિટીસે આપકો આપકા ફોટો લગા હુઆ એક શનાખ્તી કાર્ડ મિલેગા. યહ બળા કાફિ ઔર પલાસ્ટિકકે કવરમેંઔર ગલેમેંપહનનેકે લિએ હોતા હે. ઈસે આપ હમેંશા અપને પાસ રખ્ખેંઔર જો દૂસરે કાર્ડ આપકો મક્કામેં મિલેંગે ઉસે ભી ઈસ્મેં પીછે કી તરફ રખ લેં.

શનાખ્તી કાર્ડમેં મુદરજાંઝેલ બાતેંદર્જ હોગીં.

(૧) આપકા નામ.
(૨) આપકા પાસ્પોર્ટ નંબર.
(૩) આપકા બલડ ગ્રુપ (Blood group).
(૪) આપકા દર્જા (category).

કળા :–

હજ કમિટીકી તરફસે આપકો એક ઈસ્ટીલકા કળા મિલેગા. જિસ્મે મુન્દરજા ઝેલ મા'લૂમાત દર્જ હોગી.

(૧) આપકા નામ.
(૨) આપકા કવર નંબર.
(૩) આપકા પાસ્પોર્ટ નંબર.
(૪) મુલ્કકા નામ.

ઈસ કળેકો આપ હાથમેંપહનલેંઔર વાપસ આને તક હરગિઝ ન ઉતારેં. કળેકે સાથ એક ચેન ભી હોતી હૈં. અગર આપકો તકલીફ હો તો ચેન નિકાલ લેંમગર કળા હમેંશા આપકે સાથ રહેં. કયૂંકે ઝરૂરત પળ્ને પર ઈસીકે ઝરિએ આપકી શનાખ્ત હો સકેગી.

ખુદા ન ખ્વાસ્તા અગર કિસી હાદસેંમેંઆપ બેહોશ હો ગયે ઔર આપકા સારા સામાન ગુમ હો ગયા તબ ભી કળે પર લિખ્ખે કવર નંબરસે આપકો પહચાના જા સકતા હે ઔર આપકે મકામ પર પહુંચાયા જા સકતા હે. મેંને ઐસે ભી વાકિઆત સુને હેકે લોગ બગેર શનાખ્તકે હજકે પહલે ગુમ હો ગયે ઔર હજકે બા'દ ભિકારિયોંકી શકલમેંમિલે. ઈસ લિએ યહ કળા આપ હમેંશા આપકે પાસ રખ્ખેં. નહાતે વકત યા બેતુલ્ખલાકે જાતે વકત કિસી ભી હાલમેંઈસે ન ઉતારે.

ઝરે મુબાદલા (Foreign Exchange) :–

છટ્ટી ચીઝ જો આપકો હજકે લિએ રવાના હોનેસે પહલે એરર્પોટસે મિલેગી વહ હે સઉદી રૂપિયા (રિયાલ)યા ડ્રાફટ. યહ

આપકા રાહતકા સામાન ભી હે ઔર જાનકા દુશ્મન ભી. હમારે પળોસકે એક સાહિબ સન ઈસ્વી ૨૦૦૪મેંહજકે લિએ ગયે ઔર મક્કામેં ઈન્તિકાલ કર ગયે. ઉન્કે સાથિયોંકે પુછને પર પતા ચલા કે ઉન્કા સારા રૂપિયા એરર્પોટ પર તલાશીકે બહાને પૂલીસને લે લિઆ થા વહ સમજેકે જિદ્દા એરર્પોટ પર વાપિસ મિલેંગા. મગર જબ ન મિલા તો બહુત ફિકરમંદ હુએ ઔર ઈસી ફિક્રમેંદોરએ કલ્બ (Heart Attack) કી વજહસે વહ અલ્લાહકો પ્યારે હો ગયે. મક્કેમેંજિસ કમરેમેંહમ મુકીમ થે ઠીક ઉસ્કે સામને વાલે કમરેમેં માંબેટી રહતે થે ઈસ દોનોંકે સારે રુપ્યે હરમ શરીફમેં તવાફ કરતે હુએ ચોરી હો ગયે. પુછને પર દોનોંને બતાયા કે મક્કા પહુંચતે હી ઉમરા કરના થા. કમ્રા નયા. કમ્રેકે સાથી ભી નએ કિસ તરહ ભરોસા કરે? ઈસ લિએ સારે રૂપ્યે સાથ હી લિએ થે ઔર હરમ શરીફમેંજેબ કટ ગઈ.

હમારે એક દોસ્ત મક્કામેં વકીલ હૈં ઉન્હોને બતાયાકે મક્કામેં જિત્ની ચોરીકી વારદાતેં હોતી હૈંઉન્મે અકસર હરમ શરીફમેં હી હોતી હૈં.

હમારે એક દોસ્તને અપના રૂપ્યા ઈત્ની હિફાઝતસે અપને સામાનમમેં રખ લિઆ કે ખુદ ભુલ ગએ કે કહાંરખ્ખા હે. બહુત પરેશાન રહે સલાતુલ્હાજત પળ્હે ખુદાસે દુઆ કી. તબ જાકર અપના રૂપ્યા અપને સામાનમેંખોજ પાએ.

ઈસ લિએ એરર્પોટ પર મિલને વાલે રૂપ્યેકા ખાસ ખ્યાલ રખ્ખેંઔર મક્કામેંઅપની રહાઈશગાહ પર પહુંચનેકે બા'દ યા તો હોટલકે કાઉન્ટર પર જમા' કરદેંઔર રસીદ લે લેંયા અપને મુઅલ્લિમકે પાસ જમા' કરકે રસીદ લે લેં. રસીદ લેના ન ભૂલેં. વરના વહાંભી આપ રૂપ્યોંસે હાથ ધો બેઠેંગે. અપની ઝરૂરતકે મુતાબિક થોળા થોળા રૂપ્યા નિકાલતે રહેં. અગર ઈન દોનો જગહોંપર ભી પૈસા રખના મુમ્કિન ન હોતો અપને સુટકેસ હી મેંરખલે મગર સુટકેસકા તાલા મઝબૂત હો.

જિદ્દા એરર્પોટ પર પહુંચનેકે બા'દ એરર્પોટસે આપકી રહાઈશગાહકે સફરકે દોરાન બસમેંઆપસે આપકા પાસર્પોટ લે લિઆ જાએગા. ઔર તીન શનાખ્તી ચીઝેંદી જાએગી વહ ઈસ તરહ હૈં.

કલાઈ પટ્ટા :-

મુઅલ્લિમકી તરફસે આપકો એક કલાઈ પટ્ટા દિઆ જાએગા જિસ્મે મુઅલ્લિમકા પતા લિખ્ખા હોગા. ઈસ પટ્ટેકી અહમિયત યહ હેકે આપ કભી મક્કામેંગુમ હો ગએ તો કોઈ ભી ઈસ પટ્ટેકી મદદસે આપકો આપકે મુઅલ્લિમકી આફિસ તક પહુંચાદેગા. મુઅલ્લિમકી આફિસમેંગાઈડ (રહબર) હોતે હૈં. જો આપકી રહાઈશગાહ તક પહુંચાદેંગે.

મુઅલ્લિમકા શનાખ્તી કાર્ડ :-

જિદ્દા એરર્પોટ પર મુઅલ્લિમ આપકા પાસર્પોટ આપસે લે લેગા. ઔર આપકો અપના એક શનાખ્તી કાર્ડ દેગા જિસ્મે મુઅલ્લિમકા પતા, આપકે બિલ્ડિંગકા નંબર ઔર આપકે કમ્રેકા નંબર લિખ્ખા હોગા.

જિદ્દા એરર્પોટસે બસ સીધે આપકો આપકી બિલ્ડિંગ તક પહુંચાદેગી. ઔર મુઅલ્લિમકે આદમી આપકા સારા સામાન આપકે કમ્રેંતક પહુંચાદેંગે.

કમ્પયૂટર રાઈઝડ શનાખ્તી કાર્ડ :-

યહ દૂસરા બહુત અહમ શનાખ્તી કાર્ડ આપકો મક્કેમેં એક યા દો દિનકે બા'દ મુઅલ્લિમકી તરફસે મિલેગા. યહ પ્લાસ્ટિકકા કમ્પયૂટર રાઈઝડ કાર્ડ હે. યહ એક તરહસે આપકા પાસ્પોર્ટ હે. ઈસ્મે આપકે ફોટોંકે સાથ વહ સારી બાતેંદર્જ હોતી હૈં જો આપકે પાસર્પોટમેં હોતી હૈં. કાનૂની તોરસે હર હાજીકો યહ કાર્ડ અપને સાથ રખના હોતા હે. ઔર પૂછને પર દિખાના ઝરૂરી હોતા હે. અગર આપકો મક્કાસે જિદ્દા યા કિસી ઔર જગહ જાના હોતો ઈસ કાર્ડકે બગૈર નહીંજા સકતે.

જબ આપ મક્કાસે મદીના જાએંગે તો મદિનામેંઆપકા દૂસરા મુઅલ્લિમ હોગા ઔર રહાઈશગાહ ભી નઈ હોગી ઈસ લિએ મદીનામેંભી આપકો આપકા બગૈર ફોટૂંકા એક કમ્પયૂટર રાઈઝડ કાર્ડ મિલેગા ઔર મુઅલ્લિમકા શનાખ્તી કાર્ડ ભી મિલેગા. જિસ્મે મુઅલ્લિમકા પતા આપકી બિલ્ડિંગકા પતા ઔર કમરા નંબર લિખ્ખા હોગા. મદીનાકે દસ દિન કયામમેંઆપ યહ દોનોંકાર્ડ હિફાઝતસે રખ્ખેં. વતનકે લિએ વાપસીકે સફરકે શુરૂઅમેંઈસી કાર્ડકો દેખકર આપકો બસકા નંબર દિઆ જાએગા. ઈસી બસમેંઆપકો આપકા પાસર્પોટ વાપિસ મિલેગા ઔર યહી બસ આપકો એરર્પોટ તક પહુંચાદેગી.

મુઅલ્લિમકા શનાખ્તી કાર્ડ (મીનાકે લિએ) :-

મીના જાનેસે પહલે મુઅલ્લિમ આપકો એક શનાખ્તી કાર્ડ દેગા. જિસ્મે આપકે મીનાકા ખૈમા નંબર લિખ્ખા હોગા. મીનામેંએક મુઅલ્લિમકે બહુત સારે ખૈમે એક હી મકામ પર હોતે હૈં. જિન્કે અતરાફ હિફાઝતકે લિએ લોહેકે જંગીલે લગે હોતે હૈં.

ગેટ પર મુઅલ્લિમકે પહરેદાર હોતે હૈંજો યહ કાર્ડ દેખકર હી આપકો જંગીલેકે અંદર ખૈમોકી તરફ જાને દેંગે. ઈસ લિએ મીનાકે કયામમેંભી ઈસ કાર્ડકો ભી અપને સાથ રખ્ખેં. ઔર ઈસ કાર્ડકે પીછે અપને હાથસે અપને ખૈમેકે કરીબકે ખમ્બે પર પહચાનકે લિએ લિખ્ખે ગએ નંબરકો નોટ કરલેંઔર પુલકા નામ નોટ કરલેં. ઈસ્સે ઈશારતી મીનામેંઅપને ખૈમેકા પતા નહીંભૂલેંગે.

સામાને સફર

એક હાજી અપને ઘરસે કિતના સામાન લેકર હજકે સફર પર જાએ જિસ્સે ઉસ્કે ચાલીસ દિન આરામસે ગુઝરેં, યહ એક મુશ્કિલ સવાલ હે. મૈંને વહાંજો હાલાત દેખેંવહ યહાંબયાન કરતાંહૂં. ફૈસલા આપ ખુદ કરેં.

(૧) ખાને પીનેકા ઈન્તિઝામ :-

રહાઈશ ગાહ (બિલ્ડિંગ) કે હર મંઝિલે પર એક યા દો કિચન (બાવરચી ખાના) હોતેંહેં. જિસ્મે ગેસ યા ચૂલા મુઅલ્લિમ યા મકાન માલિકકી તરફસે પહલી બાર મુફ્ત મિલતા હે. હાજી સાહેબાન ખાના બનાનેકા પૂરા સામાન સાથ લે જાતે હેંઔર વહાંખાના બનાકર ખાતેંહેં. સઉદી કાનૂની રૂસે કોઈ ભી ખાનેકી ચીઝ સઉદીમેંલાના મના' હે મગર મેંને દેખા કે ન હિન્દુસ્તાનકે એરપોર્ટ પર કિસીને કિસી હાજીકો રોકા ન જિદ્દા એરપોર્ટ પર. સિર્ફ તેલ, પાની, યા સિય્યાલ માદ્દા દોનોંએરપોર્ટ વાલે ઝબ્ત કરલેતે હેં.

મક્કા ઔર મદીનામેંબેશુમાર પાકિસ્તાની હોટલેંહેંજો હિન્દુસ્તાનીઝાઈકાકાખાનાબનાતેહેં.જિન્કીકીમતેમુન્દરજાઝેલહેં.

દાલ	....	૪	રિયાલ
ગોશ્ત	....	૫ – ૬	રિયાલ
ચાવલ	....	૨ – ૩	રિયાલ
સબ્ઝી	....	૪ – ૫	રિયાલ

અગર આપ એક પ્લેટ દાલ યા ગોશ્ત યા સબ્ઝી લેંતો તીન રોટી મુફ્ત મિલતી હે. યહ દો સે તીન લોગોંકે લિએ કાફી હોતી હે. ઈસ લિએ બહુત સારે હાજી ખાના બનાનેમેંવકત ઝાએ'અ કરને કે બજાએ ખાના ખરીદ કર ખાતે હેંઔર પૂરા વકત ઈબાદાતમેંલગાતે હેં. ઔર યહ બાત મુનાસિબ ઔર દુરુસ્ત હે.

(૨) કપળે :-

હર મઝિંલા પર બાથરૂમ (ગુસલ ખાના) હોતે હેં. જિસ્મે આપ આસાનીસે કપળા ધો સકતે હેં. સુખાને કે લિએ આપ ઘરસે રસ્સી લે જાએંઔર લાબી યા બિલ્ડિંગકી છત પર આસાનીકે મુતાબિક કપળા સુખાલેં. મક્કા ઔર મદીનામેંલાંડરી ભી હે જો કે એક જોળા ધોનેકા (૫) રિયાલ લેતે હેં. ચૂકેં વહાંનમાઝકે સિવા ઔર કોઈ કામ હોતા નહીંઈસ લિએ કપળે કમ હી ગદેંહોતે હેં. ઈસ લિએ દો યા તીન જોળોંમેંગુઝર આસાનીસે હો જાતા હે.

હજકે સફરમેંબુઝુર્ગોંસે સુના હે કે રોઝ મર્રાકે કપળોંકે સાથ અગર દો જોળે નએ હો તો ઝિયાદા બહતર હે. એક ૧૦ ઝિલહિજજાકે લિએ જિસ દિન ઈદ હોતી હે. એક મસ્જિદે નબવીકે લિએ જિસ દિન પહલી બાર હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલિય્હ વસલ્લમકી કબર મુબારક પર હાઝરી દેકર સલાતુ વસ્સલામકા નઝરાના પેશ કરેંગે.

(૩) બિસ્તર :-

મક્કા ઔર મદીના દોનોંજગહ આપકો આપકે કમરેમેંપલંગ ગદીલા, તકિયા, ઔર એક કમ્બલ, બેડશેટ (ચાદર) મિલેગી ઈસ લિએ મક્કા ઔર મદીનામેંખુદકે બિસ્તરકી ઝરૂરત નહી હોતી.

મીનાકે ખૈમોંમેં ઝમીન પર કાલીન બિછા હોતા હે. મગર તકિયા ઔર ચાદર નહીંમિલતી ઈસ લિએ મૌસમકે મુતાબિક એક હવાઈ તકિયા ઔર એક ચાદર લે લેંતો બહતર હોગા.

(૪) દવાએંઃ-

સઉદી અરબમેંતીન દવાએંબહુત મેંહગી હેં. ઔર ઉન્કે નામ ભી અલગ હોતે હેં. ઈસ લિએ રોઝ મર્રાકી સારી દવાએંઆપ સાથ લે જાએં. સઉદી હુકૂમત ઔર ઈન્ડિયન હજ કમીટીકી તરફસે ભી મુફ્ત દવાએંમિલતી હેં. મગર આપ અપની સીહતકી હિફાઝત ખુદ કરેંઔર અપની દવાએંઅપને સાથ લે જાએં. ઝરૂરત પળ્નેપર મક્કા ઔર મદીનામેંહિન્દુસ્તાની કોન્સલેટકે ઉપર હિન્દુસ્તાની અસ્પતાલ હેંજહાંહિન્દુસ્તાની ડાકટર મિલતેં હેંઉન્સે અપના મુફ્ત ઈલાજ કરવા સકતે હેં. વહાંસઉદી અસ્પતાલ ભી હેંઉન્મે ભી મુફ્ત ઈલાજ હોતા હે. મીનામેંભી સઉદી અસ્પતાલ હેં.

(૫) મોબાઈલ ફોન :-

હજકે મૌકા પર સઉદી હુકૂમત હાજિયોંકે લિએ ઈસ્પેશિયલ સીમ કાર્ડ નિકાલતી હે જોકે સો રિયાલકા હોતા હે. ઔર આપ સો રિયાલ કીમત ખતમ હોને તક બાત કર સકતે હેં. આપકો અપના મોબાઈલ નંબર મિલતા હે. જિસે આપ અપને ઘર વાલોંકો ઔર સાથિયોંકો દે સકતે હેં. મોબાઈલ અગર સહીહ ઈસ્તિઅમાલ કરે તો બહુતસે ફાઈદેંહેં. આપ હમેંશા અપને ઘર ઔર કારોબારસે બાખબર હોતે હેં. ઈસ લિએ ઈત્મિનાનસે ઈબાદત કર સકતે હેં. હજકે દૌરાન સાથિયોંસે બિછળ જાનેકે બા'દ યા કિસી તકલીફમેંફૌરન દોસ્તોંસે રાબ્તા કાઈમ કર સકતે હેં. ઔર ગલત ઈસ્તિઅમાલ કરે તો વબાલ હી વબાલ હે. આપ વહાંઈબાદતકે લિએ જાતે હેં. મોબાઈલસે વહીંપર તિજારત યા બિઝનેસ ન કરને લગેં. મોબાઈલ હરમ શરીફમેંબંદ રખ્ખેંનહીંતો લાખોંકે હિસાબસે ગુનાહ હોગા.

હજકે સબસે મુશ્કિલ દિન ૮સ. ૧૩ ઝિલ્હિજજાકે હોતે હેં. ઈસ દૌરાન આપકો મુંદર્જે ઝેલ સફર કરને હોંગે :–

તારીખ	મકામ	દૂરી	દરકાર વકત
૮ ઝિલ્હિજ્જા	મક્કાસે મીના	૫ કિ.મિ.	એક ઘંટા
૯ ઝિલ્હિજ્જા સુબહ	મીનાસે અરફાત	૬.૫ કિ.મિ.	દો ઘંટે
૯ ઝિલ્હિજ્જા શામ	અરફાતસે મુઝદલિફા	૫.૫ કિ.મિ.	દો ઘંટે
૧૦ ઝિલ્હિજ્જા સુબહ	મુઝદલિફાસે મીના	૧ કિ.મિ.	આધા ઘંટા
૧૦ ઝિલ્હિજ્જા દોપહર	મીનાસે મક્કા	૫ કિ.મિ.	એક ઘંટા
૧૦ ઝિલ્હિજ્જા શામ	મક્કાસે મીના	૫ કિ.મિ.	એક ઘંટા
૧૨ ઝિલ્હિજ્જા શામ	મીનાસે મક્કા	૫ કિ.મિ.	એક ઘંટા

જો લોગ યહ સફર પેદલ કરતે હેંવહ બસ યા કિસી ઔર સવારીસે સફર કરનેવાલોંકે મુકાબલેમેંઝિયાદા આરામસે રહતે હેં. ઔર હર જગહ વકત પર પહુંચતે હેં. ખાલી હાથ પેદલ ચલના આસાન હે ઔર સામાન લે કર ચલના બહુત મુશ્કિલ. મગર મક્કાસે મીના ઔર મીનાસે અરફાતકે સફરમેંસામાન તો હોતા હી હે. ઈસ લિએ આસાની કે લિએ જો છોટા બેગ આપ ખરીદેં અગર વહ પહિયોંવાલા હો તો બહુત આસાની હોગી. મીના ઔર અરફાતકે સફરમેંસામાન બહુત કમ હી હોતા હે(એક ચટાઈ, પાનીકી બોતલ, થોળાસા ખાનેકા સામાન ઔર એક શાલ) ઈસ લિએ યહ બેગ ઝિયાદા બળા ન હો. પહિયોંવાલે ઈસ છોટે બેગસે મીના ઔર મક્કાકે સફરમેંઆપકો બહુત આરામ મિલેગા.

(૬) રોઝ મર્રા ઈસ્તિઅમાલકી ચીઝેંઃ–

રોઝ મર્રાકી ઈસ્તિઅમાલકી સારી ચીઝેંઆપકો મક્કા ઓર મદીના શરીફમે મિલ જાએંગી. ઈસ લિએ હિન્દુસ્તાન મેંઅગર કુછ ચીઝેંછુટ જાએંતો પરેશાન હોનેકી ઝરૂરત નહીં. વૈસે અગર આપકા સામાન પૈતીસ કિલોંસે કમ હે તો મુન્દરજા ઝૈલ સામાન ઈહતિયાતકે લિએ રખ લેં.

(૧) ખાને રખને ઔર ખાનેકે ન ટૂટનેકે બર્તન.

(૨) ટૂથ પેસ્ટ, સાબુન ઔર સરમેંલગાનેકા તેલ.

(૩) જા નમાઝ.

(૪) રાતકે વકત પહનનેકે કપળે.

(૫) રસ્સી ઔર પતલા પરદેકા કપળા.

(હો સકતા હે આપકો અપને કમરેમેંઔરતોંકે લિએ પર્દા કરના પળે)

(૬) દો અદદ અહરામ, એક મોટે કપળેકા એક પતલે કપળેકા ઔર બેલ્ટ (કમર પટ્ટા).

(૭) મુઝદલિફામેંરાત ગુઝારનેકે લિએ ચટાઈ

(૮) પાનીકી થરમાસ યા બોતલ

(જિસ્સે આપ હરમસે આબે ઝમ ઝમ કમરે તક લા સકેં)

(૯)ઐસી ખાનેકી ચીઝેંજો બહુત દિનોંતક ખરાબ ન હો. મીના અરફાતમેંખાનેકી બહુત સારી ચીઝેંમિલતી હે. મગર એહતિયાતકે લિએ રખ લેના બહતર હે.

દો સામાન ઐસે હે કે જિન્કી સખ્ત ઝરૂરત તો નહીં હોતી મગર અગર સાથ રખલેંતો બહતર હેં. એક યહ કે ધૂપકા ચશ્મા ઔર દૂસ્રા નાક પર લગાનેકા કાગઝકા રૂમાલ.

ધૂપકા ચશ્માસે દોપહરકે વકત દૂધકી તરહ સુફેદ ફર્શ પર તવાફ કરનેમેંઆસાની હોતી હે.

અગર આપકો નઝલા અકસર રહતા હો યા જલ્દી હો જાતા હે તો દઃ(ભોબ(ૠ ઈસ્તિઅમાલ કરનેસે આપ ઔર દૂસરે લોંગ યદ્ય)ભ'ત:દ્ય સે મહફૂઝ રહતે હેં. નોઝ માસ્ક સિર્ફ પાંચ રૂપ્યેમેંકિસી ભી મેડિકલ દુકાન પર મિલ જાતા હે. યહ મક્કા શરીફમેંએક રિયાલમેંમિલ જાએગા.

(૭)હેંડબેગ :–

હજ કમીટી યા બેંક વગેરાસે એક છોટા હેન્ડ બેગ આપકો તોહફાકે તોર પર મિલેગા. જો હજકે પૂરે ચાલીસ દિન આપકે સાથ હી હોગા ઔર આપકે બહુત કામ આએગા. ઈસ્મે દો પટ્ટે લગે હોતે હેં. એક ગરદનસે લટકાનેકે લિએ ઔર દૂસરા કમરસે બાંધનેકે લિએ. અગર દોનોંપટ્ટે આપ અચ્છી તરહ પહનલેંતો યહ આપકે જિસ્મસે ચિપ્કા રહેગા. ઔર ભીળ ભાળમેંભી ઈસ્કે ખોનેકા અદેંશા બહુત કમ હોતા હે. ઈસ્મે દો હિસ્સે હોતે હેં. એક બાહરી છોટા હિસ્સા જિસ્મે શફ્ફાફ પ્લાસ્ટિક લગા હોતા હે. ઈસ્મે આપ શનાખ્તી કાર્ડ ઔર દૂસ્રે કાગઝાત રખ સકતે હેં. દૂસરે હિસ્સેમેંઆપ ચપ્પલ વગૈરા રખ સકતે હેં. હરમ શરીફકે દરવાઝેકે બાહર રખ્ખે હુએ ચપ્પલ ખાદિમ વકફા વકફાસે હટાકર ફેંકતે રહતે હેં. દરવાઝે લગી અલ્મારિયોંસે ચપ્પલ દૂસરે હાજી પહનકર લે જાતે હેં. ઈસ લિએ ચપ્પલકો પ્લાસ્ટિકકી થેલીમેંરખકર ઈસ થેલીમેંરખલેં. હરમ શરીફમેંદો સે ચાર ઘંટે તક ભી બેઠના પળતા હે. ઈસ લિએ ખાનેકે લિએ કુછ ખજૂરેંઓર બિસ્કીટ વગેરા ભી રખલેં. પીનેકે લિએ આબે ઝમ ઝમ હર જગહ હરમ શરીફમેંમિલેગા. ઔર યહ બેગ આપકો તોહફામેંકોઈ ન દેંતો ઈન્તઝાર ન કિજિએ બલ્કે બાઝારસે ખરીદ લિજિએ.

(૮)સફરી સૂટકેસ :–

હજકે સફરમેંકમસે કમ આઠ દસ બાર આપકા લગેજ કૂલી હઝરાતકે હાથોંમે હોગા. જો અકસર ઈસે બળી બેદર્દીસે ઈધર ઉધર ફેકેંગે. ઈસ લિએ આપકા સૂટકેસ ઔર બેગ ઐસા હો કે આસાનીસે ન ટૂટે યા તો ઐસે હોકે જિન્કે ટૂટ જાનેકા આપકો ગમ ન હો.

હજ કમીટીસે જો આપકો ઈત્તિલાઈ ખત મિલેગા ઈસ્મે આપકો સિર્ફ દો સૂટકેસ લે જાનેકી સલાહ દી જાએગી. જિસ્મે એક બળા સાઈઝકા હોગા ઔર એક છોટા સાઈઝકા હોગા. બળે સૂટકેસકી લંબાઈ , ચોળાઈ ઔર ઉંચાઈ ૧૧ – ૧૮ –૨૮ ઈંચહો. જબકે છોટે સૂટકેસકા સાઈઝ ૮–૧૪ –૨૦ ઈંચ હો. બળા સૂટકેસ જહાઝ પર આપસે અલાહિદા કરકે દૂસરે લગેજકે સાથ જહાઝમેંલોડ હોને ભેજ દિયા જાએગા. ઈસ સૂટકેસકા સાઈઝ કમ યા ઝિયાદા હો તો કોઈ હરજ નહીં. અગર દો સે ઝાઈદ ભી સૂટકેસ

યા બેગ હો તો કોઈ હરજ નહીં. મગર વઝનકી જાંચ હોગી ઔર ઝિયાદા વઝનકા કિરાયા દેના પળ્સકતા હે. ઈસ વકત આપ સિર્ફ પૈતીસ કિલો સામાન હવાઈ જહાઝસે મુફત લા, યા લે જાસકતે હેં.

છોટા સૂટકેસ આપ અપને સાથ જહાઝકે અંદર લે જાએંગે. ઈસ લિએ ઉપર બતાએ ગએ સાઈઝસે બળા ન હો ઔર વઝન ભી દસ કિલોસે ઝિયાદા ન હો, વરના જહાઝકા અમ્લા ઉસે જહાઝકે અંદર લે જાને નહીંદેગા. સૂટકેસકે બદલે આપ અપની આસાનીકે મુતાબિક હેંન્ડબેગ વગૈરા ભી ઈસ્તિઅમાલ કર સકતે હેં.

આપ અપને હર બેગ ઔર સૂટકેસ પર અપના કવર નંબર ઔર ઘરકા પૂરા પતા લિખના ન ભૂલેંવહ ભી પરમાનન્ટ પેન (પક્કી રોશનાઈ)સે જિસ્સે પતા બિલ્કુલ ન મિટે. તાકે ખુદાનખ્વાસતાંઅગર આપકા સામાન ખો જાએ તો કવર નંબર ઔર પતેસે આપકો વાપિસ મિલ જાએ.

દૂરસે એરપોર્ટ પર અપને સામાનકો પહચાનનેકે રિબ્ન યા રીંગા યા ઔર નીશાની ભી ઝરૂર લગાલેં ઈસ્સે સામાન ઢૂંઢનેમેંઆસાની હોગી.

દૂસરી અહમ બાત યાદ રખિએકે આપકે લગેજ પર દૂસરોંકે લગેજકા પાંચસો કિલો સે ઝિયાદાકા ભી વજન પળ સકતા હે. ઈસ લિએ આપકે સૂટકેસકે યા બેગમેંએસા કોઈ સામાન ન હો જિસ્કે ટૂટનેસે આપકા ઔર દૂસ્રોંકા સામાન ખરાબ હો જાએ. મક્કા ઔર મદીના શરીફકે ઔર મીનાકે ખૈમોંમેંમસ્તૂરાત પર્દેકી વજહસે અલગ રહ સકતી હેં. ઈસ લિએ આપ અપને રોઝ મર્રાકે ઈસ્તિઅમાલકા સામાન મસ્તુરાતકે સામાનસે અલગ રખ્ખેંવરના દોનોંકો બળી પરેશાની હોગી ઓર છોટી છોટી ચીઝોંકે લિએ એક દૂસરેકો આવાઝ દેના પળેગા.

આપ અપના સૂટકેસ મઝબૂત તાલોંકા લેંતાકે આપ રૂપ્યા પૈસા સૂટકેસમેંરખકર ઈત્મિનાનસે હરમ શરીફમેંજા સકેં.

(૯) અચ્છી સિહત :-

સબસે ઝરૂરી ચીઝ જો આપકો અપને સાથ લે જાના હે વહ હે અચ્છી સિહત કયૂંકે મક્કાકે કયામ ઓર હજકે દોરાન આપમેં જિત્ની ઝિયાદા કુવ્વત હોગી આપ ઈત્ની હી ઝિયાદા ઈબાદત કર સકેંગે. તવાફો સઈ ઔર રિહાઈશગાહસે હરમ તક આપકો જિતના ચલના હે ઓર ઈસ્મે જિત્ના વકત દરકાર હે અંદાઝમેંયહાંદર્જ કરતા હૂંઈસ્સે આપ અંદાઝા લગા સકતે હેંકે રોઝ કમ અઝ કમ આપકો કિત્ની દેર તક આપકો મુસલ્સલ ચલના હે.

તવાફ :-

કા'બાકે ગિર્દ સાત ચક્કર યા ફેરા લગાને પર એક તવાફ હોતા હે, ચક્કર યા ફેરાકો અરબીમેં શોત કહતે હેં.

સુબહ ૯ સે ૧૦ બજે, દોપહર ૧/૧–૨ સે ૧/૨–૨ બજે ઔર રાત ૧૨ બજે સે ૩ બજે કે વકત જબ ભીળ કમ હોતી હે. કા'બા શરીફકે ૫૦ ફિટકી દૂરી પર એક શોત (ફેરા યા ચક્કર)મે ૩ મિનટ ઔર ૧૦૦ ફિટકી દૂરીસે એક શોતમેં૬ મિનટ લગતે હેં. ઈસ લિએ સાત શોતકે લિએ કમ ભીળકે વકત ૨૦ સે ૪૨ મિનટકે દરમિયાન લગેગી. ભીળકે અવકાતમેંસાત શોત યા'ની એક તવાફમેંએક ઘંટેસે ઝિયાદા ભી લગ જાતા હે.

ઝિયાદા ભીળમેંજબ મતાફમેંતવાફ કરના મુશ્કિલ હોતા હો તો પહલે મંઝિલે યા છત પર તવાફ કરના પળતા હે . જહાંએક શોતકે લિએ ૧૩સે ૧૫ મિનટ લગતે હેં. તબ જાકર એક તવાફ હોતા હે.

સઈ :-

સફા ઔર મરવાકે દરમિયાન ૩૯૫ મિટરકા ફાસલા હે. સફા ઔર મરવા પહાળકે બીચ ચલનેકો સઈ કહતે હેં. સઈમેંસફા ઔર મરવાકે દરમિયાનમેંસાત મર્તબા ચક્કર લગાના પળતા હે. પહલા ચક્કર સફાસે શુરૂઅ હોતા હે. ઔર સાતવાંચક્કર મરવા પર ખતમ હોતા હે. એક ચક્કરકે લિએ કમ ભીળમેં૪ સે ૫ મિનટ લગતેંહેં. ઈસ લિએ સાત ચક્કરમેંકરીબ તીસ મિનટકા વકત લગતા હે. ભીળકે અવકાતમેંએક ઘંટાસે ઝિયાદા ભી વકત લગ જાતા હે.

રહાઈશગાહસેહરમશરીફતકઆનેજાનેકા વકત:-

આમતોરપરહાજીયોંકાકયામહરમસે૫સે૧૫મિનટકીદૂરી પરહોતાહે.મગર૪ઝિલ્હીજજાસે૧૫ઝિલહિજ્જાતકલોંગોકાઝબર દસ્ત હુજૂમ હોતા હે. ઈસ દોરાન યહ ૫ સે ૧૫ મિનટકા રાસ્તા તે કરનેમેં૧૫સે૩૦મિનટકાવકતભીલગસકતાહે.

નમાઝકા ઈન્તિઝાર :-

૪ ઝિલહિજજા તક ચૂંકે ૩૫ લાખ લોગ મક્કા શરીફ પહુંચ ચુકે હોતે હેં. ઈસ લિએ હરમમેંભી ઝબરદસ્ત ભીળ હોતી હે. અગર નમાઝસે ૩૦સે ૪૫ મિનટ પહલે હરમમેંન પહુંચે તો તમામ જગહેંભર ચુકી હોતી હેં. ઈસ લિએ હર નમાઝ સે એક ઘંટા પહલે આપકો અપને કમરેસે નમાઝકે લિએ નિકલ જાના હોતા હે.

હરમ શરીફસે કમરે તક આને જાનેમેંભી કાફી વકત લગતા હે ઈસ લિએ લોગ તહજ્જુદકે લિએ આતે હેંઔર ફજર પળ્હકર જાતે હેં. ઈસી તરહ મગ્રીબકે લિએ આતે હેંઔર ઈશા પળ્હકર જાતે હેં. બહુતસે લોગ ઝોહરસે ઈશા તક હરમમેં હી રહતે હેં. ઓર નમાઝ, તિલાવત ઔર તસ્બીહાતમેં મસ્રૂફ રહતે હેં. ઔર ઈશા પળ્હકર જાતે હેં.

સિર્ફ હરમ શરીફમેંએક નમાઝકા સવાબ એક લાખ ગુના હે. હરમ શરીફકો છોળકર કિસી ઔર આસપાસકી છોટી મસ્જિદ કો યહ ફઝિલત હાસિલ નહીંહે.

જો લોગ મક્કાકે રહને વાલે હેંઉન્કે લિએ હરમ શરીફકી

નફલ નમાઝ, નફલ તવાફસે બહતર હે. મગર જો લોગ દૂસરે શહરસે આતે હેંઉન્કે લિએ નફલી, તવાફ નફલી નમાઝ ઔર દૂસરી ઈબાદાતસે ઝિયાદા અફઝલ હે. ઈસ લિએ હર હાજીકો પાંચ વકતકી નમાઝ હરમ શરીફમેં પળ્હના ચાહિએ ઔર ઝિયાદાસે ઝિયાદા તવાફ કરના ચાહિએ.

મુંદરજા બાલા અવ્કાતકે હિસાબસે આપ ખુદ અંદાઝા કર સકતે હેંકે એક દિનમેંઆપકો કિતના વકત ચલના ઔર હરમમેંબેઠકર ઈન્તઝાર કરના હે.

હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમકા ઈર્શાદ હે કે ''કવી મો'મીન કમઝોર મોમિનસે બહતર હે.'' કયૂંકે કવી મો'મીન દીનકે બહુત સારે વહ કામ કર સકતા હે જો કમઝોર મો'મીન નહીંકર સકતા.

હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમકે ઈર્શાદકે મુતાબિક જો લોગ સિર્ફ જિહાદકે લિએ ઘોળે પાલતે હેં. ઈન્હે ઘોળેકે ખાને પીને, ચલને યા'ની ઉસ્કે હર કામ પર ભી સવાબ મિલતા હે.

હમ ઔર આપ અગર અપની સિહત ઈસ મકસદસે બહતર બનાનેકી જદો જિહદ કરેંકે ઈનશાઅલ્લાહ અચ્છી સિહતસે હમ ઈસ્લામ ઔર મુસલમાનોંકી ફલાહ ઔર બહબુદીકે લિએ કામ કરેંગે તો અપની બહતર સિહતકો બહતર બનાનેકી કોશિશમેંભી હમ કો સવાબ મિલેગા.

ડાકટરોંકા કહના હે કે હર શખ્સકો દિનમેંકમ અઝ કમ ૨૦ મિનટ તક તેઝ ચલના ચાહિએ ઈસ્સે દિલકા દોરા, ઝયા બેતિસ ઔર દૂસ્રી બહુત સારી બીમારિયાંનહીંહોતીં. યા કન્ટ્રોંલમેંરહતી હેં.

ઈસ લિએ હજકે લિએ જો સબસે પહલી તય્યારી આપકો કરના હે વહ યહ હેકે સુબહ ઔર શામ કમ અઝ કમ ૩૦ મિનટ ચલેંઔર અપની સિહતકો બહતર બનાનેકી કોશિશ કરેં. હરમ શરીફ પહુંચકર ભી અપની સિહતકા ખ્યાલ રખ્ખેં, હઝમ હોનેવાલી ગિઝા ખાએં, ફલોંકા ઈસ્તિઅમાલ ખૂબ કરેં, હમેંશા ઝમ ઝમકા પાની પિએં, ગરમીકે મોસમમેંજબ પાનીસે પ્યાસ ન બૂજે તો ઠંડે પાની ઔર મશ્રૂબકે બદલે સુલેમાની ચાય યા કહવેકા ઈસ્તિઅમાલ કરેં, સુબહ ચાર બજેસે પહલે ઉઠેંતાકે ઈત્મિનાનસે ઝરૂરિયાતસે ફારિગ હોકર આપ તહજ્જુદ પળ્હ સકેં.

૧૦. સબસે અહમ ઝાદે સફર :-

અલ્લાહ તઆલા ફરમાતા હે :-

وَتَزَوَّدُوْافَاِنَّ خَيْرَالزَّادِ التَّقْوٰى وَاتَّقُوْنِ يٰاُوْلِى الْاَلْبَابِ.

તર્જમા : ઔર ઝાદે રાહ જો બહતરીન ઝાદે રાહ હે વહ તકવા હે ઔર એ અકલમંદો મેરા તકવા ઈખ્તિયાર કરો.

[સૂરએ બકરહ, ૧૯૭]

હઝરત આદમકે બેટે કાબિલકી કુર્બાની ઈસ લિએ કબૂલ નહીંહુઈ થી કયૂંકે ઉસ્મે તકવાકા જઝબા નહીંથા.

અલ્લાહ તઆલા ફરમાતા હે :-

اِنَّمَا يَتَقَبَّلُ اللّٰهُ مِنَ الْمُتَّقِيْنَ (સૂરહ માઈદા, ૨૭)

તર્જમા : અલ્લાહ મુત્તકિઓંહી સે કબૂલ ફરમાતા હે.

રસુલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમકે હજ્જતુલવિદાઅકે મૌ'કા પર ફરમાયા :-

اَلتقوىٰ هٰهُنَاو يشير الىٰ صدره ثلاث مرات (મુસ્લિમ)

તકવા યહાંહોતા હે આપને તીન મર્તબા અપને સીનએ મુબારકકી તરફ ઈશારા કરતે હુએ ફરમાયા.

ઈસ લિએ હજકે સફર પર જાનેસે પહલે સારી તય્યારિયોંકે સાથ અપને દિલકી કેફિયતકો ભી સંવારેં. હાજી કહલાનેકી ચાહ, દિખાવા, સૈરો તફરીહકી નિય્યત, ખૂબ ખરીદીકી તય્યારી વગૈરાકા ઈરાદા ભી હજકી નિય્યતકે સાથ હો તો તોબા ઔર ઈસ્તિગ્ફાર કિજીએ ઔર ખાલિસ ખુદાકી ખુશ્નુદીકે લિએ હજકે સફરકી તય્યારી કિજીએ.

રમઝાનકા ઉમરા

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અબ્બાસ(રદી.)સે રિવાયત હેકે રસુલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમને ફરમાયા રમઝાનકા ઉમરા હજ કરનેકે બરાબર હે યા યહ ફરમાયા કે ઈસ હજકે બરાબર હે જો મેરે સાથ કિયા જાએ.

[બુખારી, મુસ્લિમ]

ઈસાઈ ઔર યહૂદીકી તરહ મૌત

મુશ્રિકીને મક્કા શિર્ક કરતે થે મગર હજ ભી કરતે થે જબકે ઈસાઈ ઔર યહૂદી ખુદાકો માનતે થે, રોઝે આખિરત પર ઈમાન રખતે થે, જન્નત ઔર જહન્નમકે ભી કાઈલ થે ઔર રોઝે ભી રખતે થે. મગર હજ ન કરતે થે. હજ ઈસ્લામકા પાંચવા ઔર અહમ રુકન હે. જો હજ કરનેકી ઈસ્તિતાઅત રખનેકે બા'દ ભી હજ ન કરે ઐસે ઈન્સાનકે લિએ હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમને સખ્ત નારાઝગીકા ઈઝહાર કરકે ફરમાયા હે. મુદરજા ઝેલ હદીસકા મફહૂમ હેકે ઐસે શખસકા બગૈર હજ કિએ મરના ઈસાઈ યા યહૂદીકી તરહ મરના હે.

હદીસ શરીફ : હઝરત અલી મુર્તઝા રદિયલ્લાહુ અન્હુસે રિવાયત હે રસુલ સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમને ઈર્શાદ ફરમાયા જિસ્કે પાસ સફરે હજકા ઝરૂરી સામાન હો ઔર ઈસ્કો ઐસી સવારી ભી મયસ્સર હો જો બૈય્તુલ્લાહ તક ઈસ્કો પહુંચા સકે, ફિર ભી વહ હજ ન કરે, તો કોઈ ફરક નહીંકે વહ યહૂદી હોકર મરે યા નસ્રાની હોકર મરે. ઔર યહ ઈસ લિએ કે અલ્લાહ તઆલા કા ઈર્શાદે આલી હેકે '' અલ્લાહકે લિએ બય્તુલ્લાહકા હજ ફર્ઝ હે ઈન લોગોંપર જો ઈસ તક જાનેકી ઈસ્તિઆત રખતે હોંઔર જો ઈન્કાર કરે તો અલ્લાહ તઆલા દુન્યા જહાંસે બેનિયાઝ હે.'' [આલિ ઈમરાન -૯૭]

હજકે દૌરાન રાસ્તા ભૂલને ઔર ખો જાનેકા મસ્અલા

(૧) મક્કા મુકર્રમામેંખોનેકા મસ્અલા :–

હરમ શરીફકી મસ્જિદમેં૯૨ દરવાઝેહેં. જિન પર નંબર લિખ્ખે હુએ હેં. કુછ દરવાઝોંપર નંબર નહીંહેં. ઈન્હે ભી ગિના જાએ તો ૧૦૦સે ઝિયાદા દરવાઝે હેંનયે આદમીકો સબ દરવાઝે એક જૈસે લગતે હેંઈસ લિએ જબ પહલી મર્તબા આપ હરમ શરીફમેં જાએંતો જિસ દરવાઝેસે દાખિલ હોંઉસ્કા નંબર નોટ કરલેં. ઔર ઉસી દરવાઝેસે બાહર આએં.

જબ આપ હરમકે અંદર મતાફ (સહન)મેંહોંગે તબભી ચારોંતરફસે સારે દરવાઝે આપકો એક જૈસે લગેંગે પહચાનકે લિએ હુકૂમતને પાંચ અહમ દરવાઝોંપર પાંચ અલગ અલગ રંગકી મહરાબેંબનાદી હેં. જબ આપ હરમમેં દાખિલ હો તો ઈન રંગોંકો અચ્છી તરહ પહચાન લેંઔર ઈસી તરફકે દરવાઝેસે બાહર નિકલેં. દરવાઝોંકી મહરાબેંઓર ઉન્કે રંગ ઈસ તરહ હેં.

દરવાઝેકા નામ	મેહરાબકા રંગ	સિમ્ત (તરફ)
(૧) બાબે અબ્દુલ્અઝીઝ	હરા	યહ દરવાઝા નંબર એક હે ઔર મસ્ફલા ઈલાકેકી તરફ હે.
(૨) બાબે સફા	સુફેદ	યહ હજરે અસ્વદકે સફા પહાળીકી તરફ હે. જહાંસે સઈ શુરૂઅ હોતી હે.
(૩) બાબે ફતહ	નીલા	યહ મર્વા પહાળીકી તરફ હે.
(૪) બાબે ઉમરા	સ્લીટી	યહ દરવાઝા નંબર ૬૨ હે.
(૫)બાબે ફહદ	પીલા	યહ દરવાઝા નંબર ૯૨ હે. બાદશાહે ફહદને હરમકે એક હિસ્સેકી બહુત ઝિયાદા તોસિઈ કી હે જિસ્મે ૮૦ હઝાર લોગ નમાઝ પળ્હ સકતે હેં. યહ મહરાબ ઉસી હિસ્સેકી તરફ હે.

ગેટ ૬૨કે બાહર ગુમ્શુદા લોંગો ઔર સામાનકા આફિસ હે. અગર આપ ગેટ ભૂલ જાએંઔર અકેલે ઘર જાનેકી હિમ્મત યા એ'તમાદ ન હોતો ગેટ ૬૨કે પાસ આફિસમેંપહુંચ જાએંવહ ગાઈડકે ઝરિએ આપકો આપકે ઘર યા મુઅલ્લિમકી આફિસ તક પહુંચા દેગેં.

(૨) જિદ્દા એરપોર્ટ પર ખોજાનેકા મસ્અલા :–

જિદ્દા એરપોર્ટ બહુત વસીઅ ઔર અરીઝ હે. ઔર ઈસ એરપોર્ટ પર આપકો કાફી દેર રુકના હે ઔર તકરીબન તીનસો ફિટ બસ ડેપો તક આપકો ચલના હે. ઈસ એરપોર્ટકે હર ખંબે પર નંબર લિખ્ખે હુએ હેં. બસ ડેપો તક તો ગાઈડ આપકો રાસ્તા બતાદેંગે. મગર દૂસરી કિસી ઝરૂરતસે આપ અગર દૂર જાતે હેંતો આપકા સામાન જિસ ખંબેકે પાસ હે ઉસ્કો ઝરૂર નોટ કરલેં.

(૩) મીનામેંભૂલનેકા મસ્અલા :–

મીનામેંહર શખ્સ એક બાર ઝરૂર રાસ્તા ભૂલતા હે. ઈસ લિએ અગર આપ મીનાકા જગ્રાફિય્યા સમજ લેંતો ઈન્શાઅલ્લાહ રાસ્તા નહીંભૂલેંગે. મીના દો પહાળોંકે દરમિયાન એક વાદીકા નામ હે ઈસ વાદીમેંમક્કાકી તરફસે દાખિલ હોતે હી જમરાત યા'ની શૈતાનકો કન્કરી મારનેકા મકામ પહલે હી હે ફિર ઈસ્કે બા'દ ખેમોંકા સિલ્સીલા હે વાદીકે દૂસરી તરફસે બાહર નિકલેંતો આધે કિલોમીટરકી દૂરી પર મુઝદલિફા હે ફિર ઔર આગે જાએ તો છે કિલોમીટરકી દૂરી પર અરફાત હે.

મીના લંબાઈમેંબસા હે ઈસ્કી ચોળાઈ કમ હે રાસ્તા ઔર ખૈમા ન ભૂલનેકે લિએ સબસે પહલે આપ જમરાતકી જગહ પહચાન લિજિએ ફિર મીનાકે ઉપર ચોળાઈકી સિમ્તમેંતીન પૂલ હેંઈનકા નામ યાદ કર લિજિએ જમરાતસે નઝદિક પહલે પૂલકા નામ હે કિન્ગ ખાલિદ બ્રીજ દૂસરે પૂલકા નામ હે અબ્દુલ્અઝીઝ બ્રીજ તીસરા પૂલ મીનાસે બાહર મુઝદલિફાકી સરહદ પર હે ઈસ્કા નામ હે કિન્ગ ફૈસલ બ્રીજ. ઝિયાદા તર હિન્દુસ્તાની ખૈમે પહલે ઔર દૂસરે પૂલકે આસ પાસ હી હોતે હેં તીસરી ઔર સબસે અહમ નિશાની ઔર આપકે ખૈમેકા પતા મીનામેંલગે હુએ ખંબે હેંજિન પર નંબર લિખે હોતે હેં. અગર આપ સિર્ફ ઈન ખંબો પર લિખે નંબર ભી નોટ કરલેં તો કોઈ ભી આપકો આપકે ખૈમે તક પહુંચા દેગા.

(૪) એહતિયાત ઔર તદબીરેં:–

(૧) મક્કા મુકર્રમા ઓર મદીના મુનવ્વરા પહુંચતે હી હોટલકે કાઉન્ટરસે ઈન્કા શનાખ્તી કાર્ડ માંગલેંઔર હમેંશા અપને પાસ રખ્ખેં.

(૨) અહતિયાતકે તોર પર એક છોટીસી ડાયરી ઔર પેન જૈબમેંરખ્ખા કિજિએ ઔર ઈસ્મે મુદરજા ઝેલ બાતેંનોટ કિયા કિજિએ.

- અપને કયામ ગાહકી સિમતમેંહરમ શરીફકે દરવાઝેકા નંબર.
- અપને કયામ ગાહકે પાસકે મશહૂર હોટલ ઔર દુકાનોંકે નામ.
- મીનામેંઅપને ખૈમેકે નઝદીકકે ખૈમેકા નંબર
- રોઝ મર્રાકા અપના ખર્ચ

ઈસ્સે આપકો અપના ઠિકાના તલાશ કરનેમેંઆસાની હોગી ઔર ખર્ચ બજટકે અંદર રહેગા.

(૩) તવાફ કરતે વકત અગર દો લોગ ભી સાથ હોંતો અલગ અલગ હો જાતે હેંઈસ લિએ એક દૂસરેકા હાથ મઝબૂતીસે પકળનેકે બદલે હરમ શરીફમેંદાખલેકે વકત હી તે કરલેંકે ઈબાદત ખત્મ કરકે

કહાં ઔર કબ મિલેંગે. હર એક હરમ શરીફમેંદાખલ હોતે વકત બાહરસે દરવાઝેકા નંબર નોટ કરલે ઔર મતાફ ઔર ખાનએ કાબાકી તરફસે જો મેહરાબ ઉસ દરવાઝેકી તરફ હે ઈસ્કા રંગ નોટ કરલેં(દરવાઝાકા નામ ઔર નંબર દોનોંતરફ લિખ્ખે હુએ હેંમગર આસાનીકે લિએ મતાફકી તરફ પાંચ અહમ દરવાઝેકી મેહરાબેંભી અલગ અલગ રંગકી હેં. ઈસ્સે ભૂલનેકા ડર કમ રહતા હે.) ફિર અગર તવાફ કરતે કરતે સાથ છૂટ જાએ તો સાથીકો તલાશ કરનેકે બજાએ ઈબાદત જારી રખ્ખેંઔર પહલે સે તે શુદા જગહ ઓર વકત પર હરમ શરીફકે દરવાઝે પર મિલેં.

(૪) મીના ઔર અરફાતમેંભી ભીળમેંસાથ છૂટ જાનેકા ડર રહતા હે. વહાંતો આપ પહલે સે જગહ ભી તે નહીંકર સકતે. ઈસ લિએ વહાંલોગ મુદરજા ઝેલ તદબીરેંઈખ્તિયાર કરતે હેં.

(૫) હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમ દિનમેંસત્તર સત્તર બાર ઈસ્તિગ્ફાર પળ્હા કરતે થે.

(૬) દુરૂદ શરીફકે ઈત્ને ફાઈદે હેંકે યહાંબયાન કરના મુશ્કિલ હેં. સાલિહીન ઔર અવલિયાએ કિરામકી ઈબાદતકા ઝિયાદા તર હિસ્સા દુરૂદ શરીફ હોતા થા.

૧. એક ગ્રુપકા હર ફર્દ એક હી જૈસા કોઈ નિશાન અપને કપળે યા દૂપટ્ટે પર લગાએ રહતા હે, જૈસે લાલ રિબ્ન યા કપળેકે ફૂલ વગૈરા ઈસ્સે એક દૂસરેકો પહચાનનમેંઆસાની હોતી હે.

૨. એક ગ્રુપમેંકિસી એક શખ્સકે હાથમેંકોઈ નિશાનીકી ચીઝ હોતી હે જો વહ બુલંદ કિએ રહતા હે, જૈસે જંડા, છતરી, લકળી વગૈરા. ગ્રપકે બાકી લોગ ઉસ નિશાનકો દેખ કર ઉસ ગ્રુપ લીડરકે પીછે ચલતે રહતેંહેંઔર ખોજાને પર દૂરસે હી પહચાન કર આમલેતે હેં.

યહ દોનો તરીકે તવાફ કરને પર ભી ઈસ્તિઅમાલ હોતે હેં.

૩. તીસરા તરીકા મોબાઈલકા ઈસ્તિઅમાલ હે.

મગર ઈસે ઉસ વકત ઈસ્તિઅમાલ કરેંજબ કોઈ ચારહ ન હો. મતાફ ઔર હરમ શરીફકે અંદર મોબાઈલ બંદ હી રખ્ખેંઔર હરમસે બાહર નિકલ કર ઈસ્તિઅમાલ કરેં. મસ્જિદકે અંદર દૂન્યા દારીકી બાત કરને વાલોંપર ફરિશ્તે લા'નત ભેજતે હેં. ઔર મસ્જિદે હરમમેંકિયા ગયા એક ગુનાહ એક લાખ ગુનાહકે બરાબર હે.

જન્નતકી તા'મીર

(૧) ''નાફિઉલ્ખલાઈકમેંહેકે એક રોઝ એક એ'રાબી રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમકી ખિદમતમેંઆયા ઔર ફકરો ફાકાસે રોયા. રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમ ને ફરમાયા હર ફર્ઝ નમાઝકે બા'દ દસ બાર ''ઈન્ના અન્ઝલ્નાહૂ'' સુરએ કદર પળ્હા કરો ઔર જુમ્આકે દિન નાખૂન કટવાયા કરો. એ'રાબીને ઐસા હી કિયા ઔર માલદાર હો ગયા.

(૨) એક બાર એક સહાબીને હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમસે ફરમાયા યા રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમ દુન્યા મુજસે રૂઠ ગઈ હે. હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમને ફરમાયા સુબહ સો ૧૦૦ બાર ''સુબ્હાનલ્લાહિ વબિહમ્દિહી, સુબ્હાનલ્લાહિલ્અઝીમ'' પળ્હા કરો.

કુછ દિનકે બા'દ વહ સહાબી વાપિસ આએ ઔર કહાકે યારસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લ અલ્લાહ તઆલાને મુઝે ઈતના દિયા હે કે રખનેકી જગહ નહીં.

અલ્લાહ તઆલાકો યહ કલિમાત સારે કલિમાતસે ઝિયાદા પસંદ હેં. હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમને ફરમાયા કે યહ કલિમાત કહનેમેંઆસાન ઔર વઝનમેંબહુત ભારી હેં.

(૩) સૂરએ ફાતિહા બહુત હી બાબરકત સૂરત હે. અલ્લાહ તઆલાને કુર્આન શરીફમેં ઈસ્કી તા'રીફ સાત આયતોંવાલી બાબરકત સૂરતકે નામસે કિયા હે. ઈસ્કે પળ્હનેસે રોઝીમેંબરકત હોતી હે. બીમારીઓંસે શિફા હોતી હે. કર્ઝ દૂર હોતા હે ઔર કિસી તરહકે જિન ઓર શયાતીન પરેશાન કરતે હો તો સુબહ સુન્નત ઔર ફર્ઝકે દરમિયાન ૧૪ બાર પળ્હનેસે દૂર હોજાતે હેં.

(૪) મે'રાજકી રાત હઝરત ઈબ્રાહીમ અલય્હિસ્સલામને હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમસે ફરમાયા કે જન્નત એક વીરાન મેદાન હે જબ બંદા દુન્યામેંઅલ્લાહ તઆલાકા ઝિક્ર કરતા હે તો એક ખૂબસૂરત દરખ્ત ઈસ્કે લિએ જન્નતમેંલગાયા જાતા હે. એક દૂસરી રિવાયતમેંહે કે ફરિશ્તેંમો'મીનકા મહલ જન્નતમેંઉસ વકત તક તય્યાર કરતે રહતેંહેં, જબ તક ઉન્કે પાસ તા'મીરકા સામાન પહુંચતા રહતા હે. જબ તા'મીરકા સામાન પહુંચના બંદ હો જાતા હે તો વહ ભી કામ રોક દેતેંહેં. ઔર યહ તા'મીરકા સામાન મુ'મિનકે નેક આ'માલ હે, જો દુન્યામેંકરતા હે.

(૫) દુન્યાકી ઝિન્દગી ઈત્ની મસરૂફ હેકે હમારે પાસ આખિરત ઔર જન્નત સવાંરનેકા વકત હી નહીંહે. અબ જબ સફરે હજકે લિએ હમને દુન્યાસે ચાલીસ દિનકી છુટ્ટી લે હી લી હેતો ઈસ સુન્હરે મો'કેકા ફાઈદા ઉઠાકર અપની જન્નત ભી સવાંરલેં. હમ કોશિશ કરેંકે અપની આસાનીકે મુતાબિક દૂરૂદ શરીફ, ઈસ્તિગ્ફાર ઔર તસ્બીહાતકા મુતવાઝન વિર્દ ઈબાદતકા મા'મૂલ બનાએં. ઔર ચાલીસ દિન ઈસ પર અમલ કરતેંરહેંજિસ્સે કે એક આદતસી પળ જાએ ઔર ફિર વાપિસ જાકર ઈસી પર અમલ કરના ।આસાન હો. અગર રિઝકમેંબરકતવાલી તસ્બીહાત પળ્હેંગે તો ઈન્શાઅલ્લાહ સવાબ તો મિલેગા હી ઔર સાથમેંમાલી હાલત ભી બહતર હોગી.

કુર્આન શરીફ પળ્હનેકે ભી બહુત ફઝાઈલ હેં. ઈસ મુકદસ સફરમેંકમ અઝ કમ દો બાર કુર્આન શરીફ ખત્મ કરનેકી કોશિશ કરેં. અગર એક છોટા કુર્આન શરીફ જિસે આસાનીસે હરમમેંલે જા સકેંસાથ લેંલેંતો ઔર આસાની હોગી. મગ્રિબકી નમાઝકે બા'દ મતાફ ઔર મસ્જિદે હરમકે દરમિયાન સહનમેંબહુત સારે ઉલમાકા બયાન હોતા હે. ઉર્દૂમેંબયાન દરવાઝા નંબર ૫૦ ઔર ૫૨ કે સામને હોતા હે. આપભી ઈસ બયાનમેંશામિલ હોકર અપને ઈમાનકો તાઝા કિજીએ.

હવાઈ સફર

હવાઈ સફર :– (ઘરસે જિદ્દા તક)

હાજીયોંકો હવાઈ જહાઝમેંસીટ નંબર હોતા હે. અગર આપકો અપને ગ્રુપમેંઔર અચ્છી સીટ પર બેઠના હોતો બહુત પહલે હવાઈ હડ્ડે પહુંચ જાએં. જૈસે કિસી શાહકારકો દેખકર આપ ઉસ્કે બનાનેવાલેકી કારિગરી ઔર હુનરકા અંદાઝા કરતે હૈં. ઈસી તરહ અલ્લાહ તઆલાકી કુદરતકો દેખકર આપકો અલ્લાહ તઆલાકી અઝમતકા અંદાઝા હોગા. જહાઝકા સફર ૫ ઘંટેકા હોતા હે જિસ્મે શુરૂઅકે તીન ઘંટે જહાઝ સમંદરકે ઉપરસે ગુઝરતા હે. ઈસ લિએ આપકો કુછ નઝર નહીંઆએગા. મગર બા'દકે દો ઘંટે જબ વહ અમ્માન ઔર સઉદી પર સે ગુઝરેગા તો અજીબ અજીબ મંઝર આપકો દેખને મિલેંગે.

મેંને સહરા દેખા જિસ્મે મીલોંતક સમંદર થા મગર રૈતકા. આતિશ ફશા પહાળ દેખે મગર મુન્જમિદ. સઉદીકે ઈસ એક તિહાઈ હિસ્સેમેંકોઈ ઈન્સાન નહીંરહતા. મગર સાંઈન્સકે મુતાબિક યહાંપર ભી સહરાઈ જાનવરોં, સાંપ ઔર કીડે મકોળો કી પૂરી દુન્યા આબાદ હૈં. અઝીમ ખાલિક વહાંભી જહાંએક બૂંદ પાની નહીંજિસ્કી ચાહે દુન્યા બસાદે.

અગર આપકો ખુદાકી કુદરત દેખના હે તો જહાઝમેંપહલે પહુંચકર અચ્છી તરહ સીટ પર બેઠ જાએં. સીટ અગર આગે યા પીછે હોગી તો નઝારા સાફ હોગા. વરના જહાઝકે પરસે આળ હો જાતી હે.

હવાઈ સફર :– (જિદ્દાસે ઘર તક)

હિન્દુસ્તાનસે સઉદી અરબકે સફરમેંહર શખ્સકો ૩૫ કિલો ગ્રામ ઓર વાપસીમેંપપ કિલો ગ્રામ સામાન જહાઝમેંલે જાનેકી ઈજાઝત હે. ૧૦ કિલો ગ્રામ આબે ઝમ ઝમ આપકો હિન્દુસ્તાન પહુંચકર એરપોર્ટ પર હી મિલેગા. જહાઝમેંપાની ઔર સય્યાલ માદ્દા લે જાનેકી બિલ્કુલ ઈજાઝત નહીંહે.

હિન્દુસ્તાનસે જિદ્દાકે સફરમેંજહાઝકા અમ્લા લગેજકે વઝન પર ઝિયાદા તવજજુહ નહીંદેતા મગર વાપસીમેંબહુત સખ્તી કરતે હૈં. ૫૫ કિલો ગ્રામસે ઝિયાદા હર કિલો ગ્રામ પર આપકો ૧૩ રિયાલ કિરાયા દેના હોગા ઈસ લિએ ૫૫ કિલો ગ્રામસે ઝિયાદા સામાન ન લાએં. મેંને વાપસી પર જિદ્દા એરપોર્ટ પર તીન કેસ દેખે જિસે બયાન કરતા હૂં. ઈસે પળહકર આપ ખૂદ ફૈસલા કરેકે આપકો કયા કરના હે?

૧. અબ્દુલ્લાહ ભાઈકે લગેજકા વઝન ૪૫ કિલો ગ્રામ ઝિયાદા થા. ઈસ હિસાબસે ઈન્હે ૧૧૭ રિયાલ અદા કરના થા આફિસરોંકી મિન્નત સમાજત કરને પર ઉન્હોને ૧૦૦૦ રિયાલ કર દિયા. અબ્દુલ્લાહ ભાઈને ૧૦૦૦ રિયાલ ભર દિયા ઔર ઉનકા સામાન જહાઝમેંલોડ હોને કે લિએ રવાના હો ગયા.

૨. નિસાર ભાઈકા ગ્યારહ લોગોંકા ગ્રુપ થા. સામાન બહુત ઝિયાદા થા ઔર અદા કરનેકે લિએ રૂપિયા નહીંથા. સામાન વઝન કરને વાલે કઈ આફસર અલગ અલગ કાઉંન્ટર પર હોતે હૈંજિસ્મે કુછ ઝરૂરતસે ઝિયાદા સખ્ત ઔર કુછકે દિલમેંહાજીયોંકે લિએ બહુત ઈઝઝત ઔર રહમ હોતા હે. નિસાર ભાઈને એક કુલીસે અપના હાલ બયાન કિયા ઔર કહા ભાઈ કોઈ રાસ્તા બતાઓ કુલી રહમ દિલ આફસરકો પહચાનતે હૈંઉસ્ને નિસાર ભાઈકા સામાન ઐસે અફસરસે વઝન કરવાયા જિસ્ને બહુત ઝિયાદા રિઆયત દી ઔર કમ રૂપિયા લગવાકર લગેજ કિલયર કરવા દિઆ. નિસાર ભાઈને ખૂશીસે કુલીકો ભી કુછ ઈન્આમ દે દિઆ.

૩. જા'ફર ભાઈકા આઠ લોગોંકા ગ્રુપ થા ઔર સામાન બહુત ઝિયાદા થા ઉન્હોને એક કુલીકો રિશ્વત દેકર સામાન બગેર કુછ અદા કરનેકા મુઆમલા તે કિયા. સામાનકા વઝન હો ગયા ઔર બગૈર રૂપિયા અદા કિએ જહાઝ પર લોડ હોને ચલા ગયા. કુછ દેર બા'દ કુલી દોળતા હુઆ આયા ઔર કહને લગાકે આપકા સામાન રદ કર દિયા ગયા હે. ઉન્કા સામાન વાપિસ કર દિયા ગયા. જા'ફર ભાઈકે લાખ મિન્નત સમાજત કરને પર કે મેંઝિયાદા વઝનકા કિરાયા દેને પર તય્યાર હૂં ફિર ભી એરપોર્ટકે આફિસર રાઝી નહીંહુએ. જા'ફર ભાઈકો અપના બહુત સારા સામાન એરપોર્ટ પર લાવારિસ છોળકર વાપિસ હિન્દુસ્તાન લોટના પળા. એરપોર્ટ પર મૌજૂદા હજ કમીટીને યકીન દિલાયા થા કે આખરી ફલાઈટસે વહ સામાન હજ કમીટીકે આફિસમેંભેજ દેંગે મગર બા'દમેંકયા હુઆ ઉસ્કી કુછ ખબર નહીં.

રિઝકમેં બરકત

હઝરત અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને મસ્ઉદ(રદી.)સે રિવાયત હેકે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમને ઈર્શાદ ફરમાયા કે, હજ ઓર ઉમરા પે દરપે કિયા કરો ઔર ઉમરા દોનો ફક્રો મુહતાજિ ઔર ગુનાહોંકો ઈસ તરહ દૂર કર દેતેંહૈંજિસ તરહ લોહાર ઔર સોનારકી ભટ્ટી લોહે ઔર સોને ચાદીકા મૈલ કુચેલ દૂર કરદેતી હે. ઔર હજજે મબ્રૂરકા સિલા ઔર સવાબ તો બસ જન્નત હી હે. [જામિએ તિરમિઝી, નસાઈ]

હજકે ખાસ દિનોંમેંસવારીકા મસ્અલા

(૧) એહસાનકા બદલા :–

આપ ઘરમેંઅગર દસ અફરાદ રહેંહોંઔર બીસ મહમાન બાહરસે આજાએંઔર આપ ખુશદિલીસે ઉન્કી ખિદમત કરે તો મહમાનકા કયા ફર્ઝ બનતા હે? મહમાનકો ચાહિએકે આપકે અહસાનકા બદલા બરાબરીકે અહસાનસે ચુકાએ.

(અર્રહમાન૩, ૬૦) هل جزاء الاحسان الا الاحسان

તીસ ૩૦સે ૪૦ ચાલીસ લાખ લોગ હજકે અય્યામ ઔર રમઝાનુલ્મુબારકમેંમક્કા શહર પહુચંતે હેં. જો મક્કા શહરકી આબાદીસે કઈ ગુના ઝિયાદા હે. શહરકે લોગ ઔર હુકૂમત હર તરહસે હાજીયોંકી ખિદમત કરતે હેંઈસ લિએ હાજીયોંકો ચાહિએકે ઉન્કે રિઝકમેંબરકત ઔર ખુશહાલીકી દુઆ કરેં. (મક્કામેંદાખિલ હોતે વકત ઔર બસમેંઈસ દુઆકો આપ પળ્હતે ભી હેં.) ઔર અગર આપસે ઉન્કો ફાઈદા પહુંચતા ભી હેતો ઉસે ખૂશીસે હોને દેં. તંગ દિલ ન હો, વહાંકી હોટલ, દુકાનેં, બસ, ટેકસી, વગૈરાકી બળી આમદનીકા ઝરીઆ હજ ઔર રમઝાનુલ્મુબારક યહ દો મવાકિઅ હી હેંઈસ લિએ અગર ઈન દો મૌકોંપર આપકો ઐસા મહસૂસ હોકે વહ ઝિયાદા કમા રહે હેંતો ઉસ્કા ઉન્કા હક હે. ઔર આપકો ઉન્કી મદદ કરની ચાહિએ. ઔર ઝિયાદા રૂપિયા બગૈર તંગદિલીકે દેના ચાહિએ.

હઝરત બરીદ(રદી.)સે રિવાયત હેકે હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમને ઈર્શાદ ફરમાયા હજમેંખર્ચ કરના જિહાદમેંખર્ચ કરનેકી તરહ હે.

એક હદીસમેંહઝરત આઈશા(રદી.)સે મરવી હેકે હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમને ફરમાયા કે તેરે ઉમરેકા સવાબ તેરે ખર્ચકે બકદર હે યા'ની જિત્ના ઝિયાદા ઈસ પર ખર્ચ કિયા જાએગા ઈતના હી સવાબ હોગા.

(૨) સવારીકા ઈન્તિઝામ :–

હજકે મૌકા પર ૩૦સે ૪૦ લાખ લોગ એક હી વકતમેંએક તરફસે સફર કરતે હેંઈત્ને ઝિયાદા લોગોંકે લિએ એક હી વકત સવારિયોંકા ઈન્તિઝામ મુમ્કિન હી નહી હેંઈસ લિએ મુઅલ્લિમકા ઈન્તિઝામ લોગોંકો તીન ટ્રીપ મેંબસકે ઝરિએ મઝિલ તક પહુંચાના હોતા હે. સળક પર લોગોકી ઈઝદિહામ ઔર મોટર ગાડિયોંકી ભીળકી વજહસે વહ મુશ્કિલસે દો ટ્રીપ કર પાતે હેં. આખરી ટ્રીપકે તિહાઈ (૧–૩)લોગોંકો યા તો અપની મંઝિલ તક પૈદલ યા પ્રાઈવેટ ટેકસીમેંહી સફર કરના પળતા હે..

જો લોગ બસકે પહલી ટ્રીપમેંસવાર હોતે હેંવહ દુન્યાવી નુકતા નઝરસે ચુસ્ત, ચાલાક ઔર સવારીકી મુશ્કિલોંસે વાકિફ હોતે હેં. જો સબ લોગોંસે પહલે પહુંચકર ધક્કમ પેલ કરકે બસમેં સવાર હો જાતે હેં.

જો લોગ સબર કરકે ઔર દેર તક ઈન્તિઝાર કરકે દૂસરી ટ્રીપમેંસફર કરતે હેં. વહ અકસર સીધે સાદે સવારીકી તકલીફોંસે નાવાકિફ ઔર ભીળ ભાળસે કતરાને વાલે લોગ હોતે હેં. આખરી ટ્રીપ હોતી હી નહીં. કયૂંકે તીસરી ટ્રીપ તક મઝિંલ પર પહુંચનેકા વકત ખત્મ હો ચુકા હોતા હે. ઈસ લિએ વહ લોગ જિન્હોંને હજકી તર્બીયતી તા'લીમ હાસિલ કી હે ઔર જો મસાઈલકા ઈલ્મ રખતે હેં. મિસાલકે તોર પર અગર આપકો મીનાસે અરફાત જાના હે તો પહલી બસ ફજરકે ફૌરન બા'દ જાતી હે. ઔર દૂસરી ટ્રીપકે લિએ કરીબ ૧૧ બજે તક વાપિસ આતી હે. ફિર હાજિયોંકો લેકર ૨ બજે તક અરફાત પહુંચતી હે. તીસરી ટ્રીપકે લિએ અગર વાપિસ આના હુઆ તો ફિર અરફાત પહુંચતે પહુંચતે શામ હો જાએગી. ઈસ લિએ તીસરી ટ્રીપ હો હી નહીંપાતી.

(૩) પૈદલ સફર સે કિત્ના મુશ્કિલ હે ? :–

(૧) મક્કા શરીફસે મીના તકરીબન સાડે ચારસે પાંચ કિલોમીટર હે.

(૨) મીનાકી લંબાઈ ડેળહ સે દો કિલોમીટર હે.

(૩) મુઝદલિફા મીનાસે બિલ્કુલ લગા હુઆ હે.

(૪) મીનાસે અરફાત સાળે છે કિલોમીટર હે.

(૫) સફા ઔર મરવાકી દૂરી ૩૯૫ મીટર હે.

(૬) જબ આપ ખાનએ કાબાકા તવાફ મકામે ઈબ્રાહીમકે બિલ્કુલ કરીબસે કરતે હેંતો એક ચક્કરમેંઆપ ૧૫૦ મીટરકા સફર કરતે હેંયા'ની સાત ચક્કરમેંએક કિલોમીટરસે ઝિયાદા ચલતે હેં.

(૭) જબ આપ ખાનએ કાબાકા તવાફ કાબા શરીફસે સો ફિટકી દૂરી યા'ની મતાફકે આખરી હિસ્સે સે કરતે હેંતો તકરીબન પોને દોકિલોમીટરકી દૂરી તે કરતે હેં.

(૮) સફા ઔર મરવાકી દૂરી ૩૯૫ મીટર હે. યા'ની સાત ચક્કરમેંતકરીબન આપ પોને તીન કિલોમીટર ચલતે હેં.

(૯) ઉમરામેંઅગર આપ ખાના કાબાસે ૧૦૦ ફિટકી દૂરીસે તવાફ કરતે હેંઔર સફા ઔર મરવાકે સાત ચક્કર લગાતે હેંતો સાળે ચાર કિલોમીટરકી દૂરી તે કરતે હેંયા'ની મક્કાસે મીનાકી દૂરી. અગર આપ આસાનીસે કરસકતે હેંતો મક્કાસે મીના ભી આસાનીસે ઔર ઉત્નેહી વકતમેંજા સકતે હેં.

(૧૦) જબ આપ મક્કા પહુંચતે હી ઉમરા કરતે હેંતો ઉમરા કરતે વકત અપની જિસ્માની તાકતકા ભી અંદાઝા કરલેં. અગર આપ બળી આસાનીસે ઉમરા કરલેતેંહેંતો મક્કા ઔર મીનાકા સફર ભી આપ બળી આસાની કર લેંગે.

(૧૧) એક બાર ઉમરા કરનેકે બા'દ કુછ દેર આરામ કરનેકે

બા'દ અગર આપ સફા ઔર મરવા સાત ચક્કર લગા સકતે હૈંતો આપ મીના ઔર અરફાતકે દરમિયાનકા સફર ભી આરામસે કર સકતે હૈં.

(૧૨) લોગ દિનમેંપાંચસે સાત બાર તવાફ કરતે હૈંયહ મક્કા ઔર મીના યા અરફાતકી દૂરીસે ભી ઝિયાદા ચલના હે. મગર ચૂકેં એક હી જગહ પર ચલના હોતા હે ઈસ લિએ હિમ્મત બંધી રહતી હે ઔર મીના ઔર મક્કા યા મીના ઔર અરફાતકા સફર કભી પૈદલ નહીંકિયા હુઆ હોતા હે ઈસ લિએ ઈસ બારેમેંસોચકર હિમ્મત ટૂટ જાતી હે. ઈસ લિએ અપને પહલે ઉમરે પર બારીકીસે ગોર કિજિએ. અપની કુવ્વતકા અદાંઝા લગાઈએંઔર ખુદાકી કુદરત પર ભરોસા કરકે ઝિયાદાસે ઝિયાદા પૈદલ સફર કરનેકી કોશિશ કીજિએ.

(૪) ઝાતી મશ્વરા : –

મેરા ઝાતી મશ્વરા આપકો યહ હેકે આપ મુંદરજા ઝૈલ તરીકેસે સફર કિજીએ.

૧. મીના જાને સે પહલે મુઅલ્લિમસે ખૈમેકા નકશા લે લીજિએ. મક્કામેંઅપની રહાઈશગાહસે મીના જાનેકે લિએ બસકા ઈન્તિઝાર કીજિએ. ઔર બસમેંહી સફર કીજિએ કયૂંકે મુઅલ્લિમ સાત તારીખકી રાતસે હી હાજીયોંકો મીના પહુંચાના શુરૂઅ કરદેતે હૈં. ઔર ૮/ તારીખકો ૧૨ બજે તક આપકો મીના પહુંચના હોતા હે. ઈસ લિએ બસમેંઅકસર આરામસે જગહ મિલ જાતી હે. દૂસરી વજહ યહ હેકે બસ આપકો આપકે ખૈમે તક પહુંચાદેગી. પહલી બાર ખૈમા ઢૂંઢના ભી એક બળા મસ્અલા હે. અગર મુઅલ્લિમ રાતમેંહાજીયોંકો મીના પહુંચાના નહીંશુરૂઅ કરતા તો સુબહમેંબહુત ભીળ ઔર અફરા તફરી હોગી. એસે હાલાતમેંઆપ સુબહ ફજરકે બા'દ હી મીના પેદલ ચલ દિજીએ.

અગર આપકે સાથ ઔરતેંઔર બુળ્હે હૈંજો ચલ નહીંસકતે તો આપ સબર કીજિએ ઔર દૂસરી ઔર તીસરી ટ્રીપસે મીના પહુંચયે. કયૂંકે ૮ તારીખકો મીના પહુંચકર આપકો સિર્ફ પાંચ વકતકી નમાઝ પળ્હના હે. અગર આપ દોપહર દો બજે ભી મીના પહુંચતે હૈંતો ભી પાંચો વકતકી નમાઝ આસાનીસે પળ્હ સકતે હૈં.

અગર આપ ચલ સકતે હૈંઔર આપકે પાસ મીનાકા નકશા ભી હે ઔર ખૈમા તલાશ કરનેકા હોસલા ભી હે તો અલ્લાહકા નામ લેકર પેદલ શુરૂઅ કરદીજિએ.

મીનાકે ખૈમેમેં તકરીબન ૭૦ લોગોંકો રખ્ખા જાતા હે લોગ બળી મુશ્કિલસે ખૈમેમેંસો પાતે હૈંજો લોગ મીના પહલે પહુંચતે હૈંવહ ઝિયાદા સે ઝિયાદા જગહ ઘેર લેતે હૈંજિસ્સે આખિરમેંઆને વાલેકો સામાન રખનેકી જગહ ભી નહીંમિલ પાતી. અગર ઐસા હોતો સબરસે કામ લિજીએ. કિસી કોનેમેંસામાન રખકર દીનદાર લોગોંકો જમા'અ કીજીએ ઔર મસ્તૂરાતકે પર્દેકે લિએ ખેમેકે દરમિયાનકા પર્દા ગિરાકર મસ્તૂરાતકો ખૈમેકે એક તરફ કરનેકી કોશિશ કીજીએ. ઐસા કરનેસે સબકી ઘેરી હુઈ ઝાઈદ જગહ આઝાદ હો જાતી હે. ફિર ઈન્સાફકે સાથ આપસકે સુલહ ઔર મશવરાસે હર એકકો ઈન્કે આસાનીકે મુતાબિક જગહ દીજિએ. શરીઅતકે ઉસૂલોંપર ચલનેસે ન સિર્ફ આખિરતકી ઝિન્દગી બલ્કે દુન્યાવી ઝિન્દગી ભી આસાન હો જાતી હે.

૨. મીનાસે અરફાતકે સફરકે લિએ અગર બસ આસાનીસે બગેર ધક્કમ ધક્કે મિલ જાએ તો ઠીક હે. વરના પ્રાઈવેટ ટેકસીસે સફર કીજીએ. પૈદલ મત જાઈએ કયૂંકે આપકો અભી પૂરી તાકત દિનકી ઈબાદતકે લિએ બચાકર રખના હે.

અરફાતકે કરીબ પહુંચકર આપકો લોગોંકા એક સંમદર નઝર આએગા. મગર ખબરદાર રહિએ.! જહાંલોગ હૈંવહાંઅરફાતકે મેદાનકા હોના ઝરૂરી નહીંહે. અરફાતકી જગહ એક મહદૂદ જગહ હે. જિસ્કી નિશાન દહી કર દી ગઈ હે. વુકૂફ અર્ફાકા ફર્ઝ ઈસી જગહ રહકર ઈબાદત કરનેસે અદા હોગા. મસ્જિદે નમરાકા કુછ હિસ્સા ઔર આસ પાસાકા બહુતસા ઈલાકા અરફાતકે હુદૂદકે બાહર હે. જબ આપ અરફાતકે મેદાનમેંદાખિલ હોને લગેંતો અરફાતકે હદકા બોર્ડ ઝરૂર દેખ લેં.

મુઝદલિફાસે અરફાતકી તરફ કુલ ગ્યારહ સળકેંજાતી હૈં. જિન્મેસે દો સિર્ફ પેદલ ચલનેવાલેકે લિએ ઔર (૯) મોટર ગાડિઓંકે લિએ હૈં. પેદલ ચલનેવાલી દો સળકેંમુઝદલિફામેં મસ્જિદુશ્શ'રુલ્હરામસે નિકલતી હૈં.ઈસ્મે એક સળક નંબર એક મસ્જિદે નમરા ઔર સળક નંબર (૨) જબલે રહમત તક ગઈ હૈં. ઈન સળકોંપર તરીકુલ્મશાત રકમ ૧ યા ૨ લિખ્ખા હુઆ હોગા. પેદલ ચલને વાલી સળક નંબર એક મોટર ગાડિયોંકી સળક નંબર ચાર ૪ ઓર ૫ કે દરમિયાન હે. ઓર પેદલ ચલનેવાલી સળક નંબર દો ર મોટર ગાડિયોંકી સળક નંબર ૭/૮ કે દરમિયાન હે.

મસ્જિદે નમરા અરફાતમેંદાખિલ હોતે હી હે ઈસ્કા મુઝદલિફાકી સિમ્તકા એક હિસ્સા અરફાતકે હુદૂદકે બાહર હે. જબકે જબલે રહમત અરફાતકે મેદાનકે દરમિયાન હે. ઈન દોનોંજગહોંપર બહુત ઝિયાદા ભીળ હોતી હે. અગર આપકે ગ્રુપમેંઝિયાદા લોગ હોંઔર ઔરતેંઔર કમઝોર લોગ હોંતો ઈન દોનોંજગહોંસે દૂરહી રહેંતો બહતર હૈંવરના એક દૂસરેસે બિછળ જાનેકા ખત્રા હે.

૩. હર સાલ તકરીબન ૩૫ સે ૪૦ લાખ લોગ હજ કરતે હૈંમગર મક્કા શરીફસે મીના ઔર મીનાસે અરફાતકા સફર લોગ તીનસે ચાર ઘંટેકે વકફેમેંકરતે હૈં. યા'ની કિસીને તીન ઘંટે પહલે ઔર કિસીને તીન ઘંટે બા'દ સફર શુરૂઅ કિયા. મગર અરફાતસે મુઝદલિફાકે વાપસીકા સફર લોગ એક સાથ એકહી વકતમેંસૂરજ ડૂબતે હી કરતે હૈંઈસ લિએ વહ ગાડિયાંજો અરફાતકે આખરી સિરે પર યા'ની મસ્જિદે નમરાસે દૂર હોતી હૈંવહ એક હી જગહ પર તીનસે ચાર ઘંટા ખળે રહ જાતી હૈંઔર મુઝદલિફા રાતકે તીન યા ચાર બજે પહુંચતી હૈંજિસ્સે મગ્રિબ ઓર ઈશાકી નમાઝેંકઝા હો જાતી હૈં. મુઝદલિફાકી રાત બહુત અહમ હે. અલ્લાહ તઆલાને કુર્આન શરીફમેંશબે કદરકી સિર્ફ ફઝિલત બયાન કી હે કે યહ એક રાત હઝાર રાતોંસે ઝિયાદા અફઝલ હે. મગર અલ્લાહ તઆલાને મુઝદલિફાકી રાતમેંઅલ્લાહ તઆલાકો યાદ કરનેકા હુકમ ઈન

અલ્ફાઝમેં દિયા હે. ''જબ અરફાતસે વાપિસ હોને લગો તો મશઅરે હરામ (યા'ની મુઝદલિફા)મેં ખુદાકા ઝિક્ર કરો ઔર ઈસ તરહ કરો જિસ તરહ ઉસ્ને તુમહે સિખાયા ઔર ઈસ્સે બેશતર તુમ લોગ (ઈન તરીકોંસે મહઝ) ના વાકિફ થે.'' [સુરએ બકરા ૧૯૮]

અગર મુઝદલિફા આપ વકત પર પહુંચ કર ઈબાદત કરના ચાહતે હેંતો પૈદલ ચલનેકે સિવા કોઈ ચારા નહીંહે. અરફાતસે મુઝદલિફા તકરીબન છે કિલોમીટર હે. અરફાતસે મુઝદલિફાકે સફરમેંબીસ ૨૦ લાખ લોગ આપકે સાથમેંપેદલ સફર કર રહેંહોંગે ઈન સબકે સાથ આપકો ચલના બહુત અચ્છા લગેગા ઔર અગર આપ ઠહર ઠહર કર આરામસે ચલેંતબ ભી વહ દો સે તીન ઘંટેમેંમુઝદલિફા પહુંચ જાએંગે.

ઔર અગર થક ગએ હોંઔરત ઔર બુળ્હે સાથ હોંતો ફિર પ્રાઈવેટ ટેકસીસે સફર કીજિએ કયૂંકે બસતો અસરકી નમાઝ ખત્મ હોતે હી છતકે ઉપર તક ભર જાતી હે ઔર અસ્લ અરફાતમેંદુઆકા વકત અસરસે મગ્રિબ કા હે. ઈસ દોરાન આપ ખૂબ દિલ લગાકર ઈબાદત કીજિએ ઔર આરામસે મગ્રિબ તક ચલિએ.

મુઝદલિફા ઔર મીનાકી સરહદેંમીલી હુઈ હેં. ઔર અબ તો મીનાકે ખૈમે જગહકી કમી હોનેકી વજહસે મુઝદલિફાકે અંદર તક લગાએ જાતે હેં. ઈસ લિએ યહ સફર પેદલ હી કીજિએ ઔર ઈતની નઝદિકકે લિએ શાયદ આપકો સવારી ભી નહીં મિલેગી.

(૫) તવાફે ઝિયારત :-

જૈસા કે પહલે બયાન હો ચુકા હેકે મક્કા શરીફસે મીનાકી દૂરી સિર્ફ સાળે ચારસે પાંચ કિલોમીટર હે ઈતની દૂરી તો આપ એક ઉમરામેંતે કરલેતે હેં. મક્કાસે મીના ઔર મીનાસે મક્કાકા સફર આપ પેદલ હી તે કીજિએ. અગર આપ પેદલ ચલતે હેંતો યહ સફર આપ ૩૦ મીનટકે વકફેમેંકરલેંગે. સવારી સે દો સે તીન ઘંટા ભી લગ સકતા હેં. સવારીકી મુશ્કિલાતસે વાકિફ સઉદી હુકૂમતને ઈસ મુખ્તસર સફરકે લિએ બહતરીન સુરંગ બનાઈ હેં. રાસ્તેમેં સાયા ભી કિયા હે. ઔર પાનીકા ઈન્તિઝામ ભી હે. અગર આપને ટ્રાલી લે લી હોગી તો સફર ઔર ભી આસાન હો જાએગા. મીનાસે મક્કાકે લિએ વાપસીકે પેદલ સફરકી એક ઔર વજહ યહ ભી હે કે આપકો ૧૨ તારીખકો મગ્રિબસે પહલે મીનાસે નિકલ જાના હે. અપને ખૈમેસે અગર આપ વકત પર પેદલ રવાના હૂએ તો યકીનકે સાથ મીનાસે મગ્રિબસે પહલે નિકલ જાએંગે. બસકે સફરમેંઅગર ટ્રાફિક જામ હુઆ તો કભી કભી બસ યા ટેકસી એક સે દો ઘંટા જગહ પર હી ખળી રહ જાતી હે. ઈસ લિએ આપ સહીહ વકત પર ભી અપને ખૈમેસે નિકલેંગે મગર સવારીમેંબેઠે બેઠે સૂરજ ગુરૂબ હોને તક આપ અગર મીનામેંરહ જાતે હેંતો આપકા મીનામેંરહના અફઝલ હોગા.

(૬) હરમકે ટેકસી ડ્રાઈવર :-

હરમકે ટેકસી ડ્રાઈવરસે અપને કયામ હરમમેંઅપની હિફાઝત કીજિએ ઔર ટેકસી ડ્રાઈવરોંપર કભી ભી ભરોસા ન કીજિએ. ઈન્મેસે અકસર ગેર મુલકી ઔર મુજરીમાના ઝહનિયતકે હેં. ઈન્કે ઝરિએ ધોકે દેનેવાલે ઔર લૂટનેકી અકસર વારદાતેં હોતી હેં.

પહલે કોન ?

મેંપચાસ કિલોંકા દુબલા પતલા ઈન્સાન હૂં, જબ મુસલ્લા પર ખળા હોતા હૂંતો આધા મુસલ્લા ખાલી રહતા હે. હરમ શરીફમેંમૂજે ઉસ જગહ નમાઝ પળ્હનેકા બહુત શોક થા જહાંસે ખાનએ કાબા સાફ નઝર આએ. ઈસ લિએ વકતસે પહલે હરમ પહુંચ જાતા, ઔર મૌઝૂજગહ મુસલ્લા બિછાકર બેઠા રહતા. જૈસે જૈસે નમાઝકા વકત કરીબ આતા, આને વાલે લોગોંકી ભીળ બળ્હ જાતી. જબ સારી જગહ ભર જાતી તો લોગ દો નમાઝિયોંકે દરમિયાન જગહ બનાકર બેઠને લગતે.

ચૂંકે મેરા આધા મુસલ્લાતો ખાલી હી હોતા થા ઈસ લિએ મેરે બગલમેંકોઈ ન કોઈ ઝરૂર આ જાતા, ઔર અગર કોઈ સિહતમંદ હાજી આજાએ તો આહિસ્તા આહિસ્તા વહ મુસલ્લાકે દરમિયાનમેંહોતે ઔર મેંકિનારે. ઔર ઈસ તરહ અકસર મેંને નમાઝ દો મુસલ્લોંકે દરમિયાનમેંપળ્હી, યહ બાત મુઝે નાગવારા ગુઝરતી.

એક દિન મેંને દિલમેં ફૈસલા કિયા કે આઈન્દા કિસીકો અપને મુસલ્લે પર જગહ નહીંદૂંગા. મેરા ઈતના સોચના થા કે દૂસરે દિનસે મેરે વકતસે પહલે હરમ જાને ઓર અપને મનપંસદ જગહ પર નમાઝ પળ્હનેકી તોફિક છિન ગઈ. મેંખુદ દેર સે જાને લગા. દૂસરે સે ગુઝારિશ કરકે દરમિયાનમેંજગહ બનાકર બેઠને લગા. યહાં તક કે કભી કભી મુસલ્લા ભી ન લે જા પાતા ઔર જનવરીકી સખ્ત સરદિયોંમેંબરફકી તરહ ઠંડી ફર્શ પર કિસી કોને યા કિનારે નમાઝ પળ્હતા. આખિર બહુત તોબા ઔર ઈસ્તિગ્ફારકે બા'દ તોફિક નસીબ હૂઈ.

કિસી હાજીકે લિએ સિર્ફ બદ ગુમાનીકી યહ સઝા કે ઈબાદતકી તોફિક છિન જાએ તો જો લોગ હાજીયોંકો તકલીફ પહુંચાતે હેંઉન્કા કયા હોગા?

જો કોઈ ભી ખુદાકે ઘર આતા હે વહ ખુદાકા મહમાન હે ઔર અલ્લાહ તઆલા મેઝબાન હેં. અગર મેઝબાનકો ખુશ કરના હે તો ઈસ્કે મહમાનોંકી ખિદમતકો અપના નસબુલ્ઐન બનાના હોગા. આપ મહમાનસે જગળા કરકે ધક્કા દેકર, પીછે ઢકેલકર ઉસે તકલીફ પહુંચાકર કભી મેઝબાન (અલ્લાહ તઆલા)કો ખૂશ નહીંકર સકતે. ખુદા ન કરે કે આપસે ભી ઈબાદતકી તોફિક છિન જાએ યા ઈબાદત લોટાદી જાએ. ઈસ લિએ એરપોર્ટ પર, યા બસ અડ્ડે પર યા કહીંભી યહ સવાલ હોકે પહલે કોન તો આપકા જવાબ હોના ચાહિએ કે પહલે અલ્લાહ તઆલાકા મેહમાન ફિર મેં.

બકિયા સફા ૩૪ પર

હરમ શરીફ ઔર મીનાકે કયામમેં પર્દે કા મસ્અલા

૧. હઝરત આઈશા રદિયલ્લાહુ અન્હાકા ઈર્શાદ હે કે ''હમ હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમકે સાથ એહરામકી હાલતમેંહોતે થે મગર જબ ગેર મહરમ મર્દ હમારે સામનેસે ગુઝરતે તો હમ પર્દા કર લિયા કરતે થે''.

૨. અહરામમેંઔરતોંકા ચહરા ઔર હાથ ખુલા રખના ઝરૂરી હે. મગર પર્દેકા જો ઈસ્લામમેંશરઈ હુકમ હે વહ ખતમ નહીંહોતા હે. અહરામકી હાલતમેંભી ઔરતોંકો વૈસે હી પર્દા કરના હે જૈસે ગેર અહરામકી હાલતમેંકરના હે.

૩. મક્કા ઔર મદીના શરીફકે કયામમેંએક કમરામેંછે સે આઠ યા ઉસ્સે ભી ઝિયાદા લોગોંકો રખ્ખા જાતા હે. અગર સારે લોગ ઉમરદરાઝ ઓર બુઝુર્ગ હોતો ઈત્ની તકલીફ નહીંહોતી અગર ઉન્મે જવાન ઔર કમ દીનદાર હો તો મસ્તૂરાતકા ઉન્કે દરમિયાન બગેર પર્દેકે સોના બહુત મ'યૂબ ઔર તકલીફદહ કામ હે. કમરામેંમકાન માલિકકી તરફસે પર્દેકા કોઈ ઈન્તિઝામ નહીંહોતા. પર્દેકે લિએ આપકો ઘરસે ખૂદ પર્દા રસ્સી ઔર કીલેંવગૈરા લે જાના હોગા. ઔર મકાન માલિકકી ઈજાઝતસે કમરેંમેંકીલેંલગાકર પર્દા કરના હોગા ઈસ લિએ હજકે સફર પર જાતે વકત હી યહ સાથ લેતે જાએં. પર્દેકે કપળે ઔર રસ્સી વગૈરા આપકો વાપસી કે સફર પર લગેજકે ઉપર બાંધનેકે ભી કામ આએંગે.

૪. મીનામેંકરીબ ૭૦ મર્દ ઔર ઔરતોંકો એક હી સાથ ખૈમામેંરહના હોતા હે. યહ ખૈમા ૩૦ – ૪૦ ફિટકા હોતા હે. હુકૂમતને ઈન ખૈમોંમેંકૂલર ઔર લાઈટકા બહુત અચ્છા ઈન્તિઝામ કિયા હે. સાથ હી ખૈમેકે બીચમેંપર્દેકા ઈન્તિઝામ ભી હે. જો કે શુરૂઅમેંલપટા હુઆ હોતા હે.

મક્કામેંજો લોગ આપકે કમરેકે સાથી ઔર પળોસી હેંયહી લોગ મીનામેંઆપકે ખૈમેમેંહોગે મક્કાકે કયામકે વકત હી દીનદાર લોગોંકો પહચાન લી જિએ. ઔર હો સકે તો પહલે સે તે કર લી જિએ. મીના પહુંચકર સબસે પહલે પર્દે ઔર નમાઝ બા જમાઅતકા કામ કરના હે. યહ કામ બહુત નાઝુક હે ઓર પહલે સે હી આઠ દસ આદમીકા ઈન દોંનો કામોંકે લિએ હમ ખ્યાલ હોના ઝરૂરી હે.

એક ફેમેલીકે મર્દ ઔર ઔરતોંકા સામાન ઔર ખાના પીના એક હી સાથ હોતા હે. ઈસ લિએ યહ બાત અકસર લોગોંકો બહુત ગિરાંગુઝરતી હે. ઔર વહ જલ્દી પર્દેકે લિએ રાઝી નહીંહોતે. જબ આઠ દસ મર્દ પર્દેકી હિમાયત કરેંતો ઓર લોગ દબ જાતે હેં. કયૂંકે યહ શરીઅતકે હુકમ પર અમલ ભી હે.

મીના પહુંચકર સારે લોગ ઈકટ્ટા કર લીજિએ ઔર હિકમત ઔર મસ્લિહતસે લોગોંકો રાઝી કરકે ખૈમાકે દરમિયાનકા પર્દા ગિરાકર મસ્તુરાત એક તરફ ઔર મર્દ દૂસરી તરફ હો જાએં.

૫. હજકે મૌકા પર હરમ શરીફમેંઅકસર તવાફકે લિએ બહુત ભીળ હોતી હે. ખાસ કર રુકન યમાની ઔર હજરે અસ્વદકે દરમિયાન. ઈસી દોરાન અકસર લોગોંકે જિસ્મ એક દૂસરેસે છૂતે રહતે હેં. અગર પીછેસે લોગોંકા ઝિયાદા દબાવ આએ તો અપને આપકો સામને વાલે સે દૂર રખના બળા મુશ્કિલ હોતા હે.

ઈસ લિએ અગર મુમ્કિન હોતો ઔરતોંકો કમ ભીળકે અવ્કાતમેંતવાફ કરનેકે લિએ કહેં. જૈસે સુબહ ગ્યારહ ૧૧ બજે, દોપહર ૨/ સે ૩ બજે ઔર રાતમેંએક ૧ સે ઉતીન બજે વગૈરા. પહલે મંઝિલે ઔર છત પર ભી ભીળ કમ હોતી હે. ઈસ લિએ અગર વહાંતવાફ કરે તો ભી બહતર હેં. લેકિન પહલે મંઝિલે ઔર છત પર દાઈરાએ વસીઅ હોને કી વજહસે તવાફકી મશક્કત બહુત બળ્હ જાતી હે.

ઔરતોંકે પીછે યા બગલમેંમર્દોંકી નમાઝ નહીંહોતી. ઈસ લિએ હરમમેંમોજૂદ પોલિસ ઔરતોંકો પીછેકી સફોંકી તરફ ભેજતી રહતી હે. અગર આપ તવાફકે લિએ મસ્તૂરાતકો ઈસ લિએ અપને સાથ લે જાતે હેંકે કહીંરાસ્તા ભૂલ ન જાએંતો નમાઝસે કુછ દેર પહલે ઉન્હેંઔરતોંકી નમાઝકી જગહ ખુદ લે જા કર બિઠા દેંઔર નમાઝકે બા'દ ફિર અપને સાથ લે લેં. નહીંતો એક ઔરતકી વજહસે કમ અઝ કમ તીન હાજિયોંકી નમાઝ ખરાબ હોગી, એક દાએં, દૂસરે બાએંઔર તીસ્રા પીછે ઔર ઉસ્કા ગુનાહ ઔર અઝાબ આપકો હોગા.

બચ્ચેકા હજ

હઝરત સાઈબ બિન યઝીદ રદિયલ્લાહુ અન્હુસે રિવાયત હે કે મેરે બાપને હજજતુલવિદાઅમેંમુઝે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમકે સાથ હજ કરાયા ઈસ વકતમેંસાત સાલકા થા. [બુખારી]

બચ્ચેકે હજકા સવાબ માંકો

હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ(રદી.)સે રિવાયત હેકે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમ રૂહા (૧)મેંએક કાફલાસે મિલે. આપ સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમને ફરમાયા તુમ લોગ કોન હો, અર્ઝ કિયાકે હમ મુસલમાન હેંઔર આપ કોન હેં? ફરમાયા મેંઅલ્લાહકા રસૂલ હૂં, તો એક ઔરતને (કજાવેસે) બચ્ચેકો ઉંચા કરકે દિખાયા ઓર અર્ઝ કિયા, કયા ઈસ્કે લિએ હજ હે? આપ સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમને ફરમાયા હાંહે લેકિન સવાબ (૧) તુમકો મિલેગા. [મુસ્લિમ]

મીનાકે કયામમેં નમાઝ બા જમાઅતકા મસ્અલા

(૧) મીના પહુંચકર પર્દેકે સાથ દૂસરા ઓર સબસે અહમ ઔર મુશ્કિલ કામ જો આપકો કરના હે. વહ યહ હે કે ખૈમામેંબાજમાઅત નમાઝકા ઈન્તિઝામ. મીનામેં મસ્જિદે ખૈફ હે. અગર ખૈમા મસ્જિદસે દૂર હોતો વહાંતક પાંચો વકત પહુંચના બળા મુશ્કિલ હોતા હે. ઈસ લિએ ખૈમામેંબાજમાઅત નમાઝકા એહતિમામ કરેં.

(૨) મીનાકે કયામમેંઈબાદતકે લિએ અલ્લાહ તઆલાને ખાસ તાકીદ ફરમાઈ હે. અલ્લાહ તઆલા ફરમાતે હેં:–

• જબકે તમામ અરકાન પૂરે કર ચુકો તો (મીનામેં) ખુદાકો યાદ કરો જિસ તરહ અપને બાપ દાદાકો યાદ કિયા કરતે થે, ઈસ્સે ભી ઝિયાદા. [સુરએ બકરા આયત ૨૦૦]

• ઓર (કયામ મીનાકે) દિનોંમેં(જો) ગિન્તીકે (ચંદ દિન હેં) ખુદાકો યાદ કરો. અગર કોઈ જલ્દી કરે (ઔર) હી દિનમેં(ચલ દેં)તો ઈસ પર કુછ ગુનાહ નહીં(સુરએ બકરા)ઈસ લિએ મીનામેંબહુત ઝિયાદા ઈબાદત કરના ચાહિએ. મગર ઉમૂમન લોગ વહાંસેરો તફરીહ, બહસો મુબાહસે ઔર ફુઝૂલ બાતોંમેંવકત ઝા'એ કરતે રહતે હેં.

(૩) મીનામેંતીનો વજૂહાતકી બીના પર એક જમાઅત બનાકર નમાઝ પળ્હના મુશ્કિલ હોતા હે.

૧. નમાઝકે વકત પર લોગોંકી નાઈત્તફાકી

૨. મસ્લકકા મસ્અલા. ૩. કસર નમાઝકા મસ્અલા

હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમકા ઈર્શાદ હે જો મેરી એક સુન્નત ઝિન્દા કરેગા ઉસે સો શહીદોંકા સવાબ મિલેગા.

જમાઅત બનાકર નમાઝ પળ્હના હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમકી સુન્નત હે. ઈસ લિએ કોશિશ કરેકે જમાઅતસે નમાઝ પળ્હેંઔર ઉપર બયાન કિએ ગએ તીનો વજૂહાતકો આળે આને ન દેં.

(૪) મીનાકે ખૈમેમેંપહુંચતે હી પહલે પર્દેકા ઈહતિમામ કરેં. ફિર તમામ લોગોંકો એક જગહ જમા કરકે નમાઝ બા જમાઅતકી કોશિશ કરેંઔર ઐસે શખ્સકો ઈમામ બનાએંજિસ્કે પીછે દૂસરે મસ્લક વાલોંકો નમાઝ પળ્હનેમેંકરાહત ન હો. (જિન હઝરાતકો કરાહત હો તો બા'દમેંવહ ખામોશીસે અપની નમાઝ દોહરા લેં. મગર હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમકી જમાઅતસે નમાઝ પળ્હનેકી સુન્નતકો ન છોળેં.)

(૫) ચૂંકે અલ્લાહ તઆલા ફરમાતે હેંકે અલ્લાહ તઆલાકો મીનામેંકસરતસે યાદ કરો ઈસ લિએ શરીઅતકે દાઈરેમેંઝિયાદાસે ઝિયાદા ઈબાદતકી કોશિશ કરની ચાહિએ. મુસાફિરકી નમાઝ મકામી ઈમામકે પીછે હો જાતી હે. ઈસ લિએ કોશિશ કરકે ઐસે શખ્સકો ઈમામ બનાયા જાએ જોકે મકામી હો. ઈસ્સે વહ હાજી જો મકામી હેં. ઓર જિન પર કસર લાઝિમ નહીંહે ઈનહે ચારોંરકાત ઈમામકે સાથ નમાઝ પળ્હનેકા મોકા મિલેગા. (અગર સબ મુસાફિર હેંતો ઈમામકા મુસાફિરમેંસે ઈન્તખાબ કરના ઔર સબકા કસર પળહના ઝિયાદા અફઝલ હે)

(૬) નમાઝકે અલાવા ભી ઝિયાદા સે ઝિયાદા નફલ પળ્હનેકી કોશિશ કરેં. યા કમ અઝ કમ નમાઝ પળ્હનેકી જગહ પર હી ૧૫ મીનટસે આધા ઘંટા બેઠકર તસ્બીહ પળ્હતે રહેં. ઈસ્સે દૂસરોંકો ભી ઈબાદત કરનેકા શોક હોગા. અગર આપ અપની નમાઝ મુખ્તસર કરકે ફૌરન જગહસે ઉઠ જાએંગે તો ચૂકેં નમાઝ આરામ કરનેકી જગહ પર હી હોતી હે ઈસ લિએ ઈસ ખૌફસે કે દૂસરોંકો તકલીફ હોગી હર કોઈ નમાઝ મુખ્તસર કરકે જગહ ખાલી કરનેકી કોશિશ કરેગા. ઈસ લિએ શરીઅત જહાંતક ઈજાઝત દે પૂરી નમાઝ પળ્હનેકી કોશિશ કરેંઔર નફલ નમાઝ ઔર તસ્બીહાતકા ભી ખૂબ એહતમામ કરેં.

(૭) દો ઈમામ ઔર દો મુઅઝિઝન મુકરર કરલેંતાકે અગર એક કિસી વજહસે ગેર હાઝિર હો તો દૂસરા ઝરૂર અઝાન દે ઔર નમાઝ પળ્હાસકે. નમાઝકા વકત ભી કાગઝ પર લિખકર ખૈમામેંલટકાદેંતાકે સબકો હમેંશા યાદ રહે.

અલ્લાહ તઆલા મુસલમાનોંમેંઈત્તિહાદ પૈદા કરે, ઈમાને કામિલ અતા ફરમાએ ઔર દૂન્યા ઔર આખિરત દોનોંજગહ કામિયાબી ફરમાએ. (આમીન)

(૮) કસર નમાઝકા બયાન :–

• અગર કોઈ અપને શહરસે ૭૮ કીલોમીટરકી દૂરીકે સફરકા ઈરાદા કરતા હે તો ઈસ શખ્સકા અપને શહરકો છોળતે હી મુસાફિરમેંશુમાર હોગા.

• અગર વહ શખ્સ મંઝિલ પર પહુંચકર ૧૫ દિનસે કમ રહનેકા ઈરાદા કરતા હે તો ઈસ શખ્સકા દૂસરે શહરમેંભી મુસાફિરમેંશુમાર હોગા. અગર ૧૫ દિનસે ઝિયાદા રહનેકા ઈરાદા હે તો વહ ફિર ભી વહ શખ્સ રાસ્તેકે સફરમેંહી મુસાફિર હોગા. ઔર મંઝિલ પર પહુંચકર મકામી હો જાએગા.

• મુસાફિરકે લિએ ચાર રકાત વાલી ફર્ઝ નમાઝ દો રકાત હોગી જિન્હે કસર કહતે હેં.

• મુસાફિર અગર સુન્નત ઔર નફિલ ના પળે તો કોઈ ગુનાહ નહીંમગર અગર પળ્હલે તો ઉસે સુન્નત ઔર નફિલકે મુતાબિક હી સવાબ મિલેગા. (સવાબ કમ ન હોગા)

• મુસાફિરકે લિએ ફર્ઝ નમાઝકે અલાવા ફજરકી દો સુન્નત ઓર વિત્ર પળ્હના લાઝિમ હે.

• મુસાફિર અગર મુકામી ઈમામકે પીછે નમાઝ પળ્હતા હેતો ઉસ્કી નમાઝ બિલાકરાહતકે દુરુસ્ત હોગી ઓર હો જાએગી. ઓર ઈસે ઈમામકે સાથ પૂરી નમાઝ પળ્હના હોગા.

(બકિયા સફા ૨૫)

મસ્લકકા મસ્અલા

• રિવાયતમેંહેકે બની ઈસ્રાઈલમેંએક બુઝુર્ગ થે. ઉન્હોંને અલ્લાહ તઆલાસે દુઆકી કે યા અલ્લાહ તૂમુઝે દુન્યાકી ફિક્રસે આઝાદ કરકે, તાકે મેંશબો રોઝ તેરી ઈબાદત કિયા કરૂં. અલ્લાહ તઆલાને ઉન્કી સુન લી, ઉન્કો એક જઝીરા પર પહુંચા દિયા. જઝીરા પર એક અનારકા દરખ્ત ઉગાદિયા ઔર એક ચશમા જારી કર દિયા. વહ બુઝુર્ગ રોઝ એક અનાર ખાતે, ચશ્મેકા પાની પીતે ઔર શબોરોઝ ખુદાકી ઈબાદતમેંમશ્ગૂલ રહતે.

અપની પાંચસો સાલકી ઉમરમેંવહ બગેર ગુનાહ કિએ મુસલ્સલ ઈબાદત કરતે રહે. ઉન્કી વફાતકે બા'દ જબ ફરિશ્તોંને ઉન્હે ખુદાકે હુઝૂર પેશ કિયા તો અલ્લાહ તઆલાને ફરમાયા જા મેંને તુજે અપને ફઝલસે બખ્શ દિયા.

બુઝુર્ગકો બળા અજીબસા લગા, ઔર ઉન્કે દિલમેંએક ગુમાનસા ગુઝરા કે મેરી બખ્શિશકે લિએ તો મેરી પાંચસો સાલકી ઈબાદત સબબ હે. અલ્લાહ તઆલાને અપને ફઝલસે મુઝે કૈસે બખ્શા?

અલ્લાહ તઆલાતો દિલોંકી બાત ભી જાનતા હે. ઉસ્ને ફરિશ્તોંકો હુકમ દિઆકે ઈન્હે જન્નતમેંલે જાઓ મગર પેદલ

જન્નતકા રાસ્તા જહન્નમકે ઉપરસે હોકર ગુઝરતા હે. પુલ સિરાત જોકે જહન્નમકે ઉપર હે ઉસ પર સે હર એક કો પાર હોના હે. અલ્લાહકે નેક બંદે ઈસ પુલસે બિજલીકી તેઝીસે ગુઝર જાએંગે, જો નેક નહીંઉન્હેંમુશ્કિલ હોગી.

જબ ફરિશ્તે બની ઈસ્રાઈલકે બુઝુર્ગકો પેદલ જન્નતકી તરફ લે કર ચલે તો જૈસે જૈસે જહન્નમ નઝદીક આતી ગઈ ગરમીકી શિદ્દત બળ્હતી ગઈ. બુઝુર્ગકો પ્યાસ લગી ઔર ગલા સૂખને લગા. જબ ઔર કરીબ પહુંચેતો પ્યાસકી શિદ્દત ઈસ કદર બળ્હી કે બરદાશ્તસે બાહર હો ગઈ. ઈસ વકત એક હાથ નમુદાર હુઆ. ઉસ હાથમેંએક પાનીકા ગ્લાસ થા. ઉસ્ને બુઝુર્ગસે કહાકે યહ પાની ખરીદના ચાહતે હોતો ખરીદ લો. બુઝુર્ગકી પ્યાસસે જાન જા રહી થી. પૂછા કિતનેમેંદોગે. આવાઝ આઈ પાંચસો સાલકી ઈબાદતકે બદલે. બુઝુર્ગકે પાસ તો પાંચસો સાલકી ઈબાદત તો થી હી, ફૌરન ઈબાદત દેકર પાની ખરીદ લિઆ ઔર પી લિઆ.

જબ ફરિશ્તોંને બુઝુર્ગકી નેકિઓંકે ઝખીરેકો ખાલી પાયા તો જન્નતકા સફર રોક દિયા ઔર વાપિસ ખુદાકે હુઝુરમેંપેશ કિઆ.

અલ્લાહ તઆલાને ફરમાયા મેંને તુમહે ઝિન્દગીકી હર ફિક્રસે આઝાદ કિએ રખ્ખા ઔર પાંચસો સાલ તક શબો રોઝ ખાના ખિલાતા રહા, પાની પીલાતા રહા ઔર સારી ઝરૂરતેંપૂરી કીં. તુમને પાનીકે એક ગલાસકી કીમત પાંચસો સાલકી ઈબાદત તે કી હે. અબ મેંને જો પાંચસો સાલ તક તુમ પર અહસાનાત કિએ ઔર તુમ પર અપની નેઅમતેંઅતા કીંઉસ્કા તુમને કેસે શુક્ર અદા કિઆ ઈસ્કા હિસાબ દો?

બની ઈસ્રાઈલકે બુઝુર્ગ સજદેમેંગિર ગએ. તોબા કી ઔર ફરમાયા એ અલ્લાહ બેશક તૂજિસે અપને ફઝલસે બખ્શ દેગા સિર્ફ વહી જન્નતમેંજાએગા.

• હઝરત ઉમર ફારૂક(રદી.)કા કોલ હેકે અગર અલ્લાહ તઆલા મુઝે જહન્નમકી સઝા દેગા તો યહ ઉસ્કા અદલ (ઈન્સાફ) હોગા ઔર અગર મુઝે જન્નત અતા કરેગા તો યહ ઉસ્કા ફઝલ હોગા.

• નબીએ અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમ ફરમાતે હેં:–

"તુમમેંસે કિસીકો કિસીકા અમલ નજાત નહીંદિલાએગા બલ્કે અલ્લાહકા ફઝલ નજાત દિલાએગા".

• નમાઝકે લિએ પાકી શર્ત હે. અગર મા'મૂલી સી ગન્દગી કપળોંમેંયા જિસ્મમેંલગી હો તો નમાઝ નહીંહોતી. આપ હાલતે જનાબતમેંહોં, ગન્દગી આપકે કપળો ઔર જિસ્મ પર લગી હો ઔર પાની મયસ્સર ન હોતો અલ્લાહ તઆલા ફરમાતા હે તયમ્મુમ કરકે નમાઝ પળ્હલો.(અન્નિસા)

તયમ્મુમમેંમીટ્ટી પર હાથ મારકર ચહરે ઓર હાથકા મસહ કરના હોતા હે. કયા સિર્ફ મિટ્ટીસે મસહ કરનેસે ગન્દગી દૂર હોજાતી હે? નહીંયહ સિર્ફ ફાર્માલેટી (અમલ) હે અસ્લ મેંઅલ્લાહ તઆલા આપકી નિય્યત ઓર આપકા ખુલૂસ ઔર આપકી કોશિશ દેખતે હેંઔર ઈસ્કી બીના પર ઐસી ઈબાદત જો કબૂલ કરનેકે લાઈક ભી નહીંકબૂલ કરલેતેંહેં.

અલ્લાહ તઆલા સારી કાઈનાતકે ખાલિક ઔર માલિક હેં. ઉન્હેંકિસી કી ઈજાઝતકી ઝરૂરત નહીંઔર ન કિસી કો અપને કિએ કા હિસાબ દેના હે. વહ જૈસા ચાહે વૈસા કરેં.

• વહ આલિમ જો સારી કાઈનાત પર ઉંગલી ઉઠાતે હેંઔર અપના મસ્લક છોળકર બાકી હર એક મસ્લકકો ગલત બતાતે હેં. જાઈએ ઉન્સે ઝરા કહિએ કે "હઝરત, આપ અચ્છી તરહ પાક હો જાઈએ, ખાનએ કાબામે જાઈએ ઔર પૂરી તવજ્જુહ ઔર ખુલૂસકે સાથ નમાઝ પળ્હીએ ઔર ફિર નમાઝ પળ્હનેકે બા'દ ગેરંટી દિજિએ કે અલ્લાહ તઆલા આપકી ઉસ નમાઝ ઔર ઈબાદતકો ઝરૂર કબૂલ કરેંગે. તો જો ઈન્સાન ખુદ અપની ઈબાદતકી ગેરંટી નહીંદે સકતા હે વહ દૂસરોંકી ઈબાદતકી ગેરંટી કૈસે દે સકતા હે કે અલ્લાહ તઆલા ઉસ્કી ઈબાદત નહીંકબૂલ કરેંગે.?

• ખિલાફતે અબ્બાસિયામેંશિયા સુન્નીકે ઈખ્તિલાફકા ઝોર ઈસ કદર થા કે ઈસીમેંખિલાફતકા ખાત્મા હો ગયા. મગર વહાંકે ભીક મંગે ફકીરોંકા ધંધા બહુત ઝોરોંપર થા ઓર ઉન્કી કમાઈ ઉરુજ પર થી. ફકીરોંકા એક ગિરોહ દરિઆએ દજલાકે પુલકે એક કિનારે પર હોતા ઔર ઉન્કા દૂસરા ગિરોહ દૂસરે કિનારે પર હોતા, યહ પુલ બીચ શહરમેંવાકેઅ થા.

એક ગિરોહ હઝરત અલી ઔર અહલે બૈતકે મનાકિબ ગાતા થા. દૂસરા ગિરોહ હઝરત અબૂબક્રર(રદી.), હઝરત ઉમર(રદી.)કે ફઝાઈલમેંનગ્મા સરા હોતા થા ઔર શિયા સુન્ની ગુઝરનેવાલે દોનોંગિરોહકો ખૂબ ખૂબ નવાઝતે થે ઓર નકદીસે ઉન્કી હિમ્મત અફઝાઈ કરતે. ઈસી તરહ ફકીરોંકે દોનોંગિરોહ સુબહસે શામ તક બળી રકમ જમા કર લેતે થે ઔર રાતકો યકજા હોકર આપસમેંબાંટ લેતે થે.

મુસલમાનોંકે બાહમી ઈખ્તિલાફાતસે ફાઈદા ઉઠાને વાલે બગદાદકે ભીક માંગનેવાલે હી નહીંથે, બલ્કે આજ ભી ઈન્કી તરકીબસે ફાઈદા ઉઠાને વાલે બરેલ્વી, દેવબંદી, અહલે હદીસ, શીયા, સુન્ની, ઔર મુસલમાનોંકે દૂસરે ઈખ્તિલાફી નઝરિયાતસે ફાઈદા ઉઠાને વાલે મૌજૂદ હેં.

ઈસ લિએ ખુદાકે લિએ ઈનસે હોશિયાર રહેંઔર ઈન્કી ઈખ્તિલાફી બાતોંપર યકીન મત કીજિએ કયૂંકે યહ અપને ઝાતી ઈઝઝત ઔર શોહરત ઔર ફાઈદેકે લિએ લોગોંકો આપસમેં લળાતે હેં.

• મજબૂરીમેં જૈસે ગંદગી લગી હોનેકે બાવજૂદ તયમ્મુમ પળ્હે નમાઝ પળ્હી જા સકતી હે. ઈસી તરહકી મજબૂરીસે સફરે હજમેંઆપ દો ચાર હોંગે. આપ મજબૂર હેકે ન આપ હરમ શરીફકે ઈમામકો બદલ સકતે હેંઔર ન ઈસ્કા મસ્લક. ખુદા ઔર ખુદાકે રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વસલ્લમકા હુકમ હે કે નમાઝ જમાઅતસે મસ્જિદમેં પળ્હી જાએ ઔર અઝાન સુનનેકે બા'દ બગેર શરઈ મજબૂરીકે ઘરમેંનમાઝ નહીંહોતી. ઈસ લિએ ખુદાકે ઈસ હુકમકો માનતે હુએ હરમ શરીફમેં જમાઅતસે હી નમાઝ પળ્હેં. અલ્લાહ તઆલા આપકી કોશિશ આપકી નિય્યત ઔર આપકા ખુલૂસ દેખતે હુએ ઈન્શાઅલ્લાહ ઉસે ન કબૂલ કરનેકે લાઈક હોગી તો ભી કબૂલ ફરમાએંગે.આમીન. ઔર વૈસે ભી અલ્લાહ તઆલા ખુલૂસ હી દેખતે હેંઔર મગ્ફિરત અપને ફઝલસે ફરમાતે હેં.

•આપ નફરતકે જઝબેસે અલગ અકેલે યા જમાઅત બનાકર નમાઝ પળ્હતે રહે તો જબ બની ઈસ્રાઈલકે બુઝુર્ગ પાંચસો સાલકી ઈબાદતકે બલ બોતે પર ભી જન્નત ન હાસિલ કર સકે તો કયા આપ અપને ઝઅમમેંસહિહુલ્અકીદા ઈમામકે પીછે યા અકેલે સિર્ફ કુછ સાલકી ઝિન્દગીકી ઈબાદતકે બલ બોતે પર જન્નત હાસિલ કરલેંગે?

• બુઝુર્ગો ઓર દોસ્તો હરમ શરીફમેંએક નમાઝકા સવાબ એક લાખ ગુના હે. ઔર અગર વહી નમાઝ જમાઅતકે સાથ અદા કરે તો ૨૭ લાખ નમાઝકા સવાબ મિલેગા.

ઈસી લિએ ખુદાકે વાસ્તે ઈસ હજકે મુકદસ સફરમેંમસ્લકકે ઈખ્તિલાફાતસે બાહર આ જાએં. ઔર કોશિશ કરેંકે આપ હર નમાઝ હરમ શરીફ હી મેંપળ્હેંઔર વહ ભી જમાઅતકે સાથ.

• અગર ઉલમાકા બયાન સુન સુનકર આપકા ઝહન ઐસા હો ગયા હો કે જમાઅતસે નમાઝ પળ્હનેમેંઆપકો કરાહત મહસૂસ હોતી હે તો અપની નમાઝ બા'દમેંદોહરાલેંમગર જમાઅતસે નમાઝ પળ્હકર ૨૭ લાખ ગુના સવાબ ઝરૂર હાસિલ કરેં. વરના યહ આપકી ઝિન્દગીકી એક બળી મહરૂમી હોગી.

અલ્લાહ તઆલા આપકી હર ઈબાદતકો કબૂલ ફરમાએં, આપકી હર જાઈઝ દુઆકો કબૂલ ફરમાએ ઔર હજજે મબ્રૂર અતા ફરમાએ. આમીન

કયા હમ ભી મુસલમાન હેં?

હઝરત હસન બસરી જલીલુલ્કદર તાબઈ ગુઝરે હેં. જિન્હોંને બળે બળે સહાબાકી ઝિયારતકી ઐસે ઝમાનેમેંથે જબકે કદમ કદમ પર મુહદ્દિસીન, અઈમ્માએ ઉલમા ઔર સુલહા મૌજૂદ થે.

એક દિન કિસીને સવાલ કિયા. હઝરત, સહાબાએ કિરામ કૈસે થે ? ફરમાયા કે અગર તુમ ઉન્હેં દેખતે તો કહતે કે યહ તો દીવાને હેં ઔર અગર વહ તુમહે દેખતે તો કહતેકે ઈન્કો ઈસ્લામસે દૂરકા ભી વાસ્તા નહીં.

અંદાઝા કીજિએ કે હસન બસરી ઉસ ઝમાનેમેં યહ બાત કહ રહે હેંકે અભી સહાબાએ કિરામકી ઝિયારત કરનેવાલે લોગ લા તા'દાદ મૌજૂદ હેં. અગર વહ આજ હમારે અફઆલ, આમાલ ઔર કિરદારકો દેખતે તો ન જાનેકા ઉન્કી તાસીર કયા હોતી?

જમાઅતકી અહમિય્યત

હઝરત ઈબ્ને મસ્ઉદ(રદી.)સે રિવાયત હેકે ઉન્હોંને ફરમાયા કે જિસ શખ્સકો ઈસ્કા શોક હોકે વહ કયામતકે દિન મુસલમાનકી તરહ અલ્લાહકે સામને પેશ હો વહ પાંચો વકતકી નમાઝ ઈસ મસ્જિદમેંજહાંઅઝાન દી જાતી હે બા જમાઅત અદા કરે, અલ્લાહ તઆલાને તુમહારે નબીકો જો તરીકા અતા ફરમાયા હે ઈસ્મે પાંચો નમાઝેંબા જમાઅત પળ્હના ભી શામિલ હે, તો અગર તુમને અપને ઘરોંમેંપળ્હલી જૈસા યહ પીછે રહ જાને વાલા અપને ઘરમેંપળ્હતા હે તો બેશક તુમને નબી સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમકી સુન્નત તર્ક કર દી, ઔર તુમને અપને નબી સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમકીકી સુન્નત તર્ક કરદી તો તુમ ગુમરાહ હો ગએ. હમને કિસી સહાબીકો જમાઅતસે ગેરહાઝિર હોતે નહીંદેખા, જમાઅતસે વહી શખ્સ ગૈરહાઝિર હોતા થા જો ખુલા હુઆ મુનાફિક હોતા થા, બીમાર ભી આદમિયોંકે સહારેસે આકર સફમેંશામિલ હો જાતે થે. (મુસ્લિમ)

કુર્બાનીમેં ધોકા

• હજ એક અઝીમ ઈબાદત હે. બહુત સારે લોગ ખિદમતે ખલ્કસે જઝબેસે પાની પીલાતે હેં. મીના ઔર અરફાતમેંઈસ્તિઅમાલ હોને વાલી ચીઝેંહાજિયોંકો મુફ્ત બાંટતેહેં.

ઐસા હી એક તબકા આપકો અપની ખિદમત ૧૦ ઝિલ્હજજાકે દિન કુર્બાનીમેંમદદકે લિએ પેશ કરેગા યહ આપકો કહેગા કે હર સાલ હમ સો યા દોસો યા ઇસ્સે ભી ઝિયાદા હાજિયોંકે લિએ કુબાર્ની કરાતે હેં. અગર આપ ચાહે તો આપકે લિએ ભી કુર્બાની કરકે આપ પર અહસાન કર સકતે હેં. ઐસા હી આપકી બિલ્ડીંગકે ઝિમ્મેંદાર ભી કહેંગે. ખબરદાર રહિએ યહ સુફેદ પોશ મદદગાર નહીંધોકે બાઝ હેં.

• હર હાજી મક્કામેંનયા હોતા હે. ૧૦ ઝિલ્હજજાકો કુર્બાનીકે દિન બહુત ઝિયાદા કામ હોતે હેં. લંબી દૂરી તે કરકે મઝબહ જાકર કુર્બાની કરનેકા હોસલા નહીંહોતા હે. અહરામ ઉતારનેકી જલ્દી હોતી હે ઈસ લિએ હર હાજી શોર્ટકટ ઈખ્તિયાર કરના ચાહતા હે. ઔર દલાલોંકો રૂપિયે દેકર બરિઉઝઝિમ્મા હોના ચાહતા હે. મગર યહ બહુત બળી ગલતી હેં.

• હમને ઔર હમારે કઈ સાથિયોંને હજસે પહલે. કઅકઈ મઝબહા ખાના જાકર જાનવર બેચનેવાલોંસે જાનવરોંકી કીમત, દલાલોંકે ઝરિએ કુર્બાની, મઝબહા ખાનોંમેંકુર્બાનીકા તરીકા, કુર્બાનીકે ગોશ્તકા મસ્રફ વગૈરા વગૈરા કે બારેમેંગહરાઈસે તહકીકાત કી જિસ્સે પતા ચલા કે :–

૧. હર દલાલકા જાનવર બેચનેવાલેસે એક કારોબારી તઅલ્લુક હોતા હે. અગર વહ હાજિયોંસે ૩૦૦ યા ૩૨૫ રિયાલ વસૂલ કરેગા તો ઐસે જાનવર ખરિદેગા જિનકી કીમત સિર્ફ ૨૭૦ યા ૨૮૦ રિયાલ તક હોગી.

૨. વહ જાનવર બેચનેવાલેસે ભી કમીશન વસૂલ કરેગા.

૩. અગર સો કુર્બાનીકે લિએ રૂપિયા વસૂલ કિયા હે તો સિર્ફ ૭૦ યા ૮૦ જાનવરોંકી કુર્બાની કરાએગા.

૪. કુર્બાનીકા એક તીહાઈ ગોશ્ત ગરીબોંકો બાટના હોતા હે. લેકિન અગર હાજી અપની કુર્બાનીકા ગોશ્ત છોળ દેંતો દલાલ પૂરાકા પૂરા ગોશ્ત હોટલોંમેંબેચ દેગા.

૫. કુર્બાની કરતે વકત કિસી ભી હાજીકા નામ નહીંલિયા જાતા હે. હમ લોગ તહકીક કર હી રહે થે કે હર હાજી કિસી ન કિસી દલાલકો રૂપિયા દે ચુકા થા. હમમેંસે કઈ હાજીયોંને દલાલોંસે રૂપિયે વાપિસ લિએ ઔર જો ન લે સકે ઉન્હોંને અપને દિલકે ઈત્મિનાનકે લિએ ફિરસે કુર્બાની કી.

• મક્કા મુકર્રમામેંદો મઝબહ ખાને હેં એક મીના ઔર મુઝદલિફાકે બીચમેંહે ઔર મીનાસે બહુત નઝદીક હે. જહાંઆપ પેદલ જા સકતે હેં. દૂસરા કઅકઈમેંહેં. મીના ઔર કઅકઈકે બીચમેંપહાળ હે ઈસ લિએ આપકો મક્કા આકર કઅકઈ જાના પળેગા. જો કે મક્કાસે પાંચ કીલોમીટરકી દૂરી પર હે. જહાંજાનેકા કિરાયા ટેકસીવાલે દો ર રિયાલ ઔર પ્રાઈવેટ ટેકસી ૧૦ રિયાલ તક લેતે હેં.

કઅકઈમેંકુર્બાનીકા અચ્છા ઈન્તિઝામ હે. જહાંબકરે, દુબેં, ગાએ, ઔર ઉંટ વગૈરા આપ અપની ઈસ્તિઆતકે મુતાબિક ખરીદ સકતે હેં. જાનવર ખરીદ કર આપ ઉન્હે મઝબહ ખાનેમેંજમા કર દીજિએ વહ બકરેકી કુર્બાનીકા ૩૦ રિયાલ, ગાઈકા ૧૫૦ રિયાલ, ઔર ઉંટકા ૨૫૦ રિયાલ લેંગે. કુર્બાની હુકૂમતકે આદમી હી કરતે હેં. મગર આપ ગેલરીમેં ખળે રહ કર દેખ સકતે હેં. જાનવર જમા કરને પર આપકો એક કૂપન મિલેગા. જિસે દિખાકર અગર આપ ચાહે તો જાનવરકા પૂરા ગોશ્ત ઘર લે જા સકતે હેં. ઔર નહીંતો હુકૂમત ઉસે ગરીબ મુલ્કોંમેંભેજ દેગી.

• મીના મઝબહ ખાનેમેંઉંટ ઔર ગાય બેલકે કુર્બાનીકા ઐસા હી ઈન્તિઝામ હે. દૂસરા આસાન તરીકા બેંન્કમેંરૂપિયા જમા કરના હે. યહ ભી સહિહ તરીકા હે બેન્કમેંરૂપિયા જમા કરનેમેંકોઈ હરજ નહીં. કયૂંકે કર્બાનીકી ઝિમ્મેદારી હુકૂમત લેતી હે. ઔર હુકૂમત દિલો જાનસે હાજિયોંકી ખિદમત કરનેમેંકોઈ કસર નહીંછોળતી.

• અગર લોગોંકી ભીળ, વકતકી કમી, ખો જાનેકા ડર, કમઝોરી વગૈરાસે આપ ખુદ કુર્બાની નહીંકર સકતે તો બેન્કકે ઝરિએ યા મઝબહા ખાનમેંકૂપન લેકર કુર્બાની કર દીજિએ વરના કુર્બાનગાહ જાકર કુર્બાની કીજિએ, જોકે ઝિયાદા બહતર હે. મગર હર હાલમેંદલાલોંસે હોશિયાર રહિએં.

• મક્કા શરીફમેંહરમસે બાહર મદરસા સર્વલિત્યા હે. જો બર્સોસે હાજિયોંકી ખિદમત કરતા ચલા આ રહા હે ઔર એક ઝિમ્મેદાર ઔર દીનદાર ઈદારા હે. મદ્રસા સર્વલિત્યા બાબે ફહદકે નઝદિક હરાતુલ બાબ ઈલાકામેંબચ્ચોંકે કબ્રસ્તાનકે નઝદિક હે. અગર આપ મદ્રસા સવ્લિત્યાકે ઝરિએ કુર્બાની કરે તબ ભી સહિહ હે. વહ આપકે બતાએ હુએ વકત પર હી કુર્બાની કરેંગે. ઈસ લિએ અગર આપકો યકીન હોકે આપ દો યા તીન બજે તક શૈતાનકો કન્કરી માર લેંગે તો એહતિયાતકે લિએ ઉન્હે કુર્બાનીકા વકત ચાર બજે બતાએ ઓર ફિર સાળે ચાર બજે સર મુંડાકર અહરામ ઉતાર દીજિએ. ઈસ તરહ આપકે અરકાન સહિહ તરતીબસે અદા હો જાએંગે.

સફા રલ્કા શુરૂઅ

હઝરત અબૂહુરેરા(રદી.)સે રિવાયત હે કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમને ફરમાયા એક ઉમરાસે દૂસરે ઉમરે તક બીચ કે તમામ ગુનાહોંકા કફ્ફારા હે ઔર હજજે મબ્રૂરકી જઝા જન્નત હે. [બુખારી મુસ્લિમ]

જમરાત ઔર જાનકા ખતરા

• મીના વહ વાદી હે જહાંસે હઝરત ઈબ્રાહિમ અલય્હિસ્સલામ, હઝરત ઈસ્માઈલ અલય્હિસ્સલામકો લેકર ઝબહ કરનેકે લિએ ગુઝરે થે. તીન જમરાત વહ મકામ હે જહાંશૈતાનને ઈનકો બહકાનેકી કોશિશ કી થી ઔર જવાબમેંધુત્કારા ગયા ઔર શૈતાન ઈસ વકત ભી ઝલીલ હુઆ થા. ઔર હઝરત ઈબ્રાહિમકી સુન્નત અદા કરકે શૈતાનકો કન્કરી મારકર હાજી આજભી ઉસે ઝલીલ કરતે હેં.

• જિસ જગહ હઝરત ઈબ્રાહિમ અલય્હિસ્સલામને શૈતાનકો કન્કરિયાંમારી થીંઈસ જગહકી નિશાન દહીકે લિએ સુતૂન ખળે કિએ ગએ હેં. ઈન ખંમબોંમેંશૈતાન નહીંહેં, નહીંઈન ખંબોકો કન્કરી મારના હે. બલ્કે અસલ કન્કરી મારનેકી જગહ ઈન ખંબોકી બુન્યાદ યા જળ હે. ઈસ લિએ આપકી કન્કરી યા સીધે ખંબોકી જળકે પાસ ગિરે યા ખંબોંસે ટકરા કર જળકે પાસ ગિરે. અગર આપને ઈતની દૂરસે કન્કરી મારી કે આપકી કન્કરી ખંબોસે ટકરા કર ઈહાતેકે બાહર જા ગિરે તો આપકી વહ કંન્કરી બેકાર હોગી. ઈસે ગીના નહીંજાએગા. ઈસ્કે બદલે આપકો એક ઔર કન્કરી મારની હે. ઔર અગર આપને ઈસ જગહ દૂસરી કન્કરી નહીંમારી તો આપકા રમીકા રુકન અધૂરા રહા ઔર ઈસ્કે જુર્મમેંઆપકો એક કુર્બાની (દમ) દેના હોગા. ઈસ મસ્અલોંકો અપને આલિમોંસે અચ્છી તરહ સમઝલેં.

• ઝિલ્હિજ્જાકી દસવી તારીખકો કન્કરી મારનેકા અફઝલ વકત ઈશરાકસે ઝવાલે આફતાબ તક હે. ઔર બકિયા ૧૧, ૧૨,ઔર ૧૩ તારીખકો કન્કરી મારનેકા અફઝલ વકત ઝવાલકે બા'દ હે.

ઈન અફઝલ વકતોંકે બા'દ મર્દોકે લિએ મબાહ વકત (ઐસા વકત જિસ વકત કન્કરી મારના બિલા કરાહત જાઈઝ હે ઔર ગુનાહ નહીં) ચારોંદિન ગુરૂબે આફતાબ તક હે. મબાહ વકતકે બા'દ મર્દોકે લિએ જાઈઝ મગર કરાહતકે સાથ કન્કરી મારનેકા વકત સુબહ તક હે.(સહીહ બુખારી શરીફ હદીસ ૭૯૮, રાવી હઝરત અસ્મા બિન્તે અબૂબક્ર રદિયલ્લાહુ અન્હા)

• હુજ્જાજે કિરામકી તા'દાદ ઓર હર સાલ હોનેવાલે હાદસોંકે મદ્દે નઝર ઉલમાએ કિરામને મર્દોકો ગુરૂબે આફતાબ તકકી ગુન્જાઈશ વાલે મસ્અલે પર અમલ કરનેકા મશ્વરા દિયા હે. જબકે કમઝોર બુળ્હે ઔર ઔરતેંગુરૂબે આફતાબકે બા'દ હી રમી ફરમાએ તાકે અપને આપકો ખત્રેમેંડાલનેસે બચા સકે.

તવાફ હજરે અસ્વદકો ચૂમ કર શુરૂઅ કરના સુન્નત હે. મગર ભીળકી વજહસે હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમને હજરે અસ્વદકો દૂરસે હી ચૂમનેકી ઈજાઝત દી થી ઔર આજ સારે હાજી હજરે અસ્વદકા ઈસ્તિલામ દૂર સે હી કરતે હેં. ઈસી તરહ જબ હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમને અફઝલ અવકાતકે બા'દ ભી આસાની ઔર સહૂલત કરનેકે લિએ રમી કરનેકી ઈજાઝત દી હે તો અપને આપકો જાન બૂજકર અફઝલ વકતમેંરમી કરકે ખત્રેમેંનહીંડાલના ચાહિએ. ઔર યહ ખતરા ઝિદ્દી કિસ્મકે લોગ હી જાન બૂજકર કર લેતે હેં. વરના અગર આપ રાતકે દો બજે ભી જમરાતકે પાસસે ગુઝરેં તો સેકળોંહાજીયોંકો રમી જમાર કરતે પાએંગે.

• રમી જમારકે લિએ મુઝદલિફાસે ૭૦ સે કુછ ઝિયાદા કન્કરિયાંચૂન લેં. કન્કરીયાંખજૂરકી ગુઠલીકે બરાબર હોં. વૈસે તો કન્કરીયાંધોના લાઝમી નહીંહે. મગર અગર આપકો ઉન્કે નાપાક હોનેકા શક હો તો ધોલેના બેહતર હે.

• રમી જમારસે પહલે સારે સાથી કોઈ જગહ ચૂન લેંજહાંઅગર ભીળમેંબિછળ ગએ તો રમી જમાર કરકે વાપિસ આકર મિલેંગે.

રમી જમાર જાનેસે પહલે અપને અહરામકી ચાદરકો અચ્છી તરહ લપેટ લેં. કોઈ સામાન ઔર બેગ વગૈરા ન લેં. કોઈ ઐસા કપળા ન પહનેં જિસ્કે દૂસરોંકે કદમોંકે નીચે દબનેકા ખતરા હો. ભીળમેંઅગર આપકી ચાદર યા ઓઢની યા બેગ કિસીકે કદમોંકે નીચે દબ ગયા તો ઉસે ફૌરન અપનેસે જુદા કરદેં. જુક કર યા બેઠકર કોઈ ચીઝ નિકાલને યા ઉઠાનેકી હરગિઝ કોશિશ ન કરેંવરના કુચલ જાનેકા ખત્રા હે.

• દસ્વીંતારીખકો સિર્ફ બળે શૈતાનકો કન્કરી મારની હે. દૂસરે તીસરે ઓર ચોથે દિન તીનોંશૈતાનોંકો કન્કરી મારની હેં. દસ્વીંતારીખકો તલ્બિયાકા વિર્દ જો આપને અહરામ બાંધતે હી શુરૂઅ કિઆ થા બંધ હો જાએગા.

બળે શૈતાનકો સિર્ફ એક મખ્સૂસ સિમ્તસે કન્કરી મારતે હેં. કન્કરી મારતે વકત મક્કા મુકર્રમા આપકે બાએંતરફ ઔર મીના આપકે દાએંતરફ હોગા. ઝમીનકે ઈસ શૈતાનકે અતરાફ ઈહાતા (દીવાર) ભી અહતિયાત ઔર સમજાનેકે લિએ આધા દાઈરાકી શકલમેંહેં. બાકી દો શૈતાનોંકો આપ ચારોંતરફસે કન્કરી માર સકતે હેંઔર ઉન્કે જળકે પાસ ઈહાતે (દીવાર) ભી દાઈરેકી શકલમેંહેં.

• કન્કરી હમેંશા પુલકે ઉપરસે મારેંકયૂંકે ખૂલી હવામેંદમ ઘૂટનેકા ખત્રા કમ રહતા હે. ઓર લોગ પુલ પર એક તરફસે દાખિલ હોતે હેંઔર દૂસરી તરફસે નિકલ જાતે હેં જબકે ઝમીન પર લોગ સળકકે કિનારે ગેર કાનૂની છોટે છોટે ખૈમે લગાતે હેં. ઔર સામાન રખકર આરામ કરતે હેં. ઈસ લિએ જગહ ઔર છોટી હો જાતી હે ઔર જમરાતકી તરફ લોગ હર તરફસે આનેકી કોશિશ કરતે હેંઈસ લિએ લોગોંકા એકહી તરફ ચલના રુક જાતા હે ઓર ભગદળ મચ જાતી હે.

• જબ જમરાતકે કરીબ પહુંચેતો દાએં ઔર બાએં હોકર ઝરા

આગે બઢ્હ જાએં ઔર ફિર પલટ કર આખરી સિરે સે કન્કરીંમારેંકયૂંકે જોશીલેંલોગ જમરાતકે કરીબ પહુંચતે હી કન્કરી મારને લગતે હેંઈસ લિએ પહલે સિરે પર બહુત અફરા તફરી હોતી હે.

• કન્કરી મારતે વકત સિર્ફ એક કન્કરી એક બારમેંમારેંકન્કરી મારનેસે પહલે યહ દુઆ પઢ્હેં:–

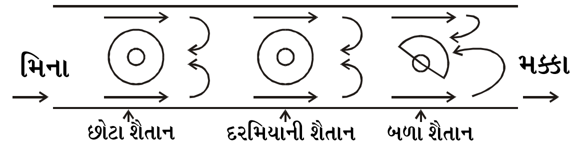
بِسمِ اللّٰہِ اَللّٰہُ اَکبَرُ، رَغْمًا لِلشَّیطَانِ وَرِضًی لِلرَّحْمَانِ

તર્જમા : મેંઅલ્લાહ તઆલાકે નામસે શુરૂઅ કરતા હૂં. અલ્લાહ સબસે બળા હે. યહ કન્કરી શૈતાનકો ઝલીલ કરને ઓર અલ્લાહ પાકકો રાઝી કરને કે લિએ મારતા હૂં.

ફિર બિસમિલ્લાહી અલ્લાહુ અકબર કહ કર કન્કરી મારેં. ઉપર લિખી દુઆમેંઅગર અલ્ફાઝમેં ફેર બદલ હો જાએગી તો ગુનાહ હોગા. ઈસ લિએ બહતર હે આપ અપની ઝબાનમેંકહેંકે મેંશૈતાનકો ઝલીલ કરને ઔર અલ્લાહકો રાઝી કરનેકે લિએ કન્કરી મારતા હૂં. ઔર ફિર બિસમિલ્લાહી અલ્લાહુ અકબર કહ કર કન્કરી મારેંકન્કરીકા ઈહાતેમેંગિરના ઝરૂરી હે. એક કન્કરી હી એક બારમેંમારેં. અગર એક સે ઝિયાદા કન્કરી આપને એક બારમેંમારી તો વહ એક હી ગિની જાએગી.

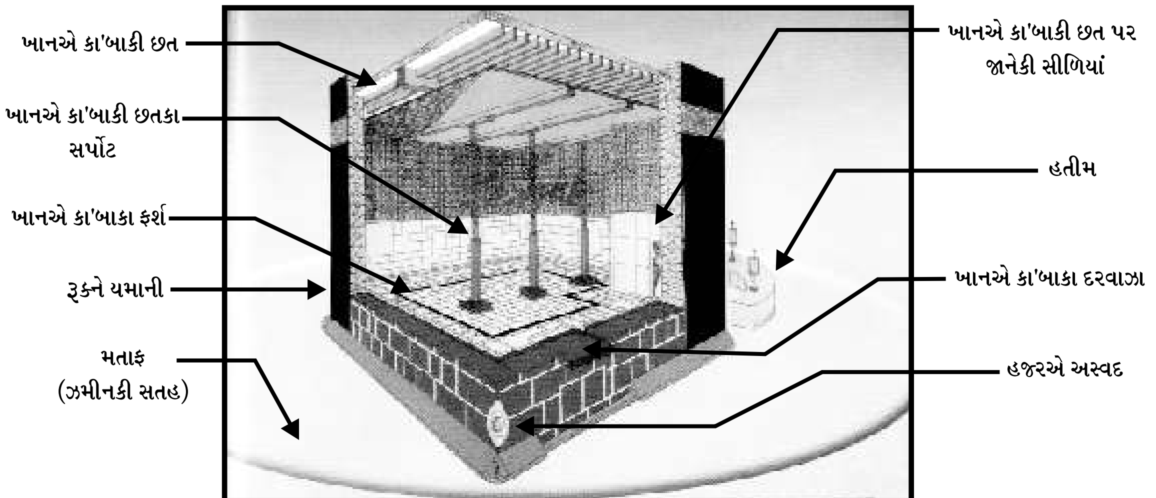
• દૂસરે તીસરે ઔર ચોથે દિન પહલે છોટે શૈતાનકો ફિર દરમિયાની શૈતાનકો ઔર આખિરમેંબળે શૈતાનકો સાત સાત કન્કરીંયા મારના હે. છોટે ઔર દરમિયાની જમરાતકા મકામ દુઆકી કબૂલિયતકા હે ઈસ લિએ ઈન દોનોંકે પાસ કન્કરીયાં મારને કે બા'દ કિબ્લા રૂખ હોકર દેર તક દુઆ માગેં. બળે શૈતાનકો કન્કરી મારકર દુઆ ન માંગેં.

• બહુત સારે તંદુરસ્ત લોગ ખુદ કન્કરી મારનેકે બદલે કિસી ઓર કો અપના વકીલ બનાકર કન્કરી મારનેકે લિએ મુકર્રર કરતે હેં. યહ ગલત તરીકા હે ઔર ઈસ્સે હજકા રુકન અદા નહીંહોગા. વકીલકે ઝરિએ ઉસ્કી કન્કરી મારના દુરુસ્ત હોગી જો શરઈ તોર પર મા'ઝૂર હે. જો ખળે રહકર નમાઝ પઢ્હ સકતા હે ઔર ચલ ફિર સકતા હે ઉન્હે ખુદ કન્કરી મારના લાઝિમ હે. ચાહે ઝોહરકે બદલે સુબહ સાદિક તક મારેં.

• હજકે ચાલીસ દિનોંમેંચાલીસ ૪૦ લાખ લોગ શૈતાનકો ૪૯ સે ૭૦ તક કન્કરી મારતે હેં. અગર એક જગહ પર યહ કન્કરીયાંજમાઅ કી જાએંતો કન્કરીયોંકા પહાળ બન જાએગા. મગર જમરાતકે પાસ આપ ગોર કીજિએકે કન્કરીયોંકા કોઈ ઢેર નહીંહોતા હે. કયૂંકે મકબૂલ કન્કરીયાંફરિશ્તે ચુન લે જાતે હેં. સિર્ફ બળે શૈતાનકે એક તરફ આપકો કન્કરીયોંકા ઢેર નઝર આએગા. કયૂંકે બળે શૈતાનકો કન્કરી મારતે વકત મક્કા મુકર્રમા આપકે બાઈંતરફ ઔર મીના આપકે દાઈંતરફ હોના ચાહિએ. ઈસ્કે દૂસરી તરફસે કન્કરી મારના ગલત હે. ઉસ તરફસે મારી હૂઈ કન્કરી ન મકબૂલ હોતી હે ઔર ન ફરિશ્તે ઈસે ચુનતે હેંઈસ લિએ ઈસ જગહ આપકો કન્કરીંયોંકા ઢેર નઝર આએગા.

આપ ભી ઈસ મુ'જિઝેકા મુશાહદા કરકે અપને ઈમાનકો તાઝા કરલેં.

ખાનએ કા'બાકા અંદરૂની મંઝર

એહરામકા બયાન

★ એહરામ, હજ ઔર ઉમરાકા યૂનીફાર્મ હે.

★ હજકા એહરામ યકુમ શવ્વાલસે નવ ઝિલ્હીજ્જાકા દિન ગુઝર કર સુબહ સાદિક તક પહન સકતે હેં. ઉમરાકા એહરામ હજકે ખાસ પાંચ દિનકે અલાવા કભી ભી પહન સકતે હેં.

એહરામ મીકાતસે પહનના વાજિબ હે.

★ મર્દોકા એહરામ ૨ મીટર × ૧ મીટરકી બગેર સીલી હૂઈ દો ચાદરેંહોતી હેં. એક ચાદરકો પહનના ઔર એક ચાદરકો ઓળ્હના હોતા હે.

★ બગેર સીલી હૂઈકા મતલબ હે કે ઉસ્મે ઈન્સાની જિસ્મકી સાખ્તકે એ'તેબારસે કોઈ ચીઝ સીલી હૂઈ ન હો જૈસે આસ્તીન, જેબ વગૈરા. બગેર સીલીકા યહ મતલબ નહીંકે ઉસ્મે સૂઈ ધાગા ન લગે. ઝરૂરત પળ્હને પર આપ ચાદરકી જગહ ગુદળી રઝાઈ વગૈરા ઓળ્હ સકતે હેં. જોકે કઈ ચાદરોંકી તહ કો સી કર બનાઈ જાતી હેં.

★ એહરામકી ચાદરેંસૂફેદ હોંતો અફઝલ હે. મજબૂરી મેંઆપ રંગીન ચાદરેંભી ઈસ્તિઅમાલ કર સકતે હેં.

★ અહરામ પહનનેકે બા'દ પહલેસે આપ પર જો પાંબદિયાંથી વહ તો બાકી રહતી હેં. જૈસે બદકલામી, ફહશબાતેં, ફિસ્કો ફુજૂર જંગો જિદાલ વગૈરા, ઉન્કે અલાવા ભી આપ પર કુછ મઝીદ પાબંદિયા આઈદ હોતી હેં. ઉન્કી તફસીલ મુદરજા ઝેલ હેં.

અહરામકી પાંબદિયા :-

૧. બાલ ન કાટે ન તોળેં.

૨. નાખૂન ન તરાશેંન તોળેં.

૩. મર્દ સર ન ઢાંપે. આપ સાયામેંરહ સકતે હેં. છતરી ઈસ્તિઅમાલ કર સકતે હેં. સર પર સામાન રખ કર ચલ સકતે હેંમગર ટોપી, રૂમાલ, ચાદર, કોઈ ચિપકનેવાલી શૈસે સર નહીંઢાંપ સકતે.

૪. અપને જિસ્મકે કપળે ઔર ખાને પીનેકી ચીઝોંપર ખૂશ્બૂન ઈસ્તિઅમાલ કરેં.

૫. કિસી શિકાર કિએ જાને વાલે ખુશ્કીકે જાનવરકો ન મારેંન બિદકાએં ઓર નહીંદૂસરોંકી ઈસ્મે મદદ કરેં. નહીંજિસ્મમેંપેદા હોનેવાલે કીળોકો મારેંજૈસે જૂંવગૈરા, ન જિસ્મકા મેલ ધોએં. આપ નહા સકતે હેંમગર બગેર સાબૂનકે ઓર બગેર મેલ છુળાએ.

૬. એહરામકી હાલતમેંઅઝદવાજી તઅલ્લુકાત પર ભી પાંબદી હોતી હે.

૭. એહરામકી હાલતમેંપેરકે ઉપર (પંજોંકે પીછે) કી ઉભરી હૂઈ હડ્ડિયોંકા ખુલા રહના ઝરૂરી હે ઈસ લિએ ઐસા જૂતા યા ચપ્પલ ન પહનેંકે હડ્ડિયાંછુપ જાએં. અગર આપ હવાઈ ચપ્પલ યા સ્લિપર પહનેંતો યહ હડ્ડિ ખુલી રહતી હે.

૮. ઔરતોંકે લિએ એહરામકા કોઈ મખ્સૂસ લિબાસ નહીં. મગર અફઝલ યહ હેકે કપળે એસે સાદા હો કે કોઈ કિસી ફિત્નેકા બાઈષ ન બનેં. ઓરતેંસર પર જો ચોટી બાંધતી હેંઔર એક બુર્કા નુમા ઓઢની ઓળ્હતી હેં વહ એહરામકા લાઝમી હિસ્સા નહીંહે બલ્કે સિર્ફ અહતિયાતકે લિએ હેકે સર ન ખુલે ઓર બાલ ના ટૂટેં. ઉન્હેંભી વઝૂકે વકત ટોપી ઉતારકર સરકા મસહ કરના ઝરૂરી હેં.

૯. એહરામકી હાલતમેંઔરતોંકો ચહરા ઓર હાથ ખુલા રખના ઝરૂરી હે. સિર્ફ ગેર મર્દોકે સામને ચહરેકે સામને કુછ આળ યા પર્દા કરલેં.

૧૦. એહરામ પહનનેકે પહલે ખુશ્બૂજિસ્મ પર લગાકર એહરામ પહનના સુન્નત હે. મગર એહરામ પહનકર કિસી ભી તરહકા ખૂશ્બૂકા ઈસ્તિઅમાલ જાઈઝ નહીંહે. (ખૂશ્બૂજિસ્મ પર ઈત્ના લગાએંકે એહરામકી ચાદર પર ઉસ્કા દાગ ના પળે.)

એહરામકી સુન્નતેં:-

• ગુસલ કરના ઔર એહરામ બાંધનેસે પહલે ખુશ્બૂલગાના.

• એક તહબંદ એક ઉપર ઓળ્હને વાલી ચાદરસે એહરામ બાંધના.

• એહરામસે પહલે નાખુન કાટના .

• નમાઝકે બા'દ એહરામ બાંધના.

• એહરામકી ઈબ્તિદા લબ્બેકસે કરના ઔર ફિર બાર બાર લબ્બેક કહતે રહના.

મર્દ એહરામ કિસ તરહ પહનેં:-

એહરામકી એક ચાદર લુંગીકી તરહ પહની હોતી હે. ઈસે આપ જિસ તરહ આસાની હો સકે વેસે પહન સકતે હેંઈસ્કે લિએ કોઈ ખાસ કાનૂન યા હુકમ નહીંહે. મગર ચૂંકે હજકે દોરાન લોગોંકી ઝબરદસ્ત ભીળ હોતી હે. લુગીંકે નીચે ભી આપકો અંડરવેર (ચડ્ડી) ઔર કોઈ ચીઝ પહનનેકી ઈજાઝત નહીં. ઈસ લિએ અગર લુંગી ખુલ જાએ તો પૂરા બર્હના હોનેકા ડર હોતા હે. ઈસ લિએ એહરામકી લુંગી મુદંરજા ઝેલ તરીકે સે પહનનેકી સલાહ દી જાતી હે. જો ઝિયાદા મહફૂઝ તરીકા હે.

૧. આપ પેરોંકો ઝરા ફૈલા કર ખળે હો જાએં.

૨. લુંગીકે દોનોંસિરે સીધે હાથમેંપકળકર સીધી તરફ ખીંચકર ફૈલાદેં. [તસ્વીર ૧]

૩. ફિર સીધે હાથસે, સીધે હાથકે બગલકસે નીચે લુંગીકો પેટસે ચિપકાકર પકળે રહેં. ઔર બાએંહાથસે લુગીંકે સિરોંકો બાઈંતરફ પૂરી તરહ લાએં. [તસ્વીર ૨]

૪. ફિર બાએંબગલકે નીચે લુગીંકો પેટસે ચિપકાકર પકળે રહેં ઔર લુંગી ફિર દાએંતરફ લાએં, ઈસ બાર લુંગીકા બચા સિરા બીચમેંહી નાફકે પાસ ખત્મ હો જાએગા. [તસ્વીર ૩]

૫. આપ ઉસે લપેંટ લેં, લુંગી આપકે નાફકે ઉપર હો કયૂંકે નાફ

સતરમેંશામિલ હેઔર સતરકા છુપાના લાઝિમહે. [તસ્વીર૪]

તસ્વીર ૧ તસ્વીર ૨

તસ્વીર ૩ તસ્વીર ૪

૬.એહરામ સિર્ફ દો ચાદરોંકા નામ હે. ઈસ્મે પટ્ટા શામિલ નહીં. મગર ચૂંકે હજકે દરમિયાન રૂપિયા વગેરા સાથ રખના હોતા હે. ઈસ લિએ રૂપિયા રખનેકે લિએ પટ્ટા પહનનેકી ઈજાઝત હે.

૭. લુંગી ખુલનેસે બચાનેકે લિએ (જબ આપ પટ્ટા પહનેંતો ઈસ્મે કુછ રૂપિએ રખકર હલાલ કરલેં. ફિર પહનેં.) પટ્ટા નાફ પર યા નાફકે ઉપર પહનેં જિસ્સેકે લુંગીકે ઉપરી હિસ્સાસે આપકી નાફ હમેંશા છુપી રહે. અહરામકી હાલતમેંઆપ ચશ્મા, ઘળી, કાનકા આલા વગેરા પહન સકતે હેંઔર વઝૂકરતે વકત જો ખુદસે બાલ ટૂટ જાએ ઉસ પર દમ ભી લાઝિમ ન હોગા.

૮. ઉમરા ઔર હજકે તવાફે ઝિયારતમેંમર્દોકો રમલ ઓર ઈઝતિયાબ કરના સુન્નત હે. ઈઝતિયાબકે લિએ એહરામકા એક સિરા દાહને હાથકે બગલસે નિકાલકર બાએંહાથકે કંધે પર ડાલ લેતે હેં. [તસ્વીર૫]

૯. હજકે ખાસ દિનોંમેં જિસ્મ પર તીનસે ચાર દિનોંતક એહરામ હોગા. એહરામકી એક ચાદરતો લુગીંકી તરહ પહનકર ઔર પટ્ટેસે મઝબૂત બાંધકર બે ફિકર હો જાતે હેં. મગર ઉપરી ચાદર સંભાલના ઝરા મુશ્કિલ કામ હે વહ ભી ખાસકર નમાઝકી હાલતમેં.

ઈસ લિએ બુઝુર્ગ ઔર તજુરબાકાર હઝરાત જિન્હેંકઈ બાર હજ કરનેકા તજુરબા હે મુદરજા ઝેલ તરીકે સે ઉપરી ચાદર લપેટનેકા મશવરા દેતે હેંઃ–

૧. પહલે ઉપરી ચાદર કાંધોંપર ઓળ્હકર પૂરી તરહસે હાથ સીધા કર કે સામનેકી તરફ ફૈલાલે ઔર ચાદરકે દોનોં સિરે હાથોંમેંપકળ લેં. [તસ્વીર૬]

૨. ફિર સીધે હાથકા સિરા બાઈંબગલકે નીચે લુંગી યા પટ્ટેકે નીચે અચ્છી તરહ દબાલેં. [તસ્વીર૭]

૩. ફિર બાએંહાથકા સિરા દાએંબગલકે નીચે લુંગી યા પટ્ટેકે નીચે અચ્છી તરહ દબાલેં. [તસ્વીર૮]

૪. ફિર એહરામકા કપળા જો હાથકે ઉપર લટક રહા હોગા ઉસે આસ્તીનકી તરહ સમેટ લેં. ઈસી તરહ આપકે દોનોંહાથ ભી આઝાદ હોગેંઔર ઉપરી એહરામકી ચાદર બારબાર ન ગિરેગી ન નમાઝમેંખલલ પેદા હોગા. [તસ્વીર૯]

તસ્વીર ૫ તસ્વીર ૬ તસ્વીર ૭

તસ્વીર ૮ તસ્વીર ૯

સફા ૧૮કા શુરૂઅ

• મકામી હઝરાત અગર મુસાફિર ઈમામકે પીછે નમાઝ પળ્હતે હેંતો ઉન્કી ભી નમાઝ હો જાએગી. મગર જબ ઈમામ કસરકી દો રકાત નમાઝ પળ્હકર સલામ ફૈરે તો મકામી હઝરાત બગેર સલામ ફૈરે ઉઠકર બાકી દો રકાત પૂરી કરલેં.

• મુસાફિરતકે અય્યામમેંજબ મુસાફિર તન્હા નમાઝ પળ્હેતો હનફી મસ્લકકે મુતાબિક ઉસે કસર પળ્હના લાઝિમ હે. જબકે દૂસરે મસ્લકોંકે મુતાબિક જબકે જાઈઝ હે, લાઝિમ નહીં.

• સઉદી ઉલમાકા મસ્લક હંબલી હે. ઈસ લિએ સઉદીમેંસારી નમાઝેંહનફી મસ્લકકે નમાઝકે વકતસે બહુત પહલે પળ્હી જાતી હેં. કિસી ભી મસ્જિદમેં હંબલી મસ્લકકે વકતકે મુતાબિક અગર આપ જમાઅતસે નમાઝ પળ્હતે હેં તો આપકી નમાઝ હો જાએગી. મગર અગર આપ અકેલે નમાઝ પળ્હતે હેંયા મીનામેંસારે હાજી હનફી મસ્લકસે હેં ઔર અપની અલગ જમાઅત બનાકર નમાઝ પળ્હતેંહેંતો ઉન્હે હનફી મસ્લકકે મુતાબિક જો નમાઝકા વકત હે ઈસી વકત પર નમાઝ પળ્હના ચાહિએ.

મીના ઔર મુઝદલિફા મક્કા શહરમેંદાખિલ શુમાર કિએ ગએ હેં. ઈસ લિએ અગર મક્કા ઔર મીનાકા કયામ મજમૂઈ તોર પર ૧૫ રોઝસે ઝિયદા હોતા હે તો હાજી મુકીમ હોગા ઔર ઉસે પૂરી નમાઝ પળ્હની હોગી.

ઔરતોંકે મખ્સૂસ મસાઈલ

ઔરતોંકા એહરામ :-

(૧) ઔરતોંકા એહરામ ઉન્કે રોઝ મર્રાકે કપળે હી હેં. સિર્ફ ઈસ બાતકા ખ્યાલ રખ્ખેંકે યહ કપળે બારીક, ચુસ્ત ઔર ઐસે ન હો જિસ્સે દૂસરોંકી તવજ્જુહ આપકી તરફ ખીંચેં. કપળે બિલ્કુલ સાદે ઔર સાફ સુથરે હોને ચાહિએં.

(૨) આજ કલ એહરામકી તોર પર ટોપી ઔર નકાબકી તરહ કપળા પહના જાતા હે ઈસ્કી શરીઅતમેં કોઈ દલીલ નહીંહે.

(૩) એહરામકી હાલતમેંઔરતોંકો ચહરા ખુલા રખના ઝરૂરી હે.

(૪) એહરામકી હાલતમેંભી પર્દેકા શરઈ હુકમ બાકી રહતા હે. ઈસ લિએ અગર કોઈ ગેર મહરમ સામને આજાએ તો કપળેસે ચહરે પર પર્દા કિયા જા સકતા હે. કપળા અગર ચહરેસે છૂજાએ તો કોઈ હરજ નહીંહે.

(૫) આજ કલ ઔરતેંટોપી યા કોઈ સખ્ત ચીઝ માથેકે સામને રખકર ઉપરસે નકાબ ડાલતી હેંજિસ્સે કે કપળા ચહરેસે ન છૂજાએ. યહ પર્દેકા અચ્છા તરીકા હે મગર યહ વાજિબ યા સુન્નત નહીંહે ઔર નહીંએહરામકા હિસ્સા હે.

(૬) ઔર અગર એહતિયાતકે લિએ આપને ટોપી પહન રખી હે તો વુઝૂકરતે વકત ઉસે ઉતારકર મસહ કરના ઝરૂરી હે વરના વુઝૂન હોગા.

(૭) કસ્ર (બાલ કાટના) :- ઉમરામેંસઈકે બા'દ ઔર હજમેંકુર્બાની કે બા'દ ઔરતોંકો અપની ઉંગલીકે પૂરકે બરાબર (કરીબ એક સવા ઈંચ) તક સરકે બાલ કાટના હોતા હે. યહ બાલ વહ ખુદ ભી અપને હાથસે કાટ સકતી હે યા અપને જૈસી કોઈ ઔર ખાતૂન હાજીસે જિસ્ને કસ્રકે પહલેકે સારે અરકાન અદા કર લિએ હોંકટવા સકતી હેં. ઔરતોંકા અપને શોહર ઓર અપને સાથ આએ મહરમ મર્દકો છોળકર કિસી ગેર મહરમસે બાલ કટવાના જાઈઝ નહીં.

બાલ કાટનેકા આસાન તરીકા હે કે બાલકે ચોટીકે આખરી સિરેકો ઉંગલી પર લપટ લેંઔર ફિર કાટેં. ખ્યાલ રહેકે એક પૂર કી લંબાઈસે કમ બાલ ન કટેં.

એહરામકી હાલતમેં મુમાનિઅત :-

(૧) ઔરતે ઉમરા ઔર હજ દોનોંમેંઆહિસ્તા સે તલ્બિયા પળ્હેંતાકે ગેર મહરમ મર્દોંતક ઉન્કી આવાઝ ન પહુંચે.

(૨) એહરામકી હાલતમેંકન્ગી ન કરેં. અગર જાન બૂજ કર કોઈ બાલ ટૂટ ગયા તો જઝા દેના હોગા.

(૩) બે ખુશબૂતેલ જિસ્મ પર ઔર બાલોંમેંલગાયા જા સકતા હે. બાલ ટૂટનેકે ડરસે અગર ન લગાયા જાએ તો બેહતર હે.

(૪) એહરામકી હાલતમેંસુરમાકા ઈસ્તિઅમાલ મકરૂહ હે.

(૫) હાલતે એહરામમેંમહેંદી લગાના ખિઝાબ લગાના મકરૂહ હેં.

(૬) એહરામકી હાલતમેંઔરતે ઝેવર પહન સકતી હેં. મગર ઝેવર ઐસે ન હોકે દૂસરેકી તવજ્જુહ આપકી તરફ હો જાએ.

(૭) તવાફમેંઔરતોંકે લિએ રમલ યા ઈઝતિયાબ નહીંહે. નહીંસઈમેંદોળના ચાહિએ.

(૮) ઔરતેંબગેર મહરમકે હજકા સફર નહીંકર સકતીંચાહે વહ માલદાર હી કયૂંન હોં.

(૯) મહરમ વહ શખ્સ હે જિસ્સે નિકાહ હમેંશા કે લિએ હરામ હે. જૈસે બાપ, બેટા, ભાઈ, ભતીજા, ભાન્જા, શોહરકા બાપ વગેરા.

(૧૦) બહનવી, ફૂફા, ખાલૂવગૈરા મહરમ નહીંહેં.

(૧૧) અગર ઔરત માલદાર હો ઓર મહરમકા સાથી ભી હો તો વહ શોહરકી ઈજાઝતકે બગેર વહ પેહલા હજ કર સકતી હે કયૂંકે એક હજ ફર્ઝ હે. નફલી ઉમરા યા હજકે લિએ શોહરકી ઈજાઝતકી ઝરૂરત હે.

(૧૨) એહરામકી હાલતમેંહાઈઝા ઔરતેંનમાઝ ઔર તિલાવતે કુર્આનકો છોળકર દીગર ઈબાદાત કર સકતી હેં. ઉન્કે લિએ ઝિક્રો ઔર દુરૂદ ઔર વઝાઈફ પળ્હના જાઈઝ હે. મુસ્તહબ યહ હેકે હર નમાઝકે વકત પાક સાફ હોકર વુઝૂકરકે જિતની દેર નમાઝ અદા કરનેમેંહોતી હે ઉત્ની દેર ઝિક્ર ઔર દુઆએંપળ્હતી રહે તાકે ઈબાદતકી આદત બાકી રહે.

ઓરતોંકા જિહાદ, હજ હે

હઝરત આઈશા(રદી.)સે રિવાયત હે કે મેંને અર્ઝ કિયા યા રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમ હમ જિહાદકો અફઝલ અમલ સમજતે હેંતો કયા હમ જિહાદ ન કિયા કરેંઆપ સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમને ફરમાયા તુમહારે લિએ અફઝલ જિહાદ હજજે મબ્રૂર હેં. [બુખારી]

સફા ૩૫ કા શુરૂ

• હજરે અસ્વદ ઔર કાબેકે દરવાઝેકી દરમિયાની જગહકો મુલ્તઝમ કહા જાતા હે. હઝરત મુજાહિદને ફરમાયા જો ઈસ જગહ અલ્લાહ સુબ્હાનહુ વતઆલાસે દુઆ કરેગા અલ્લાહ તઆલા ઝરૂર ઈસ્કી દુઆ કબૂલ ફરમાએંગે. [તારીખે મક્કા અઝરકી ૩૬૮/૨] હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમ યહાંદીવારસે ઈસ તરહ ચીમટકર દુઆ માંગા કરતે થે જૈસે બચ્ચા અપની માંસે ચિમટ જાતા હે ઓર યહાંઈસ તરહ દુઆ માંગના સુન્નત હે.

હેઝો નિફાસકે મસાઈલ

(૧) સફરસે પહલે હેઝ આના :-

અગર કિસીકો મક્કા શહરકે સફરસે પહલે હી હેઝ શુરૂઅ હો જાએતો ઐસી હાલતમેંવહ નાપાકી હી મેંગેર ઝરૂરી બાલ સાફ કરકે નાખુન તરાશકર ગુસલ કરકે એહરામકે કપળે પહનલે ઓર મીકાત પહુંચકર ઉમરાકી નિય્યત ભી કરલે. મગર મક્કા શરીફ પહુંચકર તવાફ ઓર સઈ ન કરે. પાક હોને તક ઈન્તિઝાર કરે ઔર પાકીકે બા'દ તવાફ ઔર સઈ કરે. ઈસ નાપાકી કી મુદતમેંવહ એહરામકી હાલત હી મેંરહેગી ઔર એહરામકી સારી પાંબદિયા ઇસ્કે ઉપર આઈદ રહેગી.

(૨) એહરામ પહનનેકે બા'દ હેઝ આના :-

અગર કિસી કો એહરામ પહનને ઔર નિય્યત કરનેકે બા'દ મગર તવાફ ઔર સઈસે પહલે હેઝ આજાએ તો વહ પાક હોને તક ઈન્તિઝાર કરે ઓર પાકી કે બા'દ તવાફ ઓર સઈ કરકે એહરામ ઉતાર દે. ઈન નાપાકીકે દિનોંમેંએહરામકી પાંબદિયા આઈદ રહેગી.

(૩) તવાફકે બા'દ હેઝ આના :-

અગર કિસીકે હેઝકે દિન કરીબ હોતો જબ તક ખૂન ન આજાએ મતાફમેંતવાફ કરના જાઈઝ હે મગર એહતિયાતકે તોર પર વહ મતાફકે બદલે પહલે મંઝિલે યા છત પર તવાફ કરલે. અગર તવાફ પૂરા કરનેકે બા'દ હેઝ આજાએ તો નાપાકી હી મેંસઈ કરકે બાલ તરાશકે ઉમરા પૂરા કરલે. સઈકે લિએ પાકી શર્ત નહીંહે. ઔર અગર તવાફ કરતે કરતે હેઝ આજાએ તો ફૌરન હરમસે બાહર ચલી જાએ ઔર પાકીકે બા'દ તવાફ ઔર સઈ કરકે ઉમરા પૂરા કરલે. જબ તક ઉમરા પૂરા નહોગા એહરામકી પાંબદિયા આઈદ રહેંગી.

(૪) હજસે પહલે યા હજકે દોરાન હેઝ આના :-

અગર કિસીકો ૮ ઝિલહિજજાસે પહલે હેઝ શુરૂઅ હો જાએતો ઉમરાહી કી તરહ બાલ સાફ કરકે નાખૂન તરાશકર ગુસ્લ કરકે એહરામકી નિય્યત કરલે ઔર તવાફે ઝિયારતકો છોળકર સારે હજકે અરકાન અદા કરલે. ઈસી તરહ હજકે દોરાન ભી હેઝ આજાએ તો નમાઝ, કુર્આનકી તિલાવત ઔર તવાફે ઝિયારતકો છોળકર સારે અરકાન અદા કરે. તવાફે ઝિયારતકે લિએ પાક હોને તક ઈનિતઝાર કરલે ચાહે ૧૨ઝિલહિઝજા ગુઝર જાએ. પાકી હાસિલ કરનેકે બા'દ તવાફે ઝિયારત, સઈ ઔર બાલ તરાશકર એહરામ ઉતાર દે. ઈસ તરહ ઈસ્કા હજ હો જાએગા. તવાફે ઝિયારત તક એહરામકી પાંબદિયા આઈદ રહેંગી.

(૫) ઉમરા ઔર હજ દોનોંકે પહલે હેઝ આના :-

કિસી ઔરતને તમત્તુઅકી નિય્યતસે એહરામ બાંધા ઔર મક્કા મુઅઝઝમા પહુંચનેસે પહલે યા મક્કા મુઅઝઝમા પહુંચનેકે બા'દ ઉમરાકા તવાફ કરનેસે પહલે હી ઈસ્કો હેઝ યા નિફાસ શુરૂઅ હો ગયા ઔર ખૂન જારી રહા યહાંતક કે ૮ ઝિલ્હજજા યા'ની મીના જાનેકા દિન આગયા તો ઐસી ઔરત ઉમરા તર્ક કરદે ઔર મમ્નુઆતે એહરામ (ખુશ્બૂલગાના, નાખુન કાટના વગેરા) મેંસે કોઈ ફેલ કરકે સરકે બાલ ખોલકર ઈસ્મે તેલ ડાલકર કન્ઘી કરકે ઉમરાકા એહરામ ખોલદે ફિર સફાઈકા ગુસ્લ કરકે ''હજકા એહરામ ''બાંધકર તલ્બિયા પળહલે ઔર મીના ચલી જાએ ઔર હજકે તમામ અફઆલ અદા કરતી રહે ઔર હેઝ યા નિફાસ બંધ હોનેકે બા'દ પાકીકા ગુસ્લ કરકે તવાફે ઝિયારત ઔર સઈ કરે ઓર ઈસ ઓરતકા હજ ''હજજે અફરાદ''શુમાર હોગા.

હજસે ફરાગતકે બા'દ ઈસ છોળે હુએ ઉમરાકી કઝાકી નિયતસે એક ઉમરા કરલે ઔર કુર્બાની યા'ની દમ દે વહ દમ જો સાબિક ઉમરા છોળનેકી વજહસે હુઆ થા.

ઐસી ઔરત પર હજજે તમત્તુઅ કે શુકરાનેકા ''દમ'' વાજિબ નહીંહે ઈસ લિએકે ઈસ્કા હજ, હજજે અફરાદ હુઆ હે ઔર હજજે અફરાદ કરનેવાલે પર કુર્બાની નહીંહે. (ખેરુલ્ફતાવા, ૪/૨૩૩, ઐની શરહ બુખારી ૧૦/૧૨૩, મિશ્કાત ૫/૩૦૬-૩૦૭)

નોટ :- જિસ ઔરતકો અપની આદતકે મુતાબિક યહ ઉમ્મિદ ન હોંકે વહ પાક હોકર અય્યામે હજસે પહલે ઉમરા કર સકેગી ઈસ્કે લિએ બેહતર યહી હેકે વહ ''હજજે અફરાદ''કા એહરામ બાંધે તાકે ઉમરા છોળનેકી વજહસે જો દમ લાઝિમ હોતા હે વહ લાઝિમ ન હોં.

(૬) નાપાકી કી હાલતમેંતવાફે ઝિયારત :-

૨૪ તા ૨૭/ અકતૂબર ૧૯૯૭સન હજ હાઉસ મુંબઈમેંમુન્અકિદ હોને વાલે દસ્વીંફિકહી સેમીનારમેંહજ ઔર ઉમરાસે મુતઅલ્લિક જો અહમ તજાવીઝ ઔર ફૈસલે સામને આયે થે ઉન્મે તજવીઝ નંબર ૧૦ હસ્બે ઝેલ કરાર પાતી હે.

(અલિફ) તજવીઝ નંબર ૧૦ :-

અગર તવાફે ઝિયારતસે પહલે કિસી ઔરતકો હેઝ યા નિફાસકા ખૂન આજાએ ઔર ઇસ્કે પહલેસે મુતઅય્યન પ્રોગામમેંઈત્ની ગુજાંઈશ નહીંકે વહ હેઝસે પાક હોકર તવાફે ઝિયારત કર સકે તો ઉસ્કે લિએ અવ્વલન તો ઝરૂરી યહ હેકે હર મુમ્કિન કોશિશકે ઝરિએ (પાક હોકર તવાફે ઝિયારત કર સકે ઈતને

વકતકે લિએ અપના સફર મુઅખ્ખર કરવાલે) અગર યહ મુમ્કિન ન હોતો હાલતે હેઝ હી મેંતવાફે ઝિયારત કરલે ઔર એક બળે જાનવરકી કુર્બાની દમ જનાબતકી નિય્યતસે કરે. ઈસ તરહ કરનેસે ઉસ્કા તવાફે ઝિયારત અદા હો જાએગા ઔર જુમ્લા પાંબદીસે મુકમ્મલ હો જાએગી.

એક એહતિયાત :-

એહતિયાતન ઐસી હાલતમેંખવાતીન તવાફે ઝિયારત મતાફકે બદલે પહલે મઝિંલે યા છત પર કરેં. કયૂંકે હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમકે ઝમાનેમેં ઔર હઝરત ઉમર રદિયલ્લાહુ અન્હુકે દોરે ખિલાફત તક મતાફ બહુત છોટી જગહ થી ઔર અતરાફમેંકુરેશકે મકાન હુઆ કરતે થે. હઝરત ઉમ્મે હાનીકા ઘર જહાંસે હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમ મેઅરાજકે લિએ તશરીફ લે ગએ થે બાબે અબ્દુલ્અઝીઝસે દાખિલ હોનેકે બા'દ તહ ખાનેકે લિએ જો બાઈંતરફ રાસ્તા હે ઔર જહાંપર અબ એક ઉંચી જગહ પર કુર્આન શરીફ રખનેકી અલ્મારી હે વહીંપર થા. ઓર પચાસ સાલ પહલે તક નઈ મસ્જિદે હરામ શરીફકી ઈમારતકી જગહ પર હોટલ ઓર લાજ થે જહાંલોગ રહા કરતે થે. ઉન્મે ઔરતેંભી થીંઔર ઉન્હે હેઝ ઔર નિફાસ આતા હી હોગા.

આજ ઉસીજગહ પર મતાફકે અતરાફ શાનદાર મસ્જિદે હરામ હે ઓર નમાઝ પળ્હી જાતી હે . ઔર પહલે મઝિંલે ઔર છત પર તવાફ ભી કિયા જાતા હે.

હેઝ ઔર નિફાસકી હાલતમેંમસ્જિદમેંદાખિલ હોના જાઈઝ નહીંહે મગર જબ મજબૂરીકી હાલતમેંદાખિલ હોના હી પળ રહા હે તો મસ્જિદે હરમમેંભી ખાનએકાબાસે ઈતની દૂરી બનાએ રહેં જિતની દૂર હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમકે ઝમાનેમેંહાઈઝા ઔરતે રહા કરતીંથીં. અગર તવાફ પહલે મઝિંલે યા છત પર કિયા જાએ તો યહ દૂરી બની રહેગી ઔર તવાફે ઝિયારત ભી હો જાએગા. ઔર હજકે અરકાન ભી અદા હો જાએંગે, મગર ઉંટકી કુર્બાની કરની હી હોગી. (વલ્લાહુ આ'લમુ બિષ્ષવાબ)

(૭) બગેર તવાફે ઝિયારતકે ઘર વાપસી :-

તવાફે ઝિયારત હજકે તીન ફરાઇઝમેંસે એક ફર્ઝ હે. અગર કોઈ કિસી વજહસે તવાફે ઝિયારત નહીંકરેગા તો ઉસ્કા હજ પૂરા ન હોગા ઔર ન વહ અપને શરીકે હયાતસે અઝદવાજી તઅલ્લુકાત કાઈમ કર સકતા હે. દોનોંએક દૂસરે કે લિએ ઈસ વકત તક હરામ હોંગે જબ તક તવાફે ઝિયારત ન કરલેં.

(૮) તવાફે વિદાઅસે પહલે હેઝ આના :-

અગર કોઈ ઔરત હજકે સારે અરકાન અદા કર ચુકી ઔર મક્કા શરીફસે રવાનગીસે પહલે હેઝ આ ગયા તો ઐસી હાલતમે વહ તવાફે વિદાઅ ન કરે ઔર બગેર તવાફે વિદાઅ કિએ અપને સફર પર રવાના હો જાએ. હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ રદિયલ્લહુ અન્હુસે મરવીહેકે "હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમને હાઈઝા ઓરતકો રુખ્સત દી હે કે ઉસ્ને તવાફે ઝિયારત કિયા હોતો તવાફે વિદાઅ કિએ બગેર હી સફર પર રવાના હો જાએ."

[અહમદ, હદીષ નંબર ૩૫૦૫]

ખસારેકા સોદા

મક્કા મુકર્રમા ઔર મદીના મુનવ્વરામેંહરમ શરીફકી મસ્જિદોંકા માહોલ ઈત્ના પૂર નૂર ઔર પૂર સુકૂન હેકે લોગ ઘંટો યૂંહી સહન ઓર બાહર ખુલી જગહોંપર બેઠે રહતે હેં, નમાઝકા ઈન્તિઝાર કરતે હેં. ઔર અઝાન હોને પર વહી મુસલ્લા બીછાકર નમાઝ પળ્હને લગતે હેં.

જિતની દેર મસ્જિદમેંબેઠકર નમાઝકા ઈન્તિઝાર કિયા જાએ વહ વકત ભી નમાઝમેંશુમાર હોતા હે ઔર ઉસ્કા ભી સવાબ મિલતા હે. મગર હાજી હઝરાત દો વજહોંસે યહ બહતરીન સવાબ કમાનેકા મૌકા ખો દેતે હેં. બલ્કે કભી કભી તો ગુનહગાર હોતે હેં.

પહલે વજહતો યહ હેકે અકસર હાજી ઈન વકતોંમેંઆપસમેંદુન્યાકી બાતેં કિયા કરતે હેં. જિસ્સે સવાબ નહીંમિલતા બલ્કે નમાઝ પળ્હનેકી જગહોંપર દુન્યાકી બાતે કરનેવાલોંપર ફરિશ્તેંલા'નત ભેજતે હેં. ઔર દૂસરી બાત યહ કે જબ ભી જમાઅત શુરૂઅ હો તો પહલે અગલી સફોંકો ભરના ચાહિએ. અગર અગલી સફેંખાલી હે તો બગેર અગલી સફોંકે ભરે પીછે દૂસરી સફ બનાનેસે નમાઝ નહીંહોતી. લોગ અપની વકતી સહૂલતકે લિએ ઈસ્કા ખ્યાલ નહીંરખતે.

યહ બાબરકત મસ્જિદેંજહાંસવાબ લાખો ઔર કળોળોમેંકમાયા જા સકતા હે. અપને નફસકી ઝરા સી ખુશી કે લિએ હમ ઐસે સુનહરે મવાકિઅકો બરબાદ કરદેતે હેં. ઈસ લિએ જબ ભી હરમમેંબેઠેંતો દુન્યાકી બાતોંસે પરહેઝ કરેં. ઔર જમાઅત શુરૂઅ હોતે હી અગલી સફોંકો પૂર કરલેં.

બાહરી સહન બહુત પુરકશિશ હે. ઓર વહાંબેઠના ભી આસાન હે ઈસ લિએ જમાઅત શુરૂઅ હોતે હી બાહરી સહન તો ખચા ખચ ભર જાતા હે. મગર પહલા મઝિંલા છત ઓર તહખાના બહુત ખાલી રહતા હે. નમાઝ શુરૂઅ હોનેકે બા'દ અગર કોઈ અંદર જાના ભી ચાહે તો નહીંજા પાતા બહુત તકલીફસે જા પાતા હે.

ઈસ તરહ અંદર જાને વાલે નમાઝિયોંકો રોકનેકા વબાલ ભી બાહર નમાઝ પળ્હનેવાલોંપર હોગા. ઈસ લિએ ભલે હી આપ સહનમેંબેઠકર નમાઝ કા ઈન્તિઝાર કરેંમગર નમાઝ શુરૂઅ હોને સે પહલે હી અંદર ચલે જાએંઔર પહલે અંદરકી જગહેંપુર કરેં. અંદર હરમ શરીફકી મસ્જિદ પૂરી તરહ ભર જાનેકે બા'દ હી બાહર નમાઝ પળ્હેં.

અલ્લાહ તઆલા આપકી ઈબાદતકો કબૂલ ફરમાએ ઔર હજજે મબ્રૂર અતા ફરમાએં. આમીન

હાલતે એહરામમેં મમ્નૂઅ કામ ઔર ઉન્કા કફ્ફારા

(૧) કામ :-

૧. જિસ્મકે કિસી હિસ્સેસે બાલ ઉખાળના, કાટના યા મુંડના.

૨. નાખુન તરાશના.

૩. ખુશ્બૂલગાના.

૪. મર્દકા સરકો ઢાંપના.

૫. મર્દકા જિસ્માની ઢાંચેકે મુતાબિક બને સિલે હુએ કપળે પહનના.

૬. ઔરતકા દસ્તાને ઓર નકાબ પહનના.

કફ્ફારા :-

• એહરામકી હાલતમેંકિસી વજહસે અગર એક ઘંટાસે કમ વકફા તક સર્ ઢકા રહા તો એક મુટ્ટી ગેહૂંયા ઈસ્કી કીમત ખેરાત કરના વાજિબ હે. અગર બારહ ઘંટેસે કમ વકત સર ઢકા રહા તો પોને દો કીલો ગેહૂંખેરાત કરના વાજિબ હે. અગર બારહ ઘંટેસે ઝિયાદા ઢકા રહા તો એક છોટે જાનવરકી કુર્બાની વાજિબ હોગી.

• એહરામકી હાલતમેંખુશ્બૂલગાનેકી મુમાનિઅત હે. ફૂલોંમેંભી ખુશ્બૂહોતી હે, એહરામકી હાલતમેંફૂલોંકા હાર પહનના જાઈઝ નહીંહે.

• અહરામકી હાલતમેંજિતને ભી કામ કરના મના હે ઈન્કે કરને પર એક મુટ્ટી ગેહૂંસે લેકર એક જાનવરકી કુર્બાની તક કુછ ન કુછ જુરમાના ઝરૂર વાજિબ હોતા હે. ઈસ્કી તફસીલ મસાઈલકી કિતાબમેંદેખકર યા કિસી આલિમસે પૂછકર ઝરૂર કરદેં.

(૨) કામ :- જંગલી યા મેદાની જાનવરકા શિકાર કરના યા શિકાર કરનેમેંકિસીકી મદદ કરના.

કફ્ફારા :— ઈસી જાનવરકે મિસ્લ સદકા કરના

(3) કામ :- બીવીસે બોસો કિનાર કરના

કફ્ફારા :— અગર ઈન્ઝાલ ન હોતો ઈસ પર તોબા ઔર ઈસ્તિગ્ફાર હે.

અગર ઈન્ઝાલ હો જાએ તો ઈસ્કા કફ્ફારા એક ગાય યા ઉંટકા દમ દેના હે.

(૪) કામ :- બીવીસે હમ બિસ્તરી કરના.

કફ્ફારા :— અગર યહ હમ બિસ્તરી દસ તારીખકો બળે શેતાનકો કન્કરી મારનેસે પહલે કી થી તો ઉસ્કા હજ નહીંહોગા. ઉસે હજકે બકિયા અરકાન પૂરે કરને હોંગે. અગલે સાલ દોબારા હજ કરના હોગા. ઓર એક ઉંટ યા ગાએકા દમ દેના હોગા.

અગર હમ બિસ્તરી દસ્વીંતારીખકો બળે શૈતાનકો કન્કરી મારનેકે બા'દ કી હે તો ઈસ્કા હજ હો જાએગા, મગર દમ દેના હોગા. (ઉંટકી કુર્બાની કરની હોગી.)

(૫) હજ ઔર ઉમરાકે વાજિબ અરકાનકા છૂટ જાના.

કફ્ફારા :- અગર હજ ઔર ઉમરાકા કોઈ ભી વાજિબ રુકન છૂટજાએતોહજઔરઉમરાહોજાએગામગરદમદેનાહોગા.

(૬) હજઔરઉમરાકેફર્ઝઅરકાનકાછૂટજાના.

કફ્ફારા :- અગર હજ ઔર ઉમરાકા કોઈ ભી ફર્ઝ છૂટ જાએ તો હજ યા ઉમરા નહીંહોગા. ઐસી હાલતમેંહાજી તવાફ, સઈ ઔર હલક કરવાકર એહરામ ઉતારદે મગર ફિર ઉસે ઉમરા યા હજ દોહરાના હોગા.

(ઈસ મસ્અલેકી પૂરી વાકફિયત કે લિએ કિસી આલિમસે મશ્વરા લેં)

(૭) કામ :- કિસીને હરમકી બેહુર્મતીકી, જૈસે હરમકે હુદૂદમેંઘાસ ઉખાળ લિઆ યા દરખ્તકી પત્તિયાંતોળલીં, યા ઐસા કોઈ ભી કામ કિયા જિસ્કી મુમાનિઅત હે.

કફ્ફારા :— તોબા ઔર અસ્તગ્ફાર કરના હોગા ઔર હરમકે હુદૂદમેંદમ ભી દેના હોગા.

(૮) કામ:- નાપાકીકી હાલતમેંમસ્જિદમેં દાખિલ હોના.

કફ્ફારા :- એક ઉંટ યા ગાઈકી કુર્બાની કરની હોગી.

[**નોટ :-** ઉપર બતાએ ગએ કફ્ફારે હમને બહુત મુખ્તસર તોર પર લિખ્ખા હે. અલગ અલગ મસ્લકમેંઅલગ અલગ અહકામ હેં. ઈસ લિએ ઈસ બારેમેંઆપ અપને નઝરિયોંકે આલિમોંસે મશ્વરા લેં.]

હજ્જે મકબૂલ

હઝરત અબૂહુરેરા રદિયલ્લાહુ અન્હુસે રિવાયત હે કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમસે કિસીને અર્ઝ કિયા યા રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમ કોનસા અમલ ઝિયાદા અફઝલ હે. આપ સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમને ફરમાયા અલ્લાહ ઔર ઉસ્કે રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમ પર ઈમાન. અર્ઝ કિયા ઉસ્કે બા'દ ફરમાયા અલ્લાહકે રાસ્તેમેંજિહાદ. અર્ઝ કિયા ફિર ફરમાયા હજ્જે મકબૂલ. [બુખારી મુસ્લિમ]

ઉમરભરકા કફ્ફારા

હઝરત અબૂહુરેરા(રદી.)સે રિવાયત હે કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમસે સુના હે કે જિસ્ને હજ કિયા ઔર કોઈ બેહયાઈકા કામ નહીંકિયા ઓર ફિસ્કો ફુજૂરસે બાઝ રહા તો વહ ગુનાહોંસે ઈસ તરહ પાક હોજાએગા જૈસે આજ પેદા હુઆ હે. બકિયા સફા ૨૧૫૨ [બુખારી મુસ્લિમ]

હરમેન શરીફૈનકે ચંદ મશ્હૂર મકામાત

મદીના મુનવ્વરાકે તારિખી મકામાત

મસ્જિદે કુબા :– જબ નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વસલ્લમ હિજરત ફરમા કર મદીના મુનવ્વરા પહુંચે તો સબસે પહલે આપને ઈસી મસ્જિદકી બુન્યાદ રખ્ખી ઔર ખુદ ઈસ્કી તા'મીરમેંશરીક હૂએ. દર હકીકત યહ વહ પહલી મસ્જિદ થી જિસ્મેંઆપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વસલ્લમને અપને સહાબા રદિયલ્લાહુ અન્હુમકો એલાનિયહ નમાઝ પળ્હાઈ. મસ્જિદે કુબામેંનમાઝ પળ્હનેકી ફઝીલતકે બારેમેંસહલ બિન હનીફ રદિયલ્લાહુ અન્હુસે રિવાયત હે કે નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વસલ્લમને ફરમાયા "જો શખ્સ ઘરસે નિકલ કર ઈસ મસ્જિદ કુબામેંઆએ ઔર દો રકઅતેંપળ્હે ઉસે એક ઉમરેકા ષવાબ મિલેગા."

મસ્જિદે ઈજાબત :– ઈસ મસ્જિદમેંનબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વસલ્લમને તીન દુઆએંફરમાઈ થીં. ઉન્મેંસે દો દુઆએંઅલ્લાહ તઆલાને કબૂલ ફરમા લીં, લેકિન એક દુઆ કે મેરી ઉમ્મતમેંઆપસમેંઈખ્તિલાફ ન હો, ઈસ દુઆકો કબૂલ ન ફરમાયા.

મસ્જિદે જુમ્આ :– ઈસે "મસ્જિદે જુમ્આ" ઈસ લિએ કહા જાતા હે કે નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વસલ્લમ જબ કુબા બસ્તીમેંચંદ દિન ઠહર કર મદીના મુનવ્વરાકી તરફ ચલે તો ઈસ મકામ પર આપને સબસે પહલે જુમ્આ પળ્હાયા. સહાબા રદિયલ્લાહુ અન્હુમ અજમઈનને ઈસી જગહ મસ્જિદ બના દી.

મસ્જિદે કિબ્લતૈન :– નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વસલ્લમ બની સલમાકે ઈલાકેમેંઅપને સહાબા રદિયલ્લાહુ અન્હુમકે સાથ ઝોહરકી નમાઝ પળ્હ રહે થે. આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વસલ્લમને અભી દો રકઅતેંહી પળ્હી થીંકે કિબ્લેકી તબ્દીલીકા હુક્મ આ ગયા. આપ નમાઝમેંકા'બાકી તરફ મુતવજ્જેહ હો ગએ. ઈસ મસ્જિદમેંએક નમાઝ દો કિબ્લોંકી તરફ મુંહ કરકે પળ્હી ગઈ થી. ઈસ લિએ ઈસે મસ્જિદે કિબ્લતૈન કહા જાતા હે.

મસ્જિદે બની હારિષા (મસ્જિદે મુસ્તરાહ) :– નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વસલ્લમ ગઝવએ ઉહદસે વાપસી કે વક્ત આરામ કરનેકે લિએ ઈસ જગહ કુછ દેર ઠેહરે થે. ઈસ લિએ ઈસે મસ્જિદે મુસ્તરાહ કહા જાતા હે. યહ મસ્જિદ નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વસલ્લમકે દોરે મુબારકમેંહી તા'મીર કર દી ગઈ થી.

મસ્જિદે ફતહ :– મસ્જિદે ફતહ મદીના મુનવ્વરાકી શિમાલમેંએક પહાળ "સલઅ"મેંવાકિઅહે. ઈસ્કો મસ્જિદે ફતહ ઈસ લિહે કહતે હે કે અલ્લાહ તઆલાને ગઝવએ ખંદકકે દોરાન ઈસ ઝગહ નુસ્રતકી વહી નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વસલ્લમ પર નાઝિલ ફરમાઈ થી ઔર નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વસલ્લમને સહાબએ કિરામ રદિયલ્લાહુ અન્હુમસે ફરમાયા થા "અલ્લાહ તઆલાકી તરફસે નુસ્રત ઔર ફતહકી વહી પર ખૂશ હો જાવ."

મસ્જિદે ગમામહ :– યહ મસ્જિદ નબવી સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વસલ્લમકે જુનૂબે મગ્રિબમેંબાબ સલામસે નિસ્ફ કિલોમિટરકે ફાસ્લે પર વાકિઅ હે. યહ ઉસ મેદાનમેંહે જહાંરસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વસલ્લમને ઈદકી નમાઝકે લિએ મુન્તખબ ફરમાયા થા. એક રિવાયતકે મુતાબિક નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વસલ્લમને નજાશી રદિયલ્લાહુ અન્હુકી ગાઈબાના નમાઝે જનાઝા ભી ઈસ જગહ પળ્હાઈ થી. ઈસે મસ્જિદે ગમામહ ઈસ લિએ ભી કહા જાતા હે કે નમાઝકે દોરાન એક બાદલને આપકો ધૂપસે સાયા કિએ રખ્ખા થા.

જબલે ઉહદ :– ઉહદ પહાળ એક બળા પહાળ હે. જો મદીના મુનવ્વરાકી શિમાલકી જાનિબ ઔર મસ્જિદે નબવી સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વસલ્લમસે સાળે પાંચ કિલો મિટરકે ફાસ્લે પર વાકિઅ હે. યહ હરમકી હુદૂદકે અંદર હે. ઈસ્કી લંબાઈ છે કિલો મિટર ઔર રંગ સુર્ખી (લાલ) માઈલ હે.

નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વસલ્લમને ઈસ્કી ફઝીલતકે બારેમેં ઈર્શાદ ફરમાયા "યહ એક ઐસા પહાળ હે જો હમસે મુહબ્બત કરતા હે ઔર હમ ઈસ્સે મુહબ્બત કરતે હે."

ઉહદ પહાળીકે પાસ ગઝવએ ઉહદ હુવા થા. જિસ્મેંનબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વસલ્લમકે ચચા સય્યદના હમઝા રદિયલ્લાહુ અન્હુ ઔર દૂસ્રે મુસલમાન શહીદ હૂએ થે. આપકા રૂબાઈ દાંત ટૂટ ગયા થા. આપકા ચેહરએ અન્વર ઝખ્મી હુવા થા ઔર આપકે હોંટ મુબારક પર ભી ઝખ્મ આએ થે. ઈસ પહાળકે દામનમેંશોહદાએ ઉહદકી કબરેંહેં.

જન્નતુલ્ બકીઅ :– યહ મસ્જિદે નબવી સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વસલ્લમસે બિલ્કુલ કરીબ એક કબ્રસ્તાન હે જિસ્મેંતકરીબન્ દસ હઝાર સહાબા રદિયલ્લાહુ અન્હુ મદફૂન હેં. નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વસલ્લમકી અવ્લાદે અત્હાર (સબસે ઝિયાદા પાક) રદિયલ્લાહુ અન્હુમ ઔર અઝવાજે મુતહર્રાત રદિયલ્લાહુ અન્હુન્ન ભી યહીંમદફૂન હેં.

મસ્જિદે નબવી સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વસલ્લમ :– મસ્જિદે સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વસલ્લમકી દીની ફઝીલતેંતો હેંહી. દુન્યાવી લિહાઝસે ભી ઈસ્કા એક ખાસ મકામ હે. ઈસ્કી તફસીલાત જાન કર હેરત હોગી. યહ દુન્યાકા ખૂબસૂરત તરીન મહલ હે. ઈત્ના કીમતી ઔર ખૂબસૂરત મહલ ઈન્સાની તારીખમેંપહલે કભી નહીંબના હે. ઈસે બનાનેમેંતકરીબન્ ૩૬૦ અરબ રૂપિએ ખર્ચ હૂએ હેં. ઈસે ટી.વીકે ડિસ્કવ્રી ચેનલને દુન્યાકી આઠ અઝીમ ઈમારતોંમેંસે એક કહા હે ઔર ગિનીઝ બુક ઑફ વર્લ્ડ રેકોર્ડને ઈસ દુન્યાકી સબસે ખૂબસૂરત ઈમારત તસ્લીમ કિયા હે. ઈસ્કી ખૂબસૂરતી દેખનેકે સાથ સમઝનેસે ભી તઅલ્લુક રખતી હે. હજકી ઈસ મુખ્તસર કિતાબમેંઈસ્કી ઝિયાદા તફસીલાત બયાન નહીંકી જા સકતીં. આપ ઈસે "તા'મીરે મસ્જિદે નબવી સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વસલ્લમ" વીડિયો સી.ડી.મેંદેખ લીજિએ યા ફિર "તારીખે મદીના મુનવ્વરા" કિતાબમેંપળ્હ લીજિએ. યહ દોનોંચીઝે આપકો મક્કા મુકર્રમા ઔર મદીના મુનવ્વરામેંકિસી ભી કિતાબોંકી દુકાનમેંમિલ જાએંગી.

ઈસ મસ્જિદસે મુતઅલ્લિક સિર્ફ દો બાતેંયહાંબયાન કરૂંગા જિસ્સે આપ ઈસ્કી તા'મીરકે બારેમેંકુછ અંદાઝા કર સકેંગે.

૧. અગર આપ સર સરી તોર પર મસ્જિદે નબવીકા દરવાઝા દેખેંગે તો આપકો બહુત ખૂબસૂરત લગેગા. લકળીકા યહ દરવાઝા ખાલિસ સોને ઔર ગોલ્ડ પ્લેટેડ સ્ટીલસે જોળા ગયા હે. ઈસ દરવાઝેકો બનાનેકે લિએ આફ્રિકાકે જંગલોંસે ખાલિસ લકળી ચુની ગઈ. ફિર ઈસે સીઝંગકે લિએ જર્મની ભેજા ગયા. ફિર ઈસે કેનેડાકે માહિર કારીગરોને બેહતરીન ટેકનોલોજી સે બનાયા હે. હર દરવાઝેકા વઝન કઈ ટન હે. ઈત્ને વઝનકે બાવજૂદ એક આદમી આસાનીસે ઈસે ખોલ યા બંદ કર સકતા હે.

૨. ઈસ મસ્જિદકી ટાઈલ્સ બહુત ખૂબસૂરત હેં. આપ સોચ રહે હોંગે કે યહ બેહતરીન ટાઈલ્સ દુન્યાકી સબસે બેહતરીન ટાઈલ્સ બનાનેવાલી કંપનિયોંસે ખરીદી ગઈ હોંગી. નહીં, બલ્કે ઈસ મસ્જિદકે લિએ સબસે પહલે દુન્યાકી સબસે બળી ઔર આ'લા ટેકનિકવાલી ટાઈલ્સ બનાનેકી ફેક્ટરી કાઈમ કી ગઈ. ફિર ઈસ્મેંટાઈલ્સ બનાકર ઈસ્તિઅમાલ કિએ ગએ. ઈસ તરહ ઈસ મસ્જિદમેંઈસ્તિઅમાલ હોનેવાલા હર પુર્ઝા ઔર હર ચીઝ અપની મિષાલ આપ હે. આપ ઈસે દિમાગસે સમઝ કર અપની આંખોંમેંબસા લેં. તસવ્વુરાતકી દુન્યામેંઅપને મેહબૂબ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમકે ઈસ મહલમેંજબ આપ કદમ રખ્ખેંગે તો આપ અપને આપકો જન્નતમેંમેહસૂસ કરેંગે.

મદીના મુનવ્વરાકે કઈ બાઝાર, મુહલ્લે ઔર બાગોંકા ઝિક્ર હદીષ શરીફમેંઆયા હે. ઈન મકામાતકે કુછ આષાર અબ ભી બાકી હેં. જિન્કી ફેહરિસ્ત મુન્દ દર્જએ ઝેલ હે. મદીના મુનવ્વરામેંજબ આપ ઝિયારતકે લિએ નિકલેંતો અપને ગાઈડોંકો ઈન મકામાતકી સેર કરાનેકા ઝરૂર ઈસ્રાર કરેં.

૧. ખાકે શિફા :– ઈસ મિટ્ટીસે હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમને ઈલાજકા તરીકા બતાયા થા.

૨. કબીલએ નજરકે મકામાત :– યહ હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમકી વાલિદાકા કબીલા થા.

૩. બાગે ષમૂન :– યહ ઉસ યહૂદીક બાગ હે જિસ્મેંહઝરત અલી રદિયલ્લાહુ અન્હુ કામ કરતે થે.

૪. બાગે સલમાન ફરસી :– ઈસ બાગકો હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમને હઝરત સલમાન ફારસી રદિયલ્લાહુ અન્હુકો ગુલામીસે આઝાદ કરાનેકે લિએ અપને હાથોંસે લગાયા થા.

૫. બીરે ખાતમ :– ઈસ કુંવેંમેંહુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમકી અગૂંઠી હઝરત ઉષ્માન રદિયલ્લાહુ અન્હુકી ઉંગલીસે નિકલ કર કુંવેમેંગિર ગઈથી ઔર બહુત તલાશકે બા'દ ભી ન મિલી સકી.

૬. બીરે ઉષ્માન :– ઈસ કુંવેંકો હઝરત ઉષ્માન રદિયલ્લાહુ અન્હુને ખરીદ કર મુસલમાનોંકે લિએ વકફ કર દિયા થા.

૭. કબીલએ બનૂસલમાકા કબ્રસ્તાન :– ઈસ કબ્રસ્તાનમેંહઝરત જિબ્રઈલ અલલ્હિસ્સલામને ખુદાકે હુકમસે મુર્દોંકો ઝિંદા કર કે હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમકે સામને ગુફતગૂકી થી.

મસ્જિદે સબક, કબીલએ સલમા, મસ્જિદે બુખારી બનૂજા'ફર, કબીલએ એર, જબલે રાયા, ઈન તારીખી મકામાતકે બારેમેંગઈડસસે દર્યાફત કરેં.

મક્કા મુકર્રમાકે તારીખી મકામાત

મવ્લદે રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ યા'ની હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમકી પેદાઈશકી જગહ. યહ વહ મકામ હે જહાંર૩ અપ્રીલ સન ૫૩૧કો નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ રહમતે આલમ બન કર દુન્યામેંતશરીફ લાએ થે. અબ ઈસી મકામ પર એક લાઈબ્રેરી ઔર મદ્રસા હે. યહ મકામ હરમ શરીફસે ૩ ફિરાલંગકી દૂરી પર સફા મર્વાકી જાનિબ ટેકસી સ્ટેન્ડકે પાસ હે.

જન્નતુલ્ મા'લા :– યહ મક્કા મુકર્રમાકા કબ્રસ્તાન હે. યહાંપર ઉમ્મુલ્ મુઅમિનીન હઝરત ખદીજતુલ્કુબ્રા રદિયલ્લાહુ અન્હા, બહુત સારે સહાબા રદિયલ્લાહુ અન્હુમ, તાબેઈન રહમતુલ્લાહિ અલયહિમ ઔર અવ્લિયાએ કિરામ રહમતુલ્લાહિ અલયહિમ મદફૂન હેં. "મસ્જિદે જિન"કે કરીબ મિના જાનેવાલી સળક પર હે.

મસ્જિદે રાયહ :– યહ વહ જગહ હે જહાંનબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમને ફતહ મક્કાકે મોકેઅ પર અપના ઝંડા નસબ (ગાળ્ના) ફરમાયા થા.

મસ્જિદે જિન :– ઈસ જગહ નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમને જિન્નાતોંસે બય્ત લી થી.

જબલે નૂર :– યહ પહાળ મક્કા મુકર્રમાસે મિના જાનેવાલે રાસ્તે પર તકરીબન્ તીન મીલકી દૂરી પર હે. ઈસ્કી ઉંચાઈ તકરીબન્ દો હઝાર ફિટ હે. ઈસ્કી ચોટી પર ગારે હિરા હે જહાંપહલી બાર નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ પર વહી નાઝિલ હૂઈ થી.

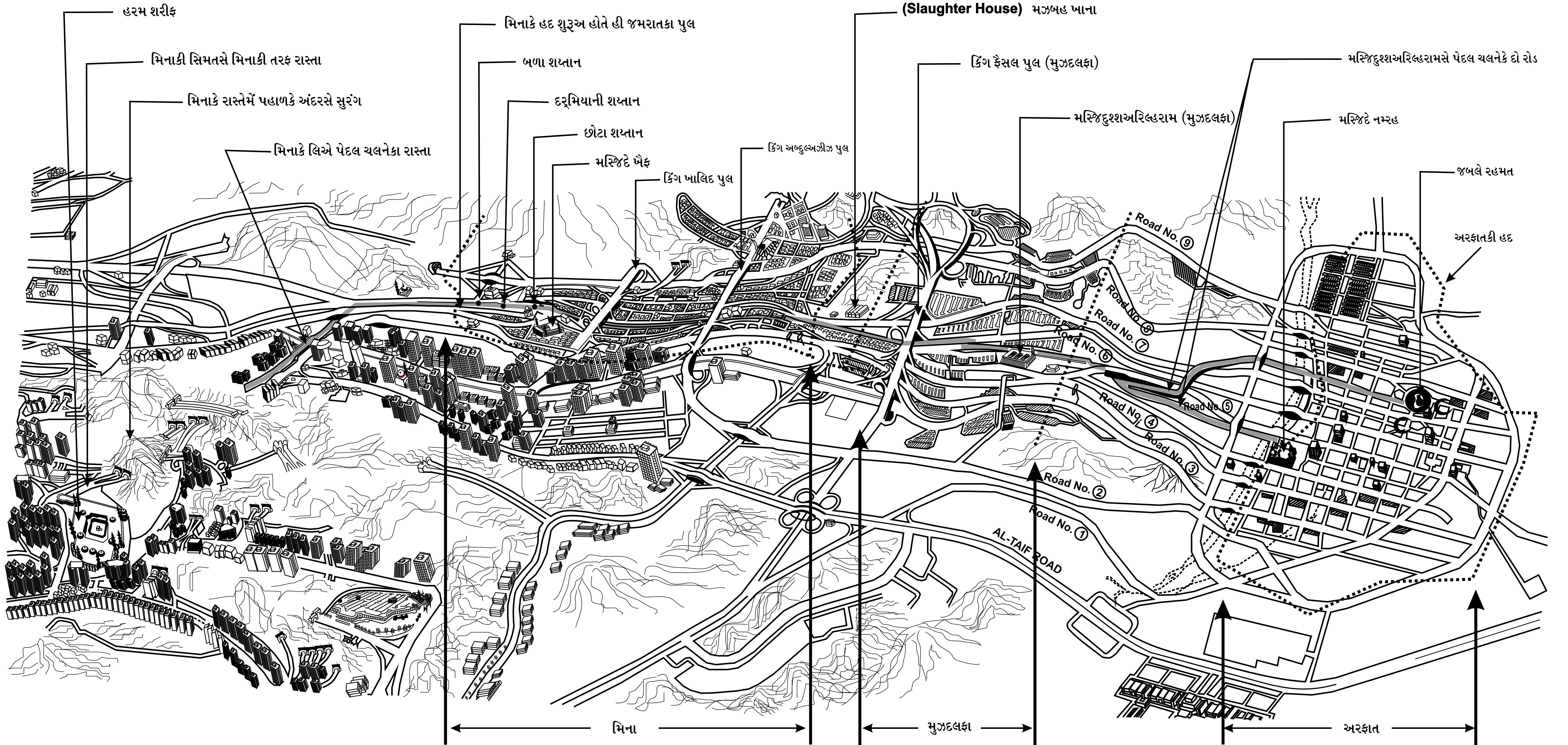
જબલે સોર :– યહ પહાળ મક્કા મુકર્રમાસે તકરીબન્ છે મીલકી દૂરી પર હે. ઈસ્કી ચોટી પર ગારે સોર વાકિઅ હે જિસ્મેંનબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમને હિજરતકે વક્ત હઝરત અબૂબક્ર સિદ્દીક રદિયલ્લાહુ અન્હુકે સાથ તીન દિન કયામ ફરમાયા થા. ઈન દોનોંપહાળોંપર કમઝોર, ઝઈફ ઔર બીમાર ન ચળ્હેં.

મસ્જિદે આઈશા :– ઈસ મસ્જિદકો "મસ્જિદે તન્ઈમ" ભી કહતે હેં. યહ હુદૂદે હરમકે બાહર હે. મક્કા મુકર્રમામેંરહતે હૂએ અગર કિસીકો ઉમરા કરના હો તો ઈસ મકામ પર આ કર ઉમરેકા એહરામ બાંધા જાતા હે.

હઝરત ખદીજા રદિયલ્લાહુ અન્હુકા ઘર :– ઈસ મકામ પર નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમને મદીના મુનવ્વરા હિજરત કરને તક કયામ ફરમાયા. હઝરત ઈબ્રાહીમ રદિયલ્લાહુ અન્હુકે આપકી સારી અવ્લાદેંઈસ મકામ પર પેદા હૂઈ. યહ મકામ મર્વાકી તરફ છપરા બાઝારમેં દાખિલ હોતે હી દાઈંજાનિબ ઝરગરોંકી પહલી ગલીમેંહે. અબ યહાંદારૂલ્હુફ્ફાઝ કાઈમ કર દિયા ગયા હે જહાંબચ્ચે કુર્આને પાક હિફ્ઝ કરતે હેં.

મસ્જિદે હનીફ, મસ્જિદે નમરા, મસ્જિદે શઅરૂલ્હરામ, જબલે રહમત, જમરાત યહ વહ મકામાત હેંજહાંઆપકો હજકે પાંચ ખાસ દિનોંમેંજાના હોગા, મગર લોગોંકે હુજૂમકી વજહસે આપ કિસી ભી મકામકો ઠીકસે નહીંદેખ પાએંગે. ઈસ લિએ હજસે પહલે યા બા'દમેં ઈત્મિનાનસે ઈન મકામાતકો ઝરૂર દેખેં.

હરમ શરીફ, મિના, મુઝદલફા ઔર અરફાતકા કરીબી નક્શા

ફલ્સફએ હજ, મીકાત ઔર હરમકે એહતિરામકા બયાન

હજ દર અસ્લ આખિરતકી રેહરસલ હે. જબ કિસીકા ઈન્તિકાલ હોતા હે તો દોસ્ત અહબાબ ઉસે નહલા ધુલાકર, કફન પહનાકર , કબ્રસ્તાન લેજાકર છોળ આતે હેં. મરનેવાલા વીરાનેમેંકયામત તક પળા રહતા હે. ફિર કયામતકે દિન વહ અપની કબરસે નિકલ કર હશરકે મેદાનમેંજાએગા. ઔર ખુદાકે સામને અપને આ'માલકા હિસાબ કિતાબ દેગા. અગર કિસી વજહસે આ'માલકા વઝન હુઆ તો ઉસે કોઈ ઔર મૌકા નહીંમિલેગા. બલ્કે સઝા હોગી.

યહ અલ્લાહ તઆલાકા એહસાન ઓર કરમ હે કે ઉસ્ને ઈન્સાનોંપર હજ ફર્ઝ કરકે સફરે આખિરતકી રેહરસલ કા મોકા દિયા ઓર ઈસ બાતકા મોકા દિયા કે દુન્યાકે હશ્રકે મેદાનમેંઅગર આ'માલકા પલળા હલકા હેતો બન્દા રો રો કર ગિરયા ઝારી કરકે અપની મગ્ફિરત કરાલે.

હાજી કફન (એહરામ) પહનકર વીરાને (મીના)મેંજાતે હેં. ફિર વહાંસે હશ્રકે મેદાન (અરફાત) જાતે હેંઔર દિન ભર ખુદાકી ઈબાદત કરતે હેં. ઔર રો રો કર અપને પીછલે સારે ગુનાહ મઆફ કરાકર અપની મગ્ફિરત કરા લેતેંહેં.

અલ્લાહ તઆલાકે ઈસ અહસાનકી કદર ઓર કીમત કરની ચાહિએ, હજકી અહમિયતકો સમજના ચાહિએ ઔર ઈસ્સે પહલે કે મૌત આજાએ યા સૂરજ સવાનેઝે પર આજાએ સહિહ તરીકેસે હજ કરકે અપની આખિરત સવાંર લેના ચાહિએ.

મીકાત :–

મીકાત હરમકે ચારોંતરફ વહ હુદૂદ હેંજહાંસે ગુઝરતે વકત અગર આપ ઉમરા યા હજકી નિય્યતસે હરમ શરીફકી તરફ સફર કર રહે હોં તો એહરામ પહનના લાઝમી હે. અગર કોઈ બગેર એહરામ પહને હરમ શરીફકી તરફ મીકાતકી હુદૂદમેંદાખિલ હોગયા તો ઈસે દમ દેના હોગા. હિન્દુસ્તાનસે જાતે વકત મીકાત યલ્મિલયમકા પહાળી સિલસીલા હે. ઔર મદીના શરીફસે મક્કા શરીફ જાતે વકત મીકાત ઝુલ્હલીફા હે.

હરમકા એહતરામ :–

મસ્જિદ ઉન્હીંચીઝોંસે બની હુઈ હોતી હે જિસ્સે કિસીકા ઘર બનતા હે. મગર મસ્જિદમેંઆપ વહ સબ કામ નહીંકર સકતે જો ઘરમેંકરતેંહેં. મસ્જિદ ખુદાકા ઘર હે ઈસ લિએ મુહતરમ હે. અગર મસ્જિદમેંવહ સારે કામ આપ કરેંગે જો ઘર પર કરતે હેંતો સખ્ત ગુનહગાર હોંગે. મક્કા શરીફ ઔર મદીના મુનવ્વરા ભી વૈસે હી શહર હેંજૈસે આપકા શહર હે. મગર ચૂંકે મક્કા શરીફમે ખુદાકા ઘર ઓર મદીના મુનવ્વરામેંહુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમ ભી મદફૂન હેંઈસ લિએ યહ દોનો શહર મુહતરમ હેં. ઓર ખુદા ઓર ખુદાકે રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમને ઉન્હે હરમ કરાર દિઆ હે. ઓર બહુત સારી ચીઝોંકી મુમાનઅત ફરમાઈ હેં. અગર આપ અપને શહરકી તરહ વહ સારે કામ ઈન દોનોં મુકદસ શહરોંમેંભી કરેંગે તો સખ્ત ગુનહગાર હોંગે.

હરમકે હુદૂદમેં મુંદરજા ઝેલ બાતેં હરામ હેં:–

(૧) લળાઈ જગળા કરના

(૨) ઘાસ યા દરખ્ત કાટના, કિસી દરખ્તકી શાખેંયા કાંટે તોળના.

(આપ હરમકે હુદૂદમેંઘાસકા એક તિન્કા ભી નહીંતોળ સકતે)

(૩) શિકાર ખેલના, કિસી શિકાર કિએ જાનેવાલે જાનવરકો ડરાના યા અપની જગહસે હટાના.

(હરમકે હુદૂદમેંજંગલી જાનવરોંકો ભી અમાન હે. ઉન્કો મારના તંગ કરના તો દૂરકી બાત હે. અગર વહ સાએમેંખળે હો ઉન્હે હટાકર આપકા સાયેમેંજાના ભી હરામ હે.)

(૪) ગિરી પળી ચીઝોંકા ઉઠાના.

ઈન કામોંમેંસે કોઈ અગર એક કામ ભી કરતા હે. તો ગુનાહગાર હોગા. ઔર કફ્ફારા દેના હોગા. મીના ઔર મુઝદલિફા ભી હુદૂદ હરમમેંશામિલ હેં.

અલ્લાહ તઆલા કુર્આન શરીફમેંઈર્શાદ ફરમાતે હેં''જો શખ્સ ઈન મહીનોંમેંહજકી નિય્યત કરલેતો હજ(કે દિનોંમે) ન ઔરતસે ઈખ્તિલાત કરે, ન કોઈ બુરા કામ ઔર ન કિસીસે જગળે. ઔર જો નેક કામ તુમ કરોગે વહ ખુદાકો મા'લૂમ હો જાએગા.'' [સુરએ બકરા ૧૯૭]

સફા ૧૬કા શુરૂઅ

રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમને હજજતુલવિદાઅકે મોકે પર ફરમાયા :–

ان دماء کم و اموالکم واعراضکم علیکم حرام کحرمة

يومكم هٰذا في بلدكم هٰذا في شهركم هٰذا (બુખારી શરીફ)

તુમહારા ખૂન, તુમહારા માલ ઔર તુમહારી ઈઝઝત તુમ પર ઈસી તરહ હરામ હે જિસ તરહકે આજકે દિન ઈસ શહરમેંઔર ઈસ માહમેંહરામ હે. હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમકા ઈર્શાદ હે કે,

المسلم من سلم المسلمون من لسانه ويده (બુખારી શરીફ)

મુસલમાન વહ હે જિસ્કી ઝુબાન ઔર હાથસે દૂસરે મુસલમાન સલામતીમેંરહેં.

હઝરત અબૂહુરેરહ રદિયલ્લાહુ અન્હુસે રિવાયત હે કે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમને ઈર્શાદ ફરમાયા, હજ ઉમરા કરને વાલે અલ્લાહકે મહમાન હેં. અગર વહ અલ્લાહસે દુઆ કરે તો વહ ઉન્કી દુઆ કબૂલ ફરમાએ ઔર અગર વહ ઈસ્સે મગ્ફિરત માંગે તો વહ ઉન્કી મગ્ફિરત ફરમાએ.

તારીખે મક્કા મુકર્રમા ઔર કા'બા શરીફ

• હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર(રદી.) રાવી હેંકે આસ્માન ઔર ઝમીનકે પેદાઈશકે ઝમાનેમેં પાનીકી સતહસે સબસે અવ્વલ કાબાકા મકામ નમૂદાર હુઆ. ફિર ઈસ્કે બા'દ ઝમીન ઈસ્કે નીચેસે ફૈલાઈ ગઈ. [મા'રિફતે કાબા, સફહા ૫]

• અલ્લાહ તઆલા ફરમાતે હેંલોગોંકે લિએ ઈબાદતકી ગર્ઝસે બનાયા જાને વાલા પહલા ઘર મક્કામેંહે જો તમામ દુન્યાકે લિએ બરકત ઓર હિદાયત વાલા હે. [સુરએ આલિ ઈમરાન ૯૬]

• કા'બા શરીફકી તા'મીર બારહ મર્તબા હૂઈ. ઈસ્મે પાંચ બહુત મશહૂર હેં. (૧) ફરિશ્તોંને પહલી બાર તા'મીર કિયા. (૨) હઝરત આદમ અલય્હિસ્સલામને દૂસરી બાર તા'મીર કિયા. (૩) હઝરત ઈબ્રાહિમ અલય્હિસ્સલામને તીસરી બાર તા'મીર કિયા. (૪) હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમ જબ ૩૫ સાલકે થે તબ કુરેશને મરમ્મત કિયા. (૫) હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઝુબેર રદિયલ્લાહુ અન્હુને ૬૫ હિ.મેં અઝ સરે નો તા'મીર કિયા.

• હઝરત ઈબ્રાહિમ અલય્હિસ્સલામકે ઝમાને તક હતીમ ખાના કાબાકા હિસ્સા થા. કુરેશને જબ કાબા શરીફકી ફિરસે મરમ્મત કી તો હલાલ ઔર પાક દોલતકી કમી કી વજહસે ખાનએ કાબાકો પહલી શકલમેં ન બના સકે ઔર હતીમકા હિસ્સા ખાનએ કાબામેં શામિલ ન કર સકે.

• હઝરત અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને ઝુબેર રદિયલ્લાહુ અન્હુને જબ ખાનએ કાબાકી મરમ્મત કી તો હતીમ ભી ખાનએ કાબામેંશામિલ કર લિઆ ઔર પહલેકી તરહ ખાનએ કાબામેંદરવાઝે કરદિએ. એક મશ્રિક ઔર એક મગ્રિબકી તરફ. જબ હજ્જાજ મક્કા મુકર્રમાકા ગર્વનર બના તો ઉસ્ને હઝરત ઝુબેર રદિયલ્લાહુ અન્હુકો શહીદ કર દિયા ઔર ખલીફા અબ્દુલ્મલિક બીન મરવાનકી ઈજાઝતસે હતીમકો ફિર ખાનએ કાબાસે બાહર કર દિયા ઔર મગ્રિબી દરવાઝા ભી બંધ કર દિઆ. ખલીફાકો જબ હઝરત આઈશા રદિયલ્લાહુ અન્હાકી હદીષ પહુંચી તો બહુત પછતાયા મગર ઉસ્ને ખાનએ કાબાકો ઈસી તરહ રહને દિઆ ઔર આજ તક ખાનએ કાબા ઈસી હાલતમેંહેં.

• કુર્આન શરીફમેંમક્કા મુકર્રમાકે ચાર નામ હેંઃ–

મક્કા, બક્કા, અલ્બલદલ્ અમીન, ઉમ્મુલ્ કુરા.

• દૂસરી મઝહબી કિતાબોંમેંભી ખાનએ કાબાકા ઝિક્ર હે. હિન્દૂઓંકી કિતાબમેંખાનએ કાબાકે મુંદરજા ઝેલ નામ હેં.

ઈલ્અસ્પદ	ઈલા યાસપદ	નાભા પર થયોયા
નાભી કમલ	અદી પુશ્કર તીર્થી	દાર્દુ કાબન
મકતીશોર		

• બાઈબલમેંમક્કા મુકર્રમાકો ઔરતકે નામસે યાદ કિયા ગયા હે કયૂંકે મક્કા મુકર્રમા દુન્યાકા પહલા શહર હે ઓર સારે શહરોંકી માંહે.

• અલ્લાહ તઆલાને કાબા શરીફકે અતરાફકે એક બળે ઈલાકેકો હરમ કરાર દિયા હે. હઝરત જિબ્રઈલને ઈસ ઈલાકેકો નિશાનદહી હઝરત ઈબ્રાહીમ અલય્હિસ્સલામકો કી થી. હઝરત ઈબ્રાહીમ અલય્હિસ્સલામને હરમકી સરહદ પર નિશાનીકે તોરપર બુર્જ બના દિએ થે. હર દોરમેંઈસ્કી મરમ્મત હોતી રહી ઔર આજ તક બાકી હે. ઈસ્મેસે એક તન્ઝીમ હે જહાંસે ઉમરેકે લિએ હાજી અહરામ બાંધતે હેં. ઈસ ઈલાકેમેંહર જાનદારકો અમાન હે. અલ્લાહ તઆલા ફરમાતે હેં"જો શખ્સ ઈસ હરમમેંદાખિલ હો જાએ વહ અમન વાલા હો જાતા હે" (આલિ ઈમરાન) ઈસ ઈલાકેમેંઅગર કોઈ કત્લ કરકે ભી દાખિલ હો જાએ તો ન ઈસે હરમમેંકતલ કિયા જાએગા ન ગિરફતાર જબ તક વહ હરમસે બાહર ન આજાએ. હાંઅગર વહ હરમમેંજુર્મ કરે તો સઝા મિલેગી કયૂંકે ઈસ્ને હરમકી બેહુરમતી કી હે.

• હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમકા ઈર્શાદ હે કે મસ્જિદે હરામકી એક નમાઝ એક લાખ નમાઝોંસે ભી બળ્હકર હે(મુસ્નદ અહમદ) યા'ની એક વકતકી નમાઝ ૫૫ સાલકી નમાઝોંસે ભી ઝિયાદા હે ઔર યહ એક લાખ ગુના ઝિયાદા સવાબ મિલના સબ નેકિયોંકે લિએ હે. ઈસી તરહ મક્કા મુકર્રમામેંજિસ તરહ નેકીયાંબળ્હતી હેં. ઉસી તરહ ગુનાહ ભી બળ્હતે હેં.

• મકામે ઈબ્રાહિમ વહ પથ્થર હે જિસે અલ્લાહ તઆલાને હઝરત ઈબ્રાહિમ અલ્યિહસ્સલામકે લિએ નરમ કર દિયા થા ઔર ઈસ પર વહ ખળે હોકર ખાનએ કાબાકી તા'મીર કરતે થે. ઓર ઈસ પર હઝરત ઈબ્રાહિમકે કદમોંકે નિશાન હેં. પહલે યહ પથ્થર ખાનએ કાબાસે બિલ્કુલ લગા હુઆ થા. અલ્લાહ તઆલા ફરમાતે હેંકે તુમ મકામે ઈબ્રાહિમકો જા નમાઝ બનાઓ. [બુખારી ૭૦૨]

મુસલમાનોંકી તાદાદ ઝિયાદા હોનેકે બા'દ નમાઝ પળ્હને વાલોંસે તવાફ કરને વાલોંકો દુશ્વારી હોને લગી તો હઝરત ઉમર રદિયલ્લાહુ અન્હુને ઈસે ખાનએ કાબાસે ૧૪ મીટર દૂર કર દિયા થા ઓર આજ તક ઈસી જગહ હે. [ફતહુલ્બારી શહર હદીષ ૭૭૮૩]

• ખાનએ કાબા પર પહલી બાર ગિલાફ દોરે જાહિલિય્યતમે તુબઅઅઅસ્અદુલ્હમીરીને ચમળેકા પહનાયા થા.હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમને ફતહ મક્કાકે બા'દ યમીની કપળેકા પહનાયા થા. નાસિર અબ્બાસીને પહલી બાર સિયાહ રંગકા ગિલાફ પહનાયા થા. તબસે અબ તક ગિલાફ સિયાહ રંગકા હી પહનાયા જાતા હે.

હજરે અસ્વદ ઔર મકામે ઈબ્રાહિમ યહ દોનોંજન્નતકે દો ચમકદાર પથ્થર થે લેકિન અલ્લાહ તઆલાને ઈનકા નૂર ખત્મ કર દિયા. અગર અલ્લાહ તઆલા ઈનકા નૂર ખત્મ ન ફરમાતે તો યહ ઝમીન ઔર આસ્માનકે દરમિયાન યા મશ્રિકસે મગ્રિબકે દરમિયાન પૂરી દુન્યાકો રોશન કર દેતે. [મુસ્નદે અહમદ ૨૧૭/૨]

• ઝમીન પર બહતરીન પાની આબે ઝમ ઝમ હે. યહ ખોરાકી ભી હે ઓર બીમારીસે શિફા ભી.

[મઅજએ કબીર, તિબ્રાની, હદીષ ૧૧૧૬૮]

બકિયા સફા ૨૬ પર

તવાફકા બયાન

➔અલ્લાહ તઆલા કુર્આન શરીફમેંફરમાતે હેં''ઈસ કદીમ ઘરકા તવાફ કરના ચાહિએ''. [અલ્હજજ ૨૯]

➔રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમને ફરમાયા જો બૈતુલ્લાહકા તવાફ કરે ઔર દો રકાત નમાઝ પળ્હે, ઈસકો એક ગુલામ આઝાદ કરનેકા સવાબ મિલેગા.

ઈબ્ને માજા કિતાબુલ્મનાસિક બાબે ફઝલે અતવાફ ૨૯ – ૫૬]

➔આપ સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમકા ઈર્શાદ હેકે જિસ્ને બૈતુલ્લાહ શરીફકા સાત બાર તવાફ કિયા તો અલ્લાહ તઆલા હર કદમ પર ઈસકે ગુનાહ મઆફ ફરમાતે હેં ઔર હર હર કદમ પર નેકી લિખતે હેંઔર હર હર કદમ પર એક એક દરજા બુલંદ કરતે હેં. [ઈબ્ને ખરીમા ઈબ્ને હબાન]

➔હઝરત ઈમામ ગઝાલીને અપની કિતાબ અહયાઈમુલ્ઉલૂમમેંહઝરત ઈબને ઉમરકી રિવાયત નકલ કી હે કે હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમને ફરમાયાકે ખાનએ કાબાકા તવાફ બહુત કિયા કરો વહ બળી બુઝુર્ગ ચીઝ હે. જિસ્કો તુમ કયામતકે રોઝ અપને નામએ આમાલમેંપાઓગે ઓર ઈસકે બરાબર કોઈ દૂસરા અમલ રશકકે કાબિલ ન પાઓગે.

(સાતવાંબાબ હજકે અસ્રાર ઔર ઉસ્કી મુમાનિઅત)

➔હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમને ઈર્શાદ ફરમાયા બૈતુલ્લાહકા તવાફ નમાઝકી તરહ હે. અલ્બત્તા તુમ ઈસ્મે બાત કર સકતે હો તો જો ભી દોરાને તવાફ બાત કરે. ઈસ્કો અચ્છી બાત કરની ચાહિએ (જામેઅ તિરમિઝી કિતાબુલ્હજજ હદીષ ૯૬)

➔તવાફમેંભી નમાઝકી તરહ શર્તેંહેં:–

• તવાફકે લિએ વઝૂઝરૂરી હે. કપળે પાક હો સતર છુપા હો.

• તવાફકે પહલે હજરે અસ્વદસે પહલે નિય્યત કરેં.

• તવાફ હજરે અસ્વદકે સામને હોકર તકબીર કહકર ઔર ઈસ્તિલામ કરકે શુરૂઅ કરેં.

• હર ચક્કરકે આખિરમે તકબીર કહકર ઈસ્તિલામ કરેં. (ઈસ્તિલામ યા'ની હજરે અસ્વદ ચૂમના)

• જિસ તરહ નમાઝ સલામ ફેરકર ખત્મકી જાતી હે. તવાફકે આખિરમેંદો રકાત નમાઝ પળહકર તવાફ પૂરા કિયા જાતા હે. દો ચક્કરોંકે બીચ વકફા ન હો.

• તવાફ કરનેકે વકત નઝરેંચલનેકી જગહ પર હોં.

• તવાફ કરતે હુએ ખાનએ કાબાકી તરફ દેખના મકરૂહ હે. ઈસ્તિલામ કરતે વકત નઝર ખાનએ કાબાકી તરફ ઉઠ જાએ તો કોઈ હરજ નહીં.

➔અગર તવાફ કરતે કરતે નમાઝકે લિએ જમાઅત ખળી હો ગઈ તો તવાફ રોક કર જમાઅતસે નમાઝ પળ્હલેંઓર છૂટે હુએ ચક્કર નમાઝકે બા'દ પૂરે કરલેં. અગર ચાર ચક્કરોંકે પહલે હી આપકા વુઝૂટૂટતા હે તો વુઝૂકરકે પૂરા તવાફ યા'ની સાત ચક્કર શુરૂઅસે લગાએં. ચારસે કમ ચક્કર લગાનેસે પહલે વકફા હો ગયા તો વહ ચક્કર ગિને નહીંજાતે હેં.

➔તવાફ શુરૂઅ કરનેસે પહલે સિર્ફ પહલી બાર તકબીર કહતે હૂએ આપકા સીના ખાનએ કાબાકી તરફ હોગા. ઈસ્કે બા'દ સીના ખાનએ કાબાકી તરફ કરના મકરૂહ હે ઔર પીઠ ખાનએ કાબાકી તરફ કરના મરરૂહે તહરીમી હે યા'ની હરામકે બરાબર હે.

➔ એક ચક્કરકી જિતની દૂરી આપને ખાનએ કાબાકી તરફ સીના યા પીઠ કરકે તે કી ઉસે ફિરસે દો હરા લેં. વહ દૂરી તવાફકે ચક્કરોંમેં શામિલ નહીંહોગી.

➔ ઐસા તવાફ જિસ્કે બા'દ સઈ કરના હે. ઈસ્કે શુરૂઅકે તીન ચક્કરોંમેંઈઝતિયાબ ઔર રમલ હે. એસા તીન બાર હોગા. પહલા ઉમરાકેતવાફમેં, દૂસરાતવાફેઝિયારતમેંઔરતીસરા૮ઝિલ્હજજાકો અગરમીનાજાનેસેપહલેઆપતવાફઓરસઈકરતેહેંતબ.

➔૮ ઝિલ્હજજાકો અગર આપને તવાફ ઔર સઈ કરલી તો ૧૦ઝિલ્હજજાકેબા'દસિર્ફઆપકોતવાફકેસાતચક્કરબગૈરરમલકે લગાનેહેં. ઈસ્કેબા'દસઈકરનેકીઝરૂરતનહીં.

➔રમલસુન્નતહે.અગરકોઈરમલવાલેતવાફમેંરમલકરના ભૂલ જાએ તો યહ ખિલાફે સુન્નત હોગા. મગર તવાફ હો જાએગા. તવાફ દોહરાનેકી ઝરૂરત નહીંયા કિસી ને સાતોંચક્કરમેંરમલ કર લિયાતોભીમકરૂહહે.મગરતવાફહોજાએગા.

➔તવાફ હતીમકે બાહરસે કરેંક્યૂંકે હતીમ ખાનએ કાબાકા હિસ્સા હે. ઔર તવાફ ખાનએ કાબાકે બાહરસે કિયા જાતા હે.

➔રુકને યમાની ઓર હજરે અસ્વદકે દરમિયાન સત્તર હઝાર ફરિશ્તેંતવાફ કરનેવાલોંકી દુઆ પર આમીન કહતે હેં.

➔તવાફકે દોરાન કોઈ ખાસ દુઆ યા કોઈ ખાસ આયત પળ્હના ફર્ઝ યા વાજિબ નહીંહેં. જો કુછ હજકી કિતાબોંમેંલિખ્ખા હે સિર્ફ મસ્નૂન દુઆએંહેંસમજ કર દુઆએંમાગના ઔર વહ દુઆએંજો ઝબાની યાદ હો પળ્હના ઝિયાદા બહતર હે.

➔તવાફકા સવાબ કિસીકો ભી પહુંચાયા જા સકતા હે. જો ઈન્તિકાલ કર ગએ ઉન્હેંભી ઔર જો ઝિન્દા હેંઔર મક્કા મુકર્રમાસે દૂર હેંઉન્હેંભી.

➔મા'ઝૂર સવારી પર બેઠકર તવાફ કર સકતે હેં.

➔ખાનએ કાબા પર ૧૨૦ રહમતેંઉતરતી હેંજિન્મેસે સાઠ (૬૦) રહમત તવાફ કરનેવાલોંપર, બકિયા ૪૦ નમાઝ પળ્હને વાલોંપર ઔર ૨૦ ખાનએ કાબાકો દેખનેવાલોંકે લિએ હેં.

➔રુકને યમાનીકો તવાફકે દોરાન સિર્ફ હાથ લગાના સુન્નત હે. બોસા દેના ખિલાફે સુન્નત હે. અગર ભીળ હોતો દૂરસે ગુઝર જાએંઈસ્તિલામ ભી ન કરેં. રુકને યમાનીકે પાસ રુક કર સીના ખાનએ કાબાકી તરફ કરકે હાથ લગાના ભીળ લગાના ખિલાફે સુન્નત હે ઔર મમ્નૂઅ હે.

બકિયા સફા ૪૦

અરકાને ઉમરા ઔર હજકા બયાન

ઉમરાકે સિર્ફ દો ફરાઈઝ ઔર દો વાજિબાત હેં. જો ભી ઈનહે પૂરા કરેગા ઉસ્કા ઉમરા હો જાએગા.

ઈસી તરહ હજકે તીન ફરાઈઝ, છે વાજિબાત ઔર ૧૦ દસ સુન્નતેંહેં. જો ભી ઈનહેંપૂરા કરેગા ઉસ્કા હજ હો જાએગા.

ઈસ કિતાબમેંહમ અલગ અલગ મર્હલોંકે લિએ અલગ અલગ દુઆએંઅઝકાર ઔર નફલ નમાઝકા ઝિક્ર કરેગેં. યહ સિર્ફ હજ ઔર ઉમરાકી ઈબાદતકો ઓર અફઝલ બનાનેકે લિએ હેં. ઉન્કે ન કરને પર ન કોઈ ગુનાહ હોગા ઔર ન હજ ઔર ઉમરાકી ઈબાદતમેંફર્ક આએગા.

(૧) ઉમરાકે ફરાઈઝ :-

૧. મીકાતસે અહરામ બાંધના, નિય્યત કરના ઓર તલ્બિયા પળ્હના.

૨. ખાનએ કાબાકા તવાફ કરના ઔર તવાફકે બા'દ દો રકાત નમાઝ વાજિબુત્તવાફ પળ્હના.

(૨) ઉમરાકે વાજિબાત :-

૧. સફા ઓર મરવાકે દરમિયાન સઈ કરના.

૨. બાલ કતરવાના યા મુંડવાના.

(૩) હજકે ફરાઈઝ :-

૧. એહરામ પહનકર હજકી દિલસે નિય્યત કરના ઔર તલ્બિયા કહના.

૨. વુકૂફે અરફાત યા'ની ૯ ઝિલ્હીજજાકો ઝવાલે આફતાબસે લેકર ૧૦ ઝિલહિજજાકી સુબહ તક અરફાતમેંકિસી વકત ઠહરના. અગરચે એક લમહા કે હી લિએ હીકયૂં ન હો.

હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમને ફરમાયા ''હજ અરફાતમેંઠહરનેકા નામ હે.'' [જામિઉત્તિરમીઝી ૮૮૯]

૩. તવાફે ઝિયારત જો દસ્વીંઝિલ્હીજજાકી સુબહસે લેકર બારહવીંઝિલહિજજાકે મગ્રિબ તક કિયા જા સકતા હે.

(૪) હજકે વાજિબાત :-

૧. અરફાતમેંસૂરજ ડૂબને તક ઠહરના.

૨. મુઝદલિફામેંવુકૂફકે વકત ઠહરના.

૩. સફા ઓર મરવાકે દરમિયાન સઈ કરના.

૪. શૈતાનકો બા તરતીબ કંકરી મારના.

૫. કુર્બાની કરના.

૬. સરકે બાલ મુડવાના યા કતરવાના.

૭. મીકાતસે બાહર રહને વાલે કો તવાફે વિદાઅ કરના.

૮. ૧૦,૧૧,૧૨, તારીખકો રાતેં મીનામેંગુઝારના.

(૫) હજકી સુન્નતેંઃ-

૧. મુફરદ આફાકી ઓર કારિનકો તવાફ કુદૂમ કરના.

૨. ઈમામકા તીન મકામ પર ખુત્બા પળ્હના સાતવીંઝિલ્હજજાકો મક્કા મુકર્રમામેં, નવ્વીંઝિલ્હજજાકો અરફાતમેં ઔર ગ્યારહવીંકો મી નામેં

૩. નવ્વી ઝિલ્હીજજાકો મીનામેંરહના

૪. તુલૂઅ આફતાબકે બા'દ નવ્વીંઝિલ્હીજજાકો મીનાસે અરફાતકો જાના

૫. અરફાતસે ઈમામકે ચલનેકે બા'દ ચલના

૬. મુઝદલિફામેં અરફાતસે વાપિસ હોતે હુએ રાતકો ઠહરના

૭. અરફાતમેંગુસ્લ કરના. ઈનકે અલાવા ભી ઔર બહુત સી સુન્નતેં હેં.

સફા ૪૧કા શુરૂઅ

જબ મક્કા શહર પર પહલી નઝર પળે તો યહ દુઆ પળ્હેં:—

યા અલ્લાહ મેરે લિએ મક્કા શહરકા ઠિકાના ફરમાદે ઔર હલાલ રોઝી દે,

યા અલ્લાહ હમકો મક્કા મુકર્રમામેંબરકત ઈનાયત ફરમા.

યા અલ્લાહ ઈસ શહરકે મેવે હમે નસીબ ફરમા.

યા અલ્લાહ એહલે મક્કાકો હમારી નઝરમેંમહબૂબ બનાદે.

યા અલ્લાહ હમે ભી અહલે મક્કાકી નઝરોંમેંમહબૂબ બનાદે.

બસ આપકો આપકી રહાઈશ ગાહ તક પહુંચાદેગી. કુલી આપકા સામાન બસસે ઉતારકર આપકે કમરેંતક પહુંચા દેંગે. સામાન કમરેમેંરખકર કુછ ખા પીલેંઝરૂરત હોતો કુછ દેર આરામ કરલેંજો રિયાલ આપકો એરપોર્ટ પર મિલે થે ઉન્હે સૂટકેસમેંહીફાઝતસે રખ દેં. અપને સાથ હરમમેંહરગિઝ ન લે જાએં. ફિર ઉમરાકી તય્યારી કરેં. મક્કા મુકર્રમા પહુંચકર આપ જિતની જલ્દી ઉમરા કરેંગે ઈતના અફઝલ હે.

હજ ઔર રમઝાનકે દિનોંમેંહરમ શરીફમેંનમાઝ વ નમાઝ કે બા'દ તવાફ કરનેવાલોંકા ઝબરદસ્ત હુજૂમ હોતા હે જિસ વજહસે ઉમરાકે અરકાન અદા કરનેમેંકાફી પરેશાની હોતી હે. સુબહ ઈશરાકકે બા'દ ઔર રાતમેંઈશા ઔર ખાનેકે બા'દ હરમ શરીફ કુછ ખાલી હોતા હે લિહાઝા ઈન દો વકતોંમેંઆકર આપ ઉમરા કરેંતો કદરે આસાની હોગી.

સફરે હજસે પર નિકલેનેસે પહલેકી તય્યારીયાં

(૧) છે સે આઠ અચ્છે ઔર દીનદાર લોગોંકે સાથ ગ્રુપ બનાકર હજકા ફાર્મ ભરેં. કયૂંકે એક કમરામેંછે સે આઠ આદમિયોંકો રખ્ખા જાતા હે. અગર યહ લોગ હમ ખ્યાલ ઔર નેક હોતો બળી આસાની હોતી હે.

(૨) દિલમેંયહ યકીન જમાએકે મુઝે મેરા માલ, મેરી તાકત, મેરી સલાહિયત મુઝે હજકે સફર પર નહીંલે જા રહી હે. બલ્કે મુઝે મેરા ખુદા લે જારહા હે. કઈ લોગ દુન્યામેંમાલદાર હેં, બા સલાહિયત હેં, તાકતવર હેં, લેકિન ઉન્હે ખુદાકા હુકમ નહીંહુઆ, વહ નહીંજા સકતે.

મેંને ઝાતી તોર મહસૂસ કિયા કે હજ ન સિર્ફ અલ્લાહકી તોફિકસે કર પાતે હેં, બલ્કે હજકે અરકાન ભી અલ્લાહ તઆલા અપને ફઝલસે પૂરા કરાતે હેં. તીસસે ચાલીસ લાખકે મજમઅમેંઅગર અલ્લાહ તઆલાકી મદદ ન હોતી તો મેંઓર કઈ હાજી અરફાત ઔર મુઝદલિફા વકત પર ન પહુંચ પાતે ઓર યહ અરકાન હમસે ફૌત હો સકતે થે.

(૩) હાજી કહલાનેકા શોક, ખરીદારી વગૈરા ભી હજકી નિય્યતકે સાથ શામિલ હોતો તોબા કરેંઔર હજકી નિય્યત ખાલિસ અલ્લાહકી રઝાકે લિએ કરેં.

(૪) કારોબાર ઔર ઘરકી સારી ઝરૂરિયાત ઔર ઉમૂરસે મુતઅલ્લિક વસિય્યત નામા લિખદેં, લેના દેના, હક હુકૂક સબ મુફસ્સલ દરજ કરદેંઔર કિસી મઆમલા શનાશ ઔર દીનદાર શખ્સકો અપના કાઈમ મકામ બનાદેં.

(૫) ઘરવાલોંકો ભી આપકી ગેરમોજૂદગીમેંભી નમાઝ પળ્હને ઔર પૂરી તરહ દીન પર ચલને કી નસીહત કરદેં.

(૬) સદકાસે બલાએંટલતી હેં. ઈસ લિએ સફરમેંજાન માલકી હિફાઝતકે લિએ સદકા ખેરાત કરદેં યા ગરીબોંકો ખાના ખિલાદેં.

(૭) અગર કિસીકા હક અદા ન કિયા હોતો અદા કરદેં. કિસીકા દિલ દુખાયા હો તો મઆફી માંગ લેં. અલ્લાહ તઆલા બે નિયાઝ હે. ખુદકે હુકૂક મઆફ કર દેગા. લેકિન બંદોકે હુકૂક મઆફ નહીંકરેગા. ઉસે તો આપકે બંદોસે હી મઆફ કરાને હોંગે.

(૮) સફરે હજકે સામાનકી મુકમ્મલ ફહરિસ્ત બનાલેં. ઔર ઉસ્કે મુતાબિક સામાન એક યા દો દિન પહલે હી પેક કરલેં.

(૯) એક અલગ હેંડ બેગમેંપાસ્પોર્ટ જહાઝકા ટિકટ, શનાખ્તી કાર્ડ ઔર દૂસરે ઝરૂરી સામાન રખ લેં. યહ બેગ એસા હો કે ઈસે આપ ચોદા (૧૪) ઘંટેકે સફરમેંહમેંશા અપને કાંધેંસે લટકાએ રહ સકેં.

(૧૦) બાલ સાફ કરલેં, નાખુન કાટ લેં ઔર નહા ધોકર અચ્છી તરહ પાક હો જાએં.

સફરે હજ પર નિકલનેસે પહલે નિય્યતકા બયાન

હજ તીન તરહકે હોતે હેંઔર સફરે હજમેંહજકે સાથ ઉમરા ભી કિયા જાતા હે. તો જબ આપ ઘરસે એહરામ પહનકર નિકલેંગે તો કયા નિય્યત કરેંગે? ઉમરાકી ? હજકી ? ઔર કિસ તરહકે હજકી ?

હજકી તીન કિસ્મેંહેં:-

૧. હજ્જે ઈફરાદ

૨. હજ્જે કિરઆન

૩. હજ્જે તમત્તુઅ

હજ્જે ઈફરાદમેંહાજી એહરામ સિર્ફ હજકી નિય્યતસે પહનતે હેંઔર સિર્ફ હજ કરકે એહરામ ઉતાર દેતેંહેં.

હજ્જે કિરઆનમેંહાજી હજ ઔર ઉમરા દોનોંકી નિય્યતસે એહરામ પહનતેંહેંઔર દોનોંકરનેકે બા'દ હી એહરામ ઉતારતે હેં.

હજ્જે તમત્તુઅમેંહાજી પહલે ઉમરાકી નિયતસે એહરામ પહનતે હેંઔર ઉમરા કરકે એહરામ ઉતાર દેતેંહેં. ફિર ૮ ઝિલ્હજજાકો એહરામ હજકી નિયતસે પહનતે હેંઓર હજ કરકે ઉતારતે હેં. હિન્દુસ્તાનસે જાનેવાલે હાજીયોંકો હજ્જે તમત્તુઅ હી આસાન હોતા હે. ઈસ લિએ હમ ઈસ હજકો સિખેંગે.

ઈસ લિએ અગર આપકી ફલાઈટ જિદ્દાકે લિએ હો ઔર ૮ઝિલ્હીજ્જાસે પહલેકી હો તો આપકો મક્કા શરીફ પહુંચકર પહલે ઉમરા કરના હે. ઈસ લિએ આપ એહરામ ભી ઉમરાકી નિયતસે પહનેંગે ઔર પહલે નિયત ભી ઉમરા હી કી કરેંગે.

અગર આપકી ફલાઈટ મદીનાકે લિએ હોતો ન આપ ઘરસે એહરામ પહનકર નિકલેંગે ઔર ન કિસી ચીઝકી નિય્યત કરેંગે, બલ્કે મદીનામેંચાલીસ વકતકી નમાઝ પૂરી કરકે જબ આપ મદીનાસે મક્કા રવાના હોંગે તબ આપકો એહરામ પહનકર ઉમરાકી નિય્યત કરના હોગા.

સફરે હજકા આગાઝ

➔ અચ્છી તરહ નહા ધોકર સાફ સુથરે હો જાએંઔર એહરામ પહનલેં.

➔ઈસ મુબારક સફરકી કામયાબીકે લિએ અલ્લાહસે દુઆએંમાગેં. દુઆ ઝિયાદા અસર રખતી હે જબ યહ નફલ નમાઝ પળ્હકર માંગી જાએં. ઈસ લિએ દો દો રકાત કરકે દસ રકાત ઈસ તરહ નમાઝ પળ્હેં:–

• દો રકાત નફલ નમાઝ સલાતુલ્હાજતકી નિયતસે પળ્હેં, ઔર અલ્લાહ તઆલાસે દુઆ કરેકે અલ્લાહ તઆલા આપકા સફરે હજ આસાન ઔર કામયાબ કરે ઔર આપકો હજજે મબરૂર અતા ફરમાએ.

• દો રકાત નફલ સલાતુત્તોબા કી નિયતસે પળ્હેં. ઈસ નફલ નમાઝકે બા'દ આપ અલ્લાહ તઆલાકે દરબારમેંસચ્ચે દિલસે અપને ગુનાહોંસે તોબા કરેં.

• દો રકાત નફલ નમાઝ શુકરાનેકી પળ્હેંઔર અલ્લાહ તઆલાકા શુક્ર અદા કરેંકે ઉસ્ને યહ તોફિક આપકો દી કે આપ હજકે સફર પર જા રહેંહેં.

• દો રકાત નમાઝ અપને ઓર અપને ઘરવાલોંકી બલાઓંઓર મુસીબતોંસે હિફાઝતકે નિયતસે પળ્હેંઔર દુઆ કરેકે અલ્લાહ તઆલા આપકો સફરમેંઔર ઘર વાલોંકો વતનમેંઅપને અમાન ઔર હિફાઝત મેંરખ્ખે ઔર તમામ મુસીબતોંમે મહફૂઝ રખ્ખે.

• આખરી દો રકાત નમાઝ એહરામકી નિયતસે પળ્હેં. સારી નમાઝેંઆપ અહરામકી ચાદરસે સર ઢાંપકર પળ્હેંઔર આખરી દો રકાત સલામ ફેર કર સર ખોલ દેંમગર અભી ઉમરાકી નિયત ન કરેં. ઉમરાકી નિયત ।અગર આપ જહાઝમેંયલ્મિલીયમ મીકાતસે કરેંગે તો ઝિયાદા આસાની હોગી. યલ્મિલીયમ મીકાત જિદ્દા ઉતરનેસે એક ઘંટા પહલે આતા હે ઔર જહાઝકા અમલા મીકાત આને પર આપકો ઈસ્કી ખબર કર દેગા.

➔બુર્ઝુગોંસે સુના હેકે એહરામકી હાલતમેંઈન્સાન જો ભી કામ કરતા હે ઉસ પર મોહર લગ જાતી હે. ફિર વહ ઉસે ઝિન્દગી ભર દોહરાતા રહતા હે. વૈસે તો હર વકત ગુનાહોંસે બચના ચાહિએ મગર એહરામકી હાલતમેંગુનાહોંસે સખ્ત પરહેઝ કરના ચાહિએ ઔર પૂરી તરહસે સુન્નતકે મુતાબિક શબો રોઝ ગુઝારનેકી કોશિશ કરના ચાહિએં.

➔કુછ ઐસે ગુનાહ હેંજિન્કી હમેંઆદત સી હે ઔર ઉન્કે ગુનાહ હોનેકા હમેંએહસાસ તક નહીંહોતા. જૈસે ગીબત, નઝરોંકા ગુનાહ વગૈરા. ઔર યહ ગુનાહ હમ ઉસ વકત કરતે હેંજબ હમ દુન્યાદારીકી બાતેંકરતે હેંયા બાઝારોંમેંઘૂમતે હેં. એહરામકી હાલતમેંઔર વૈસે ભી હરમકે હુદૂદમેંઈન દોનોંસે પરહેઝ કરેંઔર ઝિયાદાસે ઝિયાદા વકત કુર્આન શરીફકી તિલાવત, તવાફ, નફલ, નમાઝ ઔર વઝાઈફ પળ્હતે હૂએ ગુઝારેં. જિસ જગહ જા રહેંહેં(મક્કા શરીફ) વહાંએક નેકીકા સવાબ એક લાખ ગુના બળ્હાકર મિલતા હે. ઈસી તરહ એક ગલતીકા ગુનાહ ભી એક લાખ ગુના મિલેગા. હઝરત નૂહકી ઉમર ૯૫૦ સાલ થી. અગર આપ ચાર દિન હરમ શરીફમે ઈબાદત કરેંતો ચાર લાખ દિનકે બરાબર ઈબાદતકા સવાબ મિલેગા. જોકે ૧૦૦૦ સાલકી ઈબાદતસે ઝિયાદા હે. યા'ની આપ હઝરત નૂહકી ઉમરસે ભી ઝિયાદા અર્સે તક ઈબાદત કરતે રહે તો કિતના સવાબ મિલેગા. વહ લોગ ખુશ નસીબ હેં જો ઈસ બાતકો સમજકર ઈસ સુનહરે મૌકાકા ફાઈદા ઉઠાતે હેં.

➔અપને વતનમેંએક ફર્ઝ નમાઝ છૂટ જાએંતો ઉસ્કા ગુનાહ સત્તર ૭૦ ગુનાહે કબીરાકે બરાબર હોતા હે જિસ્કી જહન્નમકી સઝા કઈ લાખ સાલ હે. યહી ગુનાહ અગર હરમ શરીફમેંહો જાએં તો યહ એક લાખ ગુના ઔર બળ્હ જાએગા. નમાઝ છોળનેકે સાથ અગર કિસી ને ગીબત ભી કી, નઝરોંકા ગુનાહ ભી કિયા, જગળા વગૈરા ભી કિઆ ઔર મહીને ભર કરતા રહા તો એસા શખ્સ જબ હજકે સફર પર નિકલતા હે તો કુછ નેક હોતા હે. ઔર ગુનાહકા ઝખીરા ભી ઉસ્કી ઉમરકે મુતાબિક પચાસ સાઠ સાલકા હોતા હે. મગર જબ હજસે વાપિસ આતા હેતો હઝારોંસાલકે ઉમરકે ગુનાહકે બરાબર ગુનાહોંકા ઝખીરા લેકર આતા હેં. ઐસા બદબખ્ત ઈન્સાન હજ કરકે હાજીકે બદલે પાજી નહીંબનેગા તો ઔર કયા બનેગા ?ઈસ લિએ કુછ લોગ હજકે બા'દ ઝિયાદા બદદીન હો જાતે હેં. અલ્લાહ તઆલા હમેંઔર આપકો ઔર સારે મુસલમાનકો દીન સમજને ઔર ઉસ પર સહિહ તરીકે પર ચલનેકી તોફિક અતા ફરમાએંઆમીન.

➔વહ મુકદ્દસ ઝમીન જિસે દેખને કે લિએ લાખોંઆખેંતરસ્તી હેં. વહાંઆપકો સિર્ફ ચાલીસ દિન રહના હે. ઈન ચાલીસ દિનોંકે લિએ અગર આપ દુન્યાદારી છોળદેંગે તો કયા કયામત આ જાએગી ? ઘરસે નિકલતે વકત અપની દુન્યાદારી કો યહીંછોળકર સફરે હજ પર રવાના હોંઓર આને વાલે હર લમહેકો ગનીમત સમજેંઔર જિતની નેકી અપને દામનમેંસમેટ સકતે હો સમેટ લેં. મોતકી કિસે ખબર, હો સકતા હે યહ આપકા આખરી સફર હો ?

➔ઈસ્ટીલકા કળા પહનલેં, પાસ્પોર્ટ, એર ટિકટ, ઓર દૂસરા ઝરૂરી સામાન હેંડબેગમેંરખકર કાધેંપર લટકા લેં. સારે સામાન પર અપના નામ પતા કવર નંબર ફિર એક બાર જાંચલેં ઔર ઘર વાલોંકે લિએ અલ્લાહ તઆલાસે દુઆ કરેંકે ઈનહેં

અલ્લાહ તઆલાકી અમાનમેંદેં ઔર યહ દુઆ પળ્હેં.

اَسۡتَوۡدِعُ اللّٰہَ دِیۡنَکَ وَ اَمَانَتَکَ وَاٰخِرَ عَمَلِکَ،
زَوَّدَکَ اللّٰہُ التَّقۡوٰی، وَیَسَّرَ لَکَ الۡخَیۡرَ حَیۡثُ کُنۡتَ.

તર્જમા : અચ્છા જાઓ તુમ ઓર તુમહારા દીન ઔર દુન્યાકી અમાનત ઔર તુમહારે કામોંકા અંજામ અલ્લાહ તઆલાકે સુપુર્દ હે. અલ્લાહ તઆલા તુમકો તકવાકી દોલતસે નવાઝે ઔર તુમહારે લિએ નેકિયાંઆસાન કરે જહાંકહી રહો.

➔ઘરસે નિકલતે હૂએ યહ દુઆ પળ્હેં:–

بِسۡمِ اللّٰہِ تَوَ کَّلۡتُ عَلَی اللّٰہِ وَلَا حَوۡلَ وَلَا قُوَّۃَ اِلَّا بِاللّٰہِ

તર્જમા :– શરૂઅ કરતા હૂંઅલ્લાહકે નમસે, મેરા અલ્લાહ તઆલા પર ઈમાન ઔર ઉસી પર ભરોસા હે ઔર યહ યકીની બાત હે કે અલ્લાહ તઆલાકે હુક્મકે ખગૈર એક પત્તા ભી નહીંહિલ્તા. મેંઅલ્લાહ તઆલાકે સહારે સફર શુરૂઅ કરતા હૂં.

સવારી આજાએ તો સવારી પર સુન્નત તરીકેસે સવાર હોં.

➔સવારી પર સવાર હોનેકા સુન્નત તરીકા :– હઝરત અલી બિન રબીઆસે રિવાયત હે કે અલી બિન અબી તાલિબકે લિએ જબ સવારી લાઈ ગઈ તો ઈસ વકતમેંમૌજૂદ થા. ઉન્હોંને જબ ઈસ્કી રકાબ પર પેર રખ્ખા તો બિસ્મિલ્લાહ કહા. ફિર જબ પીઠ પર બેઠ ગએ તો કહા. અલ્હમ્દુલિલ્લાહ ફિર ફરમાયા:

سُبۡحَانَ الَّذِیۡ سَخَّرَ لَنَا هٰذَا وَمَا کُنَّا لَہٗ مُقۡرِنِیۡنَ
وَاِنَّآ اِلٰی رَبِّنَا لَمُنۡقَلِبُوۡنَ

તર્જમા : ઈસ અલ્લાહકી તારીફ હે જિસ્ને ઈસ્કો હમારે લિએ મુસખ્ખર કરદિઆ. હમ ઈસ્કી તાકત નહીંરખતે થે ઔર હમ અપને રબકી તરફ પલટનેવાલે હેં.

ફિર તીન મર્તબા અલ્હમ્દુલિલ્લાહ કહા, ફિર તીન બાર અલ્લાહુ અકબર કહા, ફિર યહ દુઆ પળ્હી.

سُبۡحَانَکَ اِنِّیۡ ظَلَمۡتُ نَفۡسِیۡ فَاغۡفِرۡ لِیۡ
فَاِنَّہٗ لَا یَغۡفِرُ الذُّنُوۡبَ اِلَّآ اَنۡتَ.

તર્જમા :પાક હે તૂ, બેશકમેંને અપની જાન પર ઝુલ્મ કિયા. બસ મુજકો બખ્શ દે ઔર તેરે સિવા કોઈ બખ્શનેવાલા નહીં.

યહ કહ કર હંસ દિએ, લોગોંને કહાકે એ અમીરુલ્મુઅમીનીન આપ હંસતે કયૂંહે. ઉન્હોંને ફરમાયા કે મેંને રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમકો ઈસી તરહ કરતે દેખા થા જિસ તરહ મેંને કિયા ઓર આપ જબ હંસતે તો મેંને ભી અર્ઝ કિયા થા યા રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમ કિસ બાતને આપકો હંસાયા. આપ સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમને ફરમાયા તુમહારા રબ પાક હે. ઉસ્કે બન્દે જબ કહતે હેંકે એ રબ મુઝે બખ્શ દે તો ફિર વહ ખુશ હોતા હે કે મેરા બન્દા જાનતા હેકે મેરે સિવા કોઈ બખ્શનેવાલા નહીં. (અબૂદાઉદ –તિરમિઝી)

➔એરપોર્ટ પહુંચકર બગેર ઝિયાદા વકત બરબાદ કિએ એરપોર્ટમેંદાખિલ હો જાએં. પહલે આપકો ઝરે મુબાદલા મિલેગા. ઈસે આપ હિફાઝતસે અપને હેન્ડ બેગકે અંદરવાલી જેબમેંરખલેં. તાકે બાર બાર બેગ ખોલના હુઆ તો પૈસે ગિરનેકા યા ખોજાનેકા ડર ન હો.

ઝરે મુબાદલા મિલનેકે બાદ આપકે લગેજકા સિકયુરિટી ચેક હોગા. ફિર આપકા સામાન વઝન હોગા.ઉસ્કે બા'દ આપકા સામાન જહાઝ પર લોડ હોને ચલા જાએગા ઔર આપકો જહાઝ પર સવાર હોને સે પહલે વેટિંગ હાલમેંજાકર ઈન્તિઝાર કરનેકો કહા જાએગા. ઈસ હાલમેંઆપ પેશાબ પાખાનાસે ફારિગ હોકર વઝૂકરલેં. હજ કમેટીકી તરફસે નમાઝ પળ્હનેકા ભી ઈન્તિઝામ કિયા જાતા હે. વકત હોતો નમાઝ ભી પળ્હલેં.

➔જહાઝકા સફર સાળે ચારસે પાંચ ઘંટેકા હોતા હે. ટોઈલેટ તો હોતે હેંમગર નાપાક હોનેકા ખતરા રહતા હે ઔર વઝૂકા ઈન્તિઝામ ભી નહીંઈસ લિએ પહલેસે હી તય્યાર રહેં.

જબ જહાઝમેંસવાર હોનેકા એલાન કિયા જાએ તો સવારીકી દુઆ પળ્હતે હુએ જહાઝમેંદાખિલ હો ઔર જબ જહાઝ રવાના હોતો યહ દુઆ પળ્હેં.

بِسۡمِ اللّٰہِ مَجۡرٖىهَا وَ مُرۡسٰهَآ اِنَّ رَبِّیۡ لَغَفُوۡرٌ رَّحِیۡمٌ

તર્જમા : જહાઝોંકા ચલના ઔર ઠહરના અલ્લાહી કે નામકી બરકતસે હે, બેશક મેરા રબ બખ્શનેવાલા રહમ કરનેવાલા હે.

સફા ૩૯કા શુરૂઅ

ઈઅસરકે બા'દ કઝા ફર્ઝ નમાઝોંકો છોળકર ઔર નમાઝ નહીંપળ્હ સકતે ઈસ લિએ અસરકે બા'દ હરમમે ઝિયાદાસે ઝિયદા તવાફ કીજિએ. મગર આખરીકી દો રકાત તવાફ વાજિબ મત પળ્હએ ઔર મગ્રિબકે બા'દ આપને જિતને તવાફ કિએ હેંઉન્કે હિસાબસે હર તવાફકે લિએ દો રકાત અલગ અલગ પળ્હ લિજીએ. ઈસ તરહ હરમ શરીફમેંઆપકા હર લમહા બેહતરીન ઈબાદતમેંગુઝરેગા.

ઈસિર્ફ તવાફ કરતે હુએ નમાઝિયોંકે સામનેસે ગુઝરના જાઈઝ હે. ઈસ્કે અલાવા મક્કા મુકર્રમા, ઔર મદીના મુનવ્વરા ઔર કહીંભી નમાઝિયોંકે સામનેસે ગુઝરના જાઈઝ નહીંહે. હરમ શરીફમેંઅગર કિસીકે સામનેસે ગુઝરે બગેર ચારા હી ન હોતો કમ અઝ કમ નમાઝીસે ચાર ફિટકી દૂરી યા સજદા કરનેકી જગહકે બાહરસે ગુઝરેં.

હવાઈ સફર ઔર મક્કા મુકર્રમામેંઆમદ

હવાઈ સફર સાળે ચાર ઘંટેકા હે સફરકે દોરાન કોલ્ડ ડ્રીંક, ખાના ઔર ખુશ્બૂદાર કાગઝકે રૂમાલ મિલેંગે. અગર આપને સફર શુરૂઅ કરનેસે પહલે ઉમરાકી નિયત કરલી હે તો ખુશ્બૂદાર મશ્રૂબાત, ખૂશબૂદાર રૂમાલ ઓર ખુશ્બૂદાર ખાનેસે પરહેઝ કરેંકયૂંકે એહરામકી હાલતમેંખુશ્બૂલગાના ઔર ખાના દોનોંકી મુમાનિઅત હે. અગર ઉમરાકી નિય્યત ન કી હો તો શોકસે ખાએં.

તીન ઘંટે સફરકે બા'દ નિય્યત કરનેકી તય્યારી કીજિએ. મીકાત આનેકે પહલે હી જહાઝકા અમલા આપકો ખબર કરદેગા. મીકાત આને પર ઉમરાકી નિય્યત ઈસ તરહ કરેં.:

اَللّٰھُمَّ اِنِّی اُرِیْدُالْعُمْرَۃَ فَیَسِّرْھَالِیْ وَتَقَبَّلْھَا مِنِّیْ

તર્જમા: એ અલ્લાહ! મેંઉમરાકી નિયત કરતા હુંકરતી હૂંઈસે તૂ મેરે લિએ આસાન ફરમા ઓર કબૂલ ફરમા.

નિયતકે બા'દ મર્દ બુલંદ આવાઝમેંઔર ખવાતીન ધીમી આવાઝમેં તીન બાર તલ્બીયા પળ્હેં.

لَبَّیْکَ اَللّٰھُمَّ لَبَّیْکَ

તર્જમા :– હાઝિર હૂંમેરે મોલા આપકે હુઝૂર હાઝિર હૂં.

لَبَّیْکَ لَاشَرِیْکَ لَکَ لَبَّیْکَ

તર્જમા :– મેંહાઝિર હૂંઆપકા કોઈ શરીક નહીંમેંહાઝિર હૂં.

اِنَّ الْحَمْدَ وَالنِّعْمَۃَ لَکَ وَالْمُلْکَ،

તર્જમા :– સારી હમદ ઔર સતાઈશકે આપ હી કે લિએ સઝાવાર હેં. ઔર સારી નેઅમતેંઆપહી કી હેં ઔર સારી કાઈનાતમેંહુકૂમત ભી આપકી હી હેં.

لَا شَرِیْکَ لَکَ

તર્જમા :– આપકા કોઈ શરીક ઔર સહીમ નહીં.

નિયત કરને ઔર તલ્બિયા પળ્હેતી આપ પર એહરામકી સારી પાંબદિઆ આઈદ હો ગઈ. ઈસ્કે બા'દ આપકે લિએ સબસે અફઝલ તસ્બીહ ઝિક્રે તલ્બિયા હી હે.

જો હવાઈ જહાઝ હાજીયોંકો લે જાતે હેં વહ ઈસ બાત કા ખયાલ રખતેંહેં. કે મુસાફિરોંકો મીકાતકી ખબર કરદેં. મગર જો આમ ફલાઈટ હે ઉસ્મે ઈસ બાતકા ખ્યાલ નહીંરખ્ખા જાતા કે મીકાતકી ખબર કરદેં. ઈસ લિએ અગર આપ ટૂરસે યા આમ ફલાઈટસે જા રહેંહો તો એહતયાતકે તોર પર સફરકે દો ઘંટે બા'દ હી નિયત કરકે તલ્બિયા પળ્હલેં.

જિદ્દા પહુંચકર જહાઝસે ઉતરનેકે બા'દ અકે બસકે ઝરિએ આપકો એરપોર્ટકી ઈમારતમેંલે જાયા જાએગા. એરપોર્ટકી ઈમારતમેંદાખિલ હોનેકે બા'દ આપકો તીન મરહલોંસે ગુઝરના હે :–

➔પહલે મરહલેમેંઆપકો એક જંગિલસે ઘેરે હુએ હાલમેંરુકાયા જાએગા ઔર આપકે પાસપોર્ટ પર દાખલેકી મોહર લગે ગી.

➔દૂસરે મરહલેંમંઆપકો બગલકે દૂસરે હાલમેંજાકર અપના સામાન પહચાન કર એક જગહ જમા કરના હે ઔર ઉસ્કી સેકયુરિટી જાંચ કરાની હે. જાંચકે બા'દ આપકા સામાન ફિર લે જાયા જાએગા ઔર ઉસે બસ અડ્ડે પર પહુંચાદિયા જાએગા.

➔તીસરે મરહલેમેં કરીબ આપકો દોસો મીટર દૂર હિન્દુસ્તાનકે બસ અડ્ડેકી તરફ જાના હે. જિદ્દાકા એરપોર્ટ બહુત બળા હે ઔર ખો જાનકા ખતરા રહતા હે. ઈસ લિએ અપને સાથિયોંકે સાથ રહેંઔર બોર્ડ દેખતે હૂએ ઔર રાસ્તેમેંખળે ગાઈડસે પૂછતે હૂએ હિન્દુસ્તાનકે બસ અડ્ડે પર પહુચેં. ઈસ કાઉંટર પર ઝરૂરિયાતસે ફારિગ હોને , વુઝૂકરને ઓર નમાઝ પળ્હનેકી સહૂંલતેંમુહય્યા હેં. ઈસ લિએ ઝરૂરિયાતસે ફારિગ હોકર વુઝૂબનાકર નમાઝ પળ્હ લેં. જો સામાન આપસે જાંચકે બા'દ લે લિયા ગયા થા કુલી ઉસે યહાંપહુંચા દેતે હેં. અબ અપના સામાન પહચાનકર એક જગહ જમા કરલેંઔર અપના પાસ્પોર્ટ કાઉંટર પર દિખાએં.

યહાંઆપકો ગ્રુપ બનાકર મુઅલ્લિમકે હવાલે કિયા જાએગા. મુઅલ્લિમ એક બસમેંજિતને લોગ સવાર હો સકતેંહેંઉતને લોગોંકો જમા કરગેં. ઉન્કા સામાન એક ટ્રાલી પર લાદ કર બસ તક લે જાએંગે. ઔર બસમેંસવાર કર દેંગે. આપ ઈસ બાતકા ખયાલ રખ્ખેંકે આપ ઈસી બસમેંસવાર હોં જિસ્મેંઆપકા સામાન લાદા જાએ. બસમેંસવાર હોતે વકત મુઅલ્લિમ આપસે આપકા પાસ્પોર્ટ લે લેંગે. ઔર મક્કા શરીફમેંઆપકી રહાઈશ ગાહ પહુંચકર આપકો આપકી રહાઈશ ગાહ કાર્ડ, અપના શનાખ્તી કાર્ડ ઔર પ્લાસ્ટિક પટ્ટા હાથમેંપહનનેકે લિએ દેંગે.

એરપોર્ટ ઔર બસમેંહર જગહ તલ્બિયાકા ઝિક્ર જારી રખ્ખેં. જબ બસ મક્કા શરીફકી હદમેંદાખિલ હોતો યહ દુઆ પળ્હેં.

''યા અલ્લાહ ! યહ આપકા ઔર આપકે રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વસલ્લમકા હરમ હે, ઈસ્મે જાનવરોંકો ભી અમન હેં. ઐસે મુહતરમ મકામકી બરકતસે આપ મેરે ગોશ્ત, ખૂન, ઔર હડ્ડીયોંકો આગ પર હરામ કરદે ઓર મુઝે અપને વલિયોંઔઈતાઅત ગુઝારોંમેંશામિલ ફરમા.''

બકિયા સફ ૩૭

મસ્જિદે હરમ કી તફસીલ

૧. ખાનએ કા'બાકે અંદર ફર્શ મતાફસે સાત ૭ ફુટ ઉંચા હે. ખાનએ કાબાકી કુલ ઉંચાઈ ૪૬ ફિટ, લંબાઈ ૪૨ ફિટ ઔર ચોળાઘઈ ૩૮ ફિટ હે. હતીમકા આખરી સિરા ખાનએ કાબાસે ૨૧ ફિટ દૂર હે.

૨. મકામે ઈબ્રાહીમ એક પથ્થર હે જિસ પર હઝરત ઈબ્રાહીમ અલય્હિસ્સલામકે કદમોંકે નિશાન હેં. યહ આઠ ૮ ઈંચ ઉંચા ૧૪ ઈંચ ચોળા ઔર ૧૫ ઈંચ લબાં હે. ઔર ખાનએ કાબાસે ૪૬ ફિટ દૂરી પર હે. ઈસ્કા રંગ ઝર્દ ઔર સુર્ખકે દરમિયાન સુફેદી માઈલ હે.

૩. હજરે અસ્વદ ખાનએ કાબાકે મશ્રિકી કોને પર ઝમીનસે તકરીબન સવાચાર ફિટકી ઉંચાઈ પર નસબ હે. યહ કિસી હાદિસમેં ટૂટ ગયા થા. અબ ઈસ્કે ૮ ટૂકડે એક ૭–૧૦ ઈંચકે સિયાહ પથ્થર પર જોળ કર ચાંદીકે ફ્રેમમેં લગા દિયા હે. હઝરત ઈબ્રાહીમ અલય્હિસ્સલામકે ઝમાનેમેંસુફેદ થા. લોગોંકે ગુનાહોંસે સિયાહ હો ગયા.

૪. ઝમઝમકા કુંવા અબ તહખાનેમેં હે. ઈસ્કી પાનીકી સતહ ઝમીનસે બારહ૧૨ ફિટ નીચે હે. પાનીકે સોતે ચાલીસ ફિટ પર ફૂટે હેં ઔર કુવેંકી કુલ ગહરાઈ સો ફિટ હે. કુવેંકા દહાના છે ફિટ હે. ઝમઝમકા કુંવા કાબા શરીફસે ૬૦ ફિટકી દૂરી પર હે.

૫. મસ્જિદે હરામકી તુરકી તામીર. મતાફ ઔર તુરકી તામીરકા રકબા ૨ ૯૦ ૦૦૦ મરબા ફિટ હે.

૬. સઊદી દૌરકી મસ્જિદે હરામકી નઈ ઈમારત તહખાનકે સાથ કુલ રકબા ૧૩ ૧૦ ૦૦૦ મરબા ફિટ હે ઔર ઝમીનસે છતકી ઉંચાઈ ૩૦ ફિટ હે.

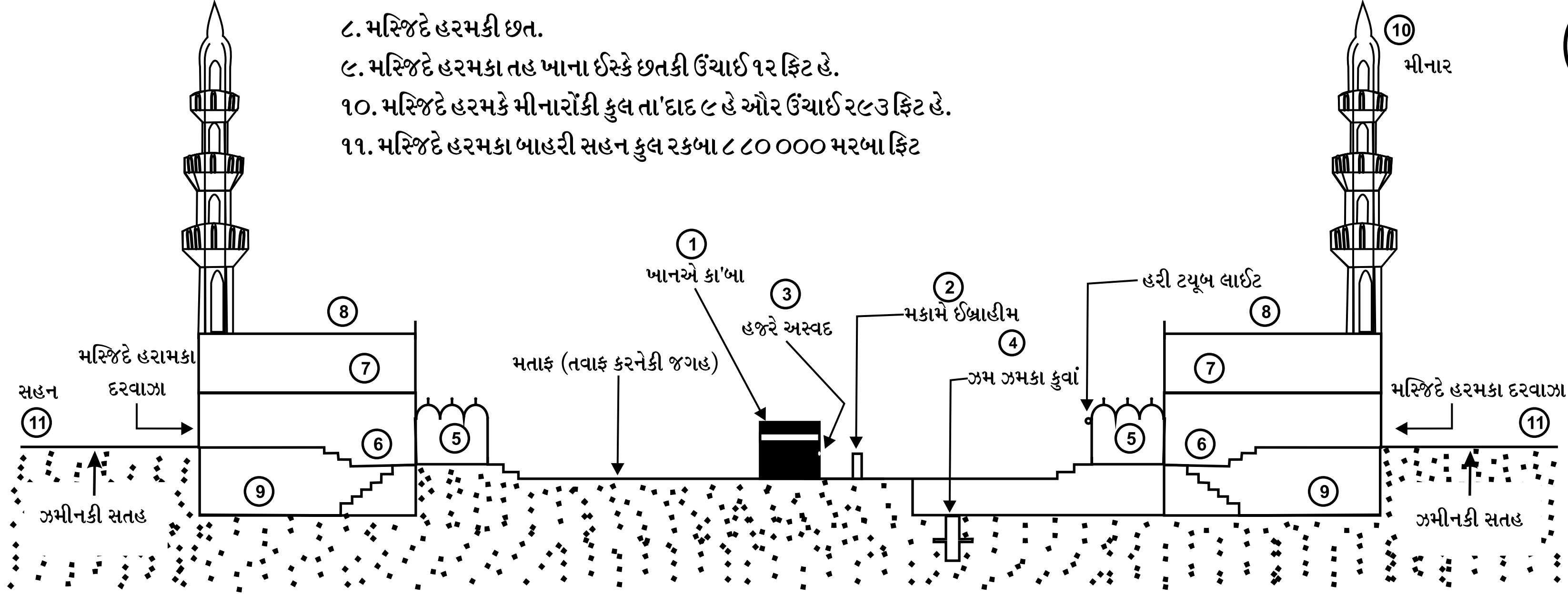
૭. મસ્જિદે હરમકા પહલા મંઝિલા ઔર છતકી ઉંચાઈ તીસ ફિટ ઓર રકબા ૪ ૨૦ ૦૦૦ મરબા ફિટ હે.

૮. મસ્જિદે હરમકી છત.

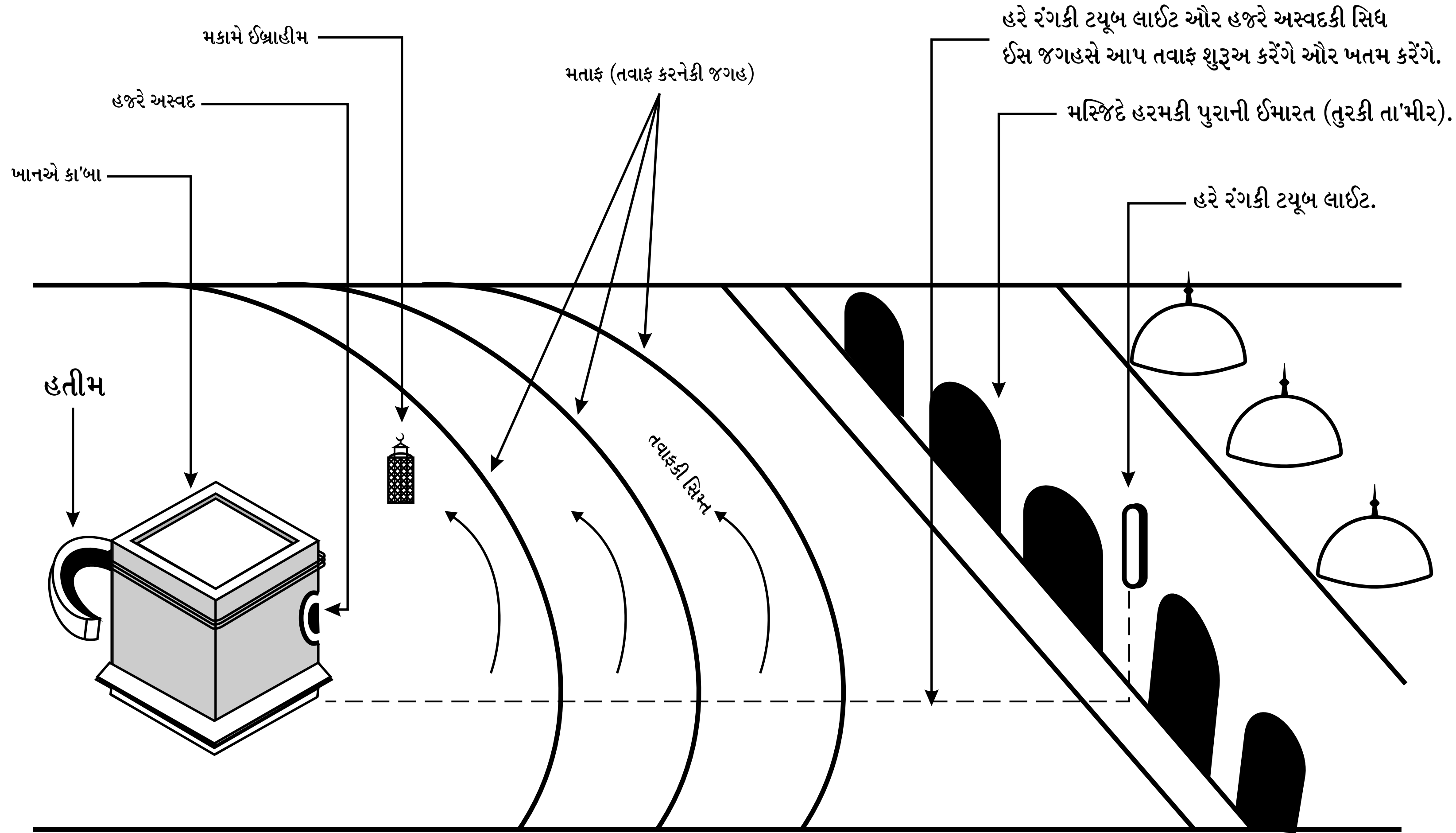
૯. મસ્જિદે હરમકા તહ ખાના ઈસ્કે છતકી ઉંચાઈ ૧૨ ફિટ હે.

૧૦. મસ્જિદે હરમકે મીનારોંકી કુલ તા'દાદ ૯ હે ઔર ઉંચાઈ ૨૯૩ ફિટ હે.

૧૧. મસ્જિદે હરમકા બાહરી સહન કુલ રકબા ૮ ૮૦ ૦૦૦ મરબા ફિટ

ખાનએ કા'બાકી તફસીલ

મકામે ઈબ્રાહીમ
હજરે અસ્વદ
ખાનએ કા'બા
હતીમ
મતાફ (તવાફ કરનેકી જગહ)
તવાફકી સિમ્ત
હરે રંગકી ટયૂબ લાઈટ ઔર હજરે અસ્વદકી સિધ
ઈસ જગહસે આપ તવાફ શુરૂઅ કરેંગે ઔર ખતમ કરેંગે.
મસ્જિદે હરમકી પુરાની ઈમારત (તુરકી તા'મીર).
હરે રંગકી ટયૂબ લાઈટ.

ઉમરા કૈસે કરેં?

મસ્જિદે હરામમેં દાખિલા :–

કાબા શરીફકે ચારોંતરફ જો અઝિમુશ્શાન ઈમારત બની હૂઈ હે.

ઈસ્કો મસ્જિદે હરામ કહતે હેં. ઈસ્મે સો સે ઝિયાદા દરવાઝેંહેં. હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમકા ઘર મરવાસે શિમાલ મશ્રિકી સિમ્ત થા ઔર હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમ બાબુસ્સલામ જોકે સફા ઔર મરવાકે બીચ હે અકસર ઈસી દરવાઝેસે મસ્જિદમેંદાખિલ હુઆ કરતે થે. ઈસ લિએ અગર મુમ્કિન હોતો બાબુસ્સલામસે દાખિલ હોં વરના કિસી ભી દરવાઝેસે દાખિલ હો સકતે હેં. મસ્જિદમેંદાખિલ હોતે વકત યહ દુઆ પળ્હેં.

بِسۡمِ اللّٰهِ وَالصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلٰى رَسُوۡلِ اللّٰهِ.

તર્જમા : અલ્લાહકા નામ લેકર દાખિલ હોતા હૂંઔર રસૂલુલ્લાહ સલ્લલલાહુ અલ્યિહ વસલ્લમ પર દુરૂદો સલામ ભેજતા હૂં.

ફિર દાહના પાંવ મસ્જિદે હરામમેંદાખિલ કરતે હૂએંપળ્હેં:–

رَبِّ اغۡفِرۡلِىۡ وَافۡتَحۡ لِىۡ، اَبۡوَابَ رَحۡمَتِكَ.

તર્જમા : એ મેરે રબ મેરે ગુનાહ બખ્શ દીજિએ ઓર મેરે લિએ અપની રહમતકે દરવાઝેંખોલ દીજિએ.

પહલી નઝર ઓર દુઆ :–

કાબા શરીફ પર જબ પહલી બાર આપકી નઝર પળેગી તો પલક જપકનેસે પહલે આપ જો ભી દુઆ માંગેગે અલ્લાહ તઆલા ઉસે કબૂલ ફરમાએંગે. ઈસ લિએ યહ લમહા બહુત અહમ હે ઈસ લમહેસે ઝિયાદા સે ઝિયાદા ફૈઝયાબ હોનેકે લિએ પહલેસે હી તય્યારી કરલેં. મસ્જિદે હરામમેંદાખિલ હોતે વકત નીચી નઝરેંરખ્ખેં. ફિર કરીબ દો સો કદમ આગે બળ્હતે જાએં. ઈસ બાર આપકો દો બાર સિળીંયા ઉતરની હોંગી. જબ આપ સહનમેંપહુંચે તો રાસ્તેકે એક તરફ હટકર ખળે હો જાએંનઝરેંઉઠાકર ખુદાકે ઉસ ઘરકો દેખેંજિસ્કી તરફ આપ સજદા કરકે સારી ઉમર સજદે કરતે રહે. ખાનએ કાબા પર નઝરેંજમા દેંઔર બગેર પલક જપકે યહ દુઆ પળ્હેં.

''યા અલ્લાહ ઈસ્કે બા'દ મેંજો ભી ખેરકી દુઆ માંગૂકબૂલ ફરમા'' ઈસ્કે બા'દ તીન મર્તબા યહ દુઆ પળ્હેં.

اَللّٰهُ اَكۡبَرُ لَااِلٰهَ اِلَّااللّٰهُ

તર્જમા :અલ્લાહ સબસે બળા હે નહીંકોઈ માબૂદ સિવાએ અલ્લાહકે.

દુઆકે બજાએ આપ તકબીરે તશરીક ભી પળ્હ સકતે હેં.

اَللّٰهُ اَكۡبَرُ، اَللّٰهُ اَكۡبَرُ، لَااِلٰهَ اِلَّااللّٰهُ وَاللّٰهُ اَكۡبَرُ، اَللّٰهُ اَكۡبَرُ، وَلِلّٰهِ الۡحَمۡدُ.

તર્જમા : અલ્લાહ સબસે બળા હે અલ્લાહ સબસે બળા હે નહીંકોઈ માબૂદ સિવાએ અલ્લાહ કે ઔર અલ્લાહ સબસે બળા હે અલ્લાહ સબસે બળા હે ઔર તમામ તારીફેં સિર્ફ અલ્લાહકે લિએ હેં.

ઈસ્કે બા'દ ફિર દુરૂદ શરીફ પળ્હે ફિર દિલ ભર કર દુઆએંમાંગે. યહ ગનીકા દરબાર હે. માંગનેવાલા માંગતે માંગતે થક જાએગા. મગર દેનેવાલા દેતે દેતે ન થકેગા. અપને લિએ અપને માંબાપકે લિએ, અપને રિશ્તેદારોંકે લિએ દોસ્ત અહબાબકે લિએ ઉમ્મતે મુસ્લિમાકે લિએ,અપને મુલ્કકે લિએ, હર એક કે લિએ સુકૂનસે રો રો કર દુઆ માંગે.

ઉમરાકે દો ફરાઈઝમેંસે એક ફર્ઝ આપ એહરામ પહનકર પૂરા કર ચૂકે અબ દૂસરા ફર્ઝ તવાફ અદા કરના હે. તવાફ હજરે અસ્વદસે શુરૂઅ હોગા ઓર હજરે અસ્વદ પર હી ખતમ હોગા. હજરે અસ્વદ કાબા શરીફકે મશ્રિકી કોને પર લગા હુઆ જન્નતકા એક પથ્થર હે. જિસ્કી ચારો તરફ ચાંદીકા એક ફ્રેમ બના હુઆ હે. તવાફ હજરે અસ્વદકો છૂકર ઔર બોસા દેકર શુરૂઅ કરના હોતા હે. મગર લોગોંકે હુજૂમકી વજહસે યહ ના મુમ્કિન હે. ઈસ લિએ હમ મુમ્કિન ઓર આસાન તરીકે સે ઉમરા કરનેકા તરીકા બયાન કરેંગે.

તવાફ હજરે અસ્વદકો નઝદીકસે યા દૂરસે બોસા લેકર શુરૂઅ કિયા જાતા હે. મગર હજરે અસ્વદકી સીધકા અંદાઝ કરનેકે લિએ મશ્રિકકી તરફ મતાફમેંદીવાર પર ઓર અતરાફકી મસ્જિદે હરમકી છત પર ઓર ટેરિસ પર ખંભો પર હરે રંગકી ટયૂબ લાઈટ લગાદી ગઈ હે. ઈન્હી નિશાનસે આપ હજરે અસ્વદકી સીધકા અંદાઝા લગા સકતે હેં. આપકા તવાફ ઈસી નિશાનસે શુરૂઅ હોગા ઔર ઈનહી પર ખત્મ હોગા.

રમલ :–

એક તવાફ પૂરા કરનેકે લિએ ખાનએ કાબાકે ગિર્દ સાત ચક્કર લગાને હોતે હેંઓર દો રકાત નમાઝ વાજિબુત્તવાફ પળ્હના હોતા હે. ઉમરાકે તવાફ ઔર હજકે તવાફે ઝિયારતમેંપહલે તીન ચક્કરોંમેંમર્દોંકો પહલવાનોંકી તરહ શાનસે અકળ કર છોટે છોટે કદમ રખકર તેઝીસે ચલના હોતા હે. ઈસે રમલ કહતે હેં. ઔર રમલ કરતે વકત સીધા હાથકા કાંધા ખુલા રખતે હેંઈસે ઈઝિતઆબ કહતે હેં. ઈઝિતઆબકે લિએ એહરામકા એક સિરા દાહને હાથકે

બગલસે નિકાલ કર બાએંહાથકે કાંધે પર ડાલ લેતે હેં.

નફલી તવાફમેંન રમલ હોતા ન ઈઝિતઆબ

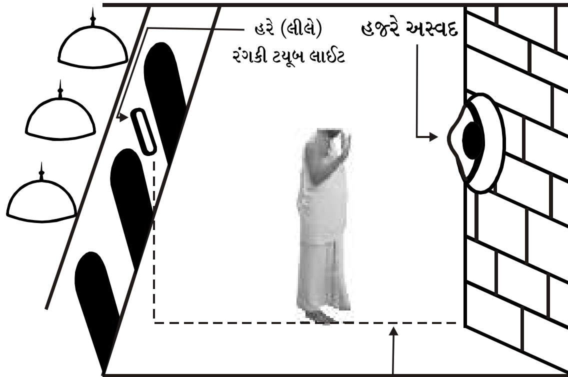
તવાફકા પહલા ચક્કર :-

લોગોંકે હુજૂમકે સાથ જબ આપ તવાફ કરતે કરતે હજરે અસ્વદ તક પહુંચે તો હજરે અસ્વદ ઔર હરી ટયૂબ લાઈટકે સીધ ઔર દરમિયાનસે આધા ફિટ પહલે રુક જાએંઓર હજરે અસ્વદકી તરફ રુખ કરકે તવાફકી નિયત ઈસ તરહ કરેં.

اَللّٰهُمَّ اِنِّی اُرِیْدُ طَوَافَ بَیْتِکَ الْحَرَامِ ،
سَبْعَةَ اَشْوَاطٍ لِلّٰهِ تَعَالٰی ، فَیَسِّرْهُ لِی،وتَقَبَّلْهُ مِنِّی.

તર્જમા : એ અલ્લાહ ! મેંઆપકે ઈસ હુરમતવાલે ઘરકા તવાફ આપકી રઝા ઔર ખુશનુદીકે લિએ કર રહા હું, આપ ઈસકો મેરે લિએ આસાન ફરમાએ ઓર કબૂલ ફરમાએં.

નિયત કરનેકે બા'દ આપ દાહની તરફ ઈતના હટેંકે હજરે અસ્વદ ઔર હરી ટયૂબલાઈટકે બિલ્કુલ દરમિયાન ઓર સીધમેં આજાએં. ઈસ્કે બા'દ મુદરજા ઝેલ તકબીર પળ્હતે હૂએ કાનોંતક ઈસ તરહ હાથ ઉઠાએંજિસ તરહ નમાઝમેંઉઠાતે હેં.

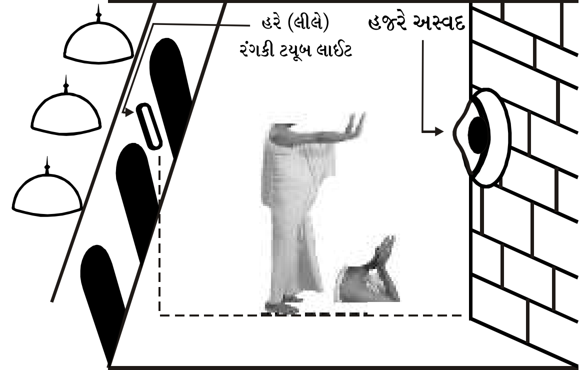

હજરે અસ્વદ ઔર હરી ટયૂબ લાઈટકે સીધ આધા ફિટ પહલે હજરે અસ્વદકી તરફ રુખ કરકે નિયત કરેંફિર હજરે અસ્વદકે બિલ્કુલ સામને આકર ઔર હજરે અસ્વદકી તરફ રુખ કરકે કાનોંતક હાથ ઉઠાકર તકબીર કહેં.

بِسْمِ اللّٰهِ ،اَللّٰهُ اَکْبَرُ،وَلِلّٰهِ الْحَمْدُ

શુરૂઅ કરતા હૂંમેંઅલ્લાહકે નામસે અલ્લાહ સબસે બળા હે ઔર સબ તારીફ અલ્લાહ હી કે લિએ હેં.

તકબીર કહનેકે બા'દ હાથ છોળદેં ફિર હજરે અસ્વદકી સિમ્તમેંદોનોંહથેલિયાંકાધોંકી ઉંચાઈ તક ઈસ તરહ ફેલાએકે ગોયા આપ હજરે અસ્વદકો છૂનેકી કોશિશ કર રહેંહેં. ફિર ઉસે ચૂમલેં. યહ અમલ હજરે અસ્વદકો બોસા દેનેકે બરાબર હે. ઔર ઈસે ઈસ્તિલામ કહતેંહે. ઈસ્તિલામકે બા'દ આપ તવાફ કરનેકી સિમ્ત ઘૂમ જાએંઔર તવાફ શુરૂઅ કરેં.

તકબીર પળ્હનેકે બા'દ હાથ છોળદેંઅગર હજરે અસ્વદ પાસ હોતો ઉસે ચૂમ લેંઔર અગર દૂર હોતો હજરે અસ્વદકી તરફ હાથ ફેલાકર ઉસે ચૂમ લેં. ઔર તવાફ શુરૂઅ કરેં.

કા'બા શરીફકે ચાર કોને હેં. તવાફ કરતે હુએ પહલે કોનેસે જહાંહજરે અસ્વદ લગા હુઆ હે તીસરે કોને તક તીસરા કલ્મા પળ્હેં.

سُبحَانَ اللّٰهِ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ،وَلَآاِلٰهَ اِلَّااللّٰهُ،وَاللّٰهُ اَکْبَر
وَلا حَوْلَ وَلا قُوَّةَ اِلَّا بِاللّٰهِ الْعَلِی الْعَظِیْمِ.

તર્જમા : અલ્લાહ તઆલા પાક હે. સબ તારીફેંઅલ્લાહ હી કે લિએ હેં. અલ્લાહકે સિવા કોઈ ઈબાદતકે લાઈક નહીં. અલ્લાહ તઆલા સબસે બળે હેં ઔર ગુનાહોંસે બચનેકી તાકત ઔર ઈબાદતકી તરફ રાગિબ હોને કી કુવ્વત અલ્લાહ હીકી તરફસે મીલતી હે.

કાબા શરીફકે તીસરે કોને સે જિસે રુકને યમાની કહતે હેં. ફિર હજરે અસ્વદ તક યહ દુઆ પળ્હેં.

رَبَّنَآ اٰتِنَافِی الدُّنْیَاحَسَنَةً وَفِی الْاٰخِرَةِ حَسَنَةً
وَّقِنَا عَذَابَ النَّارِ

(સૂરહ બકરહ)

એ હમારે રબ ! હમેંદુનયાંમેંભી ભલાઈ અતા ફરમા ઔર આખિરતમેંભી ઔર હમકો દોઝખકે અઝાબસે બચાલે.

રુકને યમાની ઓર હજરે અસ્વદકે દરમિયાન સત્તર હઝાર ફરિશ્તેંતવાફ કરને વાલોંકી દુઆ પર આમીન કહતે હેં.ઈસ લિએ ઈસ દુઆ કો જાકે કુર્આન શરીફકી એક આયત ભી પળ્હના ઝિયાદા બહતર હે.

ઉપર જો તવાફકી દો દુઆંએંબતાઈ ગઈ હેં યહતવાફકે આસાન ઝિક્ર હે આપકો હજકી કિતાબોંમેંહર તવાફકે લિએ અલગ અલગ ઓર બળી બળી દુઆએંમિલેંગી.

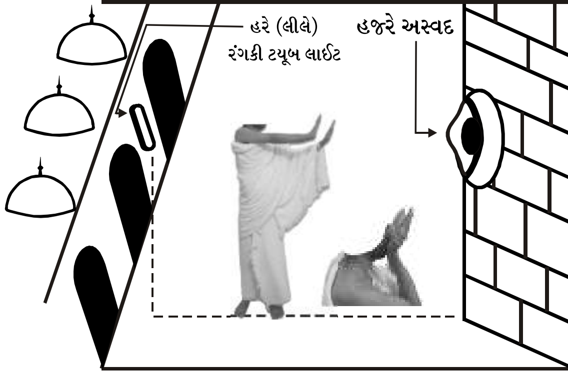
આપ ઉન્હેંભી પળ્હ સકતે હેં. મગર જો ભી પળ્હે સમજકર ઓર બગેર કિતાબમેંદેખે પળ્હેં. દુઆ વહી અસર કરતી હે જો સમજકર દિલસે કી જાએ. તવાફ કરતે કરતે કિતાબ દેખકર દુઆ પળ્હનેસે દૂસરોંકો તકલીફ હોતી હે.

તવાફ કરતે હૂએ કાબા શરીફકી તરફ મૂંહ કરના મકરૂહ હે. ઔર પીઠ કરના મકરૂહે તહરીમી હે જોકે હરામકે દરજેમેંઆતા હે.

ઈસ લિએ તવાફ કરતે હુએ સીધે ચલેંઔર નીગાહેંચલનેકી જગહ પર રખ્ખેં.

તવાફકા દૂસરા ચક્કર :-

રુકને યમાનીસે દુઆ પળ્હતે હૂએ જબ આપ હજરે અસ્વદ ઔર હરી ટયૂબ લાઈટકી સીધમેંકાલી પટ્ટી પર પહુંચે તો હજરે અસ્વદકી તરફ બગેર સીના ઘૂમાએંસિર્ફ ચહરા ઘૂમાએં. ઔર હાથકી હથેલિયોંકો હજરે અસ્વદકી તરફ દિખાકર તકબીર કહતે હૂએ ચૂમ લેં.

દૂસરે સે આખરી ચક્કર તક ચહરેકા રુખ હજરે અસ્વદકી તરફ કરેં ઔર હાથ હજરે અસ્વદકી તરફ ફૈલા કર ચૂમ લેં. પૂરી તરહ ખાનએ કાબાકી તરફ રુખ ન કરેં.

તકબીર :- بِسْمِ اللّٰهِ، اللّٰهُ اَكْبَرُ، وَلِلّٰهِ الْحَمْدِ

હજરે અસ્વદકી તરફ સીના ઔર રુખ કરકે સિર્ફ પહલે તવાફકે શુરૂઅમેંનિયત, તકબીર ઔર ઈસ્તિલામ કિયા જાતા હે. ઈસ્કે બા'દ હર ચક્કરકે શુરૂઅમેંસિર્ફ ચહરા ઔર હાથ હજરે અસ્વદકી તરફ કરના હે આપકા સીના ઓર રુખ તવાફ કરનેકી સિમત હી હોગા.

ઈસ્તિલામકે બા'દ પહલેકી તરહ રુકને યમાની તક તીસરા કલિમા પળ્હે ઔર રુકને યમાનીસે હજરે અસ્વદકે દરમિયાન દુઆ. ઈસી તરહ સાતોંચક્કર પૂરે કીજિએ.

હાથમેંસાત દાનોંવાલી તસ્બીહ રખિએ. ઔર હર ચક્કર પર એક દાના કમ કરતે રહિએ ઔર ચક્કરોંકા શુમાર કરતે રહિએ. સાતવાંચક્કર પૂરા હોને પર હજરે અસ્વદકા તકબીર પળ્હતે હુએ ઈસ્તિલામ કીજિએ. (યહ આપકા આઠવાંઈસ્તિલામ) થા ઓર દાહના કાધાંજો અબ તક ખુલા થા ઢાંપ લેંઔર મકામે ઈબ્રાહિમકે પીછે આજાએં. ઈસ તરફ ખાનએ કાબાકા દરવાઝા ભી હે. ફિર તવાફ કરનેવાલોંકે લિએ જગહ છોળકર દો રકાત નમાઝ વાજિબુત્તવાફકી નિયતસે પળ્હેં. ઈતના અમલ કરનેસે આપકા તવાફ પૂરા હુઆ. ઔર ઉમરાકા દૂસરા ફર્ઝ ભી.

ઝમઝમકા પાની પીના :-

દો રકાત વાજિબુત્તવાફ નમાઝ પળ્હકર આપ ખૂબ સેર હોકર પાની પીએં.પાની ખળે હોકર કિબ્લા રુખ હોકર બિસમિલ્લલાહિર્રહમાનિર્રહીમ પળ્હકર પીજિએ ઔર પાની પીનેકે બા'દ યહ દુઆ પળ્હેં.

اَللّٰهُمَّ اِنِّیْ اَسْئَلُکَ عِلْماً نَّافِعاً، وَّرِزْقًاوَّاسِعًا وَّ شِفَاءً مِّنْ كُلِّ دَاءٍ.

તર્જમા : "એ અલ્લાહ ! મુઝે નફઅ વાલા ઈલ્મ દેં, રિઝકમેંવુસ્અત ઔર ફરાખી દે, ઓર હર બીમારીસે શીફા અતા ફરમા"

હઝરત જાબિર(રદી.)સે રિવાયત હે કે આબે ઝમઝમ ઈસ્કે લિએ હે જિસકે લિએ ઉસ્કો પીઆ જાએ. (ઈબ્ને માજા)યા'ની પીને વાલા જિસ નિયતસે ભી પીતા હે અલ્લાહ તઆલા ઉસ્કી વહ નિયત પૂરી ફરમાતે હેં.

ઝમઝમકા પાની પીનેકે બા'દ ફિર હજરે અસ્વદ ઔર હરી ટયૂબ લાઈટકે દરમિયાન ઔર સીધમેંઆજાએં. ઔર એક બાર ફિર હજરે અસ્વદકો તકબીર કહતે હૂએ ઈસ્તિલામ કીજિએ. યહ આપકા નવ્વા ઈસ્તિલામ થા. ઈસ્તિલામકે બા'દ આપ હરી ટયૂબ લાઈટકી તરફ ઔર ખાનએકાબાસે દૂર ચલતે ચલતે જાએં. ઈસ તરહ આપ સફા મરવા પર પહુંચ જાએંગે.

સફા ઔર મરવાકી સઈ :-

સફા ઔર મરવાંપહલે દો પહાળિયાંથીં. અબ સિર્ફ થોળીસી ઉંચાઈ હે. હુકૂમતને સફા ઔર મરવા ઔર સઈકી સારી જગહોંકો હરમકી ઈમારતમેંશામિલ કર લિઆ હે. પહલે સફા ઔર મરવાકે બીચ બાઝાર હુઆ કરતા થા ઔર હાજી ધૂપ ઓર બાઝારકી ભીળ ભાળમેંસઈ કિયા કરતે થે. અબ સારી ઈમારત એરકંડિશન હે. ઔર ફર્શ પર સંગે મરમર લગા હુઆ હે.

સફા પર પહુંચકર ખાનએ કાબાકી તરફ રુખ કરકે સઈકી નિયત ઈસ તરહ કરેં.

اَللّٰهُمَّ اِنِّی اُرِیْدُ السَّعْیَ بَیْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ سَبْعَةَ اَشْوَاطٍ لِوَجْهِکَ الْکَرِیْمِ، فَیَسِّرْهُ لِی وَتَقَبَّلْهُ مِنِّیْ

તર્જમા : એ અલ્લાહ !મેંસફા ઔર મરવાકે દરમિયાન સાત ચક્કરોંસે સઈ કરના ચાહતા હૂં, મહઝ તેરી ઝાત બુઝુર્ગકી રઝાકે લિએ, બસ મેરે લિએ સઈ કરના આસાન ફરમા ઔર કબૂલ ફરમા.

નિયત કરતે વકત હાથ દુઆકી તરહ ઉઠાએં. નમાઝકી તકબીરકી તરહ ન ઉઠાએં.

મક્કા શરીફમેં પંદરા મકામ ઐસે હેંજહાંપર દુઆએંઝરૂર કબૂલ હોતી હેં.

૧. મતાફ (જહાંતવાફ કિયા જાતા હે)

૨. મુલ્તિઝમ (ખાનએ કાબાકી ચોખટ)

૩. મીઝાબે રહમતકે નીચે(ખાનએ કાબાકી છતકા પરનાલા)

૪. હતીમ

૫. ખાનએ કાબા કે અંદર

૬. ઝમઝમકે કુવેંકે કરીબ

૭. મકામે ઈબ્રાહિમકે પીછે

૮. સફા

૯ મરવા

૧૦. સફા ઔર મરવાકે દરમિયાન સઈકી જગહ ખુસૂસન દોનોંસબઝ સુતૂનોંકે દરમિયાન

૧૧. અરફાત

૧૨. મુઝદલિફા

૧૩. મીનામેંછોટે ઔર દરમિયાની શૈતાનકે નઝદીક

૧૪. હજરે અસ્વદ ઔર રુકને યમાનીકે દરમિયાન

૧૫. હજરે અસ્વદકે કરીબ

સફા ઔર મરવા સઈકી જગહેં વહ મકામ હેંજહાંદુઆ ઝરૂર કબૂલ હોતી હે ઈસ લિએ સઈકે દોરાન ઔર સઈ પૂરી કરકે જબ ભી આપ સફા ઔર મરવા પર રુકેંતો ખૂબ દુઆએંમાગેં.

સફા ઔર મરવા પર જબ ભી રુકેંતો તીન બાર ચોથા કલિમા ઓર એક બાર તીસરા કલિમાંપળ્હેંઔર સઈકે દરમિયાન ઝિયાદા ચોથે કલિમેકા વિર્દ કરેં. યહ આસાન ઈબાદતકા તરીકા હે. વૈસે સફા મરવાકી સાતોંસઈકી અલગ અલગ દુઆએંહેંજિનહેંઆપ હજકી કિતાબસે દેખકર યાદ કર સકતે હેંઔર પળ્હ સકતે હેં.

હઝરત હાજરા સફા ઔર મરવાકે દરમિયાન જો વાદી થી વહાંસે દોળકર ગુઝરતી થીંકયૂંકે હઝરત ઈસ્માઈલ અલ્યિહસ્સલામ જોકે ખાનએ કાબાશરીફકે પાસ થે નઝરોંસે ઓજલ હો જાતે થે. ઉન્કી યહ સુન્નત આજ ભી અદા કી જાતી હે. હુકૂમતને દો હરે રંગકે સુતૂન ઔર ટયૂબ લાઈટ નિશાનકે તોર પર લગા દિએંહેં ઈન્હેં મૈય્લેને અખ્ઝરૈન કહતે હેં. ઈન્કે દોરાન મર્દોકો હલકેસે દોળના હોતા હે. ઔરતેંઅપની રફતારસે હી ચલેગી.

સફાસે ચલકર મરવા તક પહુંચના યહ એક સઈકા એક ચક્કર હુઆ ફિર મરવાસે ચલકર સફા તક પહુંચના યહ દૂસરી સઈકા દૂસરા ચક્કર હુઆ. ઈસ તરહ આપ સઈકે સાત ચક્કર પૂરે કરેંગે. ઔર સાતવીંસઈ આપકી મરવા પર ખત્મ હોગી.

સઈ કરનેકી જગહ બહુત મહદૂદ હે ઈસ લિએ હજકે ખાસ દિનોંમેંયહાંલોગોંકા ઝબરદસ્ત હુજૂમ હોતા હે ઔર તવાફસે ઝિયાદા વકત સઈમેંલગતા હે ઐસી હાલતમેંઅગર પહલે મંઝિલે યા છત પર સઈ કરેંતો બહુત આસાની હોગી.

સઈ પૂરી કરકે દો રકાત નમાઝે શુક્રાનેકી પળ્હના મુસ્તહબ હે. વાજિબ યા ઝરૂરી નહીંહે.

દો રકાત નમાઝ પળ્હકર મરવાકી તરફકે દરવાઝેસે બાહર નિકલ જાએં. અબ આપકો ઉમરાકા આખરી રુકન અદા કરના હે વહ હે સરકે બાલ કતરવાના યા મુંડવાના. મરવાકે બાહર દર્જનોંહજામોંકી દુકાનેંહેં. કિસી ભી દુકાનમેંજાકર સર મુંડા દીજિએ. ઔરતેંઅપને ચોથાઈ સરકા એક ઈંચ બાલ કાટેં. વહ લોગ જો ઉમરાકે સારે અરકાન પૂરે કર ચૂકે હેં ઔર સિર્ફ બાલ કાટના બાકી હે વહ અપને ખુદકે ભી બાલ કાટ સકતે હેંઔર અપને જૈસે દૂસરે લોગોંકે ભી બાલ કાટ સકતે હેં જિનકા સિર્ફ બાલ કાટનેકા સિર્ફ આખરી રુકન બાકી હે. ઔરતોંકા સિર્ફ અપને શોહર ઔર મહરમ મર્દ (જિનસે કીસી ભી સૂરતમેંનિકાહ નહીંહો સકતા) બાલ કટવાના જાઈઝ હે. ગેર મહરમસે બાલ કટવાને પર ગુનાહ હોગા.

સર મુંડવાતે હી એહરામકી સારી પાંબદિયા આપ પરસે ખત્મ હો ગઈ. ઔર અલ્હમ્દુલિલ્લાહ આપકા ઉમરા પૂરા હુઆ. અબ ઘર જાકર નહા ધોકર અપને રોઝમર્રાહકે કપળે પહન લીજિએ.

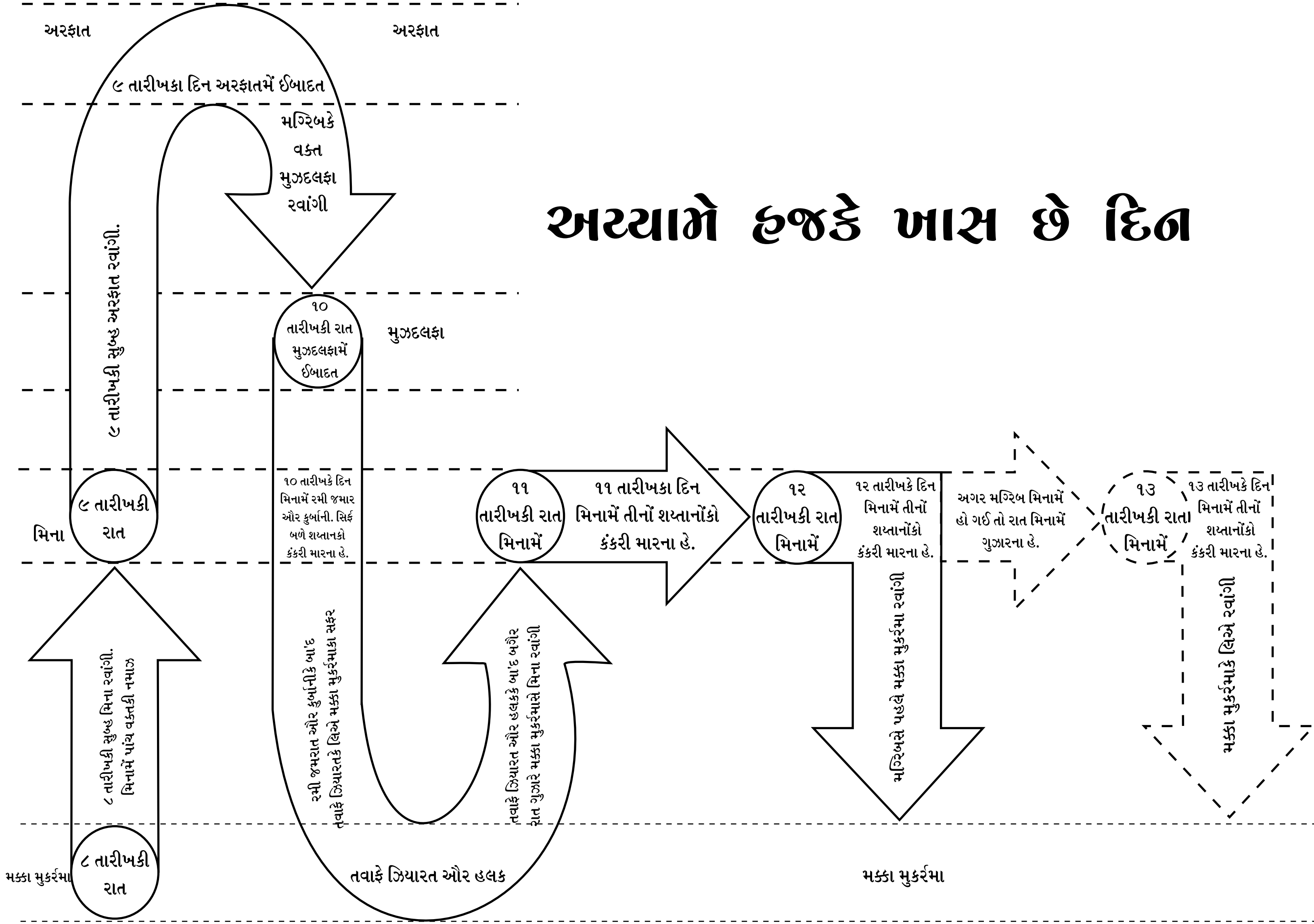
જો લોગ મક્કા શરીફકે રહનેવાલે હેંઉન્કે લિએ હરમમેંનફલ નમાઝ પળ્હના બહતર ઈબાદત હે. મગર જો મક્કા શરીફસે દૂર રહતે હેંઉન્કે લિએ હરમમેંનફલ નમાઝ નફલ તવાફસે ઝિયાદા અફઝલ હે કયૂંકે નફલ નમાઝ વહ અપને વતનમેંભી જાકર પળ્હ સકતે હેંમગર તવાફકા મોકા ઔર કહીંનહીંમિલેગા. ઈસ લિએ જબ તક મક્કા મુકર્રમામેંહેંઝિયાદા સે ઝિયાદા તવાફ કરનેકી કોશિશ કરેં ઔર સારી નમાઝેંહરમ શરીફમેંબા જમાઅત અદા કરેં. હરમ શરીફકે અતરાફ બહુત સારી મસ્જિદેંહેં. લોગ સહૂલતકે લિએ વહીંયા રહાઈશ ગાહમેંજમાઅત બનાકર નમાઝ પળ્હ લેતે હેં. મગર એક નેકીકા એક લાખ ગુના સવાબ સિર્ફ હરમકી મસ્જિદમેંહે.

રમઝાનકા ઉમરા

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ અન્હુસે રિવાયત હેકે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમને ફરમાયા રમઝાનકા ઉમરા હજ કરનેકે બરાબર હે યા યહ ફરમાયા કે ઈસ હજકે બરાબર હે જો મેરે સાથ કિયા જાએ.

[બુખારી, મુસ્લીમ]

અય્યામે હજકે ખાસ છે દિન

૮ ઝિલ્હજજાસે ૧૩ ઝિલ્હજજા જોકે હજકે ખાસ છે દિન હેંઉન્હેંઆપ ઈસ તરહસે ગુઝારેંગે.

૮ ઝિલ્હિજ્જા

ઈસ્લામી કેલેન્ડરકે મુતાબિક કિસી ભી દિનકા સૂરજ ડૂબતે હી પહલે રાત શુરૂઅ હોતી હે. ફિર દિન આતા હે. સાત ઝિલ્હજજાકા દિન ગુઝરને ઔર સૂરજ ડૂબનેકે બા'દ ૮ તારીખકી રાત શુરૂઅ હોગી. મુઅલ્લિમકે આદમી અકસર આપકો ઈસ રાતમેંમીના પહુંચા દેતે હેં. મુઅલ્લિમસે રવાન્ગીકે બારેમેંપતા કરલેંઓર રવાનગીકે લિએ તય્યાર રહેં.

રવાનગીસે પહલે ગેર ઝરૂરી બાલ સાફ કરલેંનહાધોકર એહરામ પહન લેંઅગર આપકે પાસ વકત હો તો ૮ ઝિલ્હજજાકો એહરામ બાંધકર મસ્જિદે હરામ જાએંઔર તવાફ તહિય્યા કરેં. (યહ તવાફ ફર્ઝ યા વાજિબ નહીંહે)મગર અગર આપકે સાથ કમઝોર ઔર ઝઈફ ઔરતેંહેંઔર દસવીંઝિલ્હજજાકે દિન લોગોંકી ભીળકી વજહસે આપ સઈ પહલે કરના ચાહતે હેંતો ઈસકી ભી ઈજાઝત હે. ઈસ સૂરતમેંતવાફ તહિય્યાકે બા'દ સઈ કરેંઓર તવાફમેંભી શુરૂઅકે તીન ચક્કરોંમેંરમલ ઔર ઈઝતિબાઅ કરેં. ઈસ તરહ તવાફ ઔર સઈ કરલેનેસે તવાફે ઝિયારતકે બા'દ આપકો સઈ નહીંકરની પળેગી ઔર ન ઈસ તવાફમેંરમલ ઔર ઈઝતિબાઅ કરના હોગા. મગર મઝબૂત ઓર જવાન હઝરાતકો તવાફે ઝિયારતકે બા'દ સઈ કરના ઝિયાદા બહતર હે.

તવાફે તહિય્યાકે બા'દ સર ઢાંપકર દો રકાત તવાફે વાજિબ પળ્હેંફિર દો રકાત એહરામકી નિયતસે પળ્હેંઓર ફિર સર ખોલકર હજકી નિયત ઈસ તરહ કરેં.

اَللّٰھُمَّ اِنِّی اُرِیْدُالحَجَّ فَیَسِّرْہُ لِیْ وَتَقَبَّلْہُ مِنِّی

તર્જમા : યા અલ્લાહ મેંઆપકી રઝા હાસિલ કરને કે લિએ હજકી નિયત કર રહા હૂંઆપ ઈસે મેરે લિએ આસાન ફરમાઈએ ઔર કબૂલ ફરમાઈએં.

નિય્યત કરકે તલ્બિયા પળ્હેં.

لَبَّیْکَ اَللّٰھُمَّ لَبَّیْکَ

હાઝિર હૂંમેરે મોલા આપકે હુઝૂર હાઝિર હૂં.

لَبَّیْکَ لَاشَرِیْکَ لَکَ لَبَّیْکَ

મેં હાઝિર હૂંઆપકા કોઈ શરીક નહીં, મેં હાઝિર હૂં.

اِنَّ الْحَمْدَوَالنِّعْمَةَ لَکَ وَالْمُلْکَ

સારી હમદો સતાઈશકે આપ હી સઝાવાર હેં ઓર સારી નેઅમતેંઆપ હી કી હેંઔર સારી કાઈનાતમેંહુકૂમત ભી આપ હી કી હે.

لَا شَرِیْکَ لَکَ આપકા કોઈ શરીક ઓર સહીમ નહીં.

તલ્બિયા એક બાર પળ્હના ફર્ઝ હે ઔર તીન બાર પળ્હના સુન્નત હે. તલ્બિયા પળ્હતે હી આપ મુહરિમ હો ગએ ઓર એહરામકી સારી પાંબદિયા આપ પર લાઝિમ હો ગઈ.

મુખ્તસર સા સામાન લેકર બસમેંસવારીકી દુઆ પળ્હતે હૂએ સવાર હો જાએં. બસ આપકો આપકે ખૈમે તક પહુંચાદેગી.

મીનામેંઆપકો પાંચ વકતકી નમાઝ પળ્હની હે. ઝોહર , અસર,મગ્રિબ, ઈશા, ઓર દૂસરે દિનકી ફજર.

૯ ઝિલ્હિજ્જા

૯ ઝિલ્હીજજાકો ફજરકી નમાઝસે હી તકબીરે તશરીક શુરૂઅ હોજાએગી ઔર નમાઝકે બા'દ આપકો અરફાતકે લિએ રવાના હોના હે.

તકબીરે તશરીક ઈસ તરહ હે :-

اَللّٰہُ اَکْبَرُ، اَللّٰہُ اَکْبَرُ، لَاۤ اِلٰہَ اِلَّا اللّٰہُ وَاللّٰہُ اَکْبَرُ، اللّٰہُ اَکْبَرُ ، وَلِلّٰہِ الْحَمْدُ.

તર્જમા : અલ્લાહ સબસે બળા હે અલ્લાહ સબસે બળા હે નહી કોઈ મા'બૂદ સિવાએ અલ્લાહકે ઔર અલ્લાહ સબસે બળા હે અલ્લાહ સબસે બળા હે ઓર તમામ તારીફેંસિર્ફ અલ્લાહકે લિએ હેં.

અરફાતમેંઅકસર ખાના મુઅલ્લિમકી તરફસે હોતા હે. ઈસ લિએ અરફાત પહુંચકર સારી ફિક્રે છોળકર યકસૂહોકર ઈબાદતમેંમશગૂલ હો જાએં.

અરફાતમેંઆપકો સિર્ફ દો વકતકી નમાઝ પળ્હની હે. ઝોહર ઓર અસર. અગર આપ મસ્જિદે નમરાસે નઝદીક હે તો ઈમામકે પીછે દોનો નમાઝેંમિલાકર કસર કરકે પળ્હેં. ઔર અગર આપ મસ્જિદસે દૂર હે તો અપને ખેમેમેંહી જમાઅત બનાકર ઝોહરકે વકત ઝોહર ઔર અસરકે વકત અસર પળ્હેં.

વેસે તો ૯ ઝિલ્હજજાકા પૂરા દિન હી અફઝલ હે. મગર અસર ઔર મગ્રિબકા વકત બહુત હી અફઝલ હે. ઈસ વકત આપ ખળે હોકર આસ્માનકે નીચે દુઆએંમાગેં. ઈસ વકતકો ગનીમત જાનેંઓર રો રો કર અપની મગ્ફિરતકી દુઆ કરેં. હઝરત આઈશા રદિયલ્લાહુ અન્હાસે રિવાયત હેકે રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લલાહુ અલ્યિહ વસલ્લમને ફરમાયા ઉર્ફાકે રોઝ સબસે ઝિયાદા અલ્લાહ તઆલા અપને બંદોકો આગસે આઝાદ ફરમાતા હે. [મુસ્લિમ]

કયામતકે દિન ફિર યહી મકામ હોગા. સૂરજ સવા નેઝે પે હોગા. અલ્લાહ તઆલા જલાલકે આલમમેંહોગે. ઔર આપ અપને આમાલકા હિસાબ દે રહેંહોંગે. હો સકતા ઉસ વકત આપકો અપની ફરિયાદ ખુદાકે સામને પેશ કરનેકી ઈજાઝત ન મિલે.

સૂરજ ગુરૂબ હોતે હી બગેર મગ્રિબકી નમાઝ પળ્હે આપકો મુઝદલિફાકી તરફ રવાના હોના હે. મુઝદલિફા પહુંચકર મગ્રિબ ઔર ઈશાકી નમાઝ એક સાથ જમાઅતસે પળ્હના હે. દોનોંનમાઝેંઅલગ અલગ તકબીરસે પળ્હી જાએંગી. મગર અઝાન સિર્ફ એકબાર કહી જાએગી.

નમાઝસે ફારિગ હોકર હો સકે તો રાત ભર મુઝદલિફામેંઈબાદત કીજિએ.

અલ્લાહ તઆલા કુર્આન શરીફમેંફરમાતે હેં. "જબ અરફાતસે વાપિસ હોને લગો તો મશઅરુલ્હરામ (મુઝદલિફા)મેંખુદાકા ઝિક્ર કરો ઔર ઈસ તરહ કરો જિસ તરહ ઈસ્ને તુમકો સિખાયા હે. ઔર ઈસ્સે બેશતર તુમ લોગ ઈન તરીકોંસે મહઝ નાવાકિફ થે. [સુરએ બકરા ૧૯૮]

હાજી હઝરાત જો ઈસ રાત મુઝદલિફામેંઠહરે હેંઈનકે લિએ યહ રાત શબે કદ્રસે ભી અફઝલ હે. ઈસ લિએ ઈસ રાતકી અઝમતકો સમજતે હૂએ ઝિયાદાસે ઝિયાદા ઈબાદતકી કોશિશ કરેં.

સુબહ અઝાન ઔર તકબીરકે સાથ બા જમાઅત નમાઝ પળ્હેંઔર સૂરજ નિકલેનેસે પહલે બસ દસસે પાંચ મીનટ પહલે મીનાકે લિએ રવાના હો જાએં.

મીના અરફાત ઓર મુઝદલિફામેંઆપકો આપકે ખેમેકે લોગ હી અઝાન દેકર જમાઅતસે નમાઝ પળ્હલેં. હુકૂમત યા મુઅલ્લિમકી તરફસે કોઈ ઈન્તિઝામ નહી હેં.

મુઝદલિફાસે ૪૯ યા ૭૦ કંકરી રમીએ જમારકે લિએ ચુન લેં. યહ કન્કરિયાંમુઝદલિફાસે હી ચુનના ઝરૂરી નહીંઔર જગહસે ભી ચુન સકતે હેં. મગર મુઝદલિફાસે ચુનના અફઝલ હે, કન્કરિયાંધોના ઝરૂરી નહીંહે. હાંઅગર ઈનકે નાપાકીકા શક હોતો ધોલેં.

મુઝદલિફામેંરાતમેંરાતકે કયામકે લિએ કોઈ ખેમા વગેરા નહીંહે. રાત ખુલે આસ્માનકે નીચે ચટાઈ બિછાકર ગુઝારની હે. વૈસે તો જગહ જગહ મુઝદલિફામેંટોઈલેટ હેંફિર ભી આપ જહાંઠેહરે હોસકતા હે પેશાબ, પાખાનાકા ઈન્તિઝામ ભી વહાંસે દૂર હો. ઈસ લિએ અરફાતકે દિન અપને ખાને પીને પર કટ્રોંલ રખ્ખેંઔર કુછ ઝિયાદા પાની ભી સાથ રખ્ખેં.

૧૦ ઝિલ્હિ જ્જા

મુઝદલિફાસે વાપિસ મીના અપને ખેમેંમેંઆજાએં. મુઝદલિફાસે મીના એક કીલોમીટરકી દૂરી પર હે. મગર ઝિયાદા લોગ રાસ્તા ભૂલ કર ઘંટોં અપના ખેમા તલાશ કરતે રહતેંહેં. ઈસ લિએ મક્કાસે મીના રવાનગીસે પહલે મુઅલ્લિમસે નકશા લેંલેંઔર મીનામેંઅપને ખેમેકે કરીબકે સુતૂન પર લિખ્ખે હૂએ નંબર નોટ કરલેં. ઈસ્સે આપકો ખેમા તલાશ કરનેમેંઆસાની હોગી.

આજ આપકો મુદરંજા ઝૈલ ચાર અહમ રુકન અદા કરને હેં:–
૧. શૈતાનકો કંકરી મારના (રમી જમાર). ૨. કુર્બાની કરના.
૩. સર મુંડવાના (હલક કરાના) ૪. તવાફે ઝિયારત

રમી જમારકા અસલ વકત સૂરજ નિકલનેસે લેકર ઝોહર તક હે. ઈસ વકત ઝબરદસ્ત ભીળ હોતી હે ઔર જાન જાનેકા ખતરા રહતા હે. ઈસ લિએ ઉલમાને ગુરૂબ આફતાબ તક કંકરી મારના જાઈઝ કરાર દિઆ હે. ઈસ લિએ બગેર જાનકે ખતરેમેંડાલે ઝોહરકે બા'દ હી શૈતાનકો કંકરી મારને નિકલેં. આજકે દિન સિર્ફ બળે શૈતાનકો કંકરી મારના હે.

બળે શૈતાનકો કંકરી મારતે વકત આપકા રુખ ઐસા હોકે મક્કા મુકર્રમા આપકે બાએંજાનિબ હો ઔર મીના આપકે દાએંજાનિબ. દૂસરે દો શૈતાનોંમે ઈસ તરહ કીપાંબદી નહીંહે.

આપકો સાત કંકરી મારના હે. હર કંકરી અલગ અલગ મારના હે. ઔર કંકરી મારતે વકત યહ દુઆ પળ્હના હે.

بِسْمِ اللّٰهِ اَللّٰهُ اَكْبَرُ رَغْماً لِلشَّيْطَانِ وَرِضَى الرَّحْمَانِ

તર્જમા :– મેં અલ્લાહ તઆલાકે નામસે શુરૂઅ કરતા હૂં. અલ્લાહ સબસે બળા હે, યહ કંકરીમેંશૈતાનકો ઝલીલ કરને ઔર અલ્લાહ તઆલાકો રાઝી કરનેકે લિએ મારતા હૂં.

રમીકી પહલી કંકરી મારતે હી આપકા તલ્બિયા પળ્હના બંદ હો જાએગા.

કંકરી મારનેકે લિએ પુલકા ઈસ્તિઅમાલ કરેંકયૂંકે પુલ પર જગહ કુશાદા હે. ઔર ઘુટન નહીંહોતી. ઔર જબ શૈતાનકે નઝદીક પહુચેંતો દાએંયા બાએંસે આગે નિકલ જાએંઔર ફિર પલટકર દૂસરી તરફસે કંકરી મારેંકયૂંકે સારે જોશીલે લોગ શૈતાનકે કરીબ પહુંચતે હી સામને સે હી કંકરી મારના શુરૂઅ કરદેતેંહેંઔર કાફી અફરા તફરી કરતે હેં.

કુર્બાની :–

હર હાજીકો અપની તરફસે એક કુર્બાની કરની હે. કુર્બાની હુદૂદે હરમમેંકરની હે ઔર ૧૨ / તારીખકે સૂરજ ગુરૂબ હોને સે પહલે તક કર સકતે હેંમગર દસ ૧૦ તારીખકો કરના ઝિયાદા અફઝલ હે. હજકે દોરાન કુછ ગલતિયોંપર દમ દેના લાઝિમ હોતા હે. અગર આપ પર દમ લાઝમી હે તો વહ ભી ઉસી કુર્બાનીકે સાથ કર દીજિએ.

બકરે યા દુબેંકી કુર્બાની સિર્ફ એક કુર્બાનીકે બરાબર હે. ગાએ ઉંટમેંસાત હિસ્સા હો સકતે હેં. ઈસ લિએ અપની આસાનીકે મુતાબિક બેંકકે ઝરિએ યા ખુદ મઝબહ ખાના જાકર કુર્બાની કરદેં.

હલક :–

કુર્બાનીકે બા'દ સરકે બાલ કતરવાના યા મુંડવાના હોતા હે. મગર બાલ મુડવાના ઝિયાદા અફઝલ હેં. બાલ મુડાંતે હી એહરામકી સારી પાંબદિયા આપ પર સે ખત્મ હોગઈ. લેકિન બીવી તવાફે ઝિયારતકે બા'દ હી હલાલ હોગી. અબ આપ નહા ધોકર

એહરામ ઉતાર કર આમ કપળે પહન લીજિએ.

તવાફે ઝિયારત :-

એહરામ ઉતારનેકે બા'દ આપકો ખાનએ કાબાકા તવાફ ઔર સફા ઔર મરવાકી સઈ કરના હે. તવાફે ઝિયારતકા અફઝલ વકત દસવીંઝિલ્હજજા હે. અગર બારહવીંતારીખ તક આફતાબે ગુરૂબ હોનેસે પહલે કર લિઆ જાએ તો ભી જાઈઝ હે. ઔર અગર બારહવીંતારીખ ગુઝર ગઈ ઔર તવાફે ઝિયારત નહીંકિયા તો તાખીરકી વજહસે દમ વાજિબ હોગા ઔર તવાફકા ફર્ઝ ભી બાકી રહેગા.

ઈસ તવાફકે પહલે તીન ચક્કરોંમે રમલ ભી હે. હાંએહરામકી ચાદરેંજિસ્મ પર નહોને કી વજહસે ઈઝતિબાઅ નહીંહે.

અગર આપને આઠ ઝિલ્હજજાકો એહરામ બાંધનકેકે બા'દ નફલ તવાફ કિયા હે જિસ્મે રમલ ઈઝતિબાઅ ઔર સઈ કરલી હે તો ફિર તવાફે ઝિયારતમેંદોબારા સઈકી ઝરૂરત નહીંહે. ઔર આપકા તવાફ ભી બગેર રમલ હોગા. કયૂંકે જિસ તવાફકે બા'દ સઈ હોતી હે રમલ ઈસીમે કિયા જાતા હે.

શૈતાનકો કંકરી મારના, કુર્બાની કરના, સર મુડાંના ઔર તવાફે ઝિયારત કરના યહ તરતીબ સુન્નત હે ઔર ઝરૂરી હે. અગર યહ રુકન આગે પીછે હો ગએ તો હનફીમસ્લકકે મુતાબિક દમ લાઝિમ હોગા.

હંબલી મસ્લક(સઉદી ઉલમા) ઈમામે ગઝાલીકે મુતાબિક અગર મજબૂરીમેંઅરકાન આગે પીછે હો ગએ તો દમ લાઝિમ નહીંહોગા. [અહયાઉલ્ઉલૂમ જિલ્દ અવ્વલ સફા ૪૦૮]

ઔર હઝરાત ઈમામે ગઝાલીકે મુતાબિક તવાફે ઝિયારતકે વકત ઈબ્તિદા દસ્વીંશબકે આધે હોનેકે બા'દ સે ઔર ઈસ્કા બેહતર વકત દસ્વીંતારીખ હે ઔર આખિરકી કોઈ હદ નહીં. જબ તક ચાહે તાખીર કરદેં. મગર જબ તક યહ તવાફ નહીંકરેગા તબ તક એહરામકી કુછ પાંબદી લગી રહેગી યા'ની બીવી હલાલ ન હોગી.

[અહયાઉલ્ઉલૂમ સફા ૪૦૮]

હંબલી મસ્લકકે મુતાબિક અગર કિસી વજહસે સઈ ૧૨ /તારીખકે ગુરૂબ આફતાબ તક જોકે અફઝલ વકત હે ન કર સકે તો ઝિલ્હિજજા મહીનેકી અખીર તક કર સકતે હેં.

૧૧ ઔર ૧૨ ઝિલ્હિજજા

તવાફે ઝિયારતમેંઆપકો ચાહે જિતના વકત લગ જાએ મગર રાત ગુઝારને આપકો મીના હી મેંલોટના હે. મક્કા શરીફમેંઅપની કયામ ગાહ પર આપ રાત નહીંગુઝાર સકતે.

૧૧ ઔર ૧૨ તારીખકો આપકો મીનામેંરુક કર પાંચો વકત બા જમાઅત નમાઝ અદા કરની હે ઔર અપના ઝિયાદાસે ઝિયાદા વકત ઝિક્રો અઝકારમેંલગાના હે. ઔર તીન શૈતાનકો કંકરી મારના હે.

છોટે ઔર બળે શૈતાનકો કંકરી મારકર કિબ્લા રુખ હોકર દુઆ માંગે. યહ વહ જગહેં હેં જહાંદુઆ ઝરૂર કબૂલ હોતી હે. બળે શૈતાનકો કંકરી મારકર દુઆ ન માંગે.

૧૦,૧૧,૧૨, તારીખકી રાત મીનામેંગુઝારના વાજિબ હે. બારહવીંદિન શૈતાનકો કંકરી મારકર આપ મક્કા રવાના હો સકતે હેં. ૧૩ તારીખકો ભી અગર આપ મીના રુકકર તીનોંશૈતાનોંકો પથ્થર મારતે હેંતો યહ સવાબકા કામ હે ઔર નહીંરુકે તો કોઈ ગુનાહ નહીંઅગર સિર્ફ બારહ તારીખ તક કંકરિયા મારના હોંતો ૪૯ કંકરિયોંકી ઝરૂરત હોતી હે. મગર અગર ૧૩તારીખકો ભી રુકના પળા તો મઝીદ ૨૧ કંકરિયોંકી ઝરૂરત પળતી હે ઈસ લિએ મુઝદલિફાસે સત્તર ૭૦ યા ઔર કુછ ઝિયાદા કંકરિયા ચુન લેના ચાહિએ.

ઈસ તરહ અલ્લાહ તઆલાકે કરમ ઔર ફઝલસે આપકે હજકે સારે અરકાન પૂરે હુએ. મક્કા મુકર્રમામેંસિર્ફ એક ઝરૂરી ઔર વાજિબ અમલ આપકા બાકી રહા હે તવાફે વિદાઅ.

તવાફે વિદાઅ :-

હજકે બા'દ જબ મક્કા મુકર્રમાસે વતન યા મદીના જાના હોતો રુખ્સતીકા તવાફ યા તવાફે વિદાઅ કિયા જાતા હે. યહ હર બાહર રેહને વાલે "આફાકી" પર વાજિબ હે.

મક્કા મુકર્રમા યા મીકાતકી હુદૂદમેંરહનેવાલે ઔર સિર્ફ ઉમરા યા હજમેંતવાફ કરતે હેં. તવાફકે બા'દ સઈ નહીંહે ઔર ન તવાફમેંરમલ હે.

તવાફે વિદાઅકે બા'દ અલ્લાહ તઆલાસે ઈસ ઘરકી બારબાર તોફિક દેનેકી દુઆ કરેં. અપને અપને રિશ્તદારોંઔર ઉમ્મતે મુસ્લિમાકી દોનોંજહાનમેંકામયાબીકી દુઆ કરેં. ઔર આસૂંકા નઝરાના પેશ કરતે હુએ અપને વતન વાપસીકે સફર પર રવાના હોં.

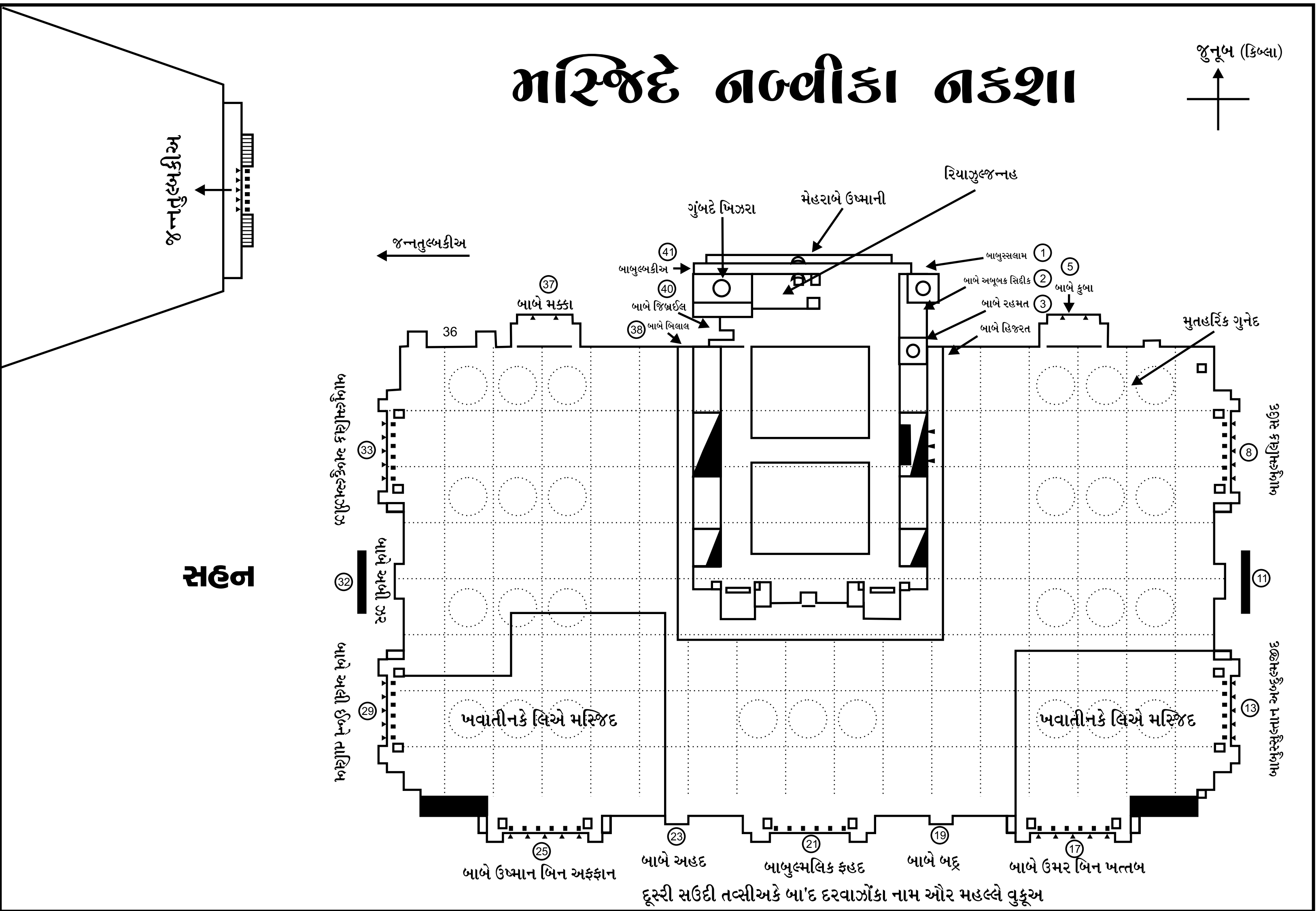
તવાફે વિદાઅકે બા'દ અગર કિસી વજહસે મક્કા શરીફમેંરુકના હોતો આપ ઔર જિતની બાર ચાહેંતવાફ કર સકતે હેં. ઔર નમાઝેંપળ્હ સકતે હેં.

મા'ઝૂરકી તરફસે હજ

હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ રદિયલ્લાહુ અન્હુસે રિવાયત હેકે એક ઔરતને અર્ઝ કિયા યા રસૂલુલ્લાહ અલ્લાહ તઆલાને અપને બંદો પર હજ ફર્ઝ કિયા મેરે બાપ પર એસે ઝમાનેમેંફર્ઝ હુઆ કે વહ બિલ્કુલ બુળ્હે હો ગએ, સવારી પર ઠહર નહીંસકતે તો કયામેંઈનકી તરફસે હજ કર સકતી હૂંઆપ સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમને ફરમાયા હાં. [બુખારી મુસ્લિમ]

હઝરત લકીત બિન આમિર રદિયલ્લાહુ અન્હુસે રિવાયત હેકે વહ નબી સસલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમકે ખિદમતમેંહાઝિર હુએ ઔર અર્ઝ કિયા યા રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમ મેરે બાપ બહુત બુળ્હે હેંન ઉમરા ઔર ન ચલને ઔર સવાર હોનેકી કુવ્વત હે. આપ સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમને ફરમાયા તુમ અપને બાપકી તરફસે હજ ઔર ઉમરા કરલો. [અબૂદાઉદ, તિરમીઝી]

મસ્જિદે નબવીકા નકશા

દરબારે રિસાલતમેં હાઝરીકી ફઝિલત

૧. બેશક તુમહારે પાસ ખુદાકા પેગબંર આયા હે જો તુમ હી મેંસે હે ઉસ પર વહ ચીઝેંગિરા ગુઝરતી હેંજિસસે તુમકો તકલીફ પહુચે. વહ તુમહારી ભલાઈકા હરીસ હે. ઈમાનવાલોંપર બળા શફકત કરનેવાલા હે. [કુર્આન શરીફ]

૨. કોઈ ઈન્સાન ઉસ વકત તક મોમિન નહીંહો સકતા જબ તક હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વસલ્લમ ઉસે દુન્યાકી હર ચીઝસે ઝિયાદા મહબૂબ ન હોં. [હદીષ શરીફ]

૩. એક મોમીન પર ઉસ્કી જાનસે ઝિયાદા હક હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વસલ્લમકા હે. [હદીષ શરીફ]

૪. રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વસલ્લમકા ઈર્શાદે મુબારક હે કે જિસને ભી મેરી મસ્જિદ (મસ્જિદે નબવી)મેંચાલીસ નમાઝેંઅદા કરલીંઔર કોઈ નમાઝ ભી કઝા ન કી હોતો વહ નિફાક ઔર જહન્નમકે અઝાબસે નજાત પાએગા.

૫. એક હદીષ શરીફકા મફહૂમ હેકે અગર ખુદાકો હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વસલ્લમકો પેદા કરના મકસૂદ ન હોતા તો વહ ન યહ કાઈનાત બનાતા ઔર ન અપની રબૂબિય્યત ઝાહિર કરતા.

૬. અગર જબ વહ અપની જાનોંપર ઝુલ્મ કરેંફિર તુમહારે હુઝુર હાઝિર હોંઓર અલ્લાહસે મઆફી ચાહેંઔર રસૂલ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વસલ્લમ ઉન્કી શફાઅત ફરમાએંતો ઝરૂર અલ્લાહકો કબૂલ કરનેવાલા ઔર મહરબાન પાએંગે. [સુરએ નિસા આયત ૬૪]

૭. હદીષકી તમામ કિતાબોંમેંમસ્જિદે નબવીકી દીગર મસાજિદકી નમાઝોંપર પચાસ હઝાર ગુના ફઝિલતકી અહાદિસ આઈ હેં.

૮. હદીષકી તમામ કિતાબોંમેં તીન મસ્જિદોંકે અલાવા સવાબકી નિયતસે દૂસરી કિસી મસ્જિદકી તરફ સફર કરનેકી મુમાનિયત કી ગઈ હે. વહ મસ્જિદેંહેં:– (૧) મસ્જિદે હરામ (૨) મસ્જિદે અકસા (૩) મસ્જિદે નબવી.(સ.)

મુદરજા બાલા ઈબારતોંસે આપ હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમકી અઝમતકા, ઉન્કા આપસે મુહબ્બત ઔર આપ પર હકકા અંદાઝા કર સકતે હેં. ઈસ લિએ મુકદસ ઘર ખાના એ કાબાકે દીદાર ઔર હજકે મુબારક ફરિઝેસે સબકદોશ હોને કે બા'દ ઝિન્દગીકી જો દૂસરી સબસે બળી ઔર અઝિમુશ્શાન સઆદત ઔર તોફિક અલ્લાહ તઆલાને આપકો દી હે વહ મસ્જિદે નબવી ઔર સરવરે કાઈનાતકે રોઝએ અકદસકી ઝિયારત હે. આપ સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમને ફરમાયા, જિસ્કો મદીના તક પહુંચનેકી વુસ્અત હો ઔર હજ કરકે બગેર મેરી ઝિયારત કિએ ઘર લોટ જાએ, ઉસ્ને મેરે સાથ બળી બેમુરવ્વતી કી હે.

આપ સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમકા એક ઔર ઈર્શાદ હેકે જિસ્ને મેરી વફાતકે બા'દ મેરી ઝિયારતકી તો વહ ઐસા હે કે ગોયા ઉસ્ને ઝિન્દગીમેંમેરી ઝિયારતકી.

ઈસ લિએ યહ આપકી કિતની બળી ખુશ કિસ્મતીહે કે ચાલીસ વકતકી નમાઝ પળ્હકર આપ નિફાક ઔર જહન્નમસે નજાત પાતે હેંઔર કયામતમેંહુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમકી શફાઅતકે હકદાર બનતે હેં.

ઈસ લિએ મદીનાકે કયામકો ગનીમત જાન કર બગેર કોઈ નમાઝ કઝા કિએ ચાલીસ વકતકી નમાઝ ઝરૂર પળ્હેંઔર ઈન્તિહાઈ અદબ ઔર એહતરામકે સાથ હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમ ઔર આપકે આલ ઔર અસ્હાબ પર રોઝાના દુરૂદો સલામ પેશ કિયા કરેં.

દરબારે રિસાલતકી પહલી હાઝરી

૧. અચ્છી તરહસે નહા ધોકર નયા કપળા પહન લેં. ખુશબૂંલગાલેંઔર દુરૂદો સલામ પળ્હતે હુએ મસ્જિદે નબવીકી તરફ ચલેં.

૨. મસ્જિદમેંદાખિલ હોતે વકત યહ દુઆ પળ્હેં.

بِسۡمِ اللّٰہِ وَالصَّلٰوۃُ وَالسَّلَامُ عَلٰی رَسُوۡلِ اللّٰہِ.

તર્જમા : અલ્લાહકા નામ લેકર દાખિલ હોતા હૂંઔર રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમ પર દુરૂદો સલામ ભેજતા હૂં.

ઔર દાહના પાવંમસ્જિદ હરામમેંદાખિલ કરતે હુએ યહ દુઆ પળ્હેં.

رَبِّ اغۡفِرۡلِیۡ وَافۡتَحۡ لِیۡ، اَبۡوَابَ رَحۡمَتِکَ.

તર્જમા : એ મેરે રબ મેરે ગુનાહ બખ્શ દીજિએ ઔર મેરે લિએ અપની રહમતકે દરવાઝે ખોલ દીજિએ.

૩. અગર જમાઅતકા વકત ન હોતો દો રકાત તહિય્યતુલ્મસ્જિદ પળ્હ લેં. ઔર અગર જમાઅતકા વકત હોતો જમાઅતસે નમાઝ અદા કરલેં.

૪. રોઝએ મુબારક મસ્જિદમેં કિબલાકી તરફ (જુનૂબકી સિમત)હે. ઔર રોઝએ મુબારકકી ઝિયારતકે લિએ આપકો મગ્રિબકી સિમ્તસે દરવાઝા નંબર એક બાબૂસ્સલામસે દાખિલ હોના હોગા.

૫. ઈન્તિહાઈ અદબકે સાથ આહિસ્તા આહિસ્તા દુરૂદો સલામ પળ્હતે હુએ આગે બળ્હેં. યહ અદબકા મકામ હે. આવાઝ નીચી રખ્ખેં. કિસીસે ગેરઝરૂરી બાત ચીતસે પરહેઝ કરેંઓર પૂરા ધ્યાન દોનોંજહાંકે શહેનશાહકે સામને અપની હાઝરી પુર રખ્ખેં.

૬. રોઝએ મુબારકકે સામને તીન જાલિયાંહેં.મગર આપ સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમ, હઝરત અબૂબક્ર સિદ્દીક રદિયલ્લાહુ અન્હુ ઔર હઝરત ઉમર ફારૂક રદિયલ્લાહુ અન્હુ, આપ તીનો હઝરાત દરમિયાની જાલીકે પીછે હી આરામ ફરમા હેં. અપને રોઝએ મુબારકમેંહુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમકા કદમ મશ્રિકકી તરફ, સર મગ્રિબકી તરફ ઓર ચહરએ અનવર કિબલાકી તરફ હે (જુનૂબ). જબ આપ રોઝએ મુબારકકે સામને ખળે હોંગેતો આપકી પીઠ કિબલાકી તરફ હોગી ઓર આપકા રુખ હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમકી ચહરએ અનવરકી તરફ હોગા.

આપકે પીછે (શિમાલકી તરફ) ઔર કાધોંકી બરાબરીમેંહઝરત અબૂબક્ર સિદ્દીક રદિયલ્લાહુ અન્હુ આરામ ફરમા હેંઔર અબૂબક્ર સિદ્દીક રદિયલ્લાહુ અન્હુકે પીછે શિમાલકી તરફ ઔર કાંધોકી બરાબરીમેં હઝરત ઉમર ફારૂક રદિયલ્લાહુ અન્હુ આરામ ફરમા હેં.

૭. દરમિયાની જાલીમેંતીન ગોલ સુરાખ હેં. પહલે સૂરાખકે સામને આપકા ચહરા અનવર હેં. યહાંપહુંચકર રુક જાએંઔર ઈસ તરહ સલાતુસ્સલામ પળ્હેં.

اَلصَّلوٰةُ وَالسَّلامُ عَلَيْکَ يَارَسُوْلَ اللّٰهِ
اَلصَّلوٰةُ وَالسَّلامُ عَلَيْکَ يَانَبِیَّ اللّٰهِ
اَلصَّلوٰةُ وَالسَّلامُ عَلَيْکَ يَاحَبِيْبَ اللّٰهِ
اَلصَّلوٰةُ وَالسَّلامُ عَلَيْکَ يَاخَيْرَ خَلْقِ اللّٰهِ
اَلصَّلوٰةُ وَالسَّلامُ عَلَيْکَ يَاخَاتَمَ الاَنْبِيَاءِ
اَلصَّلوٰةُوَالسَّلامُ عَلَيْکَ يَاسَيِّدَ الاَنْبِيَاءِ
وَالْمُرْسَلِيْنَ وَرَحْمَةُ اللّٰهِ وَ بَرَكَاتُه' .

૮. હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમ પર દુરૂદ સલામ પળ્હનેકે બા'દ એક ફુટ દાહની તરફ બળ્હકર દૂસરે સૂરાખકે સામને રુક જાએં. ઈસ સૂરાખકે સામને હઝરત અબૂબક્ર સિદ્દીક રદિયલ્લાહુ અન્હુકા ચહરાએ મુબારક હે. યહાંઈસ તરહસે સલામ પળ્હેં.

اَلسَّلامُ عَلَيْکَ يَا اَبَابَكْرِ نِ الصِّدِّيْقِؓ
اَلسَّلامُ عَلَيْکَ يَا خَلِيْفَةَ رَسُوْلِ اللّٰهِ
اَلسَّلامُ عَلَيْکَ يَا وَزِيْرَ رَسُوْلِ اللّٰهِ
اَلسَّلامُ عَلَيْکَ يَا صَاحِبَ رَسُوْلِ اللّٰهِ
فِی الْغَارِ وَرَحْمَةُاللّٰهِ وَبَرَكَاتُه' .

જનાબ અબૂબક્ર સિદ્દીક રઝિઅલ્લાહ અન્હુ આપ પર સલામ હોં,

રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમકે ખલીફા આપ પર સલામ હો,

રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમકે વઝીર આપ પર સલામ હોં,

રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમકે ગારકે સાથી આપ પર સલામ અલ્લાહકી રહમતેંઓર બરકતેં હોં

૯ . હઝરત અબૂબક્ર સિદ્દીક રદિયલ્લાહુ અન્હુ પર સલામ પળ્હનેકે બા'દ આપ એક ફુટ દાહની તરફ બળ્હેંઓર તીસરે સૂરાખકે સામને રુક જાએં. ઈસ સૂરાખકે સામને હઝરત ઉમર ફારૂક કા ચહરએ મુબારક હે. હઝરત ફારૂક પર ઈસ તરહ સલામ પળ્હેં.

اَلسَّلامُ عَلَيْکَ يَا عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِؓ
اَلسَّلامُ عَلَيْکَ يَا اَمِيْرَالْمُؤْمِنِيْنَ
اَلسَّلامُ عَلَيْکَ يَا وَزِيْرَ رَسُوْلِ اللّٰهِ
اَلسَّلامُ عَلَيْکَ يَا عِزَّالاِسْلامِ وَالْمُسْلِمِيْنَ
اَلسَّلامُ عَلَيْکَ يَا اَبَاالْفُقَرَاءِ وَالضُّعَفَآءِ
وَالاَرَامِلِ وَالاَيْتَامِ وَرَحْمَةُ اللّٰهِ وَبَرَكَاتُه' .

આપ પર સલામ હોં, એ ઉમર બિન ખત્તાબ રઝિઅલ્લાહુ અન્હુ.

આપ પર સલામ હો, એ મુસલમાનોંકે અમીર

આપ પર સલામ હો, એ ઈસ્લામ ઔર મુસલમાનોંકી આબરૂ બળ્હાને વાલે

આપ પર સલામ હોં, એ ફકીરોં, ઝઈફોં, બેવાઓંઓર યતીમોંકી દસ્તગીર ઓર મદદ કરને વાલે ઔર અલ્લાહકી બરકતેંઔર રહમતેંહો.

૧૦. હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમકા ઈર્શાદ હેકે જબ કોઈ મુજ પર દુરૂદો સલામ ભેજતા હેંતો અલ્લાહ તઆલા મેરી રૂહકો મેરે જિસ્મમેંવાપિસ ભેજ દેતા હે ઓર મેંઉસ્કા જવાબ દેતા હૂં.

આપ સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમકા ઓર ઈર્શાદ હેકે અલ્લાહ તઆલાને એક ફરિશ્તા મેરી કબર પર મુકર્રર કર રખ્ખા હે. દુન્યામેંજબ કોઈ મુજ પર દુરૂદો સલામ પળ્હતા હે તો વહ ફરિશ્તા મુઝે ઉસ્કી ખબર કરતા રહતા હે.

આપ સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમકા ઈર્શાદ હેકે ફરિશ્તે દુન્યામેંસિયાહત કરતે રહતે હેં, દુન્યામેંજો કોઈ ભી મુજ પર દુરૂદો સલામ પળ્હતા હે વહ મુજ તક પહુંચાતે રહતે હેં.

બકિયા સફા ૫૮

રોઝએ નબીકી આઉટ લાઇન

રોઝએ મુબારકકી તફસીલ

૧. સન ૮૭ હિજરી તક મસ્જિદે નબવીકે મશ્રિકી જાનિબ અઝવાજે મુત્તહરાતકે હુજરાત શરીફા મૌજૂદ થે. ઔર હુઝુર સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમકી કબર મુબારક મસ્જિદકે બાહર હઝરત આઈશા સિદ્દીકાકે હુજરેમે થી.

હઝરત ઉમર બિન અબ્દુલ્અઝિઝ રહમતુલ્લાહિ અલયહિ સન હિ. ૮૭મેંસારે હુજરાત ખરીદ કર મસ્જિદમેંશામિલ કરલેનેકા ફેસલા કિયા. કયૂંકેં ઉસ વકત તક સારી અઝવાજુ મુત્તહરાત ફોત હો ચુકી થીંઔર મસ્જિદમેંજગહકી સખ્ત કિલ્લત થી.

મસ્જિદકી તોસીઅકે વકત હઝરત આઈશા સિદ્દીકા(રદી.)કે હુજરેકો છોળકર સારે હુજરે મસ્જિદમેંશામિલ કર લિએ ગએ. ઉસ વકત હઝરત આઈશા સિદ્દીકાકે હુજરેકી દીવારેંકચ્ચી ઔર છત લકળીકી થી. હઝરત ઉમર બિન અબ્દુલ્અઝીઝને હુજરેકે અતરાફ બગેર ખિળકી, દરવાઝેકી ઉંચી મઝબૂત દીવાર તામીર કરદી. હુજરા ચોકોર થા મગર બાહરી દીવારેં પાંચ કોનોંકી બનાઈ ગઈંતાકે ઈસ્કી મુમાસલત કાબે શરીફકે બરાબર ન હો. અગલે છે સો સાલ તક મસ્જિદકી છત ઔર હુજરેકી ઉપરકી છત એક હી થી કોઈ ગુંબદ ન થા, સિર્ફ નિશાનકે તોર પર રોઝએ મુબારકક મસ્જિદકી છતકો થોળા ઉપર કર દિયા ગયા થા તાકે કોઈ ગલતીસે રોઝએ મુબારકકે ઉપર વાલી છત પર ન ચલા જાએ.

૨. સન હી. ૮૭૮મેંસુલ્તાન કાતીબાઈકે દોરમેંદીવારેંકમઝોર હોજાનેકી વજહસે ઉનકી ફિર તામીર કી ગઈ. ચુકેંઈસાઈ ઓર યહૂદી તરહ તરહકી સાઝિશેંકિયા કરતે થે. ઈસ લિએ સુલ્તાનને હુજરેકી દીવારોંકો ભી મઝબૂત પથ્થરકા બના દિયા. સીધી છત ચુકેંકમઝોર હોતી હે ઔર બાર બાર મરમ્મત કરના પળતી હે.ઓર મરમ્મતકે વકત મઝદૂરોંકો રોઝએ મુબારકકે ઉપર છત પર ભી કામ કરના હોતા હે. જો એહતરામકે ખિલાફ હે. ઈસ લિએ સુલ્તાનને છતકો ભી મઝબૂત ગુંબદકી તરહ બનાનેકા હુકમ દિયા. ઈન દીવારોંઓર ગુંબદમેંકોઈ ખિળકી યા દરવાઝા નહીંહે. સિર્ફ ઉપર કે હિસ્સેમેંએક છોટાસા સૂરાખ હે જિસસે રોઝએ મુબારક આસાનીસે નઝર આતા હે.

સન હિ. ૮૭૮મેંદીવારોંકી તજદીદકે વકત અલ્લામા સમહૂદીકો હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમકી કબરે મુબારકકી ઝિયારતકા શર્ફ હાસિલ હુઆ. વહ લિખતેંહેંકે તીનોંકબરેંકચ્ચી હેં. ઝમીનકે બરાબર હે યા સિર્ફ થોળીસી ઉભરી હુઈ હેં. કુબૂરકે અતરાફ કોઈ પથ્થર યા ઈંટ વગેરા નહીંલગી હુઈ હેં. દીવારોંઔર ગુંબદોંકી તામીરકે બા'દ ફિર કિસીકો યહ સઆદત હાસિલ નહીંહુઈ કયૂંકે યહ ઈમારત આજ ભી વૈસી હે.

૩. રોઝા શરીફકે ઉપર મસ્જિદકી છત પર પહલી બાર ગુંબદ શાહ મન્સૂર કલાવૂન સાલિહીને સાતવીંસદીકે આખિરમેંબનવાયા થા. યહ લકળીકા થા ઔર ઉપરસે સીસે (ભિબમ)કે પતરે ચળ્હે હુએ થે. સીસા ચુકે સલીટી હોતા હે ઈસ લિએ ગુબંદકા રંગભી સલીટી હોતા થા.

સન હિ. ૮૮૭મેંમસ્જિદમેંઆગ લગ ગઈ થી જિસસે ઈસ ગુંબદકો નુકસાન પહુંચા ઈસ લિએ સુલ્તાન કાતયાબીને ઈસે દોબારા મઝબૂત ઈંટોંઓર પથ્થરોંસે તામીર કરવાયા. અગલે સાળે તીનસો સાલ તક યહ ગુંબદ ઈસી તરહ રહા. ઈસ વકત ગુંબદ સફેદ યા સલીટી રંગસે રંગા જાતા થા.

સન હિ. ૧૨૩૪ મેંસુલ્તાન મહમૂદ ઉસ્માનીને ઈસે પથ્થરસે તામીર કરવાયા, ઔર હરે રંગસે રંગા. યા'ની ગુંબદે ખિઝરા તામીર હુએ તકરીબન દોસો સાલ હો ચુકે હેં. ઈસ ગુંબદમેંએક છોટાસા સૂરાખ હે જો કે નીચે બને હુજરેકે ગુંબદકે ઠીક ઉપર હે. યહ સૂરાખ કિબલાકી તરફ હે. જબ સૂરજ ઠીક ઉપર હોતા હે સૂરજકી રોશની રોઝએ મુબારક પર પળતી હે. બારીશકે દિનોંમેં બારિશકા પાની ભી રોઝ મુબારક પર ટપકતા હે.

૪. સન હિ. ૬૬૮મેંપહલી બાર સુલ્તાન રુકનુદ્દીન બેબર્સને હુજરકે અતરાફ પાંચ કોનોંવાલેંકમરેકે અતરાફ લકળીકી જાલી લગવાઈ થી જોકે દસસે બારહ ફિટ ઉંચી થી સન હિ. ૬૯૪મેંસુલ્તાન કાતીબાઈને ઈન જાલિયોંકો લોહે ઔર પીતલસે બદલ દિયા. અબ કિબલાકી તરફકી જાલી પીતલકી હે ઔર બાકી તીનોંતરફ લોહેકી જાલિયાંહેંજિન પર સબ્ઝ રંગ ચળ્હા હુવા હે.

ઈન જાલિયોંમેંચાદર દરવાઝે હેં. એક કિબલાકી તરફ બાબુત્તોબા, દૂસરા મગ્રિબકી તરફ બાબુલ્વુફૂદ, તીસરા મશ્રિકકી તરફ બાબે ફાતિમા ઔર ચોથા શિમાલકી તરફ બાબુત્તહજ્જુદ, ઈન દરવાઝોંસે દાખિલ હોકર ભી પાંચ કોનોંવાલે ઈહાતેકે બાહર તક હી પહુંચા જા સકતા હે. રોઝએ મુબારકકો દેખના યા ઈસ તક પહુંચના કિસીકે લિએ ભી મુમ્કિન નહીંહે.

૫. સન ઈસ્વી. ૫૫૭મેંદો ઈસાઈયોંને સુંરગ લગાકર હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમકે રોઝા તક પહુંચનેકી કોશિશ કી થી. નુરૂદ્દીન ઝંગી રહમતુલ્લાહિ અલયહિને ઉસે પકળ કર કતલ કિયા ઔર રોઝએ મુબારકકે ચારોંતરફ પાનીકી સતહ તક મઝબૂત સીસા ઔર પથ્થરકી દીવાર બના દી, જો આજ તક મૌજૂદ હે.

૬. હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમકે રોઝએ મુબારક ઔર મસ્જિદકા નકશા ઝબાની બયાન કિયા જાએ તો વહ ઈસ તરહ હેકે આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમકી કબર મુબારક કચ્ચી હે. કબર ઝમીનસે કુછ હી ઉંચી હે. ઉસ્કે બાહર પથ્થરકા બના હુઆ ચોકોર કમરા હે. જિસ પર એક છોટા ગુંબદ હે. ઉસ્કે બાહર પાંચકોનોંકી દીવારકા ઈહાતા હે. જો મઝબૂત હે ઔર પથ્થરોંસે બના હે. પહલે ઈસ પર ગિલાફ ચળ્હાયા જાતા થા. જો કે આજ ભી ઉસ પર પળા હુઆ હે. ઈસ ઈહાતેકે બાહર લોહે ઔર પીતલકી જાળીકા ઈહાતા હે. હમ ઔર આપ ઈસી જાલીકે સામને જાકર દુરૂદો સલામ પેશ કરતે હેં. ઈન સારી ઈમારતોંકો ઘેરે હુએ મસ્જિદકી ઈમારત હે ઓર મસ્જિદકી છત પર ઠીક રોઝએ મુબારકકે ઉપર હરા ગુંબદ હે. રોઝએ મુબારકકે અતરાફકે કમરે

ઔર દીવારોંમેંકોઈ ખીળકી યા દરવાઝા નહીંહે. ઉપરકે દોનોંગુંબદોંમેંસિર્ફ એક છોટાસા સૂરાખ હે. જોકે એક સીધમેંહે રોઝએ મુબારકસે આસ્માન નઝર આતા હે. ઈસ સૂરાખસે સૂરજકી રોશની કબર મુબારક પર પળતી હે.

રિયાઝુલ્જન્નહ, મિમ્બર ઔર સૂતૂનકા બયાન

૧. રિયાઝુલ્જન્ન :-

હઝરત અબૂહુરેરા રદિયલ્લાહુ અન્હુસે રિવાયત હેકે નબીએ અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમને ફરમાયા ''મેરે ઘર ઔર મિમ્બરકે દરમિયાન જો જગહ હે વહ જન્નતકે બાગિચોંમેંસે એક બાગિચાહેઔરમેરામિમ્બરકયામતકેદિનહોઝેકવ્સરપરહોગા.''

પહલે રિયાઝુલ્જન્નકી લંબાઈ ઔર ચોળાઈ ૧૫–૨૬.૫ મીટર થી. મગર અબ ચુંકે કુછ હિસ્સા જાલિયોંકે અંદર ચલા ગયા હે ઈસ લિએ યહ અબ ૧૫– ૨૨ મીટર બચા હે.

૨. મિમ્બર શરીફ :

શુરૂઅ શુરૂઅમેંહુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમ ઝમીન પર ખળે હોકર એક ખજૂરકે દરખ્તકા તનેકા સહારા લેકર ખુતબા દિયા કરતે થે. મગર ચુંકે દેર તક ખળા રહના તકલીફ દેહ થા ઈસ લિએ સહાબાએ કિરામને તીન સિળીયોંકા એક મિમ્બર બના દિઆ. આપ તીસરી સિળી પર બેઠતે ઔર દૂસરી સિળી પર પાંવ રખકર ખુતબા દિયા કરતે થે.

યહ મિમ્બર લકળીકા થા જબ બોસિદા હો ગયા તો હઝરત અમીરે મુઆવિયા રઝિઅલ્લાહુ અન્હુને ઈસે અઝસરે નો સિળીયોંવાલાબનાદિયા.ઈસ્કેબાદયહકઈબારબદલાગયા.અબજો મિમ્બરમસ્જિદેનબવીમેંહેવહસનહિ.૯૯૮મેંસુલ્તાનમુરાદસોમ ઉસ્માનીકાભેજાહુઆહે.ઓરબારહસિળીયોંકાહે.સઉદીહુકૂમતને ઈસપરસોનેકીપાલિશવગેરાકરકેઔરખૂબસૂરતબનાદિયાહે.

મિમ્બર કઈ બાર બદલે ગએ. મગર આજ તક વહી રહે જો હૂઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વસલ્લમકે વકતમેંથી.

નસાઈમેંહઝરત ઉમ્મે સલમાસે રિવાયત હે કે રસૂલે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમને ફરમાયા ''મેરે મિમ્બરકે પાએ બહિશ્તકી સીળી હોગી!''

૩. મેહરાબે નબવી :

જિસ જગહ આપ સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમ નમાઝ પળ્હા કરતે થે. આપ સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમકી વફાતકે બા'દ હઝરત અબૂબક્ર સિદ્દીક રદિયલ્લાહુ અન્હુને આપ સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમકે સજદેકી જગહ દીવાર બનાદી તાકે આપ સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમનકે સજદેકી જગહ કિસીકે કદમ ન પળેં. ચારોંખુલફ઼ાએ રાશિદીનકે ઝમાનેમેંકોઈ મેહરાબ વગેરા નહીંથી. સન હિ. ૯૧મેંહઝરત ઉમર બિન અબ્દુલ અઝીઝ રહમતુલ્લાહિ અલય્હને અપને દોરમેંઈસ દીવારકો એક મેહરાબકી શકલ દેદી. જોકે આજ તક કાઈમ હે. અબ જો કોઈ ઈસ મેહરાબકે સામને નમાઝ પળ્હેગા તો આપ સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમકે કદમ મુબારકકી જગહ પર સજદા કરેગા.

ઈસ મેહરાબકે પીછે મેહરાબકી દીવારમેંહી એક સુતૂન હે જિસે સુતૂને હનાના ભી કહા જાતા હે. ઈસ જગહ પહલે એક ખજૂરકા તના થા હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમ ઈસ જગહ ખળે હોકર ખુતબા દિયા કરતે થે ઔર નફ઼્લ નમાઝ પળ્હા કરતે થે.

આજ કલ જિસ મેહરાબ યા મુસલ્લે પર ખળે હોકર ઈમામ નમાઝ પળ્હાતે હેંયહ મેહરાબે ઉસ્માની હે કયૂંકે યહ ઉસ્માન ઝૂન્નૂરેન રદિયલ્લાહુ અન્હુને બનવાયા થા. હઝરત ઉમર ફ઼ારૂક રદિયલ્લાહુ અન્હુકો મેહરાબે નબવી પર હી ખંજરસે હમલા કરકે શહીદ કિયા ગયા થા. જબ મસ્જિદકી તોસીઅ હુઈ તો હઝરત ઉસ્માન રદિયલ્લાહુ અન્હુને કિબલાકી તરફ મસ્જિદકી તોસિઅ કરકે નયા મુસલ્લા યા મેહરાબ બનાયા ઔર અગલી સફોંકો જાલીસે ઘેર દિયા તાકે ઉસી તરહ નમાઝકે દોરાન ઉન પર ભી હમલા ન હોં. અબ વહ જાલિયાંતો નહીંહે. મગર મેહરાબ વહીંહે.

૪. સુતૂને આઈશા :

હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમને ફરમાયા મસ્જિદમેંએક જગહ ઐસી હે કે અગર લોગોંકો ઉસ્કી ફઝિલત મા'લૂમ હો જાએ તો વહાંનમાઝકી અદાઈગીકે લિએ આપસમેંકુર્આ અંદાઝી કરેં. ચુંકે હઝરત આઈશા રદિયલ્લાહુ અન્હાને ઈસ જગહકી નિશાનદહીકી થી ઈસ લિએ ઈસે સુતૂને આઈશા કહા જાતા હે.

૫. સુતૂનેઅબૂલુબાબાઃ

ગઝવએ ખન્દકકે બા'દ હઝરત અબૂલુબાબા રદિયલ્લાહુ અન્હુસે ગેર શુઉરી તોર પર એક ગલતી હો ગઈ થી. જિસ્કે લિએ વહ બહુત નાદિમ હુએ ઔર તોબા ઔર ઈસ્તિગ્ફાર કિયા ઔર અપને આપકો ઈસ સુતૂનસે બાંધ લિયા ઔર યહ અહદ કિયા કે જબ તક અલ્લાહ તઆલા મેરી તોબાકો કબૂલ ન કરેંગેમેંઈસ સૂતૂનસે બંધા રહૂંગા.

અલ્લાહ તઆલાને ઈનકી તોબા કબૂલકી તબ ઉન્હોંને અપને આપકો આઝાદ કરાયા. ઈસ સુતૂનકો ઈસ લિએ ઉનકે નામસે યાદ કિયા જાતા હે. યહાંઆપ સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમ નમાઝ અદા કિયા કરતે થે.

૬. સુતૂને સરીર :

ઈસ જગહ રમઝાનકે આખરી અશરેમેંએઅતેકાફકે લિએ હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમકા બિસ્તર બિછાયા જાતા થા. આપ સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમકે બા'દ હઝરત ઉમર ફ઼ારૂક રદિયલ્લાહુ અન્હુને ભી યહીંએતેકાફ કિયા ઔર ઈમામ માલિક રહમતુલ્લાહિ અલય્હ મસ્જિદમેંઈસ જગહ બેઠા કરતે થે.

૭. સુતૂને હરસ :

ઈસ સુતૂનકે પાસ વહ સહાબા બેઠતે થે જો આપ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વસલ્લમકી હિફ઼ાઝત પર મા'મૂર હોતે થે.

૮. સુતૂને વુફૂદ :

જબ અરબકે વફૂદ હાઝિરે ખિદમત હોતે તો આપ

સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમ ઉનસે ઈસી જગહ મુલાકાત ફરમાતે.

સુતૂને સરીર, સુતૂને હરસ ઔર સુતૂને વફૂદ અબ આધી જાલીકે અંદર હો ગએ હેં.

સહાબાએ કિરામ નમાઝોંકે લિએ સુતૂનોકી તરફ જલ્દી પહુંચતે કયૂંકે સુતૂન નમાઝિઓંકે લિએ સુતરા (આળ)કા કામ ભી દેતા હે. હઝરત બુખારીને હઝરત અનસ રદિયલ્લાહુ અન્હુસે રિવાયત કી હે કે મેંને દેખાકે બળે બળે સહાબા મગ્રિબકે વકત મસ્જિદોંકી તરફ દોળ પળતે. સહાબાએ કિરામને સુતૂનોંકે પાસ નમાઝ પળ્હી હે ઈસ લિએ ઉનકે પાસ નમાઝ પળ્હના મુસ્તહબ હે.

આખરી સલામ :

હુઝુર સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમ ઔર સહાબાએ કિરામને અપની સારી ઝિન્દગી ઓર સારા માલો દોલત કુર્બાન કર દિયા થા તાકે ઈસ્લામ દુન્યાકે કોને કોને મેંપહુંચ જાએ ઉન્કી કુર્બાનીયોંસે હી દીન હમ તક પહુંચા હે વહ હમસે ભી યહી ઉમ્મીદ રખતે હેંકે હમ પહલે ખુદ ઈસ્લામ પર ચલેંઔર ફિર વહ કામ જો વહ છોળ ગએ હેં ઉસે આગે બળ્હાએં. અલ્લાહ તઆલાને કુર્આન મજીદમેંઈર્શાદ ફરમાયા હે તુમમેંસે એક ઐસી જમાઅત હોની ચાહિએ જો લોગોંકો નેકીકી તરફ બુલાએ ઔર બુરાઈસે રોકે.

અગર હમ ઓર ચાહતેંહેંકે આંહુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમકી શફકતકી નિગાહેંહમ પર પળેંતો પહલે આપ સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમકી ઉમ્મિદોંપર હમેંપૂરા ઉતરના હોગા. ઓર હમ યહ સમજતે હેંકે દો બુંદ આસૂંબહાકર બળી બળી નઅતેંપળ્હકર આપ સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમસે મુહબ્બતકે દા'વે કરકે હમ આપ સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમકો ખુશ કરલેંગે તો યહ હમારી ગલત ફહમી હે.

હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમકે રોઝએ મુબારકકે સામનેપહલેહમઅલ્લાહ તઆલાસેઅપનેગુનાહોંસેતોબાકરેંઔર હુઝૂરસલ્લલ્લાહુઅલ્યિહવસલ્લમસેદરખ્વાસ્તકરેંકેઆપઅલ્લાહ તઆલાસે હમારી મગ્ફિરતકી દુઆ કરેં. ફિર હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમસે વા'દા કરકે બકિયા ઝિન્દગી પૂરી તરહ ઈસ્લામી તરીકે પર ગુઝારેંગે. હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમસે યહ ભી દરખ્વાસ્ત કરેંકે અલ્લાહ તઆલા હમેંઔર સારે મુસલમાનોંકો ઈસ્લામ પર પૂરી તરહ ચલનેકી તોફિક અતા ફરમાએ ઔર કયામતમેંહુઝૂરસલ્લલ્લાહુઅલ્યિહવસલ્લમકીશફાઅતનસીબહો.

મુહિસ્ને ઈન્સાનિયત, શહનશાહેંદો જહાંસલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વસલ્લમ વહ જિન્કા આપ પર આપસે ઝિયાદા હક હે. ઉન પર જિતના દુરૂદો સલામ ભેજા જાએ કમ હે મગર જો ભી આપસે બન પળે અદબસે એહતરામસે આસૂંઓકે સાથ દુરૂદો સલામકા નઝરાના પેશ કરતે હુએ અપને વતનકે લિએ રુખ્સત હો જાએં.

વતનકે સફરકી શુરૂઆતકે સાથ એક નઈ ઈસ્લામી ઝિન્દગીકી શુરૂઆત ભી કરેં. અલ્લાહ તઆલા હમેંઆપકો ઔર સારી દુન્યાકે મુસલમાનોંકો દુન્યા ઓર આખિરતમેંસુરખુરુ ઓર કામયાબ બનાએં. આમીન.

જન્નતુલ્બકીકે મદફુનીન પર ઈસ તરહ સલામ પળ્હેં.

اَلسَّلامُ عَلَيْكُمْ، دَارَ قَوْمٍ مُّؤْمِنِيْنَ، اَنْتُمْ سَلَفُنَا وَنَحْنُ بِالْاَثَرِ، فَاِنَّا اِنْشَاءَ اللّٰهُ بِكُمْ لاحِقُوْنَ، اَللّٰهُمَّ اغْفِرْلِاَهْلِ الْبَقِيْعِ. اَللّٰهُمَّ اغْفِرْلَنَا وَلَهُمْ وَيَرْحَمُ اللّٰهُ الْمُسْتَقْدِمِيْنَ مِنْكُمْ وَالْمُسْتَاخِرِيْنَ.

તર્જમા : ઈસ દાર ''કબ્રસતાન''મેંઆરામ ફરમા મુ'મીનકી જમાઅત તુમ પર અલ્લાહકી સલામતી હો, તુમ પહલે પહુંચ ગએ હમ તુમહારે બા'દ આ રહે હેં, હમ ઈન્શાઅલ્લાહ તુમસે મિલનેવાલે હેં, એ અલ્લાહ ! બકીઅ વાલોંકો બખ્શ દેં, એ અલ્લાહ હમારી ઓર ઉનકી મગ્ફિરત ફરમા, અલ્લાહ તઆલાકી રહમત હો તુમમેંસે પહલે જાનેવાલોંપર ભી ઔર બા'દમેંઆને વાલોંપર ભી.

નોટ :– ઈસ કિતાબમેંહજકી પૂરી મા'લૂમાત નહીંહે. લિહાઝા ઈસ કિતાબકે મુતાલેકે સાથ કિસી મુહક્કિ આલિમે દીનસે હજકી તા'લીમ ઔર તરબીયત કરવાતે રહેં. નીઝ હજકો પુર મગ્ઝ બનાનેકે લિએ અહલુલ્લાહકે સાથ નશિશ્ત ઔર બરખાસ્ત રખ્ખેં.

આખિરમેંદરખ્વાસ્ત હેકે મુજ બન્દએ નાચીઝસે જો ગલતી હુઈ હો ઈસ કિતાબમેંમઝકુરા પતે પર લિખ કર ભેજદેંયા બઝરિએ ફોન કરેં. મેંકોઈ આલિમે દીન નહીંહૂંઈસ લિએ ખતાઓંકા સુદૂર બહુત મુમ્કિન હે.ઈત્તિલાઅકે બા'દ અગલે એડિશનમેંઈન્શાઅલ્લાહ ઉસ્કી તલાફી કરદી જાએગી.

નીઝ તમામે કારિઈનસે ઈલ્તિમાસ હેકે અહકરકે લિએ દો બારા ઝિયારતે બૈતુલ્લાહકી દુઆ કરેં.

સફા પજકા શુરૂ

ઈસ લિએ આપ કહીંસે ભી હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમ પર દુરૂદો સલામ ભેજેંગે વહ હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમકો ઝરૂર પહુંચેગા ઔર આપ ઉસ્કા જવાબ દેંગે.ઈસ લિએ રોઝએ મુબારકકે સામને સિકયુરિટી ગાર્ડ ઔર લોગોંકે હુજૂમકો હટાકર જાલી છૂને, ચૂમને, રુકૂઅકી તરહ જૂકને ઔર હર તરહકી બે અદબીસે બચેં. અલ્લાહ તઆલાકા ઈર્શાદ હે કે અપની આવાઝ રસૂલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલ્યિહ વસલ્લમકી આવાઝસે નીચી રખ્ખો. ઐસા ન હોકે તુમહારે આમાલ બરબાદ કર દીએ જાએંઓર તુમકો ખબર તક નહોં. [અલ્હુજરાત –૨]

હઝરત ઈમામ બુખારી ઓર હઝારોંઅલ્લાહ વાલોંને મદીના શરીફકી મુકદસ ઝમીન પર એહતરામકી વજહસે ન કભી જૂતે પહને ઔર ન કભી સવારી પર સવાર હુએ. હમ ઓર આપ ઈતના એહતરામતો નહીંકર સકતે. મગર જિતના હો સકે ઝિયાદા અદબ ઔર એહતિરામકા ખ્યાલ રખ્ખેં.

સિક્યોરિટી ઓફિસ

કિબ્લા

સિક્યોરિટી ઓફિસ

મેહરાબે ઉષ્માની

બાબુલ્બકીઅસે બાહર જાના

ઝિયારતકા રાસ્તા

બાબુસ્સલામસે દાખિલા

આપ યહાં ખળે હો કર દુરૂદો સલામ પળ્હેંગે.

મેહરાબે નબ્વી

રિયાઝુલ્જન્નહ

મિમ્બર

બાબ

બાબ

જુનૂબ

મશ્રિક

મગ્રિબ

શિમાલ

ગુમ્બદે ખિઝરા

રિયાઝુલ્જન્નહ

મસ્જિદે નબ્વી

હુજરએ આઈશા રદિયલ્લાહુ અન્હા ઔર રિયાઝુલ્જન્નહકી તફસીલ

૧. સુતૂને હનાના (રોનેવાલે તનેકી જગહ).
૨. સુતૂને આઈશા (યહાં નમાઝ પળ્હનેકી બહુત ફઝિલત હે).
૩. સુતૂને અબી લિબાબા (યહાં હઝરત અબી લિબાબાકી તોબા કબૂલ હુઈ થી).
૪. સુતૂને સરીર (ઈસ જગહ હુઝૂરે અકરમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વસલ્લમ આરામ ફરમા થે).
૫. સુતૂને હરિસ (યહાં સહાબા બેઠ કર આપકી હિફાઝતકે લિએ પહરા દેતે થે).
૬. સુતૂને વનૂદ (યહાં મહમાનોંકો ઠહરાયા જાતા થા).
૭. સુતૂને બિલાલકે અઝાનકી જગહ.
૮. હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વસલ્લમકી કબર મુબારક.
૯. હઝરત અબૂબક્ર સિદ્દીકકી કબર મુબારક.
૧૦. હઝરત ઉમર ફારૂકકી કબર મુબારક.
૧૧. એક કબરકી ખાલી જગહ.
૧૨. અંદરૂની હુજરેકા કમરા.
૧૩. હુજરા પર ગુંબદ.
૧૪. બાહરી પાંચ કોનોંકા કમરા.
૧૫. ગુંબદે ખિઝરા (યહ મસ્જિદકી છત પર રોઝએ મુબારકકે ઉપર હે).
૧૬. મેહરાબે ફાતિમા (યહાં હઝરત ફાતિમાકા હુજરા હે).
૧૭. મેહરાબે તહજ્જુદ (યહાં હુઝૂર સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વસલ્લમ તહજ્જુદ પળ્હા કરતે થે).

જન્નતુલ્બકીઅકા
એક નાયબ નકશા

જન્નતુલ્બકીઅકા એક નાયાબ નકશા હે. સઉદી હુકૂમતને કબરોં પર સારે નિશાનાત હટા દિએ હેં ઓર ન કિસીકો કિસી કબરકી નિશાન દહીકી ઈજાઝત હે. ઈસ નકશેકે ઝરીએ આપ હઝરત ઉસ્માન, ઉમ્મ્મહાતુલ્મુ'મિનીન, હઝરત હલીમા ઔર દીગર મુહતરમ હઝરાતકે મઝારાતકી ઝિયારતસે મુશર્રફ હો સકતે હેં.

ઉમ્મહાતુલ્મુ'મિનીન, અઝવાજે મુતહહરાત
હઝરત સય્યિદા આઈશા, હઝરત સવ્દા બિન્તે ઝમ્આ, હઝરત હફસા, હઝરત ઉમ્મે સલમા, હઝરત સફિય્યા, હઝરત જૂવેરિયા, હઝરત ઉમ્મે હબીબા, હઝરત ઝય્નબ બિન્તે ખુઝેમા, હઝરત ઝય્નબ બિન્તે જહશ.
રદિયલ્લાહુ અન્હુન્ન અજમઈન.

અરફાતમેં માંગનેવાલી દુઆએં ઔર વઝીફે

૧	لَبَّيْكَ اَللّٰهُمَّ لَبَّيْكَ لَبَّيْكَ لَا شَرِيْكَ لَكَ لَبَّيْكَ اِنَّ الْحَمْدَ وَ النِّعْمَةَ لَكَ وَالْمُلْكَ، لَا شَرِيْكَ لَكَ	ઝિયાદાસે ઝિયાદા પળ્હેં
૨	لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَحْدَهٗ لَا شَرِيْكَ لَهٗ، لَهُ الْمُلْكُ وَ لَهُ الْحَمْدُ يُحْيِيْ وَ يُمِيْتُ بِيَدِهِ الْخَيْرُ ط وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ ؕ	ઝિયાદાસે ઝિયાદા પળ્હેં
૩	قُلْ هُوَ اللّٰهُ اَحَدٌ ۚ اَللّٰهُ الصَّمَدُ ۚ لَمْ يَلِدْ ۙ وَلَمْ يُوْلَدْ ۙ وَلَمْ يَكُنْ لَّهٗ كُفُوًا اَحَدٌ ۠	સો બાર પળ્હેં
૪	اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَّ عَلٰٓى اٰلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ عَلٰٓى اِبْرَاهِيْمَ وَ عَلٰٓى اٰلِ اِبْرَاهِيْمَ اِنَّكَ حَمِيْدٌ مَّجِيْدٌ ط اَللّٰهُمَّ بَارِكْ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَّ عَلٰٓى اٰلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلٰٓى اِبْرَاهِيْمَ وَعَلٰٓى اٰلِ اِبْرَاهِيْمَ اِنَّكَ حَمِيْدٌ مَّجِيْدٌ ط	સો બાર પળ્હેં
૫	اَسْتَغْفِرُ اللّٰهَ الَّذِىْ لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّوْمُ وَ اَتُوْبُ اِلَيْهِ.	સો બાર પળ્હેં
૬	لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ مُحَمَّدٌ رَّسُوْلُ اللّٰهِ.	સો બાર પળ્હેં
૭	لَآ اِلٰهَ اِلَّآ اَنْتَ سُبْحٰنَكَ ۖ اِنِّىْ كُنْتُ مِنَ الظّٰلِمِيْنَ ط	સો બાર પળ્હેં
૮	يَا حَيُّ يَا قَيُّوْمُ بِرَحْمَتِكَ اَسْتَغِيْثُ.	સો બાર પળ્હેં
૯	رَبَّنَآ اٰتِنَا فِى الدُّنْيَا حَسَنَةً وَّ فِى الْاٰخِرَةِ حَسَنَةً وَّقِنَا عَذَابَ النَّارِ ۝ [બકરહ : ૨૦૧]	સો બાર પળ્હેં
૧૦	رَبِّ اغْفِرْ وَارْحَمْ وَ اَنْتَ خَيْرُ الرّٰحِمِيْنَ ۝ [મુઅમિનૂન : ૧૧૮]	સો બાર પળ્હેં
૧૧	اَللّٰهُ اَكْبَرُ، اَللّٰهُ اَكْبَرُ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَ اَللّٰهُ اَكْبَرُ، اَللّٰهُ اَكْبَرُ، وَلِلّٰهِ الْحَمْدُ.	સો બાર પળ્હેં
૧૨	ઈન સૂરતોંકી ભી તિલાવત કરેં :– સૂરએ યાસીન, સૂરએ રહમાન, સૂરએ મુલ્ક,સૂરએ તૌબા, સૂરએ વાકિઆ, સૂરએ ફતહ.	
૧૩	અસ્રકે વક્ત તક ઝિયાદા દુઆ માંગેં. અગર ખળે હોકર ખુલે આસ્માનકે નીચે માંગેં તો ઔર બેહતર હે. હજકી કિતાબોંમેં અરફાતકે દિનકે લિએ બહુત સી દુઆએં લિખ્ખી હૂઈ હેં. ઉન્હેં હજકી તા'લીમકે વક્ત હી પળ્હ કર ઝહન નશીન કર લેં ઔર અરફાતકે દિન ઈન દુઆઓંકો સમઝ કર આજિઝીકે સાથ ઔર રો કર ખુદાસે માંગે. જો ભી દુઆ આપ સમઝ કર માંગેંગે અષર રખ્ખેગી.	

નોટ :– ઉપર જો કુછ વઝીફે ઔર ઈબાદતકા તરીકા બયાન કિયા ગયા હે વહ સિર્ફ બેહતર તરીકા હે, વાજિબ યા ફર્ઝ નહીં.

હજસે મુતઅલ્લિક ચંદ મશ્હૂર ગલતિયાં

★ નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વસલ્લમને દોલત હોનેકે બાવજૂદ હજ ન કરનેવાલોંસે સખ્ત નારાઝગીકા ઈઝહાર કિયા હે. બહુત સારે લોગ બહાને કરતે હેંકે કારોબાર સંભાલનેવાલા કોઈ નહીંહે. બચ્ચે છોટે હેંવગૈરહ વગૈરહ. આજ કલ કુછ ટૂરવાલે સિર્ફ સાતસે દસ દિનમેંહજ કરાતે હેં. ઈન્ને સારે વાસાઈલ ઔર પેસા હોનેકે બાવજૂદ હજ ન કરના એક બહુત બળી ગલતી હે.

★ કુછ લોગોંકે પાસ પૈસા નહીંહોતા, મગર ફિર ભી હજ કરના ચાહેતે હેં. વહ ઉસ્કે લિએ લોગોંસે પૈસા માંગતે ફિરતે હેં. યહ બહુત બળી ગલતી ઔર લોગોંકો તક્લીફ દેનેકા કામ હે. જબ આપકે પાસ પૈસા હોગા તબ હી હજ ફર્ઝ હોગા. ઉસ્કે બા'દ હી હજ કીજિએ. ચંદા માંગ કર લોગોંકો પરેશાન મત કીજિએ.

★ નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલય્હિ વસલ્લમકી એક હદીષકા મફહૂમ હે કે આનેવાલે ઝમાનેમેંલોગ તીન વજહસે હજ કરેંગે. અમીર તફરીહકે લિએ હજ કરેંગે, ગરીબ ભીક માંગને હજ કરેંગ, ઔર દર્મિયાની તબ્કેકે લોગ તિજારતકે લિએ. ઈન તીનોંવજહસે હજ કરના બહુત બળી ગલતી હે.

★ ઉમરા 'હજ્જે અસ્ગર' હે ઔર હજ 'હજ્જે અકબર' હે. અબ યહ ચાહે જિસ દિન ભી હો હજ્જે અકબર માના જાએગા. સિર્ફ જુમ્આકે દિનકે હજકો 'હજ્જે અકબર' સમઝના ગલત હે.

★ અપને હજકા બાર બાર તઝકેરા કરના તાકે ઝિયાદાસે ઝિયાદા લોગોંકો આપકે હાજી હોનેકા ઈલ્મ હો, એક રિયા(દિખાવા) હે.

★ ઘરસે હજકે સફર પર કફન લે જાના ઔર ઉસે હજકા એક હિસ્સા સમઝના ગલત હે. પચાસ સાલ પહલે સઉદી અરબ એક ગરીબ મુલ્ક થા. હજકા બહરી ઔર રેગિસ્તાની સફર ભી બહુત મુશ્કિલ થા. ઐસેમેંકિસીકી મોત હો જાએ તો કફનકા ઈન્તિઝામ મુશ્કિલ હોતા થા. ઈસ લિએ હાજી અપને સાથ કફન રખતે થે. આજકે દોરમેંસઉદી અરબ દુન્યાકા અમીર તરીન મુલ્ક હે. સફર ભી આસાન હો ગયા હે. કફન અબ આસાનીસે હર જગહ મિલ જાતે હેં. ઈસ લિએ કફન સાથ લે જાના ઝરૂરી નહીંરહા.

★ લોગ હજસે પહલે ન હજકા તરીકા અછ્છી તરહ સીખતે હેં, ન હરમકે ચાલીસ દિનકે કયામકે બારેમેંમા'લૂમાત હાસિલ કરતે હેં. ઈસ વજહસે કભી કભી ખુદ ઉન્કી અપની ગલતિયોંકી વજહસે ઔર કભી ટૂર ઓર હિન્દુસ્તાની સફારત ખાનેકી મજબૂરી યા લાપરવાહીકી વજહસે હાજિયોંકો સખ્ત તક્લીફકા સામના કરના પળતા હે. જિસે તક્લીફ હૂઈ હે વહ પહલે ઈસ બાતકો સમઝે કે ઉસે ઐસી તક્લીફ ક્યૂંહૂઈ? ફિર કાનૂની વ દીગર તરીકોંસે કોશિશ કરે કે દૂસ્રે હાજિયોંકો ફિર ઐસી તક્લીફ ન હો. દોરાને હજકી અપની તક્લીફોંકા બાર બાર બયાન કરનેસે લોગ સફરે હજસે ખોફ ઝદહ હો જાતે હેંઔર હજ ન કરને યા દેરસે કરનેકે બહાને તલાશ કરને લગતે હેં. ઈસ લિએ અપની તક્લીફોંકા ઈસ તરહ ઝિક્ર કરના કે કોઈ ખોફ ઝદહ હો જાએ, ગલત કામ હે. હજકેસફરમેંજિત્ની તક્લીફ આપકો હોગી અલ્લાહ તઆલા ઉસ્કા અજર આપકો દેંગે.

★ મક્કા મુકર્રરમા ઔર મદીના મુનવ્વરામેંઈબાદતકા મઝા ઔર મસ્જિદોંકી પૂર નૂર ફિઝા જન્નતસે કમ નહીં. ઈસ લિએ હજકે મુદ્દતોંબા'દ તક લોગ ઉસ્કે સુરૂર ઔર મસ્તીમેંમસ્ત રહતે હેંઔર બેઈખ્તિયારી તોર પર ઉનકી ઝબાનસે વહાંકી ઐસી તા'રીફ નિકલતી હે કે દિલ વહાંકી ઈબાદતકી ખ્વાહિશમેંતળપને લગતા હે. ગરીબોંકે સામને ઐસી તા'રીફોંઔર બયાનાતસે બચના ચાહિએ જિસ્સે ઉન્કે દિલ ભી અપને માલિકકા ઘર ઔર મેહબૂબકા ગુમ્બદ દેખનેકે લિએ તળપ જાએંઔર ફિર અપની મજબૂરી ઔર બે બસી પર ઉદાસ ઔર ગમ્ગીન હો જાએં. કિસી મોમિનકા દિલ દુખાના ઔર તક્લીફ પહુંચાના બહુત બળા ગુનાહ હે.

★ હજ નમાઝકી તરહ એક ઈબાદત હે. હજકે સફર પર અઝમત, વકાર, સાદગી ઔર આજિઝીકે સાથ નિકલના ચાહિએ. ફૂલોંકા હાર પહન કર ઢોલ બાજોંકે સાથ ઘરસે નિકલના ગૈર ઈસ્લામી તરીકા ઔર રિયાકારી હે.

★ ઈસ્લામ કિસી ભી ઔરતકો બગૈર મેહરમકે ન કિસી સફરકી ઈજાઝત દેતા હે ઔર ન ઉસ્કે સાથ તન્હાઈમેંરહનેકી ઈજાઝત દેતા હે. એક ઔરત ચાહે વહ કિસી ભી ઉમર કી હો, અગર બગૈર મેહરમકે હજકે સફર પર ભી જાતી હે તો એક બળા ગુનાહ હે ઔર હરમકા એક ગુનાહ એક લાખ ગુનાહોંકે બરાબર હે.

★ લોગોંકે પાસ હજ ન કરનેકા એક ઔર બહાના હે કે હમારા પૈસા હલાલ નહીંહે. પહલી બાત તો યહ કે જબ પૈસા હલાલ નહીંથા તો કમાના હી ક્યૂં? ઔર દૂસ્રી બાત યહ કે હજ દોલત આને પર ફર્ઝ હોતા હે ન કે સિર્ફ હલાલ દોલતકે આને પર. જબ આપ આપની દોલતસે ખા પી રહે હેંઔર બચ્ચોંકી પરવરિશ કર રહે હેંતો હજ ભી કીજિએ. અગર આપ નહીંકરેંગે તો અલ્લાહ તઆલા બેનિયાઝ ભી હે ઔર કહહારો જબ્બાર ભી. ઉસે કિસીકી ભી ઈબાદતકી ઝરૂરત નહીંહે ઔર ઉસ્ને વા'દા ભી કિયા હે કે મેંજહન્નમકો ઈન્સાનોં ઔર જિન્નોંસે ભરૂંગા.

ખાનએ કા'બા, મસ્જિદે હરામ ઔર મસ્આકા નક્શા (આસ્માનસે હરમ શરીફ ઈસ તરહ નઝર આએગા)

૧. ઈસ કિતાબકા મક્સદ આપકો હજકે સફરમેં પેશ આનેવાલી મુશ્કિલાતકી મા'લૂમાતસે આગાહ કરના હે જો અલ્હમદુલિલ્લાહ પૂરા હુવા.

૨. આખિરમેં અપના એક ઔર મુશાહિદા આપકો બતાના ચાહતા હૂં, વહ યહ હે કે અલ્લાહ તઆલાકે કરમ ઔર ફઝલસે હી હજકી તૌફીક હોતી હે ઔર અલ્લાહ તઆલા હી અપને કરમ ઔર ફઝલસે સારે અર્કાન પૂરે કરાતા હે.

૩. હમ અપની તરફસે હજકી પૂરી તય્યારી કરેં, મગર હજકે સારે અર્કાન પૂરે હોને ઔર હજ મકબૂલ હોનેકે લિએ ખુદાકી ઝાત પર હી ભરોસા રખ્ખેં ઔર ઉસીસે હર નમાઝમેં હજ્જે મબ્રૂરકે લિએ દુઆ કરેં.

૪. દુનિયાકે લાખોં દોલતમંદ બગૈર હજ કિએ ઈન્તિકાલ કર ગએ, ક્યૂંકે ઉન્હેં હજકી તૌફીક ન મિલી ઔર હર સાલ લાખોં બુઢ્હે ઔર મા'ઝૂર લોગ હજકે સારે અર્કાન પૂરે કર કે ફરીઝએ હજ બખૂબી અદા કરતે હેં, યહ અલ્લાહ તઆલાકા કરમ હે. ઈસ લિએ હજકી પૂરી તય્યારી ઝરૂર કરેં, મગર ભરોસા સિર્ફ ઉસ્કી ઝાત પર રખ્ખેં ઔર ઉસીસે મદદ માંગે.

૫. હજ અઝીમ તરીન ઈબાદત હે. જિસે કરનેકે બા'દ અલ્લાહ તઆલા બંદેકે ન સિર્ફ સારે ગુનાહ મુઆફ કર દેતા હે, બલ્કે ઉસ્કી દુઆએં ભી કબૂલ કરતા હે. ઈસ લિએ અપની દુઆઓંમેં અપને સાથ અપને અહલો અયાલ, અપને ખાંદાન ઔર ઉમ્મતે મુસ્લિમાકો ન ભૂલે. અગર ઈસ ગુનહગાર કમરૂદ્દીનકો ભી યાદ રખ્ખેંગે તો આપકી બળી મહરબાની હોગી.

૬. મેંને અબ તક હજ ઔર ઉમરાકે અર્કાનકે બારેમેં જો કિતાબેં પળ્હીં ઉન્મેંસે ઝિયાદા મુફીદ ઔર આસાન ''હજ ઔર ઉમરા ફલાહીકે હમરાહ'' મા'લૂમ હૂઈ. હજસે પહલે આપ ભી ઈસ કિતાબકો એક બાર ઝરૂર પળ્હે. ઉન્કા પતા મુન્દર્જએ ઝેલ હે :–

મુફ્તી અહમદ સાહબ દેવલવી (એસ. એ)

જામિઆ ઉલૂમુલ્કુર્આન, બાઈપાસ રોડ, જંબુસર, જિલ્લા : ભરૂચ, ગુજરાત. પિન :– ૩૯૨૧૫૦.